

עבודה ציונית

במשך

שנות 1921 – 1922

דו"ח של האכסיקוטיבה הציונית

לפני האספה הציונית השנתית

בקרלסבד, באלול תרפ"ב.

עבודה ציונית

במשך

שנות 1921 – 1922

דו"ח של האכסיקוטיבה הציונית

לפני האספה הציונית השנתית

בקרלסכרד - באלול תרש"ב.

התכין

חלק ראשון המנדט

7	א. פתיחה
8	ב. נוסח המנדט
13	ג. הוספה

חלק שני ההנהלה וההסתדרות

21	א. ההנהלה
31	ב. ההסתדרות
43	ג. הועד הפועל
50	ד. הוספה: הוצאת הספרים היהודית

חלק שלישי מוסדות פיננסיים וככליים

54	א. דו"ח של המועצה לעניני הכספים והכלכלה
60	ב. " " הבנק הקולוניאלי
62	ג. " " הבנק אנגלו פלישתנה
64	ד. " " הקרן הקימת לישראל

חלק רביעי עבודת ארץ ישראל

73	א. קולוניזציה
75	1. דו"ח כללי ע"ד התפתחות הישוב העירוני והכפרי.
81	2. המחלקה להתישבות חלקאית.
90	3. המוסדות החקלאיים והתחנה לנסיונות
103	4. המחלקה למסחר ולתעשיה.
108	5. של החברה להכשרת הישוב. (P. L. D. C.)
113	6. של הבנק לפועלים
118	ב. משרד העבודה
128	ג. הגירה
137	ד. תנוך

הדו"ח הנכספי יופיע ביחודות.

חלק ראשון

ה מ נ ד ט

א. פתיחה

העבודה הפוליטית של התנהלה מומן הקונגרס ה"ב היתה מוסבה ביותר על הסרת המעצורים שעמדו עוד על דרך אזור המנדט ע"י חברי העמיים. אחדו שנכוננו תקוות אחדות הושגת סוף־סוף בעמל רב המטרה, של שמה נעשתה בטעם כל העבודה בשנת האחרונה: אזור המנדט. ב"תבולו שנת 1922 החל המושב המחליט של מועצת חבר העמים, שמשתתפות בה המונות המטלכות הללו: אנגליה, צרפת, איטליה, יפניה, ב"ב, בלגיה, ברזיליה וספרד. הו"ר היה ב"ב ספרד. במשך הויכוחים נראה, שמועם צד אין מתנגדים לתקנות המנדט הא"י, הנוגעות בבית הלאומי לעם העברי. מכל מקום נתעוררו ויכוחים על הסעיף י"ד של המנדט. המלדבר על המקומות הקדושים". משום שלא כל המטלכות יכלו להסכים למופס הסעיף הנ"ל, כמו שנוסח בהצעת המנדט, שנו את הסעיף הזה. נוסחו מינו מקום לתקן תקנות על הפרטים. המועצת חבר העמים תתקן את החקנות הללו במושב הבא.

באופן זה קבלנו את הסכמת כל המטלכות המשתתפות בדבר למופס המנדט.

קושי חדש הבואה דרישת הממשלה הצרפתית לאשר את המנדט על סוריה יותר עם המנדט על א"י. אבל לזה התנגד ב"ב איטליה בסמכו עלונה, ששאלות יהועות היוגעות למנדט הזה וקקות עדיין לברור בין צרפת ואיטליה. בכל זאת עלה להחגבר גם על הקושי הזה וכיום ב"ב ביולי, אח"כ. אתרי ישובה סגורה ממושבות של מועצת חבר העמים נתפדסמה הודעה, שהמועצה מואשרת את המנדטים על א"י ועל סוריה בכללם ושכה שניהם יפה מן הרגע, שבו יסכמו צרפת ואיטליה על השאלות, שלא נפתרו עדיין במנדט הסורי.

ביום כ"ד ביולי, בשעה השלישית אח"כ נלו באפת הנעילה הפומבית ב"ב צרפת ויואנו ב"ב איטליה המרקו אימפרואלי וכ"ב אנגליה הלורד בלפר את דעת ממשלתהם בנוגע לשני המנדטים ואהרוי זה הודיע הו"ר, שהמנדטים על סוריה וא"י נתאשרו וכי שניהם מקבלים כוח חוקי בדרך אימומטי בו ברנע, שממשלת צרפת ואיטליה יודיעו למועצת חבר העמים, כי הן באו להסכם בדבר סעיפים אחרים של המנדט על סוריה, הוקקים עדיין לעיון.

בזה נגמר ונחתם אשר המנדט על א"י ע"י חבר העמים.

מופס המנדט הוא:

ב. נוסח המנדט

היות שעל פי סעיף 132 של ברית השלום שנתתם בסיביר ביום העשירי לאוגוסט 1920, מחלה טורקיה לטובת החשובות שבממלכות המאוחדת על כל זכויותיה וחוקתה על פלשתינה:

והיות שעל פי סעיף 98 של שטר החוזה הנ"ל הסכימו ביניהן בעלות ההסכמה הנעלות, בהתאם לתנאי הסעיף 22 למסוד את הנהלת פלשתינה — בתוך הגבולות אשר יקבעו על ידי החשובות שבממשלות ההסכם — לידי מנדטור (אפטרופוס) שיבחר על ידי הממשלת הנ"ל:

והיות שעל פי הסעיף הנ"ל הסכימו ביניהן גם כן בעלות ההסכמה הנעלות, שהמנדטור יהיה אחראי על הגשמת הדיקלרציה, שניתנה בראשונה ביום 2 נובמבר 1917 על ידי ממשלת הוד מלכותו מלך בריטניה ואושרה על ידי יתר ממשלות ההסכם, לשם יסוד בית לאומי לעם ישראל בפלשתינה, כתנאי מפורש שלא יעשה שום דבר תנוגע בזכויותיהן האזרחיות והדתיות של העדות שאינן יהודיות הקיימות בפלשתינה או במעמד הפוליטי של היהודים ובזכויותיהם שהם נהנים מהם בכל ארץ אחרת:

והיות שעל ידי הנ"ל הוכרה מציאות קשר הסטורי בין העם היהודי ופלשתינה, המשיש סוד לבנות מחדש את ביתו הלאומי בארץ היא:

והיות שהחשובות שבממלכות ההסכם כחרו כהוד מלכותו מלך בריטניה למנדטור על פלשתינה:

והיות שתנאי המנדט בנוגע לפלשתינה ניסחו בסעיפים הבאים להלן והוגשו לאשור אל מועצת חבר הלאומים:

והיות שהוד מלכותו מלך בריטניה קבל עליו את המנדט על פלשתינה וקבל על עצמו להוציא אל הפועל בשם חברי-הלאומים בהתאם אל התנאים המנויים להלן: —

מאשרת בזה המועצה של חבר הלאומים את תנאי המנדט הנ"ל, ככתוב להלן:

סעיף א. — הוד מלכותו מלך בריטניה יפה כחו כמנדטור (אפטרופוס) בארץ זו כמח של כל שלטון מדינה עומדת ברשות עצמה, חוץ מהגבלות המותנות בתנאי המנדט הנוכחי.

סעיף ב. — המנדטור יהא אחראי על זה, שיבדאו תנאים פוליטיים, אדמיניסטרטיביים וכלכליים בארץ, אשר יבטיחו את יסודו של הבית הלאומי היהודי, כפי התנחה האמורה בהקדמה, ישואפשרו התפתחות שימושיות לשלטון עצמי, וגם כן שמירת הזכויות האזרחיות והדתיות, מבלי הבדל בין גזע לגזע או בין דת לדת.

סעיף ג. — המנדטור יתמוך במדה רחבה ביותר בשלטון עצמי מקומי בהתאם לתנאי הארץ.

סעיף ד. — ביאתיכח נאותה של היהודים (Jewish Agency) תוכר כמסוד צבורי אשר היעץ ותשתתף עם הנהלת פלשתינה בענינים כלכליים, חברתיים, ובכל ענין שיש בו כדי להשפיע על יסוד הבית הלאומי היהודי ועל צרכי הישוב היהודי בפלשתינה וחת השגחת ההנהלה יעווד תמיד בהתפתחות הארץ.

ההסתדרות הציונית, כל וטן שרוא, לפי דעת המנדטור, מסודרת ומיוחדת באופן מתאים
תוכר לכיאת כח כוון. היא תחקן תקנות, בהיעצה עם ממשלת הוד מלכותו מלך בריטניה, כדי
להבטיח את השתתפותם של כל היהודים הרוצים לעזור ליסוד הבית הלאומי היהודי.

סעיף ה. – המנדטור אחראי על זה שישגיג, כי לא יבוא חלק מאדמת פלשתינה לצמיחת
או בתכורה, או באוזה אופן שהוא תחת השגחת ממשלתה של ארץ ודה אינו שתהיה.

סעיף ו. – הנהלת פלשתינה, בהבטיחה את זכויותיהם ומצבם של יתר חלקי הישוב שלא
יסבלו, תקל על הגירה יהודית בתנאים נאותים, ותעזור ביחד עם ביאת הכת היהודית האמורה
בסעיף ד', להתישבות הקלאית צפונה של יהודים לרבות קרקעות הממשלה וקרקעות הפקר שאינם
דרושים לצרכי צבור.

סעיף ז. – הנהלת פלשתינה תהיה אחראית על נתינת חוקה של התאחדות. בחוקה
זו יכנסו סעיפים המכוונים להקל על היהודים המתישבים ישובה קבע בפלשתינה את קבלת זכות
האזרח הפלשתינית.

סעיף ח. – הוונות המיוחדות של בני חוץ לארץ לרבות הזכויות של שלטון הקונסולים
והגנתם, שהיו לבני חוץ לארץ קודם בנח הקפיטלציות והמנהג המקובל בממלכה העותמנית,
במלות לחלוטין בפלשתינה.

סעיף ט. – המנדטור יהא אחראי על כך שסדר המשפטים שיהיה בפלשתינה ישמור (א)
על האינטרסים של בני חוץ לארץ; (ב) על החוקים (גם וכמדה הנאותה) עלבתי הדינים הקיימים עתה
בפלשתינה בנוגע לשאלות המסתעפות טאמונותרין של עדות ידועות (טעין חוקי הואקופ והסטאטוס
האישי). ביחד מסכים המנדטור על זה שהשגחתם והנהלתם של הואקופים תצא לפעולות
בהתאם לחיקה הדתית וכוננות טיפודיה.

סעיף י. – עד שיעשו חוויים מיוחדים בנוגע להגדרת פושעים מפלשתינה, חווי ההסגרה
הקיימים בין המנדטור ושאר ממשלות ודות תלים על פלשתינה.

סעיף י"א. – הנהלת פלשתינה תעשה כל מה שנתוץ כדי לשמור על האנטרסום של העדה
בקשר עם התפתחות הארץ ובהתאם לסעיף ז' של חוזה השלום עם טורקיה, תהיה לה
הזכות השלמה לעשות לקטן הצבור או להעמיד תחת השגחתה כל אוצרות הטבע שבארץ או
כל מכון, שירות ותשמישי צבור הקיימים מכבר או שיש להקים בתוכה. היא תנהיג שיטת קרקעות
מתאימה לצרכי הארץ, בשום אל לב, בין שאר הדברים, להתפתחות של ישוב צפוף ועבודה
אינטנסיבית של האדמה.

ההנהלה יפה כחה לבוא לידי הסכם עם ביאת כח היהודים הנ"ל בסעיף ד' שזו הבנה או
תעסיק ביושר ובצדק כל מכון, שירות או עבודה צבוריים ולפניה כל אוצר טבעי שבארץ, עד כמה
שהנהלה לא לקחה עליה דברים אלה. תנאי מפורש של הסכם שכזה יהיה, שכל הרווחים
המתחלקים על ידי ביאת כוח זו באופן ישר או בלתי ישר לא יעלו על רבות נאותה של הממון
המושקע, ובכל הרווחים היהודים תשתמש זו לטובת הארץ באופן מאושר ע"י ההנהלה.

סעיף י"ב. – בידי המנדטור תמסר ההשגחה על היחסים הבין־מדיניים של פלשתינה והזכות
לאשר את תעודות הקונסולים המתמנים מטעם ממשלות ורות, וכן תהיה לו הזכות להגן הגנה
דיפלומטית וקונסולרית על אזרחי פלשתינה בהיותם מחוץ לגבולות ארצם.

סעיף י"ג. – כל האחריות על שמירת המקומות הקדושים והבנינים או השטחים הדתיים
בפלשתינה, לרבות שמירת הזכויות הקיימות כבר, המבטיחות בניסה חפשות אל המקומות הקדושים,
הבנינים והשטחים הדתיים וחופש עבודת האלהים בהתאם לדרישות הסדר והנמום, מקבל על
עצמו המנדטור, האחראי על כל הענינים הנוגעים בזה אך ורק לפני חבר הלאומים: בתנאי

ששום דבר בסעיף הזה לא ימנע את המנדטור מבוא לידי הסכם נאות לפי דעתו עם ההנהלה לשם היצאת התנאים שבסעיף הזה אל הפועל, ובתנאי ששום דבר במנדט הזה לא יפגוש כאילו ניתנה למנדטור הרשות להתערב בסדר המנהלים הקדומים לבני הדת המושלמית בלבד, שזכויותיהם מובטחות.

סעיף י"ד. – המנדטור יועיד ועד מיוחד, כדי לחקור ולדרוש בדבר הזכויות וההבטחות על המקומות הקדומים בא"י וכן בדבר הזכויות וההבטחות השגויות בעדות הדתיות שבא"י ולקבוע אותן, ואפן קריאת הועד הזה, הרבבתו ושליחותו צריכים הסכם מצד חבר העמים. בלי הסכם זה אין הועד הזה נכחד ואין לו רשות להתחיל בעבודתו.

סעיף ט"ו. – המנדטור ישמח בדבר, שחופש גמור ומתחלט בעניני דת ואמונה מובטח לכל, בתנאי שלא יפגע הסדר הצבורי והמוסר. שום הבדל לא יעשה בין תושבי פלשתינה מתת נועם, דתם, או לשונם, שום איש לא יגורש מפלשתינה על אמונתו הדתית בלבד.

זכותה של כל עדה לחזוק בתוספת משלה בשביל בניה ובכלשונה (בתנאי שתמלאנה דרישות ההתנחויות הכלליות שתמצא ההנהלה לנחוצות) לא תשולל מאתה ולא תקופח.

סעיף ט"ז. – המנדטור יהיה אחראי על השגחה כזו על מפעלים מיסיונריים בפלשתינה, שחדרש לשמירת הסדר הצבורי והשלטון הטוב. חוקי מהשגחה כזו לא יעשו בפלשתינה שוב דבר שיש בו כדי להזיק או להתערב במפעלים כאלה, או להבדיל בין מיסיונר למיסיונר בסבת אמונתו או ארצותו.

סעיף י"ח. – הנהלת פלשתינה ימלאה לפי דבר על יסוד ההתנדבות את הכחות הדרושים לשמירת השלום והסדר ונס כן להגנה על הארץ, אבל בתנאי שימצאו תחת השגחתו של המנדטור שישתמש בה רק למטרות המנויות לעיל ולא אחרות, אלא אם כן תרשה זאת הנהלת פלשתינה, והזין ממטרות כאלו אין להנהלת פלשתינה הרשות לגייס או להחזיק שום כחות צבאיים, בין ביב בין ביבשה ובין באויר.

אין זאת אומרת שאכזר להנהלת פלשתינה להשתתף בכלכלת הגויסות שהמנדטור מציב בפלשתינה.

למנדטור יהיה הרשות בכל עת וזמן להשתמש בדרושים, מכלות הברזל והנמלים בפלשתינה לשם תנועת גויסות והעברת ציבי אכל והספקה.

סעיף י"ט. – על המנדטור להשגות שלא יעשה בפלשתינה שום הבדל בין אודתו שום מדינה הנמנית על חבר הלאומים (לרבות חברות המיוסדות על פי תוקיהן) ובין אלה של המנדטור או של כל מדינה וזה בענינים הנוגעים למסים, מרכולת, או סחרים, מפעלי תעשייה ועבודות הפשויות, או ביחס לאננות ואוירוטים. כמו כן לא יעשה בפלשתינה שום הבדל בנוגע לסחורות הבאות מארץ הארצות או הנועדות בשכילן, והנפש המעבר יעמן להן בזכויות שוות בגבולות הארץ שברשות המנדט.

בהתאם אל האמור לעיל ואל שאר תנאי המנדט הזה תוכל הנהלת פלשתינה בעצת המנדטור להטיל מסים ותשלומי מסם כאלה שידרשו לפי דעתה לתקן את התקנות הטובות ביותר לפי דעתה, כדי להחיש את התפתחות אוצרותיה המכביים של הארץ ולשמור על אנטרסי התושבים.

אין בסעיף זה שום דבר שימנע את ממשלת פלשתינה מלכרות בעצת המנדטור, כרית מיוחדת לעניני מסם עם איוו מדינה שאדמתה נכללה כולה בשנת 1914 בטורקיה האסיתית או בערב.

סעיף י"ט. – המנדטור יקבל עליו בשם ההנהלה א"י את כל החיים הבין-לאומיים הכלליים הקיימים מכבר או שיעשו בעתיד בהסכמתו של חבר הלאומים בנוגע למסחר בעבדים העברת בלי זין ואמוניציה, או מסחר בסחורות הימיים או בנוגע לשוויץ מסחרי, חופש ההעברה והתנועה, סחר האגוד וחכור הפוסטה, הטלגרף בתנאים ובלא חומים, או לנכסי ספרות, אמנות ותעשייה.

סעיף כ"ג. – המנדטור יסתחף בשם ההנהלה פלשתינה, עד כמה שירשו זאת החנאים הדתיים, החברתיים ועוד, בהגשמת כל חכמת משהפת שיקבל חבר-הלאומים לשם מלחמה למחלות מהלכות או בעצירתן, לרבות מחלות צמחים וחיית.

סעיף כ"ד. – על המנדטור להבטיח שבמשך של שנים עשר הודש יהיום דלמטה יתן ויוציא אל הפועל חוק בדבר העתיקות על יסוד התקנות הנ"ל. חוק זה יבוא במקום החוק העותומני על דבר העתיקות ויהיה שות לכל אורחי המדינות הנכנסות בחבר העמים בנוגע להקדמת העתיקות.

11 בשם "עתיקות" קוראים לכל צלם ודמות או כל מעשה ידו אדם מלפני שנת 1700 לספה"נ.

12 קובץ החוק על דבר העתיקות יבוא בדרך זרנו ולא בדרך של איזמים. כל מי שניצא איזה דבר עתיק, אף על פי שאין לו רשות על זה לפי תקנה זו, דלמטה, מקבל את שווי בכסף, אם הודיע על זה להפקיד של המשרד העותומני.

13 אין לשום איש או מוסד רשות לעסוק בעתיקות, מלבד הדפרטמנט העותומני המיוחד לזה, אלא אם בן ותר הדפרטמנט הנ"ל על זכותו זאת, אסור להוציא שום דבר עתיק מן הארץ בלי רשות הדפרטמנט הנ"ל.

14 המישחית או המקלקל דבר עתיק בין במזיד בין בשוגג, יענש עונש אשר יושט עליו.

15 אסור בקנס לשום איש להפזר באדמה כדי לבקש עתיקות, מלבד אם שקבל על זאת רשות מיוחדת מאת הדפרטמנט המיוחד לכך.

16 יש להקן תנאים נוחים בנוגע להפקעת קרקעות שיש להם ערך ארכיאולוגי או היסטורי, לשעה או לצמיתות מידו בעל-הם.

17 הרשות להפזר חפירות תנתן רק לאנשים, שיש לבטוח בנספנותיהם הארכיאולוגיים, בנתינת רשות זאת אסור להמשיכה העותומנית לדחות מלומד של איזה עם בלי שום טעם מספיק.

18 את המציאות שבהפירות יחלקו בין הדפרטמנט של העתיקות ובין המוציא, לפי יחס שיקבע עוד על ידי הדפרטמנט התורקי המיוחד לכך, באם שאין תלויה כזאת אפשרות מיטעמים מדעיים, יקבל המוציא פיצוי שזה לחלקו כמציאה.

סעיף כ"ז. – אנגליה, ערבית ועברית החינה הלשונות הרשמיות בפלשתינה. כל מסירת מודעה או כתובת ערבית על היו פוסטה או כסף פלשתיניים תבוא גם בערבית וכל מודעה או כתובת עברית תבאנה גם בערבית.

סעיף כ"ח. – ההנהלה פלשתינה חמיר בהגיה של כל עדה ועדה בפלשתינה בתור מועדים קבועים על פי החוק למנוחתם של בני אותן העדות.

סעיף כ"ד. – המנדטור ימציא למועצה של חבר-הלאומים דין והשפיט שנתו על התקנות שחקן במשך השנה כדי להוציא לפעולות אח תנאי המנדט. העתקות של כל החוקים והדינים שהזכירו אי שנתנו במשך השנה צריך לפרסם אל הדין והחשבון.

סעיף כ"ה. – באדנות היושבות בין הורדן ובין הגבול המזרחי של א"י כפי שיקבע ע"ד יש רשות למנדטור לדהות או למנוע קיום אחד מסעיפי המנדט הנוכחי, אם הוא מתנגד לפי דעת המנדטור, לתנאי המקום, ולתקן בשביל הנהלת אותן האדנות תקנות המתאימות לתנאי המקום, בתנאי ששום תקנה מן התקנות הנ"ל, לא תהגד לסעיפים מ"ג, מ"ד ומ"ה של המנדט הנוכחי.

סעיף כ"ו. – אם יהיו אילו חלוקי דעות בין חברי הברדהלאומים בנוגע לפירושה או לאופן הגשמתם של התנאים האלה ולא יוכלו לפשר ביניהם ע"י משא ומתן, יש למסור את החלוקי הדעות לבית־דין־צדק הבינלאומי התמידו שהוקם ע"י סעיף 14 בבדיהו של הברדהלאומים.

סעיף כ"ז. – הסכמה של מועצת הברדהלאומים דרושה לכל שנוי בתנאו של המנדט הנוכחי, בתנאי שבמקרה כל שנוי המוצע מטעם המנדטור תנתן הסכמה זו ע"פ רוב דעות במועצה.

סעיף כ"ח. – במקרה שיגמר זמן המנדט המוטל על המנדטור ברקלדציה הזאת, על מועצת הברדהלאומים לעשות את כל הדרוש, לפי ראות עיניה, כדי שתשמרנה בעינה, כערבותו של הברדהלאומים, הוכיות הטובמחות בסעיפים י"ג וי"ד, וכדי שיובטח בערבותו של הברדהלאומים, כי ממשלת פלשתינה תמלא בשלימותם את החובות הכספיים, שנמלה על עצמה באופן חוקי הנהלת פלשתינה במשך זמן המנדט.

ההעתקה הנוכחית תנתן למשמרת אל הארכיון של הברדהלאומים, והעתקות מאושרות תשלחנה ע"י המספר הכללי של הברדהלאומים אל כל הממשלות החתומות על חוזה השלום עם טורקיה.

תוספה

הפוליטיקה האנגלית בארץ-ישראל

(א) מכתב הממשלה האנגלית

העיקר

Nr. 26494/22 Downing Street 3, Juni 1922.

אדוני

האדון המיניסטר טשרטשיל מלא את ידי להביא לפני הסתדרותכם גלוי דעת שיש ברעתו להוציא על אודות התנהגות ממשלת הוד מלכותו בא"י. גלוי דעת זה עוסק במקצת באמצעים, שבהם אומרים להוציא אל הפועל הקמת בית לאומי עברי בארץ ההיא. בסעיף ד' של המנדט שהונחה למועצת הבר העמים הוקצע מקום מיוחד להסתדרותכם, כסוכנות (Agents) שעליה לעמוד לימין ממשלת הוד מלכותו בנירון זה. במצב הנוכחי רואה האדון טשרטשיל חשיבות יתרה בזה, שלא רק הודעותיכם וכונותיכם יהיו טכונים להפוליטיקה של ממשלת הוד מלכותו בא"י, אלא שהסכנה זו תהא ידועה וגלויה הן לכל יושבי ארץ-ישראל והן לאזרחי ארץ הזאת (אנגליה) ובה לכל העולם כולו. האדון טשרטשיל כטוח בדבר, שתחשיבו מאד את דעתו זו, ותשתדלו בכל כחכם להרחיק כל ספק ולהסיר כל סכסוך שיהיה. הוא ישמח מאד לקבל טאח הסתדרותכם הודעה רשמית שהסתדרותכם מסכימה לפוליטיקה זו כפי המדובר בגלוי דעת זה הצרוף לכאן ושחיא נכונה לבנות מעשיה לפי פוליטיקה זו.

הנני אדוני עבדו הנכנע

(ע"ה) שוקבור.

אל המזכירות של ההסתדרות הציונית

לונדון W. C. 1

ב) גלוי דעת הממשלה האנגלית

(לא נהן לפירסום)

העיקר

המיניסטר לעניני הקולוניות דן שוב לפני זמן על המצב הנוכחי בארץ-ישראל. רצונו הרצוני היה לסדר ולפתור את השאלה העומדת על הפרק, שנדמה איבטחון ואי-סדרים בשדרות ודעות של בני א"י. אחרי ההיעצות עם הנציב העליון בא"י עבר את ראשי הפרקים של גלוי הדעת הבא להלן. גלוי דעת זה כולל את החלקים החשובים ביותר של חלוף המכתבים שבין המיניסטר ובין מלאכות של האגודה המושלמית-נוצרית בא"י, ששהתח לפני זמן מה באנגליה, וגם את המסקנות שהגיעו אליהן במשך הזמן.

סבת הסכסוכים שהיו בומנים שונים בא"י הן החששות שחוששים מקצת מהאוכלוסים הערבים והיהודים. מה שנוגע להערבוב, הנה אחד מיסודי חששותיהם הוא הפירוש המגוון של דברי הצהרת בלפור בשם ממשלת כבוד מלכותו שנתפרסמה ביום 2 נובמבר 1917. הוסיפה בהקמת בית עברי בא"י. ידיעות לא באושרות במקורן עשו את הרושם, כאילו המטרה היא לעשות את א"י

כולה יהודית. זהו נאמרה שאמרו ש"ארץ ישראל תהיה יהודית, כמו שאנגליה היא אנגלית" מטשלת כבוד מלכותו מודיעה. שתקנות כאלה לא תצאנה לפועל ושהממשלה לא תמנה לה מטרות כזו כלל. היא לא חשבה מעולם, כמו שהושגת המלאכות הערביות, להכריז או אפילו לדבא את האוכלוסים הערבים או את שפתם ותרבותם בא"י. מטשלת כבוד מלכותו מראה על עובדה זו שהסעיפים המבוררים של ההצהרה אינם אומרים שארץ ישראל כולה תהפך לבית לאומי יהודי אלא שבות כזה יוקם בארץ ישראל. בשביעות רצון נתקבלה ההלפת הקונגרס הציוני המוסדר הראשו של ההסתדרות הציונית, שהתאסף בספטמבר 1917 בקרלסברג המכרית באופן רשמי על רצונו של העם העברי להיות עם העם הערבי ביתם של אחדות וכבוד הדדי לפתח ביהר עם העם הערבי את המולדת המשותפת ליישוב פורה, המבטיחה התפתחות של שני העמים בלי מפרע.

יש להראות גם על זה, שועד הצירים, עכשו האכסיקומיבה הציונית בא"י לא דרש מעולם חלק בהנהלה הכללית של הארץ ולא היה לו חלק כזה. גם המקום היוצא מן הכלל שתופסת ההסתדרות הציונית עליה הסעיף הרביעי של המנדט אינו כולל בתוכו פונקציות כגון אלה. המקום היוצא מן הכלל שהיא תופסת הוא רק בנוגע להתקנות שיש להקן לטובת אוכלוסי הארץ היהודים. על פיו יש רשות להסתדרות הציונית לעזור להתפתחות הכללית של הארץ, אבל אין בה רשות לקחת חלק כל שהוא בממשלה.

מלבד זה תגנו שנתיות כל האיכלוסים תהיה ארץ ישראלית ע"פ החוק, ושעמולם לא עלה על הדעת, שלהם או לחלק מהם תהיה נתינת אחרת.

מה שנוגע לאוכלוסים היהודים בא"י, נראה שהחלק מהם ירא מן הסוד מטשלת כבוד מלכותו מהפוליטיקה שהכריזה עליה בשנת 1917. לכן מן הצדק היא לאשר עוד הפעם ולומר שלכל החששות האלה אין כל יסוד ושבהצהרה זו שנתאשרה ע"י הממלכות המאוחדות החשובות ביותר בסן דיימו ובפעם שניה כהונה בסבר, לא יתהו כל שנויים.

במשך שלשת או ארבעת הדורות האחרונים יצרו היהודים בא"י קבוץ כולל 80,000 נפש; החלק הרביעי ממנו עוסק בעבודת אדמה ובמלאכה. ליישוב שנים מוסדות פוליטיים משלו; אספת נבחרים להנהלת עניני הפנימיים; ועדים נבחרים בערים וועד התנור המשגיח על כתי הספד יש להם רבנות ראשית נבחרת וועד הרבנים המנהל את כל עניניהם הדתיים; יש להם גם עתונות עברית לצרכיהם. השפה העברית היא השפה הרשמית באהת משפוח המדינה. הם היוב היים רוהניים מיוחדים ועובדים עבודה כלכלית הגונה. היישוב הזה על אוכלוסי עריו וכפריו על מוסדותיו הפוליטיים, הדתיים, התברתיים, מנהגיו המיוחדים ואופן היוו המיוחד, על כל זה מונח חותם "לאומי". על השאלה מה זה "בית לאומי יהודי בארץ ישראל" יש להשיב שאין זאת אומרת כל עיקר שכל אוכלוסי הארץ צדיכים להיות אך ורק בני תלאם היהודי, אלא שהקבוץ היהודי בא"י יתפתח למרכז רוהני יהודי בעזרת יהודי שאר הארצות, שישתתפו בעבודה ו מטעמים דתיים ולאומיים בגאון והתלהבות, אבל בכדי לתת ליישוב היהודי אפשרות להתפתחות חפשיה, כדי שיוכל העם העברי לפתח בא"י את כשרוניתו, צריך שהקבוץ ידע שבמשפט הוא גר בארץ ולא רק שסובלים אותו שם.

ומטעם זה מן ההכרח הוא, שקיום הבית הלאומי היהודי בא"י יהיה בטוח בטחון מין לאומי ושוכר באופן רשמי שיסודו בקשר ההיסטורי שבין עם ישראל וארץ ישראל.

זהו הפירוט שממשלת כבוד מלכותו נתנה להצהרה מיטנת 1917 והמינוסטר חושב, שבפירוש זה אין כלום, מה שיובא את הערבים לאיסדרים או ישע ביהודים יגש של הכובת תקיחם.

בכרו להוציא לפועל את הפוליטיקה הזאת צדיק, שתנןן האפשרות לכבוש היהודי בא"י להתרבות ע"י הגירה. הגירה זו אינה צריכה להיות יותר גדולה מאפשרותה הכלכלית של הארץ לקבל את מהגריה. חשוב גם לציון שמהגרים אלה אינם צריכים ליפול למשא ע"י אוכלוסי הארץ, ושלא יידו לפרנסת אחד מהם. עד עכשו קימה ההגירה את התנאים האלה. מספר המהגרים מטעת הכבוש האנגלי בא"י עולה ל 25000 עילים.

כדאי גם לציון שאנשים שאינם רצויים מטעמים פוליטיים וגורשו בא"י. כל אמצעי הזה היה האלה נשתמרו עד עכשו ע"י ההנהלה וישמרו גם להבא.

אומרים להגויב בא"י ועד מחברי המועצה המחוקקת שהבחר ע"י כל העם שיהיו ביחד עם הנהלת הארץ על שאלות ההגירה. שאלות, שהגינה בהן חלוקי דעות בין העד וההנהלה תפחרנה ע"י ממשלת כבוד מלכותו, שתדון על שאלה זו לחוד, מלבד זה, ע"פ סעיף 10 של הצעת הקונסטיטוציה. תהיה הרשות לכל קבוץ דתי או בכלל קבוץ חשוב, לפנות בקובלנא ע"י הנציב העליון אי המיניסטר אל חבר העמים בנוגע לכל השאלות, שבהן עברה, לפי דעתם, ממשלת א"י על חוקי הטנדט.

מה שנוגע לקונסטיטוציה שניהגו בארץ ישראל ושראשי הפרקים שלה כבר נתפרסמו כדאי לברר עוד פרטים אחדים. ראשית כל אין זה אמת, שממשלת כבוד מלכותו הבטיחה בשעת המלחמה – כפי שאומרת המלאכות הערבית – לייסד בא"י תו"מ ממשלה מקומית עומדת ברשות עצמה. דעה זו יסודה רק במכתבו של סיר תנרי מקיסטון, שהיה בעת ההוא הנציב העליון במצרים. אל השריף של מכה, שעכשו הוא המלך הוסיין של ממלכת חג'ו. במכתב הזה נתת ההבטחה לשריף ממכה שהממשלה האנגלית תסייע ותכיר בעמידת הערבים ברשות עצמם. אבל מכלל הבטחה זו יצאו שטחים ידועים בצפון א"י שטחים במערבה של נפת המשק וגם מנגב ירושלים ומחוז בירות שנכללו בא"י. ו"א שכל א"י כמערכה של הירדן יצאה מכלל הבטחתו של סיר ת. מקיסטון.

• מכל מקום הושבת ממשלת כבוד מלכותו לתמוך בשלטון עצמי של האוכלוסין בא"י. אבל משום המצב הנוכחי שם, סוכרת הממשלה שיש ליצור את השלטון העצמי בהדרגה. הצעד הראשון נעשה בזה, שהוכרה המועצה הראשית בתור מוסד של השלטון האזרחי. מועצה מחוקקת של צירים שנבחרו על יסוד בחירות כלליות תהיה החמשך להתפתחות זו. בהצעת שנתפרסמה הוצע ששלשה אורחים ימנו במועצה ע"י הנציב העליון, אבל משום שהחלטה זו פגשה התנגדות מיוחדת על נימוקים חשובים, החליט המיניסטר לומר על זה, והוחלט שבמועצה יהיו: הנציב העליון בתור יושב ראש, שנים עשר צירים נבחרים ועשרה פקידים מיניום. המיניסטר חושב, שטוב היה להכות באספת המועצה המשתתפת על השלטון האדמיניסטרטיבי, עד אשר סדרת ההתפתחות של השלטון העצמי בא"י תגדל. במשך הזמן הזה תכנסנה כל המוסדות בארץ יותר ויותר, המשק תכספי ימצא לו יסוד חוקי, לפקידים ארץ הישראלים תהיה האפשרות ללמוד מנימונותיהם בנוגע לשיטת השלטון. בעוד שנים אחדות יבחן שוב המצב ואם נסיון עבודתם של מוסדות השלטון העצמי המיוסד עכשו יעלה יפה, ינתן לבאוי כח העם חלק יותר גדול בהנהלה.

המיניסטר מעיר על זה שהשלטון הנוכחי מסר את ההשגחה על המוסדות המושלמים דתיים (וקוף) ואת בתי הדין הדתיים למועצה הראשית, שנבחרה ע"י הקבוץ המושלמי בא"י. למועצה זו השובה ההנהלה ברצונה הטוב את כל כספי ההכנסות ממוסדות מושלמים עתיקים שהוחרמו ע"י השלטון הטורקי. גם מוסדות החנך נמצאו תחת השגחתו של ועד נבחר

מכל חלקי האיכלוסים. הדפרטמנט למסחר ולתעשייה עובד יד ביד עם לשכות המסחר שבמרכז המסחר ותעשייה הגדולים. ההנהלה משתדלת להרכיב במוסדות של נבחרים על יד הדפרטמנטים. המיניסטר מאמין שדרכי הפוליטיקה הנכונות ביותר עם בטחון הופש הרה המהלץ בא"י ובהכרת זכויותיה של כל עדה דתית על מקומותיה הקדושים פטליציה על עצמה ושעל סמך זה יוצר אותו הדוח של עבודה משותפת. שבת חלויה במדה גדולה התקדמותה והצלחתה של ארץ הקדש בעתיד.

מכתב האכסיקוטיבה

לונדון, 18 יוני 1922

לארון. סגן המיניסטר

מיניסטריון הקולוניות

Downing street, S. W. I.

בהשענו על מכתבו מיום ג' יוני (25 494/22) שקבלתו נחשדה כבר על ידינו, מתכבד אני להודיע, כי האכסיקוטיבה של ההסתדרות הציונית דנה על הודעת ממשלת כבוד מלכותו בנוגע להפוליטיקה שלה בא"י, שהעתיקה ממנה הואיל לשלוח אליה, והחליטה את הבא לקמן:
"האכסיקוטיבה של ההסתדרות הציונית שמה לב להודעה על אודות הפוליטיקה האנגלית בארץ ישראל, שנמסרה לה ע"י מיניסטריון הקולוניות מיום ג' יוני 1922 ומבטיחה לממשלת כבוד מלכותו, שעבודת ההסתדרות הציונית תתנהל בהסכם עם הפוליטיקה שהותוותה שם".

האכסיקוטיבה שמעה בנחת רוח שממשלת כבוד מלכותו מצאה לה בהודעתה זו הודמנות לאשר מחדש את הצהרתה מיום 2 נובמבר 1917 ושהיא רואה השיבות בן-לאומית בהכרת העם העברי שחיו בא"י והיו מיוסדים על זכות משפטית.

האכסיקוטיבה טערה שוב, שממשלת כבוד מלכותו מודה בתור תוצאותיה של זכות משפטית זו, בנחיצות לתת ליהודים את האפשרות להגדיל את מספרם בא"י ע"י הגירה ומוציאה מדברי ההודעה, שהגירה זו תנבל בהתאם לאפשרונות הכלכליות של הארץ לקבלם מהגרים חדשים. מה שנוגע לאמצעים, שיאחו בהם לקביעת העליה, בטוחה האכסיקוטיבה בטחון נטור, שממשלת חיד מלכותו כמו כן גם שלטון א"י יתחשבו בזה בפרנציפון שהזכיר לעיל.

ההסתדרות הציונית שאפה תמיד לחיים של שלום ואהדות בין כל חלקי אוכלוסי א"י. לא פעם הראתה, בין בהודעותיה בין במעשיה, שאין דבר המתנגד לרצונה יותר מנועיה קלה אפילו במקצת מזכויותיהם הדתיות והפוליטיות או מעניניהם החמדיים של האיכלוסים שאינם יהודים. ההסתדרות הציונית לא חשון כל עטל בכדי לחוק את רוח השלום ההדדי, שממשלת כבוד מלכותו רואה אותו כיסוד בטוח יחיד להפתחותה של א"י בעתיד. תקות האכסיקוטיבה תוקה היא, שההודעה שממשלת כבוד מלכותו אומרת לפרסב, תקן סוף סוף את כל הטעויות בהבנת ההצהרה הקימה ושם תתקבל מכל הצדדים בלב נכון ובשלום, תחיל על ידה עבודה חדשה של התקדמות ושלום.

הנני מתכבד וכו'

(ע"ה) ה. וויצמן.

ההחלטות הקונגרס האמריקאי ע"א יצירת בית לאומי יהודי בא"י

1. הסניג האמריקאי בישיבתו מהד' למאי 1922 קבל בהסכמת מולם עפ"י הצעת הסניגטור יהודי את ההחלטה הבאה:

ממלכת ארצות הברית מסייעת בהצעה להקמת בית לאומי יהודי בא"י, אבל בתנאי שזכויותיהן האזרחיות והדתיות של הקהלות האי יהודיות הנמצאות בארץ לא תקופנה ושהמקומות הבנינים החדשים ישמרו במדה מספקת.

II. בית באי סה העם והפרוטסטן היוזו קבל בישיבתו מי"ג ליוני 1922 ע"פ הצעת הציר מיש בהסכמת כל הצירים את ההחלטה הזו:

«מסיון ישועים היהודי האמון תמיד בבנין ביתו הלאומי ושאלך לזה, וגב מפני שני"י המלחמה וע"י הצבתפות היהודים בה יש בידם ליצור מהדש את ביתם הלאומי בארץ אבותיהם, ניתן לעם ישראל את האפשרות ליצור היכ יהודים פוריים וקולטורה יהודית תה בא"י»

לכן יהלש ע"י הסניג ובית באי סה העם של ארצות הברית באמריקה שנתאספו לקונגרס, בארצות הברית באמריקה מסייעות מיצירת בית לאומי בשביל עם ישראל בארץ ישראל, אבל בתנאי כהנר שלא יעשה שום דבר שיקפח את זכויותיהן האזרחיות והדתיות של הנוצרים וכן יתר הקהלות בא"י ושהמקומות הקדושים כמו כן הבנינים והשטחים הקדושים ימצאו תחת הגנה מספקת».

חלק שני

ההנהלה וההסתדרות

א. האכסיקוטיבה

ה ר כ ב ת ה .

לחברי האכסיקוטיבה, נבחרו בקונגרס הי"ב האדוניים האלה: הד"ר ויצמן (נשיא ההסתדרות הציונית), נ. סוקולוב (יו"ר האכסיקוטיבה), י. קובן, ז. ז'בוטינסקי, ר. ליכטהיים, ל. מוצקין, הד"ר סולוביצ'יק, הגרים בלונדון ומ. אוסישקין, הד"ר אדרי, הד"ר פוק, ב. רונבלט, הד"ר רופין, י. שפרינצק, הגרים בירושלים.

ה א כ ס י ק ו ט י ב ה ב ל ו נ ד ו ן .

החברים היושבים בלונדון היו במשך זמן הדו"ח ה"ה ד"ר ויצמן, קובן וליכטהיים – מלבד נסיעות מקריות – בלונדון ה"ה סוקולוב וז'בוטינסקי נסעו זמן מה אחרי הקונגרס, בראש משלחת האכסיקוטיבה ו"קרן היסוד", לאמריקה ושבנו לאירופה רק ביוני – יולי ש. ז. הי מוצקין לא יכול לשבת כל העת בלונדון ולרגלי עבודתי בועד הדליגציות היהודיות ובמרכז העזרה היהודי ונסיעותיו התכופות. אעפ"כ היה פעמים אחדות בלונדון והשתתף בכל המועצות החשובות של האכסיקוטיבה. הד"ר סולוביצ'יק הוכרח על ידי המצב בליטא להשאר שם בעניני הפוליטיקה היהודית ויכול להשתתף בישיבות האכסיקוטיבה רק פעמים מעטות. לחברי ההכסיקוטיבה, שישבו מתוך ללונדון הודיע תמיד ידיעות מפורטות על כל הענינים, העומדים על הפרק וביניהם ובין המרכז היה קשר-מכתבים. נשיא ההסתדרות הד"ר ויצמן נסע בזמן הדו"ח בעניני העבודה הפוליטית לאוסטריה, גרמניה, שוויציה, איטליה וצרפת.

י ש י ב ו ת ה א כ ס י ק ו ט י ב ה .

מן ה 15 לספטמבר 1921 עד ה 15 ליולי 1922 היו בלונדון 51 ישיבות של האכסיקוטיבה.

ה א כ ס י ק ו ט י ב ה ש ב י ר ו ש ל י ם .

מלבד הי רונבלט, שיכול לשהות בא"י רק זמן קצר בראשית שנת 1922 היו כל

החברים תמיד במקום עבודתם, בירושלים.

ע"פ החלטת הקונגרס באה האכסיקוטיבה הא"י בהסכמת הועד הפועל (החלטת האספה

בווינה) במו"מ עם הועד הלאומי על השתתפות שני באיכותו בעבודתה. אחרי זה נבחר אל

האכסיקוטיבה הי קלוריסקי, בחירת כ"כ שני של היהדות הא"י נדחתה לע"ע.

ה ה נ ה ל ה

1. ה ה נ ה ל ה ב ל ו נ ד ו ן .

התרחבות ההסתדרות הציונית, הרבוי התמידי של עבודתה, דורשים שימת-לב מיוחדת

למוסדות ההנהלה. מטרתנו היא ליצור בא"י ובגולה מוסדות הנהלה, המתאים לתפקידיהם ועובדים

בווצאות מעטות כפי האפשר.

בלונדון נסתה האכסיקוטיבה וגם הצליחה להפחית כפי האפשר את הוצאות ההנהלה ביחוד על ידי הקטנת מספר הפקידים. בכדי לדון על שאלות ההנהלה הללו צריך לבאר איזה תפקידים מוטלים על המרכז בלונדון.

ב. מ ש ר ד ה ע ת ו נ ו ת .

משרד העתונות של האכסיקוטיבה משמש קודם-כל לתפקידים פוליטיים. היה מספיק אמנם לפעמים אינפורמציות להעתונות הציונית והיהודית הכללית, אבל עיקר עבודתו מתרכז בעתונות הפוליטית היומית באנגליה.

ג. מ ש ר ד ה כ ס פ י ם .

עבודת המשרד הזה זקוקה לפירוש מפורט. בכדי שיוכלו לדון עליה. ראשית-כל משמש המשרד בתור גזבר להכנסות ולהוצאות של ההנהלה בלונדון. על הכנסות אלו נמנים עכשו קודם-כל כספי השקלים והסכומים שנשארו מ"קרן-הגאולה" הקודמת. על ההוצאות נמנות הוצאות הלשכות בלונדון ובברלין והתשלומים המעטים שיש לפרוע באירופה. כגון התמיכה לועד הדלגציות בפרזו והוצאות מקריות אחרות.

אבל בעיקר עוסק משרד הכספים בגבית התשלומים והנהלת החשבונות של חלוק הכספים בא"י. קבוץ הכספים של התקציב הא"י נעשה ע"י קרן היסוד. שיש לה למטרה זו מכונת תעמולה והנהלה משלה. אבל חלוק הכספים לתקציב הא"י נעשה ע"י הגזברות של ההסתדרות הציונית. משרד הכספים פורע את כל התשלומים. שיש לשלם ע"י התקציב הא"י באירופה. כגון הוצאות משרד-א"י ותשלומים אחרים עפ"י המחאות האכסיקוטיבה הא"י.

חוץ מזה שולח משרד הכספים את כל הסכומים הנמסרים לידו ע"י קרן-היסוד לא"י ועומד בקשר-החשבונות תמידי עם האכסיקוטיבה הא"י. השולחת מצדה תמיד דינים וחשבוניות ללונדון. כל שאלות התקציב החשובות נפתרות ע"י האכסיקוטיבה אחרי התיעצות עם מועצת הכלכלה והכספים.

ד. מ ש ר ד ה ה ס ת ד ר ו ת .

משרד זה מנהל את הקורספונדנציה עם כל האגודות והמוסדות הציוניים. מנהל את הפצת-השקלים. מכין את הקונגרסים. ישיבות הועד הפועל וכל האספות האחרות. מוציא דינים וחשבונות ומשמש בתור מרכז. השומרת על הקשר שבין כל חלקי ההסתדרות העולמית. על המשרד היה לפעול בכל הארצות בסניפי עבודת התעמולה עפ"י תכנית אחת ע"י שליחה מסודרת של סדרנים ופרופוגנדיסטים. תעמולה בדפוס והוצאת עיתונים. חוברות וכו'. אבל לזה היתה נחוצה מכונת פעולה גדולה. העולה בהוצאות מרובות מאד. חוץ מזה יש לשים לב לזה: שבארצות שמעבר לים. ביחוד בארצות הברית מתקמים הסתדרות ומרכזי-תעמולה. העובדים ומתאימים לחנאי ארצותיהם. על הקונטיננט האירופאי מתקמים ג"כ ברוב הארצות מרכזים ציונים של ההסתדרויות הארציות והמיוחדות. שעיקר עבודתם הרחבה הוא בסניפי התעמולה וההסתדרות. ובכך. אם כי רצויה. ובהרבה מקרים גם נחוצה האצה מאת האכסיקוטיבה. עפ"י רוב צריך להשאיר את עבודת ההסתדרות והתעמולה בידי ההסתדרויות המקומיות ומאידך גיסא צריך לדאוג לזה שלא יאבד הרוחני בין כל האגודות הציוניות שבכל העולם. ושההסתדרות העולמית תשאר מסוגלת לפעולה. בשים לב לעקרים האלה נבנה משרד ההסתדרות של ההנהלה בלונדון בצורתו הנוכחית.

אחרי הקונגרס האחרון נוסדה לשכת האכסיקוטיבה בברלין. לשכה זו נותנת את היכולת לקיים כמה עבודות טכניות של משרד-ההסתדרות הרבה בזול מאשר בלונדון. יש כאן להזכיר

את הדפסת והפצת חוברות השקלים. ה"ל הדו"ח המודפסים של האכסיקוטיבה. הדפסת חוברות כרטיסים וכי. חוץ מזה החליטה ההנהלה להוציא "ידיעות" המופיעות בעברית, אנגלית וגרמנית ונשלחות חנם ל-2,000 ציונים חשובים בכל העולם; "ידיעות" אלו ממלאות במדה ידועה חסרון כלי-מבטא רשמי. עבודת העריכה העיקרית נעשית בלונדון. משרד ההסדרות בלונדון שולח כמעט את כל החומר והלשכה בברלין ממלאה את כל העבודות הטכניות ושולחת את "הידיעות" למקבליהן.

לבסוף אפשר היה להחיות במדה ידועה ע"י הלשכה בברלין, לכל הפחות הקונטיננט האירופאי, את עבודת ההסדרות והתעמולה בארצות השונות ע"י בקורי חברי הלשכה.

הי. ה. ג. י. ה.
 עפ"י החלטת המינגרם עבר המשרד הזה לא"י. אולם במעשה נראה, שעל ההנהלה בלונדון לספל גם עכשו, כבראשונה, בשאלות ההגירה, בעיקר בצד השאלה הפוליטי עבוד שאלות ההגירה בלונדון נמסר למשרד ההסדרות.

ו. מ. ש. ר. ד. ה. ה. ל. ה.
 משרד זה מבקר את כל עבודות הלשכה הפנימיות של ההנהלה בלונדון. מספר הפקידים הופחת גם כאן הרבה בהשוואה לזמן הקודם. בשעה שדנים על פקדי המשרד הזה צריך לשים לב לעובדה שכל החוזרים וכד' צריך להכין בשלש שפות ושמתקיים קשר אינפורמציוני רחב מאד בכדי למסור לכל חברי האכסיקוטיבה והמועצה, לכלכלה ולכספים את כל הידיעות הנחוצות; קושיים בנוגע לקבלת הדרכיות מכריחים את משרד ההנהלה לדאוג להספקות ויזות וכ"ה; למטרה זו נוסדה לשכה מיוחדת. לשכה זו משמשת ג"כ בתור משרד א"י בשביל הינשים העולים לא"י מ'ונדון או דרך לונדון.

על פרטי וחלוקת העבודה מדיעום הלוחות הבאים:

כקירה על המחלקות של המרכז הציוני

II.

מישרדי ההנהלה

1. המישרד הפוליטי:

תחת הנהלתו של הד"ר ת. ויצמן, סוקולוב	וושבוטינסקי
	מר שטיין (מוכר)
	מר הוקינס (עוזר המוכר)
	עלמה ליברמן (מוכרתו של הד"ר ויצמן)
	" מאי (כותבת על מכתב כתיבה)
	" פרקוב "

מספר הפקידים: 5

I.

חברי הועד הפועל:

ד"ר חיים ויצמן יושב ראש ההסתדרות הציונית	מר נחום סוקולוב יושב ראש הועד הפועל
מר יוסף כהן	מר ואב ושבוטינסקי
מר ריכרד ליכטהיים	מר ליאן מוצקין
ד"ר מ. סולובייטשיק	ד"ר ברמהולד פייוול
ד"ר גיאורג הלפרן	ד"ר נ. נידויטש

חברי הועד הכספי והמשקי

מוכר הועד הפועל: מר י. כהן.

II. המשרד הכספי:

תחת הנהלתו של הד"ר הלפרן

מר אודיו	(מוכיר)
מר רוזנבוים	(עוזר המוכיר)
עלמה מנין	(מנהלת החשבונות)
מר ליפשיץ	(עוזר מנהל החשבונות)
עלמה פרלמן	(כותבת על מכונה)
מספר הפקידים: 5	

המשרד ההסתדרותי:

תחת הנהלתו של מר ליכטהיים

מר ליאו כהן	(מוכירים)
מר טויב	(עוזר המוכיר)
עלמה איזאקס	(מוכירתו של ליכטהיים)
" טושינסקי	(כותבת על מכונה)
למשרד זה נספחים	
מר פינקלשטיין	(מוכיר ההגירה)
עלמה סיר	(כותבת על מכונה)
מספר הפקידים: 7	

IV. משרד העיתונות:

תחת הנהלתו של מר זשבוטינסקי

מר ישראל כהן	(מוכיר)
עלמה טובקין	(כותבת על מכונה)
מספר הפקידים: 2	

V. משרד הנהלה (כולל גם את ענין

התעודות):

תחת הנהלתו של מר ליכטהיים

מר סטאלם	(מוכיר)
----------	---------

ד"ר ט. גלנר

עלמה בוגוד

(עוזרת המוכיר)

פקידה (עוזרת לעניני התעודות והנהלת הלשכה)

למשרד הזה מסופחות כל המחלקות האלו:

מר פולישוק	ספרייה:
מר פדרר	רושמים:
עלמה פולניסקי	מר סטולאר
" ליפשיץ	מר פדרר
" וויטקווסקי	עלמה פולניסקי
	" ליפשיץ
	" וויטקווסקי

כותבות על מכונות:

מרת צוק	(אנגלית, צרפתית וגרמנית)
עלמה שנידרמן	(אנגלית, עברית ויהודית)
" פנטל	(גרמנית)
" מ. איזאקס	(אנגלית וגרמנית)
" רנדל	(אנגלית)
" ליקסר	(גרמנית)
" שטרן	(הכפלות)

יתר הפקידים:

מרת פרנקל	(ע"י הטלפון)
מר יקובס	(מנהל הכית)
מר ברנשטיין	(שומר)
עלמה פלדמן	(רצים)
" בלקיר	(")
" וולובינסקי	(")

מספר הפקידים: 22

השוואת מספר הפקידים בזמנים שונים

בלוח הבא למען מוסרים את סקירה כוללת על מספר הפקידים הנוכחי בהשוואה למספרם הקודם:

שנת	במהלך 1921 לפני תחילת עבודת האכסיה קוטובה הנוכחית	יולי 1923 רפני הועידה השנתית בלונדון	1
1922			
7	12	17	1. מוזכרים
8	10	14	2. עוזרי מוזכרים
14	17	41	3. כותבית על מכונית
12	21	41	4. שאר הפקידים
	60	113	
41			

היוצא מזה הוא שאכסיוקוטובה שנבחרה ע"י הועידה השנתית בלונדון הפחיתה את מספר הפקידים כמעט ל-45%. האכסיוקוטובה הנוכחית הפחיתה את המספר הזה שוב ל-33% אעפ"י שעבודת הלשכה לא נתמעטה, אלא להפך. נחרבה הרבה. מפני שהלוח המכתבים עם האכסיוקוטובה הא"י הועפ"ה וההתחדדות הארציות והמינהרות גדל.

סקירה משוה על השכרים בלשכה הציונית

שנת 1922	בסך הכל	אוקטובר 1921		אפריל 1920		הנחה
		— סוף 1921 6 חרשים	— סוף 1921 6 חרשים	— סוף 1920 6 חרשים	— סוף 1920 6 חרשים	
379. 9. 2	9516.15.11	2082. 9. 9	2095.16. 5	1875. 9. 8	3163. 0. 6	משרד ארץ-ישראל
	2531.15. 8				2531.15. 8	קרן הגאולה
	1202.11. 0			269. 1. 0	933.10. 0	הסתדרות הנוירה
288. 8. 4	7761.12. 6	2553.16. 2	3173. 1. 9	1028.19.10	1005.14. 9	אוניברסיטה
151.16. 8	4407. 0. 8	894. 9. 8	1119. 8. 0	1307. 8.11	1085.14. 1	משרד הכספים
166.10. 0	5353. 9.11	2005. 1. 2	695.16. 2	958. 3. 4	1694. 9. 3	המשרד הפוליטי
	613.16. 8				613.16. 8	משרד התוך
83. 0. 0	2708.13. 2	495.11. 0	889. 9. 7	461. 0. 3	862.12. 4	משרד העתונות
	807.12. 4				807.12. 4	מסחר ותעשייה
	3839.15. 0	480. 0. 0	797.15. 0	1269. 0. 0	1293. 0. 0	"העולם"
	3316. 6. 6			3047. 7. 9	423.18. 9	מניירות האכסיוקוטובה
	266.15. 0			48. 5. 0	218.10. 0	משרד רומברג
	1510. 6. 2	390.16. 2	583.10. 0	586. 0. 0		משרד התעודות
	487. 6. 6		323.19. 4	163. 7. 2		קרן היסוד
	43.12. 7				43.12. 7	הוצאות מינהרות
530. 0. 0	10061.0. 0	2805. 0. 0	1200. 0. 0	2381. 0. 0	3520. 0. 0	לוועידה הלונדונית
						הברי האכסיוקוטובה
1599. 4. 2	54428. 9. 7	11707. 3.11	10878.16. 3	13345. 2. 6	18497. 6.11	בסך הכל
1599. 4. 2	2267.17.1	1951. 0. 8	1813. 2. 6	2224. 3. 9	3083.17. 6	בכל הודש

11. הנהלת ארץ-ישראל.

מומן הקונגרס האחרון באה בא"י תחת ועדה צירים האכסיקוטיבה הציונית הא"י: האחראית על מוסדות ההנהלה בא"י. תקנה זו נחוצה היתה משום זה: שנראה יותר ויותר, כי מלונדון או איזה מרכז -אחר מתוך לא"י אי-אפשר להשגיה על פרטי העבודה בא"י. ומשום זה עומדת האכסיקוטיבה הא"י לגמרי ברשות עצמה בגבולות התקצב שנקבע ע"י הקונגרס או ע"י האכסיקוטיבות בלונדון ובא"י בהתאם למצב הכספים ובהסכמת הועד הפועל. לקמן מביאים אנו את רשימת הפקידים העובדים ע"י האכסיקוטיבה הא"י. האכסיקוטיבה חלקה את משרדיה כדלקמן:

אוסישקין: יו"ר. מנהל הקה"ל והאפ"ק.

משרד החנוך והתרבות.

ד"ר אידר: בי"כ פוליטית ועבודת הבריות.

ד"ר רופין: משרד ההתישבות העירונית והכפרית.

מנהל חברת הכשרת הישוב וב"כ הפועלים;

דירקטור בנק-ההיפוטקות.

פרופ' פיק: משרד ההגירה.

שפרינצק: משרד העבודה.

מר ון-וריסלנד: משתתף בישיבות האכסיקוטיבה בתור גזבו.

פקידה על משרדי ההסתדרות הציונית בהנהלה הא"י.

ההנהלה:

מ. אוסישקין, יושב ראש.

ד"ר מ. ה. אידר.

קווארוסקי.

פרופ. ד"ר ה. פיק.

מ. רוזנבלט.

ד"ר א. רופין.

י. שפרינצק.

המוכרות הכללית והמחלקה הפוליטית:

ארכיוון	7. גב' כנדך	מוכר כללי	1. קרופסקי
מתרגם	8. הורביץ	מוכר פוליטי	2. יעקובוס
ע"י הטלפון	9. גב' קננדוביץ	עוזר המוכר	3. עובד עמי
עוזרת הלשכה	10. גב' פרידנברג	קורספונדנט	4. ספקטורוב
" "	11. ברק	קורספונדנט פרטי	5. גלור
		מטה-התא	6. קאופמן

המחלקה הכספית:

מנהל ספרים	12 פרידנברג	גובר	1. קרייזל
מנהל ספרים	13 שטיבלמן	מוזכיר	2. ספרי
מנהל ספרים	14 וויסצקי	עוזר למוזכיר	3. ליברמן
ממונה על הקפה	15 בולוטין	קורספונדנט	4. שפירא
מנהל החשבונות	16 אבולפיה	מנהל החשבונות	5. כריתה
כותב על מבונה	17 הופס	מנהל ספרים ראשי	6. אורשנסקי
קורספונדנט	18 גב' מינדוביץ	מנהל ספרים	7. וויסנשטרן
רגיסטרטור	19 גב' וויסנשטרן	מנהל ספרים	8. ירושלמי
עוזר	20 ת. שפירא	מנהלת ספרים	9. גב' שורין
נער דף	21 אדב	עוזר	10. פרידמן
		מנהל ספרים	11. וויסנשטאק

בקרת החשבונות:

מנהל ספרים	24 יצחק זיס	מבקר ספרים	22. האפט
מנהל ספרים	25 אפשטיין	מנהל ספרים	23. אדלר

הנהלת ספרי הקלאות:

מנהל ספרים	29 ולצ'ני	מנהל ספרים ראשי (תצי ע"י הקרק"ל)	26. שלאיין
מנהל ספרים (תצי ע"י הקרק"ל)	30 רכב	מנהל ספרים	27. עדן
		מנהל ספרים	28. צודקוב

הנהלת ספרי מחלקת החנוך:

מנהלת ספרים	33 גב' רגובסקי	מנהל ספרים ראשי	31. קליין
		מנהל ספרים	32. ליברמן

המחלקה החקלאות:

משרטט	6. מויכנר	מנהל המחלקה (תצי ע"י הקרק"ל)	1. אטינגר
כתב	7. אור	מפקח כללי	2. וויץ
כתב	8. גב' מיכשן	אגרונום	3. שטרן
כתב	9. גב' אינטרין	מוזכיר	4. מרכוס
		ארכיון	5. גב' וודילבין

מחלקת החנוך:

כתבה	4. גב' אוקון	מנהל המחלקה	1. ד"ר לוויא
מוזכיר	5. נתנאל טהון	מוזכיר	2. א. ד. שהור
		עוזרת	3. גב' ניימן

לשכת העתונות:

1. קסטל	מוזכר	3. גב' בראיילובסקי	כתבת
2. גב' בן יהודה	מוזכר	4. גב' שרה מורחי	עוזרת

מחלקת ההספקה:

1. ג. ויצמן	מנהל	4. מ. ויצמן	מחסנאי
2. הלבן	משק הבית	5. קמינסקי	מחסנאי
3. פרוין, יפו	מחסנאי	6. חנן משה	מחסנאי

מחלקת המסחר והתעשיות:

1. נחום טיש	מוזכר המחלקה	3. גב' ל. שפירא	כתבת עמותת
2. גב' ספובק	קורספונדנט אנגלית		

מחלקת הערות:

1. אינטרמן	מוזכר

לשכת העלויה ביפו:

1. גורדין	מנהל	6. שוק	מנהל ספרים
2. קיסילוב	מוזכר	7. אוסטרוובסקי	מנהל ספרים
3. רידניק	פקיד הנמל	8. בלכנוב	מנהל ספרים
4. צימלסקן	עוזר הנמל	9. עזרם	מנהל ספרים
5. חניבסקי	מנהל ספרים	10. הסבי	מנהל ספרים
- יחסי ע"ח קק"מ

בתי הלינה ביפו:

1. פיינברג	מפקח	2. פוללוב	עוזר

הלשכה בירושלוב:

1. ג. ליבוביץ	מנהל הלשכה	2. בוכשפן	סגן ועוזר

הלשכה בחיפה:

1. שבואלי	מנהל	5. אפשטיין	מנהל ספרים
2. דוסטרוובסקי	נמל ועולים	6. הונברג	עוזר
3. הנקין	קורספונדנט	7. פסי	שמש
4. יקותיאל	עוזר		

בתי הלינה בחיפה:

1. אלטמן שלום	מפקח

מחלקת העבודה:

1. רבינוביץ יוסף מזכיר 2. גולדווסר מהנדס

שמושים:

1. מ. מורחי 3. בביוף 5. מרדכי מורחי 7. אשת מורחי
2. עזרה מורחי 4. ה. עמרני 6. אברהם כהן 8. יהיא סעיד

רשימת פקידי חברת הכשרת-הישוב בא"י ומשכרותיהם

(א) פקידי המשרד:

1. ד"ר י. טהון 3. ש. ז. יונגריוורט 7. גב' זיס
2. מ. וילקנסקי 4. ו. א. טוקולקה 8. גב' צייטלין
(ההנהלה הציונית) 5. י. יקותיאל 9. מר ר. מני
משתתפת 6. א. ספקטוב
בסך 25 ל"ט

(ב) פקידי מחלקת האדריכלות:

1. רוברד קופמן 2. שרלוטה כהן 3. יעקב קלסר

(ג) פקידי מחלקת המדידה:

1. נ. פפר 3. בלע סיוש 5. אליהו קופמן
2. יצחק רבינוביץ 4. מורנו מיוחס 6. צבי ברק

(ד) פקידים מחוץ למשרד בקשר עם קניית קרקעות:

1. יהושע הנקין 3. א. ייפכדוון, נצרת
2. אהרן מני, עורך דין 4. סעדיה פג, חיפה

בית-דין הקונגרס הציוני

הקונגרס האחרון בחר לחברי בי"ד הקונגרס את ה"ה:

ד"ר בודנהיימר - בתור יו"ר, מ. אלייניקוב, ד"ר א. ברת, ד"ר מ. אבנר, ד"ר ד. פרידמן, א. הרטגלס, ב. לוקר, ד"ר מ. רינגל, ד"ר צ. טרטקובר - בתור חברים.

בזמן ישיבת הוועה"פ בחודש דצמבר שנת 1921, נועדה ישיבה אי-פורמלית של בית-דין הקונגרס, שהשתתפו בה ה"ה דר' בודנהיימר, ד"ר ברת ד"ר פרידמן, ד"ר טרטקובר וגם עוד הקונגרס הדרי' מרגלית. בישיבה זו דנו על השאלות האלו: הקופטנציה של בי"ד הקונגרס, תקון עקרי המשפט, עבוד סדר-הענינים, היחס לעו"ד הקונגרס, השתתפות בי"ד-הקונגרס בהכנת התקנות של ההסתדרות הישיבה החליטה לעבד הצעות מתאימות במשך השנה לא נמסרו לבי"ד הקונגרס כל חלוקי-דעות.

בית־דין הכבוד הציוני.

בית־דין הכבוד מרכב מן ה"ה עורך־דין ש. גרונמן בתור יושב־ראש וא. ברת. ה. בונטביץ.
דר' ש. דייכס. דר' הירש. דר' מינק. דר' רוזמדין בתור חברים.
שני תקנותיו של בית־דין הכבוד בקונגרס האחרון. שעפ"י העלו את בי"ד־הכבוד
למעלה בי"ד של קבלנות גרם להפחתת עבודתו במדה מרבה.
מומן הקונגרס נמסרו לכית־הדין – חוץ מענינים. שנמסרו על ידו לבתי דין של
המדרגות הנמוכות – חמשה ענינים. ענין אחד נגמר בפשרה. בשני ענינים מתפל עדין המוה"מ
ושני הענינים הנותרים נמסרו לעו"ד בבית־דין הכבוד עפ"י תקנותיו. חשב בית־דין הכבוד את
עורך־דין הקונגרס לעורך־הדין שלו.

ב. הסתדרות

1. פעולת הלשכה להסתדרות

תפקידיה הראשיים

הגם שהעבודה הפוליטית לשם קביעת הכספים בעד איזו עמדה בשנה העברה בראש עבודתנו, לא הפכה בכל זאת העבודה להתחבת ההסתדרות והנדלחתה. תוצאות הקונגרס בקדלסברד הוקו את חברתנו והוכיחו לנו, כי הסתדרות ציונית חזקה, מוצקת ומאוחדת, נתוצה וחשובה לנו היום מאז כבאתיכה טמונה יחידית לעם העברי כשעת משאומתן פוליטי וכתור עמוד התוך, שמשכובו יתרכזו כל בני ישראל, החפצים בבנין ארצנו.

תפקידיה של הלשכה ההסתדרותית היו הכצור והחזוק הפנימי של כל ההסתדרות והרתבתה; חזוק ההתאחדות והקבוצות המתקיימות וקשורם קשר אטיץ עם ההנהלה; יסוד מרכזים ציוניים חדשים; רכוי מספר השוקלים והציונים המאורגנים, השגחה על תפקידי ההסתדרות הציונית, שכנתה לה מחדש את יסודה החוקי ע"י הקונגרס בקדלסברד ועל התאמת פעולותיה לתקונת הקונגרס וההלטותיו.

המוע ומשא עם ההתאחדויות

ההתאחדויות הארציות

כמשך תקופת הדין והחשבון היו שיבות להסתדרות מ"ד ההתאחדויות ארציות כאלה המדינות: אוסטרליה, איטליה, אמריקה, אנגליה, אסטיניה, אפריקה הדרומית, ארגנטינה, ארבי נהרים, ארץ-ישראל, בולגריה, בוקובינה, בלגיה, כסרביה, ברזיליהו גליציה המזרחית, גרמניה, דניה, דנציג, הולנדיה, הונגריה, טוניס, טרנסילבניה, טשכוסלובקיה, יוגוסלביה, יון, לטביה, ליטה (קובנה), מצרים, נורבגיה, סיביריה, ספרד, פורטוגליה, פינטי, פרס, צ'ילה, צרפת, קנדה, רומניה, שוודיה, שווצריה, תורקיה.

בצרפת הסתדרה קבוצה מיוחדת לצרפת המזרחית ומקום מושבה בשטרסבורג. ההתאחדות הארצית בפולין כוללת בקרבה גם את האגודה בגליציה המערבית, העומדת בסוכן ידוע ברשות עצמה. בארס-נהרים מתקיימת מסבות פוליטית שתי אגודות מיוחדות ומקום מושכן במגד ובבצרה. אורוגוויי התחברה עם ההתאחדות הארצית בארגנטינה. בארץ ישראל לא התקיימה עד כה ההתאחדות ארצית מיוחדת ומאז עוררנו ועל זה נעשתה כלל התהלה ליסודה. רוסייה, רחוקה עוד לדאבוננו מהשתתף בעבודה הציונית הכללית והמכשולים החוקיים מעכבים, תחת הנהלתו של המרכז הכללינו נעשו נאונות לחבר את ציוני רוסייה שבחוקי-לארץ בהתאחדות מיוחדת. מסיביריה באות ידועות משמחות עליהב העבודה הציונית. המצב הארגוניטורי של ההתאחדויות היה במשך זמן הדיווחשבון רצוי בדרך כלל, רק ההתאחדויות הסקנדינביות וכן ההתאחדויות של ארצות הלשון הצרפתית אין משיבועות רצון במרצן הפנימי.

הקבוצות

עמדנו במגע ומשא עם ל"ה קבוצות ציוניות, בארצות שאין בהן התאחדות ארצית, ורק ב' באלמיר, ד' בהודג'ט' במרוקו, ג' ביוז'ה, ב' ביפוניה, ג' בסין, ב' באיי הפיליפינים, ו' בטורקיה שונים באוסטרליה ווילנדיה החדשה. גם באירופה ישנן ארצות שאין בהן התאחדות ארצית מאורגנת. בפונלנדיה למשל, שרק קבוצה אחת, בעיר וויבורג מתקיימת בה, ובלובסטבורג שנעשו בה התחלות ליסוד קבוצה, שאולי עוד תפתח אח"כ להתאחדות ארצית.

ההתאחדויות המיוחדות

עמדנו בקשר עם ההתאחדויות המיוחדות: מזרחי, פועלי ציון ימסדר (אורדן) המכבים הקדמונים ונמרון עם ההסתדרויות צעירי ציון והתאחדות שלפי החלטת הועדה השנתית הושגו במדרגתן להתאחדויות המיוחדות. דבר בואנו בדרך ודברים עם אותן האגודות שנעשה לפי החלטת הקונגרס וביחוד בדבר הלוקת השקלים, הועיל להכנס רות חיים ברובן, המרחי מולל בקרבנו כ"ב הסדרויות ארציות, פועלי ציון - (י"ד, התאחדות - (י"ג וצעירי ציון - ח'.

הליפת המכתבים

קשר המכתבים במשך זמן הדו"ח היה רצוי מאד. במכתבנו השתמשנו בעברית, יהודית, אנגלית, צרפתית ואשכנזית. בכל אופן לא האיים מספר התשובות שקבלנו אל מספר מכתבנו. חשוב הדבר ונחוץ מאד שבעתיד נשימו לב יותר אל הליפת המכתבים ואל הקשר עם ההנהלה, כי רק באופן שכזה יש אפשרות של הלוקי מהשבות הדדי ושל פעולה טובה של מועצת האורגניזציה.

הנסיעות

נסיעות חברי ההנהלה וקרן היסוד ומטלאי מקומם בשנה העברה בעניי הפוליטיקה וההסתדרות וגם לשם קבוצי הכספים הביאו לידי חנוך ההסתדרות באותן הארצות. שהיו של הדר'ר חיים וויצמן בגרמניה, צרפת ואיטליה הכניסה רוח חיים אל הסדרויות הארציות הללו, כמו כן שהיהם של סוקולוב, ז'בוטינסקי וגולדשטיין באמריקה וקנדה ושל הדר'ר לוק באפריקה הדרומית. והוא הדין נסיעתם של הדר'ר יעקבסון לרניה ובלגרות, של הדר'ר ווילנסקי לאפריקה הדרומית, של הדר'ר הנטקה לטישמוסלובקיה, של קורט בלוטנפלד אל ארצות הומניה, של הנס כהן לאלוסטרוינג, בלגיה ולובסטבורג ושל הדר'ר ברציון לארס נהרום, זה הראה לדעת, כי קיום הסדרות טובה, הנאי הכרחי הוא כשביל העבודה הפוליטית ובשביל קבוצי הכספים בכל ארץ וארץ.

שרות הידיעות

בשום לב לדרישות חברי ועד הפועל וההתאחדות הארציות והמיוחדות מפעם הקונגרס, שהנהלה ההנהלה להודיע בתמידות על דבר עבודתיה, יידיעות החשובות, הוץ מאלפי המכתבים נשלחו גם הזורים, שהודיעו ידיעות מפורטות ונאמנות י"ד מהלך המאורעות. בזמן שבין הי"ג לאוקטובר 1921 עד ה"ה ליולי 1922 הופיעו י"ג הזורים זאת אומרת משישה עד שבעה לחדש, כולם הופיעו בעברית, אנגלית ואשכנזית. כ"ז מאלה נמסרו לחברי הועד הפועל, י"ג להתאחדויות הארציות והמיוחדות וי"ד מהם - לשנתן. הנסוגות שנעשו על ידי ההורים האלה הצליחו מאד והושבים אנו להשאיר את השורות הזו גם בעתיד ולהרחיבה. גם בשביל פרסום ידיעות הציונות החשובות בקהל דיאגה הנהלה בתמידות, ידיעות ראויות לפרסום נמסרו על ידי העיתונות והסוכנות הקיימות, הוץ מזה הוציאה הנהלה יחד עם קרן היסוד גליון יומי בעברית, אנגלית, יהודית וצרפתית. מהראשון ליולי החחיל לצאת פעמים

בחדש גליון מודפס, ולעת עתה בשפות העברית, האנגלית והאשכנזית, הידועות האלו נועדו למנהלי ההסתדרות, התפתחות עבודה ההנהלה, חמור של מספרים על-דבר העבודה בשביל ארץ-ישראל והודעות ההנהלה.

הדיון וחשבון הכספי המפורט, המופיע לתקופות בגליונות ההם נותן את אפשרות הבקורת ההדדית בין ההנהלה וההסתדרות. חושבים אנו להרחיב את הידועות על-ידי קבלת ידיעות רשמיות מן ההתאחדות הארצית והמיוחדות.

„העולם“

בשים לב להחלטת הקונגרס דנו וישקלו על-דבר אפשרות הופעתו של העולם. לראבוננו לא עלה לנו לבצר את עמדתו מפני חוסר אמצעי כסף מספיקים. הוצאתו של עתון עברי רשמי תלויה כולה בהבטחת אמצעים כספיים מספיקים בשבילו.

הוצאת פרסומים.

כדי לפרסם בקהל את כל המיטאזומתן של הקונגרס האחרון, הוציאה האנסיקלופדיה לאור את הרצאות הקונגרס והחלטותיו באופן מסודר ומקוצר בשפות האנגלית והאשכנזית בשם „הקונגרס הציוני ה'י"ב“. הוצאה עברית הופיעה כבר קודם ל"א אהיאסף בוורשה. הדיון-חשבון המפורט, שהדפסתו היתה קשורה במכשולים טכניים גדולים, נמצא כבר ברפוס ויפיע לתחילה הועידה השנתית. הרצאתו של הדר' רופין על הקונגרס נתפרסמה בהוברת מיוחדת בשפות האנגלית והאשכנזית. על-דבר הוברות התעמולה של קרן היסוד וכמו כן על-דבר פרסומי המודיעין פערלאג ידובר אחר כך.

בקשר עם זה נעיד, כי להוציא ספרי תעמולה ולפרסם בתמירות ידיעות ציוניות אפשר לנו רק בזמן שמכירתם של הפרסומים האלה מסודרה וקבועה. תפקידן של ההתאחדויות הארציות והמיוחדות הוא לתוך את הקהל הציוני ולעודד בו התענינות אל הספרות הציונית ונחיצות המון הרוחני הזה וליצור באופן שבית קהל קוראים, שאפשר יהיה לסמוך עליו בהופעת ספרים חדשים ורק אז אפשר להרחיב את פעולתנו בהוצאות ספרים חדשים, שחשורנם מורגש כעת.

התקנות, סדר הבחירות וסדר היום.

הרבה מכשולים, שלא צפינו להם טראש, עמדו על דרך פרסומן של התקנות החדשות לפי החלטת הקונגרס צריך היה למסור את התקנות שנתקבלו לוועד מינתה, שידון על ערוכתן ומגונן, אל הועד הזה נבחרו האדונים דר' ברט, גולדשטיין, לנקר, דר' א. טרגוליס, דר' רינגל וטברסקי. ההנהלה עבדה הצעות טתיטות והציע אותן בנמוקים והערות מפורטות לפני חברי הועד.

בדבר הצעות ודעות התעורר בין חברי הועד וחברי ההנהלה הלוגן מכתבים מפורט ועל יסוד זה עבדה מחלקת ההסתדרות חכמת וחברי הועד הצביעו עליה בכח.

הוצאת התעמולה אתן ידיעות עוד לעת עתה.

חכמת לסדר הבחירות ולסדר היום בשביל הקונגרס והועד המרכזי נבנו כבר ולפי החלטת הקונגרס תוצענה לפני הועידה השנתית.

לפי דרישת הועד הפועל עבדה האנסיקלופדיה בשבילו חכמת לסדר היום ועל יסודה הוצעו עוד תכניות אחרות, שמתעצבים עוד עליהן.

הפקידים

לפי התלטות הקונגרס והועד הפועל (הישיבות בווינה ובברלין) שמו לב למצבם הכלכלי של פקידי ההסתדרות. האכסיוקוטיבה באה במשאזומזון עם ההסתדרות הכללית של הפקידים הציוניים ושמה לב להצעותיהם, אבל התומר שנאסף לא הספיק, כדי להכניס שנוי כל שהוא ולסדר ולהחליט עליו דבר מה.

מסבת תוצאות המלחמה והשנויים שהכניסה אל בין פקידי ההסתדרות של כל ארץ וארץ ובשים לב גם אל המצב הכספי של ההסתדרות הציונית נחוץ לחכות עוד לשעת הכשר ולרגע מתאים יותר לזה.

בשביל פקידי המשרדים הציוניים בלונדון ובברלין נוסדו שעורי השפה העברית.

קבוץ השקלים

ענין השקלים לשנת תרפ"ב כונן על יסודות חדשים לגמרי. שאפנו תמיד להגדיל עלידי אמצעים מתאימים את מספר השקלים, השתדלנו שסכומי השקלים יגיעו כליל לתעודתם ושהנהלת השקלים תסודר כדבעי כדי ליתן עלידי זה להאכסיוקוטיבה ולקונגרס אפשרות של השגחה מעולה וגם להבטיח הכנסה תדירה ומסודרת של מקור ההכנסות החשוב הזה.

משרת השקל

לכן מצאנו לנחוץ לקבוע עליד כל ההסתדרות והסתדרות חבר מיוחד שיפקח בשם ההנהלה על השקלים ושיהיה אחראי על זה שכספי השקלים יכנסו כולם בלי גרעון אל קופת ההנהלה וששלטונם יהיה מוסכם בלי ערעור ופקפוק כלל.

גם לשים לב שמכירתו של השקל, שהוא הוא היסוד היחידי לזכות הבחירות לקונגרס מתאים כולה לחקנות המקובלות.

בה מוסרים אנו את רשימת מורשי השקלים לשנת תרפ"ב:

חלוקת השקלים לשנת תרפ"ב

עפ"י לוח זה יש לראות את מספר השקלים, ששלחה האכסיוקומיבה להסתדרויות הארציות ולהסתדרויות המיוחדות לארצותיהן לשנת תרפ"ב.

כסף הכל	הסתדרויות מיוחדות				הסתדרות איצות	
	צעירי ציון	התאחדות	פועלי ציון	מזרחי		
						א מ ר י ק ה
12 000	—	500	1 500	—	10 000	ארנגטינה
3 000	—	—	—	—	3 000	ברזיליה
—	—	—	—	—	—	קנדה "
1 000	—	—	—	—	1 000	משלי
32 000	2 000	10 000	10 000	5 000	10 000	ארצות הברית "
						א ס י ה
1 000	—	—	—	—	1 000	אדן
7 000	—	—	—	—	7 000	בנדך
1 000	—	—	—	—	1 000	בצרה
700	—	—	—	—	700	כינה
450	—	—	—	—	450	במביה
1 400	—	—	—	—	1 400	הודו
150	—	—	—	—	150	יפן
19 000	—	3 000	3 000	3 000	10 000	ארץ ישראל
8 000	—	—	—	—	8 000	פרס
5 000	2 000	—	—	—	3 000	סיביר
200	—	—	—	—	200	סינגפור
						א פ ר י ק ה
4 100	—	—	100	—	4 000	מצרים
2 500	—	—	—	—	2 500	מרוקו הצרפתית
1 000	—	—	—	—	1 000	" הספרדית
20 000	—	—	—	—	20 000	אפריקה ההולנדית
500	—	—	—	—	500	מנצ'ר
3 000	—	—	—	—	3 000	טונס
						א ג י ס מ ר ה י ת
						אואלס ההולנדית
1 100	—	—	—	—	1 100	החדשה
700	—	—	—	—	700	וילנד החדשה
200	—	—	—	—	200	קווינסלנד
200	—	—	—	—	200	אוסטרליה הדרומית
1 250	—	—	—	—	1 250	וויקטוריה
500	—	—	—	—	500	אוסטרליה המערבית
						א י ל פ ה
43 500	500	5 000	3 000	10 000	25 000	אוסטרליה
4 300	—	300	—	1 000	3 000	בלגיה
33 000	—	5 000	—	4 000	24 000	בסרביה
26 000	—	2 000	1 000	8 000	15 000	בוקובינה
12 000	—	—	—	—	12 000	בולגריה
245 750	4 500	25 800	18 600	31 000	171 350	המש"ק יבוא

כספי המדינה	הסתדרות פועלים			סך הכל	הסתדרות אמצע	
	צדקה ציבורית	התאחדות	פועלי ציבור			
245 750	4 500	25 800	18 600	31 000	171 350	הממשלה
30 000	200	1 000	—	4 000	25 000	משכונת לובקיה . . .
1 300	300	—	—	—	1 000	דנציק
32 000	—	—	2 000	10 000	20 000	אנגליה, הפרציה .
4 000	—	—	—	—	4 000	יארדן של המכבים .
5 000	—	—	—	—	5 000	אסטלנד
1 000	—	—	—	—	1 000	פינלנד
5 100	—	—	100	—	5 000	צדפת (פרו)
3 300	—	—	—	300	3 000	" (שטרסבורג) .
102 000	—	40 000	—	10 000	52 000	גליציה המזרחית .
44 500	1 000	2 000	1 500	8 000	32 000	אשכנז
9 500	—	—	—	1 500	8 000	יוון
8 000	—	—	—	1 000	7 000	הולנד
14 000	—	—	—	4 000	10 000	הונגריה
5 000	—	—	—	—	5 000	איטליה
12 000	—	—	—	—	12 000	יוגוסלביה
18 700	700	5 000	—	3 000	10 000	לטביה
33 000	1 000	12 000	—	10 000	10 000	ליטא וקובנה . . .
30 000	8 000	—	—	12 000	10 000	" (ווילנא)
50	—	—	—	—	50	לובסטבורג
453 000	48 000	50 000	5 000	150 000	200 000	פולין
500	—	—	—	—	500	פורטוגל
20 000	—	—	—	—	20 000	רוסיה
1 000	—	—	—	—	1 000	ספרד
1 000	—	—	—	—	1 000	שווייץ
2 300	—	—	300	—	2 000	שוויצריה
1 000	—	—	—	—	1 000	דנמרק
1 000	—	—	—	—	1 000	נורבגיה
40 000	—	—	—	—	20 000	טורנסילבניה . . .
22 000	—	2 000	—	—	40 000	הונגריה
500	—	—	—	—	500	פיומי
1 146 700	63 700	132 800	27 500	244 800	677 900	

(*) באסטרטגיה העצמית ובקנה אין החברים השוקלים את שקיהם בזה עם השלומי החבי שיהם מקבלים שיכור על שקל סיוחה.

חלוקת השקלים נעשתה לשעורין על ידי לשכתנו בלונדון וחלק על ידי הלשכה בברלין

מחיר השקלים.

לפי ההחלטות שנתקבלו בישיבת הועד הפועל כיונה נקצב מחיר השקל בארצות השונות כפי הלוח דלקמן:

מחירי השקלים לשנת תרפ"ב

א"צות הברית	1 —	דולר.	יפניה	1 —	ק"י
ארגנטינה	1 1/2	פונת.	הונגריה	40 —	בת. יוג.
אוסטרליה	2.6	שילינג.	לטביה	10 —	דינר.
אדן	1 —	דופיה.	ליטה (קובנה)	25 —	רובל. לט.
אוסטריה	200 —	כתרוים.	ליטה (ווילנה)	25 —	מרק גרמניות.
בלגיה	5 —	פרנקים.	מסופוטמיה	150 —	מרק פולנית.
בסרביה	15 —	ליי.	מרוקו הצרפתית	2.6	שיל.
ברזיליה	3 —	טילריים.	מרוקו הספרדית	5 —	פרנק.
בוקובינה	15 —	ליי.	נורבגיה	3.50	פונ.
בולגריה	15 —	ליבות.	אואלם הדרומית החדשה	2.6	שיל.
כנדה	1 —	דולר.	ארץ ישראל	3 —	כתרים.
סקן	1 —	דולר.	פרס	2.6	שיל.
טשיליה	5 —	פונת.	פולניה	5 —	פיאסטר.
טשכוסלובקיה	10 —	כת. טשכל.	קובנית	5 —	פרנק.
דנמרק	25 —	מרק גרמניות.	קבינטלד	150 —	מרק פולנית.
דניה	2.60	כתרוים.	רומוניה	5 —	אם.
הודו ההולנדית	1 —	דולר.	רומניה	2.6	שיל.
מצרים	10 —	פיאסטר.	רוסיה	15 —	ליי.
אנגליה	2.6	שיל.	ספרד	40 —	קופ. זהב.
אסטוניה	25 —	מרק גרמניות.	ספרד	1 —	ק"י.
פינלנד	15 —	מרק פינ.	אפרוקה הדרומית	2.6	שיל.
פיומה	5 —	לירות.	ספרד	3.50	פונ.
צרפת	5 —	פרנק.	סרטיס סטלמנטס	1 —	דולר.
גליציה	150 —	מרק פולניות.	שווייצריה	2.50	פרנק.
אשכנז	25 —	מרק גר.	שוודיה	2 —	כת.
יוון	5 —	דרכמ.	טרנסילבניה	15 —	ליי.
הולנדיה	1.50	פלורין.	הונגס	5 —	פר.
אונגריה	50 —	כתרים.	חורקיה	30 —	פיאסטר.
הודו	2 —	רופיות.	וויקטוריה	2.6	שיל.
איטליה	10 —	ליר.			

בלו שום לב לדרישות התדירות של ההנהלה להכניס את כספי השקלים לפי החלטת הקונגרס, כדי חדש בחדש החזיקו בוה רק המעט שבתאחרות. בכל זאת יש לסמן התקדמות חישיבה בוה. עד היום ליוול היום שבו נמסר הדו"ח הזה לדפים נתקבלו הסכומים הללו.

חשבון השקלים לשנת תרפ"ב

הלוח הזה מכיל רשימת כל השקלים שנמכרו עד 16 ליולי 1922 שההכנסים מהם נתקבלו על ידי האמניקוטיבה. הוא של הכנסים שיבואו אחרי הוסף הון הזה יפורסם בנוסח הבא של הידיעות.

מספר השקלים		מספר הכתרויות מיוחדות		הכנסים			אמריקה
				הסתדרות מיוחדת		הסתדרות	
מספר	הסתדרות	מדינת	ארצות	מדינת	ארצות	ארצות	הסתדרות
מספר	הסתדרות	מדינת	ארצות	מדינת	ארצות	ארצות	הסתדרות
1500			1500			1500	ארנטינה
3613			3613			1806.50	קנדה
500			500			50.0	כשילי
100	100				Doll. 100.0		ארצות הברית
1200			1200			150.0	ערן
25							בגד
250			250			8.42	בצרה
						500	מסביה
670			670			30.276	חינה
							הודו
500			500				יפניה
488		82	400		8.70		ארץ ישראל
126			284				פרס
9013			126				סבירה
681			9013				סינגפור
			681				אפריקה
							מצרים
302		180	402		160	34.147	מדינות הצרפתיות
493			483				מדינות הספרדיות
2497		300	1000		4500		אפריקה הדרומית
5000		600	5000				מאנגד
							סוויס
420	100	30	320		8900		אוסטרליה המערבית
12574			10074				אוסטרליה המערבית
4000			4000				אוסטרליה המערבית
							אוסטרליה המערבית
86			66				אוסטרליה המערבית
							אוסטרליה המערבית
4500			3000				אוסטרליה המערבית
2311			1966				אוסטרליה המערבית
490			490				אוסטרליה המערבית
4300			4500				אוסטרליה המערבית
6800		2800	2000		70000		אוסטרליה המערבית
7393			2000				אוסטרליה המערבית
							אוסטרליה המערבית
15879		650	13329		130000		אוסטרליה המערבית
31663		7000	4666		1050000		אוסטרליה המערבית
00149	6800	1666	13350	38333	1020000	250000	אוסטרליה המערבית
5000			5000				אוסטרליה המערבית
80			80				אוסטרליה המערבית
80		30					אוסטרליה המערבית
9108			9191				אוסטרליה המערבית
6002		234	5070		2312		אוסטרליה המערבית
							אוסטרליה המערבית
15000			15000				אוסטרליה המערבית
213292	6900	12910	642	30232	162105		אוסטרליה המערבית

מספר השקלים שנמכרו עד 16 ליולי 1922

חשבון מחלט של כל כספי השקלים לשנת ה'תרפ"ב יושם לפני הועדה השנתית

תרומה מיוחדת

היות שכספי קרן היסוד משמשים אך ורק לצרכי ארץ ישראל, נשארו לתנהלה רק שני מקורות הכנסה: השקל ואולי עוד תרומה מיוחדת של ההסתדרות. אחרי שההערכות הראשונות הוכיחו לדעת שהכנסות השקלים משנה זו לא תספיקנה בשביל התקציב, שנקבע ע"י הקונגרס, החליטה ההנהלה בהסכם עם הועד הפועל והישיבות בווינה וברלין להרים תרומה מיוחדת למטרות הסתדרותיות ופוליטיות. הסכום נחלק ביחס נכון לכל ההתאחדויות הארציות והמיוחדות וכשים לב לא רק למספר חבריהם אלא גם אל מצבם החמרי ונדבת לבם הידועה של חבריהם.

חלוקת דמי התרומה המיוחדת על ההתאחדויות הארציות והמיוחדות.

המטבע	התאחדויות מיוחדות			התאחדות ארצית	
	פ"צ	התאחדות	צ"צ		
א מ ר י ק ה					
דולר					ארנמניה 8 000
מילר					ברזיליה 9 000
דולר			450		קנדה 4 500
פוס					משילי 7 000
דולר	250	400	1 200	10 000	ארצות הברית 40 000
"					ספר. סטלמנט 2 000
"					אורוגווי 750
א ס י ה					
ליטר. שטר.					בגדד 400
"					בצרה 120
דולר					סין 1 200
רופיות					הודו 5 000
ין					יפן 750
ליטר. שטר.		50	60	150	ארץ ישראל 300
ליטר. שטר.					פרס 400
"					סיביריה 250
פלור.					הודו ההולנדית 1 000
א פ ר י ק ה					
ליטר. שטר.				75	מצרים 300
פרנק.					מרוקו הצרפתית 10 000
פוס					" הספרדית 1 200
ליו		12 000		60 000	טרנסילבניה 180 000
ליטר. שטר.				250	הורקיה 1 750
ליטר. שטר.				500	אפריקה הדרמית 5 000
פרנק.					מונים 7 500
ליטר. שטר.					אוסטרליה 825

המטבע	התאחדויות מיוחדות			התאחדות ארצית	
	פ"צ	התאחדות	פ"צ	מזרחי	מזרחי
					ארופה
כתר	50 000	500 000	350 000	1 500 000	4 500 000
פרנק		1 000		2 500	15 000
ליי		5 000		35 000	250 000
ליי		5 000	5 000		120 000
לוה					120 000
כתר מצב	2 000	5 000	5 000	20 000	90 000
מרק מצב	4 000				20 000
ליטה שטר			20	500	2 000
"					1 200
מרק					80 000
מרק פינ					20 000
פר				1 250	10 000
מרק פול		500 000		1 200 000	4 000 000
פרד	1 500	25 000		2 500 000	750 000
אדרכמ				10 000	50 000
פלור				2 000	10 000
כתהונג				100 000	250 000
לירה					1 500
דינר					500 000
רובל	1 500	30 000		60 000	200 000
סיק-אבנ	10 000	20 000		40 000	90 000
מרק פול	250 000			250 000	1 200 000
מרק פול	1 500 000	1 500 000		10 000 000	25 000 000
אסק					3 500
ליי	12 000				200 000
ליטה שטר					200
פוס					30 000
פרנק				2 000	5 000
ליטה שטר					200
לירה					2 000

קבוצת הכספים הראשון לא עלה יותר עד היום ליותר מנכסו הכספיים הללו:

התאחדות ארצית	מזרחי	פ"צ	ליטה שטר
3710.-			30
15.000			ליי
350.-			מרק
2.000			ליטה שטר
40.000			פלור
70			ליי
75			כתר
			ליטה שטר

הסתדרות דרום אפריקה הבטיחה להנהלה את תמיכתה לאסף כספים לצרכי ההסתדרות אבל עד כה לא פעלה עוד למוצת הענוך. כי עליה להכניס עוד את שאר הסכומים בשביל קרן הגאולה, שהתקיים עד כה ביחד עם קבוץ הכספים בשביל קרן היסודי.

הסתדרויות אחדות אוטרות שמסכות יוצאות מן הכלל אי אפשר להן לסדר עכשו קבוץ כספים. ההסתדרויות אחרות הבטיחו לפעול בשביל התרומה המיוחדת רק בגבולות הטם בעד ההסתדרות הארצית. ישנו כאלה התולות את תשלום התרומה המיוחדת בתנאי אם גם ההסתדרויות האחרות תמלאנה את חובתן שנשל עליהן. תלק גדול של ההסתדרות עמד כאלו מן הצד ולא שם לב לדרישות ההנהלה. מקיים אנו שעד הועידה השנתית יכנסו עוד בודאי סכומים הגונים.

מוזכרים אני להרגיש כזה בכל חוקף. כי קיומה של ההסתדרות הציונית העולמית בעתיד אפשרי יהיה אך ורק אם ציוני כל העולם יכירו באחדותם לעוד לה בכספיהם ויבטיחו לה בסים כספי איתן וחוק. אין לסבול. שהתאחדויות ארציות ומיוחדות ידאגו רק בשביל קיומן הן ושישאירו להנהלה את דאגת קיומה של ההסתדרות הכללית.

לשבת ההנהלה בברלין

הלשכה בברלין נפתחה ב-1 לנובמבר 1921 ופקידיה הם הם פקידו משרד קרן היסוד לאירופה המרכזית ובחירתו היא נמצאת. הפקידה הוא למלא פקודות מיוחדות של ההנהלה. פעולות כגון אלה בשנת הדין וחשבון היו:

- א) להדפיס ולשלח מליון ורבע שוברות של שקלים ולהשגיח על עריכת החשבונות עליהם.
 - ב) להכין דברי דפוס שונים בשביל ההנהלה, כגון את הפרטיכל של הקונגרס, את הדין וחשבון של רופין בקונגרס כשתי שפות, את תוכרות הקונגרס, את הדו"ת בשביל הועידה השנתית. עריכת הודיעות הציוניות ומשלחן וכדומה.
- כל אלה הדברים לתועלת הם לנו ומקצים הרבה מהוצאותינו.

תעודת הלשכה היא חוץ מזה למלא את מקום ההנהלה בארצות שעמקן היא עומדת בקשר עליה לסייע ולבקר את העבודה הציונית בארצות הללו ולחזק את יחסן אל ההנהלה. לתכלית זו נקבעה חליפת מכתבים גדולה ונמועות חברי ההנהלה אל הארצות האלה. בנסיעות האלה הנעשות בשם אחת משתי הלשכות משתמשים לא רק לשאלה ידועה או לפקודה מיוחדת אלא גם כל עבודות אחרות נעשות בעה ובעונה זו כמובן התעמולה הציונית הכללית, התעמולה בשביל השקל ובשביל התרומה המיוחדת לצרכי ההסתדרות, עבודת קרן היסוד וכדומה. יחס זה המתקיים בין ההנהלה הציונית ובין המשרדים בארצות השונות, עשה כבר בשנת הראשונה פרו טוב.

תחלקה מיוחדת בלשכה הוא

ארכיון ההסתדרות הציונית

הארכיון של ההסתדרות הציונית המשיך אחרי הקונגרס ה-11 את פעולתו המדינית. מספר התעודות והכתבים הגיעו בו כבר לשישה אלפים ובהם תעודות וכתבים מהלשכות המרכזיות הקודמות שבוניה קלן וברלין, תעודות המשרד בקופנהגן, תעודות של מוסדים ציוניים, שאינם מתקיימים כבר וגם כתבות ונורות בעלי תוכן ציוני של ציונים פרטיים.

כל הנירות הללו נרשמו תמיד לפי סדרם ועד היום נרשמו ונסדרו כבר התעודות בדבר הקונגרסים. בדבר הועדות השנתיות, הועד הפועל המצומצם, הועד הפועל, הלשכות המרכזיות ובדבר ההתאחדויות הארציות והמיוחדות, בעוד וכן יסודרו הנירות בדבר הכספים ומוסדותיהם. סדור הנירות של אנשים פרטיים כבר החל.

בעבודתנו להגדיל בארכיון את קובץ העתונות היהודית מכל העולם עזרה לנו גם תמכה בנו הרבה הלשכה המרכזית בלונדון. כל זה נעשה על יסוד פדרון *Handbook*, שנסדר במשך שנים רבות והמכיל קרוב לשש מאות כתבות של עתונים וכתבי עת יהודים מכל ארץ, שפה ומגמה. פעולה זו הצליחה ועתונים לרוב, שלא נשלחו עד כה אלינו, הולכים ומתרכבים כעת ומספרם עולה כיום לשלש מאות עתונים וכתבי עת וכלם סדורים ורשומים באופן הכי טוב עד שבין רגע אחד אפשר להשתמש בכל אחד מהם. הסדרון הנ"ל – השקפה ברורה הוא על העתונים, הבאים יום יום, ולשנים הוא מתפרד – לפי הא"ב האחד והשני לפי הארצות.

גם קבוצת קטעי העתונים בשביל הארכיון נמשך ואליו נכנסו קטעי עתונים מן הזמן העבר, שלא נאספו עד כהונם כאלה מן הימים האחרונים ושלוש מאות מחלקות לו. תכנית מיוחדת, שנסדרה לפי שיטה ידועה, מציאה תו"מ את השאלות על תולדות הציונות, ישוב ארץ ישראל ושאלות היהודים ושובבות עליהן בכתבי העת.

כדי להגדיל את ספרות הארכיון ולהעשירה עזרה לנו שוב הלשכה המרכזית בלונדון. אבל לדאבוננו לא כל אחד עונה על בקשתנו ורק חלק קטן מכל ההתאחדויות הארציות והמיוחדות, ממשרדי קרן היסוד וקרן הקיימת ענו לנו וגם שולחים את הוצאותיהם אלינו בתמידות. הספרייה מכילה כיום כאלפים וחמש מאות כרכים, הנרשמים בספר לפי הא"ב ולפי תוכן הענינים.

הדשה היא המחלקה הנקראת בשם „התפתחותה של ארץ ישראל מסן דימוי“. מחלקה זו של הארכיון מכילה את הידיעות הרשמיות של ההנהלה בלונדון וירושלים ע"ד התפתחותה של א"י מושלמת ע"י ידיעות של לשכת היתונות היהודית בציריך וי. פ. צ.ג. לשכת הידיעות היהודיות וי. ק. ב.ו. וע"י החופפה הא"י של ה"יוד" רונדש. הנוגעות באותו הענין. הארכיון הא"י, ההולך עודנו ומתהווה, כולל כבר חמשים מחלקות בערך. ישנו עוד קובץ קטן של מפות, תמונות ותמונות שקופות (Clichés) וגם אוסף של כרוזים. כל זה נשלח אלינו על פי הרוב מההתאחדויות הארציות והמיוחדות על יסוד חוזרנו וזכרוננו.

שמושו של הארכיון נרחב בזמן האחרון וחזן מערכת ה"יוד" רונדש" ה"ציונ" קורספונד" והלשכות הציוניות בברלין משתמשים עוד בו הרבה סופרים ומתלמידים יהודים ואלה ביהוד למטרה מדעית. מהעבודות שנכתבו על יסוד זה בזמן האחרון כדאי להזכיר:

1. הציונות כספרות האנגלית.	6. הדרכים בארץ ישראל.
2. הברואות בארץ ישראל.	7. שאלת הלאומית במשפט ישראל.
3. שאלת הפועלים העברים בא"י.	8. פרעות ביהודים בארופה המזרחית.
4. השותפות בארץ ישראל.	9. היסודות הבין-לאומיות של השלטון העצמי היהודי.
5. שאלת ההקפה (קורדיט) בא"י.	

במשך זמן הדו"ח פרסם הארכיון רק את תולדות חייו של דוד וולפסון, כתובות בודי עצמו, מתכוננים עוד פרסומים אחרים.

פקידי הארכיון הם: מנהל הארכיון דר' ג. הרליץ ועוזרו מר אברהם גלד.

הוועד הפועל

חבריו:

לפי התקנות החדשות יושבים בוועד הפועל חברי ההנהלה שלשה חברים של הוועד הכלכלי באחד לכל אחד משלשת המוסדות הכספיים וחברים נבחרים כ"ה במספרם והם: דר' ל. רייך, א. מ. אברהמס, דר' חיות, י. סימון, א. פודלישבסקי, י. גרינבוים, דר' האנטקה, ר. שטריקר, א. י. פריימן, א. ברנהארט, דר' יעקבסון, א. גולדברג, ל. ליפסקי, דר' ש. לויך, ד. ילין (הרשימה הכללית), הרב מ. ברלין, הרב י. פישמן, ה. שטרוק, ל. לויך-אפשטיין, ה. פארבשטיין (מורחי), א. קאפלן, דר' אבר. קצנלסון, נ. טברסקי (התאחדות), זלמן רובשוב (פועלי ציון) וי. מרמינסקי (צעירי ציון).

מהמוסדות הכספיים בחרה בראשונה הקרן הקימת את מר דר' בודנהיימר, ואחר כך את מר א. ביהם קרן היסוד את מר סייף, ואח"כ את מר זלטופולסקי לבאי"כ לועד הפועל מהחברים שמעבר לים השתמשו חברים אחדים בזכותם לשלוה במקומם חבר ממלא מקום, וא"ה:

מר אברהמס (דרום אפריקה)	ממלא מקומי מר סייף.
דר' לויך (דרום אפריקה)	" " " " " " " " " " " "
מר ילין (ארץ ישראל)	" " " " " " " " " " " "
הרב מ. ברלין (אמריקה)	" " " " " " " " " " " "
הרב פישמן (ארץ ישראל)	" " " " " " " " " " " "

בהתאם לחוקיו התאסף הוה"פ ארבע פעמים במשך הזמן העברי באספות השתתפו כמעט כל החברים הגרים באירופה.

אספות הוועד הפועל

1. אספת הוועד הפועל מיום 15 ו 16 לספטמבר 1921 בקרלסבד.

ממחרת יום הקונגרס, נאסף הוועד הפועל לאספתו המחוקקת באספה זו השתתפו:

חברי ההנהלה: דר' ווייצמן, דר' אידר, ז'בוטינסקי, ליכטהיים, מוצקין, דר' פיק, דר' רופין, דר' סולוביצקי, שפרינצק, אוסישקין, חברי הוועד לפיננסים ולכלכלה: דר' פייבל, דר' הלפרן, ניידיטש וקפלנסקי, חברי הוועד הפועל: דר' רייך, סימון, פודלישבסקי, גרינבוים, ר' האנטקה, שטריקר, ברנהארט, דר' יעקבסון, גולדברג, ליפסקי, דר' לויך, ילין, ברלין, שטרוק, ויך-אפשטיין, פארבשטיין, קאפלן, דר' קצנלסון, טברסקי, רובשוב ומרמינסקי, ממלא מקום חברי הוועד הפועל: רוזף, פרוי, ורבורג, דר' ראפפורט, הרב הראשי רובינשטיין, אללא, לוטניק, לוקר.

האספה ארכה שני ימים וקבלו התלטות אלו:

(1) בחירת יושב ראש של הוועד הפועל.

הרב הראשי דר' חיות נבחר ליושב ראש, מר מאיר ברלין, דר' האנטקה ומר שטריק בחרו לסגני היושב ראש.

(2) ועד המפקח של „אוצר התישבות היהודים“.

הועד הפועל מחליט שכל חבריו וחברי ההנהלה יהיו בעלי אקציות יסודיות של אוצר ההתישבות. ובוה הם נעשים חברים של הועד המפקח של החברה הזו ומפקד להנהלה לעשות את כל הנחוץ כדי להוציא לפועל את החלטת הזו.

(3) הדירקטוריום של „קרן הקימת“.

על הועד לפיננסים ולכלכלה לערוך בשביל האספה הבאה הצעות נאותות בנוגע לבחירות של דירקטוריום חדש של הקרן הקימת.

(4) החלטת ההנהלה לבחר את מר אוטישקין למנהל של הקרן הקימת בתנאיל שיכנס אל הדירקטוריום נתקבלה לדעת.

(5) הדירקטוריום של „קרן היסוד“.

הועד הפועל מקבל לדעת ומסכים שההנהלה העידה לחברי הדירקטורים של קרן היסוד את החברים האל"מ מהועד החקלאי הכספי שנבחר על הקונגרס וא"ה: דר' הלפרן דר' פייבל, י. א. ניידיטש, דר' א. בארטה, ושי. קאפלנסקי.

(6) בהתאם להחלטת הקונגרס בוחר הועד הפועל בשם ההסתדרות הציונית ולפני האספה של ועד קרן היסוד בסגנות בעלי הצרטיפיקטים את מר דר' שי. לויץ, י. סייף ואת מר וי. זיבוטנסקי לחברים זמניים של הדירקטוריום.

(7) בחירת המשלחות.

לעת עתה מותרים משליחת משלחות לזינגטון ולגענף את הבחירה של חבר המשלחות לירושלים וללונדון משאירים להנהלה.

(8) ההגירה.

ההנהלה בא"י מצווה להתחיל ליסד בלי אחר מרכז התישבות בא"י.

(9) זכות ההצבעה של ההנהלה בועד הפועל.

בהתעסקות עם הענינים העומדים על הפרק בנוגע לקרן הקימת ואוצר ההתישבות על הפלנום של הועד הפועל יש זכות הבחירה לחברי ההנהלה.

(10) ספוח חברים ממלאי מקום אל הועד הפועל.

הועד הפועל קבל לדעת את הערת היושב ראש של הועד התמידי דר' סולוביצ'ק שחברי הועד הפועל מרכיבים מפלוגות אלו: 15 מהרשימה הכללית, 3 ממזרחי, 3 מהתאחדות אח מפועלי ציון ואחד מצעירי ציון.

ממלאי מקומם של כל פלוגה ופלוגה קודמים בבחירתם בסדרם במקום חבריהם העוזבים את הועד. חברי הועד הגרים בא"י או מעבר לים מקבלים את הזכות לתת לחברי פלוגתם למלא את מקומם באספות של הועד הפועל כפעם בפעם.

האספה השניה של הועד הפועל.

27 - 30 דצמבר 1921 בווינה.

באספה השתתפו: מן ההנהלה: דר' ווייצמן, ליכטהיים, מן הועד הכספי-החקלאי: דר' פייבל, דר' הלפרן, דר' בארטה, שי. קאפלנסקי, שי. שאקען, באי"כח של קרן הקימת, דר' בודנהיימר וחברים נבחרים של הועד הפועל האל"מ: רייץ, חיות, פודלישבסקי, גרינבוים, האנטקה, שטריקר, ברנהארדט, יעקבסון, פישמן, שטרוק, לויץ-אפשטיין, פארבשטיין, קאפלן, קצנלנרן, טברסקי, רובשוב;

על האספה שארכה ד' ימים נתקבלו החלטות אלו:

1. הכספים.

א) התקציב.

1) הועד הפועל מקבל לדעת את הערה ההנהלה שתעיד בהתאם עם הועד כספיה החקלאי, אילו עמודים של התקציב, וכאווה נובה יבואו לתשלום בשביל הוכן שבשבילו אין נסף כדי לכסות את כל התקציב.

ב) אוצר לצרכים הסתדרותיים ופוליטיים.

2) הועד הפועל נתן רשות להנהלה, לאסוף בעזרת ההסתדרות הארצית והמיוחדות תקציב מיוחד לצרכים הסתדרותיים ופוליטיים של ההנהלה. התקציב יהיה נחלק לכל המרכיבים הארציים והפרטיים באופן כזה, שביחד עם השקלים יכסה את כל הצרכים ההסתדרותיים והפוליטיים של ההסתדרות הציונית" (הצעת ליכטהיים)

2. קרן קימת לישראל.

א) ועד מפקה.

3) "הועד הפועל מחליט לברוא ועד מפקה כדי לפקח על הכספים של הקרן הקימת ולמסר כוונן לועד הפועל דין וחשבון מהנהלת הקרן הקימת והצעה של הועד החקלאי-הכספי.

ב) הכשרתם של הדירקטורים.

4) מנהלי הקרן הקימת הגרים בא"י מקבלים את הרשות, לנהל בגבולות התקציב את עניני הווב של הקרן הקימת. שאלות יסודיות וענינים הוצאים מחוג התקציב וכמו כן גם החלטות אדות התקציב עצמו נמסרים לדירקטורים הכללי. ההלטות הדירקטורים נתקבלות ברוב דעות. (הצעת הועד החקלאי-הכספי.)

ג) מספר המנהלים.

5) מחליטים להגדיל את מספר המנהלים משבעה לחשעה, אבל לעת עתה לטלאות רק שמונה מקימות. (הצעת הועד החקלאי-הכספי.)

ד) בהירת הדירקטורים.

6) הועד הפועל מחליט, לבחור אל הדירקטורים את האדונים ד"ר, האנטקה, אדולףבעהם, פארבשטיין, ש. שאקן וקברניט. אושישקין וקברניט, ו' ורוולנד, וילקאנסקי, פ. ורבורג.

ה. תודה למר בידנהוימר וקרמנצקי.

7) מפני שטר בודנהוימר ומר קרמנצקי עמדו בראש הקרן הקימת מיום הברוא, ועזרו לפתרון השאלות הקשות עם חדוש יבורותיו, לכן מהנה להם הושב ראש ד"ר האוטקה את תודת הועד הפועל.

3- קרן היסוד.

משלחת קרן היסוד לאמריקא.

- (8) "מטעוררים את קרן היסוד, לשלוח לאמריקא משלחת מרכבת מכאי בת איי החת הנהלת ד"ר, ווייצמן" (הצעת טברסקי).
- (9) הצעה כזו של מר קאפלן נטסרה לבחינת ההנהלה: הועד הפועל מטלא את הדירקטוריום של ק.ה.:
- (א) להתחיל טיר עבודה שיטתית כדי לכונן את קרן היסוד בכל הארצות על יסודות מס לאומי.
- במשך הוסן הכי קרוב צריכים לערוך בכל ארץ סוג שנה של הטס הזה.
- (ב) לצמצם בהוצאות ההסתדרותיות, וכיבוד לדאוג, שלעבודה בארצות עם שער כסף נטוך תהינה ההוצאות מתאימות לולטת הרפה.
- (ג) טכל הכסף הנכנס מוכרחים לשלוח 20% חקף אל הקרן חקוטת.

פ ו ל י ט י ק ה

(א) משלחת ארץ ישראל.

(10) הועד הפועל חפץ, שהמשלחת הנבחרה על הקונגרס, תסע עם דר' ווייצמן לא"י. אולם בדעתו של הועד הפועל הוא, שהמשלחת תסע לא"י, אם גם לדר' ווייצמן אי אפשר יהיה לנסוע אתה.

(ב) חלקו של הועד הלאומי בעסקי ההנהלה.

(11) ע"פ החלטת הקונגרס ה-12 מסכים הועד הפועל, שב"י סגנים של היהדות מא"י מאספת הנבחרים יכנסו לתוך העבודה של הנהלת"א"י. החברים האלה ישתתפו בכל אספות ההנהלה עם זכות בחירה שלמה. מלבד זה יזמינו סגנים של הועד הלאומי להשתתף בוועידות של ההנהלה בא"י. (הצעת ההנהלה).

(ג) ענין ז'בוטינסקי – סלאוינסקי.

(12) בענין המשא ומתן של מר ז'בוטינסקי עם הסגנון של פטליורה, מצין הועד הפועל שמר ז'בוטינסקי בא במשא ומתן וחתם הסכמות, בלי לבקש את התאמת ההנהלה, ובלי להודיע אוחה על מעשיו. הועד הפועל משליל כל אחריות של ההסתדרות הציונית על המשא ומתן הזה, וההסכמות האלה ומחליט, שההנהלה לשאל דין וחשבון מז'בוטינסקי על מעשיו, ולהודיע אחרי כך להועד הפועל על האספה הבאה... (הצעת שטריקר).

ה ה ג י ר ה

(א) שנויים בחוקי ההתישבות.

(13) הועד הפועל רואה בקיום חוקי ההגירה הנוכחיים, סכנה כבדה בשביל הגירת איי הועד הפועל מקבל לדעת את הצעדים שעשתה ההנהלה בשביל הפרת החוקים האלה ומעיר, שהשבת החוקים שלפניו למאי, הדרושה מאת ההסתדרות הציונית, מובנת בתור מינימום (הצעת קצנלזון).

ב) בנק ההגירה וחברת הטרנספורט.

14) בשביל הסדר והקלת ההגירה לא"י, פוקד ועד הפועל לועד התקלאי להתענין בשאלת הנחיצות ליסד בנק של עליה וחברת-טרנספורט על בסיס תקלאי ולהציע את התוצאות על האספה הבאה של הועד-הפועל. המוסד הכספי של חברת-הטרנספורט יהי ניצר ע"י משרדי הבנק שלנו (הצעת טברסקי).

ג) לשכת החוף בגלץ.

14) בהתחשב עם תנאי-הנסיעה שנשתנו, שאונסים את חלוצי אוקראינה, בסרביה, בוקווינה גליציה מזרחית, רומניה הקטנה וטרנסלוניה לנסע בדרך גלץ, במקום שנוצרה נסיעה ישרה עד יפו פוקד הועד הפועל להנהלה להתענין בבריאת לשכת חוף בגלץ, ולעשות להאספה הבאה של הועד הפועל הצעות בנדון זה. (הצעת ברנהארד).

ד) ארגון משרדי ארץ ישראל.

16) הועד הפועל מוסר להנהלה את הרשות לשא ולתן עם כל הלוקחים חלק בזה, להוציא לפועל את התלטות הקונגרס ע"ד ארגון משרדי א"י ולתת דו"ח על האספה הבאה של הועד הפועל. (הצעת קפלנסקי).

6. השקל

א) הנהלת השקל.

17) בדבר הנהלת השקלים על האכסקוטיבה לפקוד בכל מרכו ארצי, ובשביל כל פרקציה ארצית של המרכו הארצי מודשה-שקל אחד, האחראי על עבודתו בפני ההנהלה.
18) האכסקוטיבה שולחת את חוברת השקל להמורשה השולה אותה, לפי פקודתה לכל מרכו ארצי ולכל פרקציה מדינית של כל מרכו ארצי. האכסקוטיבה נותנת את פקודותיה ע"פ הרישות המרכים הארצים או ע"פ הרישותיה של הפרקציות המדיניות.

ב) שובר השקל.

19) ע"פ חוק ההסתדרות, רשאים להשתמש רק בשובר-השקל היוצאים מן האכסקוטיבה או בפקודתה.
20) על שוברי השקל צריכים לרשום את המרכו הארצי או שם הפרקציה המדינית ואת המדינה.
21) יש רשות להמרכים המדיניים לתת לכל שוקל מלבד שובר-השקל, גם שוכרים אחרים מיוחדים היוצאים אצלה.

ג) מחיר השקל.

22) מחיר השקל עכטמטבעה פולין 150 מרק, במטבעת אוסטרויה 200 כתרים, את מחיר השקל בשבית הארצות האחדות קובעת האכסקוטיבה.
23) פוקדים להנהלה להעלות את מחיר השקל באטרויקא ובקנדא בהתאם עם המרכים הארציים שם.
24) את הכנסות השקל צריכים בכל חודש להמציא להאכסקוטיבה.

ד) תעמולת השקל

25) הועד הפועל דורש מכל המרכזים הארציים והמדיניים לנהל במרץ הכי-כביר את תעמולת השקל בשנה זו ומקוה שהוצאותיה יתאימו לכבוד הפוליטי של התנועה הציונית. לדרישותיה הכספיות של ההסתדרות (הצעות האקסקוטיבה 17—25).

7. לשכת הועד הפועל

26) שאלת יסוד לשכה תמידית אצל נשיאת הועד הפועל תעמוד על הפרק באספה הבאה של הועד הפועל (הצעה קפלן).

8. הפקידות

27) הועד הפועל רואה בהשתלמות הפקידים אהה טתפקידיה היותר תכופים של ההסתדרות הציונית, הוא מבקש את האקסקוטיבה, ליצור ערבותה רוחנית וגשמיות בשביל פקידיו מוסדות ציונים, וביחוד להשתמש באמצעים כאלה שתהיה זכות לפקידיה הגולה, אחרי ומר-עבודה ידועה, ללכת ולעבוד לפי הצורך ולפי כשרונותיהם בעבודת א"י (הצעה ועקבסון).

28) הועד הפועל מבקש את האקסקוטיבה להשוות את שכרי הפקידים של כל המוסדות הציונים, ולהביא את הדבר הזה לפני האספה הבאה של הועד הפועל (קפלן).

III. האספה השלישית של הוועה"פ מיום 15. 3. 18—3. 1922 ברלין

לוקחי חבל: מן ההנהלה: ד"ר ויצמן, ליכטהיים, מוצקין, ד"ר סולוביצקי ורוזנבלט.
מן הועד הנספיקה: קלאי, נדימיט' וד"ר בארטה.
חברי הו"פ: ד"ר חיות, ד"ר הנטקה, ד"ר רייך, פודלישבסקי, גרונבוים, ד"ר יעקבסון, שמדוק, לוינצ'פשוטיין, פדבשטיין, קפלן, ד"ר קצנלואן, מברסקי, רובשבי, מרמינסקי, רוזוב, רובינשטיין ובלומנפלד.

פוליטיקה

1) הו"פ" מסכים עם הפוליטיקה של האקסקוטיבה הציונית והזמך באמצעים הפוליטיים שהציעה האקסקוטיבה בשביל העתיד הכי קרוב.

השקל והמס המיוחד

2) הו"פ" דורש מכל המרכזים הציונים לגמור בשני החדישים הבאים את פעולת השקל ובמשך הזמן הזה נכ להמציא את הסכומים המיוחדים שעמו עליהם.

התקציב

אתרי הקשבת הדו"ח של הועד החקלאי ע"ד המצב הכספי ופעולת קרן היסוד, מצוין הו"פ", שלטרות העבודה המצליחה של המלאכות הציוניות כאמריקא, גם עכשו אין עוד אפשרות למלא את תקציב ק"ה הרגיל, וען שבאמצעות איזופה אחרות לא נעשו הניגועות הנחוצות לטובת קרן היסוד. הו"פ" קורא לאור אח כל הכחות, כדי להספיק את הכספים הנחוצים בשביל תקציב א"י, ודורש מכל המרכזים והפרקציות להקדיש לזה את כל כוחיהם.

הצעת טברסקי:

4) הו"הפ" מקבל לדעת את העדת הועד החקלאי ע"ד הנתיבות להקטין את התקציב הא"י ב-20%, אבל דורש שהקטנה זו תחלק בין כל חלקי התקציב, גם על הוצאות ההנהלה. כשים לב לזה שהקטנה זו של התקציב החקלאי מסוכנת היא לשוב דורש הו"הפ" מהאכסקוטיבה, להשתמש בכל האמצעים, כדי להמשיך את העבודות החקלאיות והפוטביות, כמו שהתחילו.

ההתנגדות

6) הו"הפ" מחייב בשנינות את הבולמוס, שנהגו מספר ציונים בזמן האחרון, שנתהו האשמות, המעליכות את הנהלת ההסתדרות הציונית. הועה"פ מצוין, שהתנפלויות אלה, הבאות בזמן זה, מיוקות לעבודה הפוליטית, ועלולות לעכב את הבנין החקלאי של א"י. הו"הפ" מקוה, שלמרות התנפלויות אלה, ימסרו טובי הציונים גם בעתיד את כל כוחותיהם בשביל ההסתדרות הציונית.

משלחת אמריקה

7) הועד הפועל מביע למשלחת אמריקה את תודתו בעד עבודתה הכבדה והמצליחה.

ועד בקרת

8) בהתאם עם הצעות האכסקוטיבה בוחר הועה"פ ועדה, כדי לציין במשרדי הסתדרות הציונית אם אפשרים הסכנות. הועדה תסור דו"ח באספת הבאה של הועה"פ.

סדר עסקי הועד הפועל

9) כדי לסדר את עסקי הו"הפ", בוחרים ועד מייכב מהנשיאות ומחברי הו"הפ", היושבים בוונה, שעליו לברוא עד האספה הבאה של הועה"פ את סדר העסקים ולהציע אותו לוועה"פ. הועד הזה נתנה גם ההצעה, ליסד משרד המודי אצל הנשיאות של הועה"פ.

10. ישיבת הועה"פ

הישיבה הרביעית של הועה"פ נקבעה ל"22 אוגוסט בקרלסברד.

דין וחשבון של ה"Judischer Verlag"

פעולת ההוצאה

ה"Judischer Verlag" התפתח מומן הקונגרס הקרלסבדי במדה משמחת. מחזורו מאוקטובר שנת 1921 עד יולי 1922 גדל פי-שמונה ממחזור השנה הקודמת; גם בשים לב להעזאת המחירים, באפן יחסי גדול מחזור השנה מן הקודם פי-שלשה.

כמו שהראינו כבר בדו"ח שלנו לקונגרס הקרלסבדי, חושבת הנהלת ה J.V. לאחד מתפקידיה הראשיים ליצר את היסוד הנחוץ בשביל תעשית ההוצאה על ידי סדור מכירה רחב. חברי ההנהלה העכשוית הם ה"ה ד"ר בובר, ד"ר יעקבסון וד"ר ש. קצנלסון ומנהל המחלקה העברית הד"ר מ. רוזנשטיין. על ארגון המכירה, שעליה התרכזו חלק חשוב מפעולת ההנהלה, אנו מוסרים דו"ח בסעיף "חברת עבר".

בנוגע לפעולת ההוצאה, הוכנו לדפוס במשך הזמן האחרון כמה ספרים חשובים, שרק חלק מהם הופיעו, ורובם יופיעו בסתו. ראשית כל מזכירים אנו את הספר היותר חשוב, שאליו שמנו ביחוד את לבנו, את

יומנו של הרצל

שכרכו הראשון הופיע זה לא כבר, השני יופיע בספטמבר והשלישי בדצמבר. כל היומן כולל כ-120 גליונות דפוס, ז"א בכל כרך וכרך כ-650 עמודים.

חוץ מזה הופיעו כבר מומן הקונגרס: רבנו בתיי אבן פקודה: ספר תורת חובות הלבבות, הוצא על ידי ש. איש-הורוביץ ז"ל.

ביאליק - תמונתו מ-1921.

מפת יד עברית של א"י על ידי י. פרס וד. ילין.

תמונת הרצל האחרונה (דפוס-נחשת ביד).

א. ד. אידלסון: ספר השירים, שירים ותוים לגניילדים, בתי ספר עממיים ותיכונים, לבית ולמקהלה. מלבד זה הוצאה מיוחדת בשביל גניילדים ובתי"ס.

"Im Morgenlande" (הוצאה חדשה של ה Jüdische Jugendbücher חוברות ה' ו')

"Historien und Legenden" (הוצאה חדשה של ה Jüdische Jugendbücher חוברות א', ג', ד', ז' ח').

ש. קצנלסון: חבר העמים והציונות.

דוד כהן: אלהי המוסר, מאמר על יחס הדת והתרבות.

הקונגרס הציוני ה"ב, קרלסבד, א"י, ספטמבר שנת 1921 (פתיחה, ברכות,

נאומי-פתיחה, וכוח ראשי, החלטות, בחירות). הוצא לאור ע"י הלשכה המרכזית של ההסתדרות הציונית.

ב ה ד ש י ם ה ב א י ם י ו פ י ע ו :

ש. י. עגנון: על כפות המנעול. (ספורים חדשים עברית).
פרוטוקול סטינוגרפי של הקונגרס הציוני הי"ב.
ד"ר מיכאל טרויב: הנדידה העברית.
ל. פינסקר: אוטואמניפיציה (רוסית).
מכונים את לדפוס הספרים הבאים. שויפיעו בסתו:
ש. דובנוב: ההסתוריה החדשה של עם ישראל (גרמנית).
שמעון ברנפלד: תולדות הספרות העברית, כרך ב'—מאסף ה. J. V. (ליום הוסדו הי"ב).
מכתבי חלוצים.
אחד העם: כל כתביו בהוצאה גרמנית, א' וב'.
מן המלון האנציקלופדי היהודי (כרך המכיל כ-1000 עמודים). הוצא לאור
על ידי הרליץ וקירשנר. יופיעו בראשית שנת 1923 החוברות הראשונות.
עוד בשפה העברית:
„הסנה" מאסף בעריכת ח. ג. ביאליק.

ה"Jüd. Verlag" מכין גם כן ביחד עם ההוצאות „מוריה" ו„דביר" לסתו הוצאת
מכתב עתי מדעי גדול המופיע ארבע פעמים בשנה בשפה העברית
בעריכת ח. ג. ביאליק ומלבד זה. עם אותן ההוצאות, הוצאת מכ"ע ביבליוגרפי המופיע
פעם בשלושה חדשים „עין ספר" לכל הספרות העברית. החוברות הראשונות של שני מכה"ע
צריכות להופיע בסתו שנה זו. זכות המכירה המיוחדת של מכה"ע האלה שיכת להברת „עבר".
מלבד מכתבי העת של ה"Jüd. Verlag" התחלנו להוציא מחדש את הירחון „Der Jude"
בערבית מינובר. אחרי שעלה בידינו למצא בקיץ השנה שעברה מספר גדול של חותמים חדשים.
אעפ"כ מוכרחת היתה ההוצאה להביא למכ"ע זה רבה קרבנות כספיים גם בשנה זו.
המשיכו גם להוציא את ה"„Ewer"-Blätter, מכה"ע הביבליוגרפי של ה"Jüd. Verlag".

II. חברת „עבר" למכירת ספרים ואמנות.

חברת „עבר" התפתחה מזמן הקונגרס הקרלסבדי במדה שלא שערנוה מראש. מחזור
גדול פייעשורים מזה של שנת אשתקד. בשנים לב להעלאת מחירי הספרים, גדל המחזור פי-חמש;
היא היתה עכשו למרכז הפצת ספרים בעברית ופיהודית. מלבד שורה שלמה
של הוצאות עבריות ויהודיות יש לה זכות המכירה המיוחדת של הוצאות „מוריה" ו„אמנות".
מחלקת הרוסית שלחה לרוסיה הסוביטית מספר גדול של ספרים עבריים. יהודיים, רוסיים
וגרמניים והביאה משם ספרות עברית ורוסית.

גם מחלקת ספריהלמוד של חברת „עבר" התפתחה במדה גדולה. כן שלחה,
למשל, ספרי למוד בסכום הרבה מאות אלף מרק למוסדות החנוך בא"י. תחנות הנסיון החקלאיות וכו'.
ע"י הקלות מיוחדות שעלו בידי חברת „עבר" נחשב מחיר הספרים ע"פ קורס-המרק נמוך מאד.
ביפו יסדה חברת „עבר" לפני איזה זמן ספרית „עבר".
גם שני בתי-מסחר הספרים של חברת „עבר", בית מסחר הספרים „עבר"
בברלין. שפתח זה עכשו מחלקה חדשה ובית מ. חר. הספרים „עבר" במינכן התפתחו יפה.

חלק שלישי

מוסדות פיננסיים וכלכליים

דין וחשבון מועצת הכלכלה והכספים.

תפקידי מועצת הכלכלה והכספים נוסחו בהחלטות הקונגרס בקרלסבד כדלקמן:
"על מועצת הכלכלה והכספים לדון על כל השאלות הכלכליות והכספיות. לעבד תכניות ולהציע אותן להחלטת האכסיקוטיבה. האכסיקוטיבה מחויבת למסור את כל השאלות. הנוגעות לדבר הנה למועצת הכלכלה והכספים לדון עליהן ולעבדן."

"על האכסיקוטיבה והוועד הפועל להשתמש בכל השאלות במוסדות המועצה לכלכלה ולכספים בכדי לכוון את פעולות כל המוסדות והפעולות הכלכליות של ההסתדרות הציונית זו אל זו. חברי המועצה הם ה"ה ד"ר פיול, ד"ר הלפרן וי. נידיקי, המשתתפים בזכות דעה בכל ישיבות האכסיקוטיבה. הנוגעות לעבודת המועצה וגם ה"ה ד"ר ברט. אינז' קפלנסקי ש שוקן ופ. שויצר."

המועצה נסתדרה בראשית נובמבר שנת 1921 ובחרה במר י. נידיקי, ליושב ראש. סניפי העבודה של המועצה נחלקו בין חבריה היושבים בלונדון כדלקמן: ד"ר פיול - קרן-היסוד, בנק-ההיפותיקות, הפצת מניות הבנק הקולוניאלי; ד"ר הלפרן - הבנקים, הקשר עם המוסדות היהודים האחרים. האינז' קפלנסקי - הקהק"ל, הנהלת העניינים הכללית. ע"פ החלטת הישיבה הפלגרית של מועצת הכלכלה והכספים. שנתקימה ביוני, הוטלו תפקידים מסוימים גם על חברי המועצה, היושבים מחוץ ללונדון. והם: ד"ר ברט - אשור הצעות התעשייה; ה' שוקן - בקורת הכספים של האכסיקוטיבה הא"י; ה' שויצר הוא כמוכן מורשה מועצת הכלכלה באמריקה.

בשים לב לזמן הקצר - מנובמבר שנת 1921 עד יוני 1922 והשפעת הירידה הפוליטית והכלכלית על עבודת המוסד החדש הזה, יוכל דין וחשבון זה להראות רק על תוצאות ממשיות מעטות. מכל השאלות והתכניות, שהמועצה עסקה בהן יש להזכיר את הבאות לקמן:

1. הקונצסיה על הירדן ואודיה. באו לידי הסכמה עם היק"א (הוועדה הא"י) ומר רוטנברג בנוגע לקונצסיה על נהר אודיה. שצריכה להספיק את יפו ואת מושבות יהודה בכח חשמל. עומדת להוסיף חברה בהון של 100,000 ליטרות לקבלת הקונצסיה הזאת. הבנק הקולוניאלי והיק"א משתתפים כ"א בסכום 30,000 ליטרות. נוסד ועד להקמת החברה וההנהלה הזמנית בן שלשה חברים: ב"כ אחד מהבנק הקולוניאלי מן היק"א והאינז' רוטנברג. המו"מ בנוגע לקונצסיה הגדולה על הירדן נמשך עדין.

קבלת 1,000,000 - 1,300,000 ליטרות להגשמת תכנית רחבה זו היא תפקיד מסובך וקשה כמוכן הכספים, ההסתדרות והפוליטיקה. מועצת הכלכלה הכטיחה תו"מ את השתתפותן של קרן-היסוד והקה"ק. כל אחת בסכום 50,000 ליטרות, וקבלה את הסכמת הדירקטוריום של

שני המוסדות (של הקה"ק - בתנאים ידועים). גם מוסדות יהודיים אחרים החליטו להשתתף במפעל הזה: היק"א ו"מועצת הכלכלה בשביל א"י" (Economic Board for Palestine) כ"א בסכום 100,000 לירות. הד.ד.ק. בסכום 200,000 (כ 245,000) לירות וגם ה-Palestine Development Council באותו הסכום. בארצות הברית החלה פעולה ע"י ה-P.D.C. וההסתדרות הציונית להפצת מניות בכורה. בדגנו על השאלה הזאת יצאנו מנקודות השקפה אלו: התכונה הלאומית שלתועלת הצבור כמפעל הזה צריכה להבלט. משום זה צריך להפריע לזה, שהקונצסיה תפול לידי רכושנים פרטיים. בקונצרן שיוסד צריכה זכות ההכרעה להמצא בידי מוסדות וקבוצות יהודיים בעלי תכונה לאומית העומדים תחת השגחת הצבור. להסתדרות הציונית, שעליה בתור הסוכנות היהודית, הוטלה אחריות חשובה ביותר על הקמת ותכונת החברה. תובטח השפעה הגדולה מזו. שצריכה היתה להיות לה לפי סכומי השתתפותם של מוסדותיה הכספיים. בחדשים הקרובים תוכל לבוא ההחלטה בשאלה זו.

2. בנק היפותיקות כללי של א"י. יסוד המוסד הכספי הזה שצפו לו כמה זמן יצא בשנה זו לפועל בהשתתפותה התמידית של מועצת הכלכלה והכספיים מן ההון הרשמי של 200,000 לירות נתן הבנק הקולוניאלי 50,000 לירות. זה מתאים להחלטת הקונגרס לעשות את הבנק הקולוניאלי למרכז של מוסדות הבנקים. העומדים להוצר מחדש. הבנק יוציא שטרי ערבון ברבית של 7% למאה. ומצדו יתן הלוואות היפותקה ברבית של 8% למאה. עלה בידינו לקבל דירקטור מנהל. והוא מר פוליאקוב. מומחה מנוסה במקצוע בנקייה היפותיקות. הי ד"ר רופין הוא יו"ר הדירקטוריון שגם ה"ה רופין. רוזנבלט. רוזוב. סחר ושפירא נמנים עליו. דבנק נרשם בא"י בנובמבר והתחיל את פעולתו באביב. עלה ג"כ לבטל קושיים לחוקים ידועים שהכבידו את התפתחות קרדיט-היפותיקות בא"י ע"י פקודה חדשה מאת הממשלה. שהוצעה ע"פי המועצה לכלכלה ולכספים ודירקטוריון הבנק. פקודה זו תקבל כוח עוד במשך הקיץ ותיכף אחרי זה תחל הוצאת שטרי הערבון. היא תשים קץ גם לאי-הבטחון השורר עכשו בנוגע לבניה על קרקעות חכורים לזמן ובירושה. מה שחשוב ביחוד להתפתחות הבניה בירושה על קרקעות הקה"ק. קרן-היסוד הרשה קרדיט עד 42,000 לירות וגם פרע את זה. האפ"ק מסרה לרשות הבנק קרדיט של 27,000 לירות. מועצת הכלכלה באה במו"מ מפורט גם בנוגע להפצת שטרי הערבון באירופה ואמריקה.

3. התקציב הא"י. אי-השוויון בין האמצעים. שהיו כרשותנו וגובה התקציב שעובד ע"י הקונגרס הכריח אותנו להתחשב עם בדיקה ובקורת שניה של התקציב הא"י. מועצת הכלכלה השתדלה בהצעותיה לשמור על עיקרי התקציב שנקבעו ע"י הקונגרס. לוח א' הנוסף לדו"ח זה מראה את הפחתת התקציב במשך השנה. מאוקטובר עד יאנואר נקבעו הוצאות בהתאם לתקציב הקונגרס ל 45,000 - 50,000 לירות לחודש; לזמן מפברואר עד מאי הפחתו עד 35,000 לירות; לשליש השנה האחרון יוני - ספטמבר הקטנו עד 25,000 לירות. לוח ב' מכיל את הערכת הוצאות לשנת תרפ"ג. שעובדה ע"י מועצת הכלכלה. הקובעת את התקציב הא"י הסדרי ל 327,000 לירות וגם את ההערכה של האכסיקטיבה הא"י. הקובעת אותו ל 400,000 לירות. ביחס להצעות האלה יש להעיר רק את זה: מועצת הכלכלה יכולה לאשר רק תקציב שקרן היסוד תוכל להכניס את סכומי. שמכיל מלבד ההוצאות הסדריות גם הוצאות לקבלניות נחוצות במובן הכלכלי וממציאות עבודה ושהוצאותיו הכלכליות מרובות על התרבותיות. נחיצותם ופוריותם של מוסדות וזחנך והבריאות שלנו אינן זקוקות להזיכות. אבל בתקציב שלנו אינם יכולים לתפוש מקום חשוב כזה. כמו שתפשו בשנים האחרונות. הגדלת מספר הישוב. השתרשות הכלכלית בעיר ובכפר הן התפקידים שהשעה גורמת להם ועליהם לתפוש בתקציב את המקום הראשון.

ההצעה ליצור קרן הנוך מיוחדת בתוך או מחוץ לקרן היסוד לא קבלה את הסכמת מועצת הכלכלה-אגבי. אין השאלה כ"כ תכופה עכשו. מי בין כך ובין כך לא תוכל הקרן העומדת להוצר להשתתף בהוצאות התקציב של השנה הבאה.

בכרי לאפשר את בדיקת התקציב של "הדסה" החליטו לשלוח לא"י מומחה למסור דו"ח על פעולת "הדסה" וצרכי עבודת הבריאות בארץ. ב"כ הדי-ק-הד"ר אלפרד כהן שנשלח בשליחות כזו, נמצא בא"י. בדין וחשבון שלו תלוי המשך עזרתו של הדי-ק-הדסה לשנה הבאה. 4. בקורת החשבונות והעסקים. הקמת בקורת כספים פועלת ביחוד בהנהלה הא"י מעסיקה את מועצת הכלכלה זה כבר. למר שוקן נמסר לעבד את ההצעות. ברי לנו שמלבד בקורת החשבונות והתקציב נחוצה ג"כ בקורת העסקים ודרכיהם. ז"א בדיקת ההוצאות ואפני העבודה בנוגע למשקיותם ותכליתיותם. למטרה זו נחוץ מזמן לזמן לשלוח לא"י את חברי מועצת הכלכלה וגם יועצים מומחים.

5. התאמת פעולות מוסדות הכספים. הגשמת התפקיד הזה הוקלה ע"י זה. שכמעט כל הדירקטוריום והמנהלים של מוסדות הכספים מאוחדים במועצת הכלכלה. על מצב ופעולות כל מוסד ומוסד לחוד ימסרו לאספה השנתית דינים וחשבונות מיוחדים.

א. קרן היסוד והקרן הקימת לישראל. התפתחות קרן היסוד בשנת פעולתה ההסתדרותית הרחבה הראשונה לא הספיקה בכרי לכלכל את כל צרכי עבודת א"י ע"פ החלטת הקונגרס. אולם ההכנסה של בערך 450,000 ליטרות (סוף אפריל 22) כשלעצמה היא נצחון. שאין להפחית את ערכו ומשום זה יש לקוות שבשנת תרפ"ג תוכל קרן היסוד להספיק את הזמינים הנחוץ של הוצאותינו. אשר נקבע על ידינו. כל השאלות הפרינציפיות נמסרו ע"י הדירקטוריון של קרן היסוד להחלטת מועצת הכלכלה.

מועצת הכלכלה והכספים השתתפה בשנוי הנהלת הקה"ק לרגלי העברת הלשכה הראשית לא"י. ירידת הכנסותיה של הקה"ק – 128,000 ליטרות בשנת 1921 לעומת 161,000 ל"ש בשנת 1920 – גורמת דאגות הרבה לכל חובבי קרן הקרקע הלאומית שלנו. אבל אנחנו איננו מן הסוברים. שהסבה לזה היא פעולת קרן היסוד. חבלי. שעל פי החלטת הקונגרס תופש התקציב הסדרי את המקום הראשון מכל ההתחייבויות האחרות של קרן היסוד ולכן אי-אפשר היה לקה"י לפרוע את 20 האחוזים לקה"ק. החוב של קרן היסוד לקרן הקימת מיום הוסדה עד החלטת הקונגרס הנ"ל יפרע על ידי קרן היסוד ע"פ החלטתנו בגבולות התקציב הסדרי של השנים הבאות. בלי זה הנה התקנה בדבר השתתפות הקה"ק ב-20 אחוזים יותר מעצור. מאשר הקלה לעתי הקרנות ומועצת הכלכלה. מציעה כהסכם עם הדירקטוריונים של קה"י והקה"ק לבטל את הסעיף הזה של חוזה שני המוסדות.

ב. הבנק הקולוניאלי והאפ"ק. הבנק הקולוניאלי היהודי והאפ"ק ענדי כיונת 1921, כמו שנראה מהדו"ח והחשבונות שלהם במדה מספקת. אנחנו יכולים לומר בנחת רוח שהשפעת שני הבנקים והאמון אליהם הן מצד חוגי הבנקים הכלליים והן מצד הצבור היהודי יוכלים וגדלים.

באירופה המזרחית והמרכזית. ששם נפוצו ברובן מניית הבנק הקולוניאלי. הן שטרות עוברים לסוחר ולמרות נסיונו מקודם גדל הרבה מספר ההראיות של התלושים לפרעון. בתנועת ההמחאות למזרח השתתף הבנק הקולוניאלי במדה גדולה.

האפ"ק מנהלת את עסקיה בזהירותה המתוקנת. ההנהלה משתדלת ביחוד להספיק קרדיט לעסקים נבנים מחדש. שיש להם כל התנאים להתפתחות בריאה. אין כל ספק בדבר. שלו

נתנו לאפי"ק או לבנק הקולוניאלי אמצעים גדולים מאלה העומדים ברשותו עכשו. אוי אפשר היה לעשות במוכן זה הרבה יותר מעכשו. הגדלת הון המניות של הבנק הקולוניאלי הוא תנאי הכרחי להקמת חיי המסחר בארץ ישראל.

מוזמן הקונגרס הקרלסבוי העסיקה את מועצת הכלכלה ואת הנהלת הבנק הקולוניאלי שאלת הרחבת פעולותיו גם מחוץ לגבולות אנגליה וארץ ישראל. כבר נעשו כל ההכנות המשפטיות לפתיחת סוכנות בניו-יורק ויש לקוות שהסוכנות תחל את פעולתה בסוף סתו שנה זו.

באירופה המרכזית והמזרחית בחרו בדרך ההשתתפות בבנקים היהודיים המקומיים. הבנק הקולוניאלי רכש חלק הגון של מניות הבנק הדיפוזיטי בלודו ועל ידי זה יפעול בערים החשובות של פולין ובדנציג. המו"מ בנוגע לארצות אחרות נמשך עדין.

הבנק הקולוניאלי חושב עכשו לתפקידו המיוחד לבא ביחסים קרובים עם הבנקים היהודיים. הקיימים או עומדים להוצר בארצות השונות.

סוכרים אנו שעל ידי זה וע"י ההשתתפות הנ"ל יוצר יסוד בשביל אחדו ההון העברי. שבעתיד יוכל לו להיות ערך גדול מאד.

ג. על בנק ההיפוקות מסרנו כבר דו"ח (ראה 2).

ד. בנק הפועלים הקהיל בנובמבר 1921 את אספת יסודו והתחיל את עבודותיו. פעולה להפצת המניות החלה ע"י הסתדרות העובדים הכללית. ביחוד באמריקה ויש לקוות להצלחה. האספה הכללית של בנק הפועלים הציעה שנויים אחדים בחוזה שלו עם ההסתדרות הציונית. אבל אנהנו לא הסכמנו להם.

6. הפצת המניות של הבנק הקולוניאלי. מועצת הכלכלה יסדה מחלקה מיוחדת לנהל את הפעולה של הגדלת מספר המניות של הבנק הקולוניאלי. הצריכה לארגן את מכירת המניות בכל הארצות. המחלקה גמרה כבר עבודות הכנה אחדות. ביחוד באנגליה ועל הקונטיננט. החודש ספטמבר יוקדש לעבודת ההפצה של מניות הבנק.

7. אחדו פעולות הכספים. הספקת הכספים הנחוצים למוסדות הכספים. שמספרם הולך וגדל. ההשתמטות מהתנגשויות והתחרות בין פעולות הכספים הרבות. הנעשות בעת וכעונה אחת. דגישות עבוד שטה הדיגונית להספקת הכספים בשביל המפעלים הרבים בא"י וגם אחדו עבודת התעמולה של מרכזי קבוץ הכספים שלנו. ע"פ הצעת הלשכה הברלינית קראה מועצת הכלכלה ביוני ללונדון ועידה של ב"כ מוסדות הכספים שלנו והציעה ללשכות את שאלת אחדו קבוץ הכספים שלנו. הוצעו הצעות אחדות הזקוקות עדין לעבוד.

8. אשור הצעות ותמיכת איניציאטיבה פרטית. שורה שלמה של הצעות. ביחוד של תעשיה נמסרו לאשור מועצת הכלכלה ע"י האכסיקוטיבה ואנשים פרטיים רוב ההצעות הגדולות. שיש להן תקוות רבות להתגשם. דנה עליהם המועצה עדין. מכל ההצעות יש להזכיר כאן: גדול תולעות משי. תעשיית נפט. דיגות. הבטחה. מטעות הצב.

לוח א'

לוח משוה של ירידת התקציב בשנת תרפ"ב.

הקטן עד 25,000 ליטרות		הקטן עד 35,000 ליטרות:				%	התקציב עפ"י החלטת הקונגרס			סעיף התקציב
ל. ש.	%	הצעת הפרעצה לכלכלה ולבססים		הצעת רופין			ל. ש.	ל. ש.	ל. ש.	
ל. ש.	%	ל. ש.	%	ל. ש.	%	ל. ש.	ל. ש.	ל. ש.		
20,95	5.500	10.600	30,65	8.650	24,92	30,20	15.000	180.000	225.000	הקלאות
11,25	3.000	3.500	10,18	3.800	10,95	11,77	5.800	70.000	90.000	הגירה
9,25	2.500	3.000	8,75	3.800	10,95	11,77	5.800	70.000	50.000	עבודה
22,85	6.000	6.000	17,40	6.600	19,30	16,77	8.000	100.000	115.000	הנוך
1,53	400	500	1,36	500	1,36	1,67	800	10.000	10.000	הטכניקום
20,95	5.500	4.500	12,96	4.500	12,96	16,77	8.000	100.000	100.000	"הדסה"
1,33	350	500	1,30	750	2,16	1,67	800	10.000	10.000	תחנות-נסיון
0,50	150	125	0,31	125	0,31	0,50	250	3.000	3.000	הספריה
0,30	100	140	0,40	140	0,40	0,50	250	3.000	3.000	מסחר ותעשייה
2,85	750	750	2,16	750	2,16	4,19	2.100	25.000	25.000	הוצאות מיוחדות
7,70	2.000	1.885	5,33	1.885	5,33	4,19	2.100	25.000	25.000	הנהלה
—	—	3.200	9,20	3.200	9,20	—	—	—	—	פרעון חובות
100,00	26.250	34.700	100,00	34.700	100,00	100,00	48.900	596.000	656.000	בסה"כ

לוה ב'.

הצעת מועצת הכלכלה והכספים.

המינימום הנחוץ לשנת תרפ"ג:

1	התקציב הסדרי הא"י	327.300	ל. ש.
2	גרעון משנת תרפ"ב	60.000	..
3	הלוואה לסדור התקציב החקלאי	25.000	..
4	החוב לקה"ק משנת תרפ"ב	40.000	..
5	השתתפות קה"י בקונצסיה על הירדן	40.000	..
6	של בנק ההיפותקות	20.000	..
	512.000	ל. ש.	
	הוצאות להסתדרות ותעמולה (כ 10%)	50.000	..
	562.000	ל. ש.	

על קרן היסוד להכניס

התקציב הסדרי הא"י:

הצעת האכסיקוטבה הא"י				הצעת מועצת כלכלה והכספים			
ל. ש.	ל. ש.	ל. ש.	%	ל. ש.	ל. ש.	ל. ש.	%
116.000	9.666	29,00	א. הקלאות	96.000	8.000	29,33	א. הקלאות
84.000	7.000	21,00	ב. הגירה	48.000	4.000	14,67	ב. הגירה
80.000	6.666	20,00	ג. עבודה והלוואה	36.000	3.000	11,00	ג. עבודה והלוואה
2.000	1.666	0,50	ד. חנוך	60.000	5.000	18,33	ד. חנוך
2.000	1.666	0,50	ה. הספרייה	1.800	150	0,50	ה. ספרייה
60.000	5.000	15,00	ו. "הדסה"	48.000	4.000	14,67	ו. "הדסה"
14.000	1.166	3,50	ז. נסיונות	9.000	750	2,75	ז. נסיונות
10.000	833	2,50	ח. הוצאות יוצאות מן הכלל	9.000	750	2,75	ח. הוצאות יוצאות מן הכלל
24.000	2.000	6,00	ט. הנהלה	18.000	1.500	5,40	ט. הנהלה
—	—	—	י. מסחר ותעשייה	1.500	125	0,50	י. מסחר ותעשייה
10.000	833	2,50	יא. בניני בת"ס	—	—	—	יא. בניני בת"ס
400.000	33.800	100% ₈	ב ס'ה	327.000	27.275	100% ₀	ב ס'ה

זר"ח הדירקטורים של הבנק הקולוניאלי היהודי לאספה התורית הכללית הכ"ד של האקציונרים ביום 28 לאוגוסט שנת 1922 בקרלסבד.

הדירקטורים מרשים בזה לעצמם להציע לפני האקציונרים את החשבונות בעד השנה-
שנגמרה ביום 31 לדצמבר שנת 1921.

השקט הכללי במסחרי-המשבר העולמי גרם לו ושהתחיל בחצי השני של שנת 1920.
שרר במדה חזקה במשך כל השנה העברה- ביחס לזה היה המחזור של מחלקותינו בעסק האקספורט
והבורסה קטן הרבה מאשר בשנה העברה- ירדת ערך הכסף- שבאה מאפריל 1921 הקטינה את
רוחי עסקינו- מאידך גיסא התפתחה יפה מחלקת הדביזים- חשבונות הדפוזיטים והצ'קים שלנו
גדלו מ-799,000 עד 869,000 ל"ש; עפ"י ספרי החשבונות גדל הוננו במשך השנה- הרווח בברוטו-
אהרי נכיון החובות- שנתיאשו מהם היה 24,571,5,2 ל"ש- בשנה שעברה לא נחלק ונשאר סכום
8,555,14.10 ל"ש בשים לב לנכיון הבא- סכום זה- ביחד עם סכום 9,580,8.4 ל"ש מרווח שנת
1921- שממנו נפו סכום 18,136,3.2 ל"ש- הוא הרווח הנקי- העולה אפוא ל-20,772,0.5 ל"ש לעומת
27,455,10.10 ל"ש בשנה שעברה-

החברה-הבת שלנו- החברה האנגלו-פלשתינאית Ltd., עבדה בשנת 1921 בהצלחה- היא
תשלם דייוידנד של 7 פנס- חפשי ממס- סכום 8,655,10.5 ל"ש- שנקבל ע"י זה יספח לחשבון
הרוחים וההפסדים שלנו משנת 1922.

כמו שהודענו בשנה העברה- נכלל הסכום- שנמסר לרשותנו ע"י ההסתדרות הציונית
העולמית להון השמורי- שהגיע בבילנץ בסוף שנת 1920 ל-146,060,6,8 ל"ש- הון שמור שמש
קודם כל בכדי לכסות את ההפסד מחובותינו ברוסיה ומניות-הערך הרוסיות- שנמצא בקנינו-
משום הזמן- שבו נוכל לגבות את הסכומים המגיעים לנו על פיהם הוא בלתי-ידוע- החליטו
הדירקטורים לנכוח מן החשבון את כל הסך הזה ולכסות את ההפסד בהון השמורי- כמו כן חשבו
הדירקטורים לנכון לנכות מן החשבון סכום גדול מהשתפתנו בחברת הבנק האנגלו-מזרחית
Ltd.- משום זה עולה עכשו ההון השמור ל-4,528,60 ל"ש-

הדירקטורים החליטו להציע לאספה הכללית לקבוע דייוידנד של 5% חפשי ממס ולהשקיע
בעסקים 1,741,3.5 ל"ש-

הדירקטורים העוברים בשנה זו אח משמרתם עפ"י התור הם האדונים

יוסף קובן

יעקב הנריק כהן

רוץ פישר-

יש להם משפט בחירה חדשה והם מוכנים להבחר שנית- המבקרים- האדונים מקסון-

פיכסליכס ושותפיהם- מוכנים להבחר שנית-

£			£ s. d.			
			73 385	12	0	כמומנים ובבנקים
380 717	0	0				שמרי חוב מנוכים (דיסקונטה) לרבות £ 330 000
4 528	6	0	439 477	15	8	שמרי חוב של אוצר דמיטלה
23 203	6	0	392 431	9	5	חלואות ללקוחות
1 307 380	6	2	453 142	18	7	בעלי חוב ותשבנות אחרים
33 539	5	0	19 217	2	8	דירת הבנק
20 772	0	0				השקעות כספיים:
						£ 50 קונזולים £ 50
						£ 293 675 של האנגלו-פלוישטנא בנק קומפ.
						במחיר קניחה.
						£ 19 000 שמרי חוב המלחמה ב" 5% 1929/47
						92 1/8 a
						£ 50 000 " " " 102 a 1923, 5%
						£ 20 000 " " " 102 a 1922, 5%
						£ 10 000 " " " 1925/23, 3 1/2%
						90 3/4
1 770 140	4	10	1 770 140	4	10	

חלוקת הדיווח וההפסד:

20 772.0	0.5	מחיר
19 030	17.0	דיבידנד 5%
£ 1 741.	3.5	

ג' הופמן יוסף קובן
הדיקטורים

כל הבואורים שדרשנו נחתו לנו ואנו מאשרים, שהמאזן דלמעלה כהלכה נעלה ומובר דין וחשבון מדויק על מצב העסקים של הבנק לפי כל הבואורים שניתנו לנו ולפי הספרים שהראו לנו.

וקסון ופיקסלי, רואי חשבון מושבעים.

לונדון, 17 יולי 1922, 58 Colemanstr. E. 2.

£			£ s. d.			
24 571	5	2				רווח נקי שנשאר משנת 1920
20 772	0	5	8 555	14	10	19 010.16.0
			36 787	10	9	רווח נקי לשנת 1921
45 343	5	7	45 343	5	7	

דין וחשבון הדירקטורים של החברה האנגלו-פלשתינאית (Anglo Palestine Company Ltd) לאספה הכללית של האקציונרים בלונדון
ביום ג' באוגוסט שנת 1922.

הדירקטורים מרשים להם בזה להציע את הדו"ח והבילנץ המבוקר של הבנק מיום 31 לדצמבר שנת 1921 בעד השנה שנגמרה.

במשך שנת הדו"ח הוטבו התנאים בא"י אחר השקט הגמור בחיים המסחריים שהחל באמצע שנת 1920. משום שתעשיית א"י נמצאת עדין על מדרגת התפתחות נמוכה מאד והארץ מוציאה לשוקי העולם רק פירות מועטים. היא סבלה מן המשבר הכללי פחות מארצות אחרות המפותחות יותר. הסוחרים יכלו להשתמש מעט-מעט בסחורתם כרצונם בלי הפסדים מרובים ומפני זה חדלו רק מעטים לפרוע את חובותיהם.

הערך הכללי של האימפורט לא"י במשך ט' החדשים עד הל"א בדצמבר (ראש השנה למסים הוא בראשון לאפריל) עלה ל-4,245,686 לי"מ. ז"א ב-405,1712 לי"מ יותר מבאותו הזמן בשנת 1920. האקספורט עלה ל-569,496 לי"מ. ז"א ב-32,211 לי"מ יותר מבשנה עברה.

למסחר תפוחי-זהב יפו אחד הסעיפים החשובים ביותר של האקספורט היה סוון טוב מאד לרגלי החבה המתגדלת לפירות יפו וגם התקוות לעתיד טובות מאוד. גם מכירת השקדים היטבה בהשוואה לשנים הקודמות. מן הצד השני היתה מכירת יינות א"י לא מוצלחת. משום שהאקספורט הגדול לרוסיה חדל ומפני אסור המשקאות ההריפים באמריקה.

לרגלי ההגירה הגדולה לא"י במשך השנה התרחבה הרבה עבודת הבניה וגם מכירת חמרי הבנין גדלה.

מה שנוגע לתעשייה: הנה נוסדו במשך השנה עסקים חדשים אחדים. למספר הגדול של בתי-חרושת קטנים נספחו גם יותר גדולים במקצוע הבניה והסחנות. במוסדות התעשייה האלה הושקעו סכומים הגונים.

עבודת כל מחלקות הבנק הביאה תוצאות מוצלחות. המו"מ גדל הרבה. כמו כן גם החשבון העיבר ושב והשבונות הדיפוזיטים. אחרי נכיון החובות שפרעונו מוטל בספק. תשלום מס ההכנסה לשנות 1921 — 1922 וסכום ידוע לטובת קרן הפנסיה בעד שנות 1920 ו1921. עולה הרוח הנקי ל-24,564.8.3 לי"ש; לזה נספח המותר משנת 1920, וביחד עולה זה ל-25,491.6.8 לי"ש; ולכן יכלה החברה לשלם בשנת 1921 דייוידנד הגון.

למרות זה החליטו הדירקטורים בשים לב להרחבת והתפתחות העסקים להציע לאספה הכללית של החברה לשלם רק דייוידנד של 7 פנס. חפשי ממס. שלזה נחויץ סכום 8,751.6.3 לי"ש. ולספח 12,982.18 להון השמור. בכדי להעלות בזה את ההון השמור ל-20,000 לי"ש, ואת הסכום 3,754.2.5 לי"ש להשקיע בעסקים.

הדירקטורים העוזבים בשנה זו את משמרתם ע"י התור הם האדונים

י. ה. כהן.

ו. קרמנצקי

וה. אוריזון.

האדונים י. ה. כהן וי. קרמנצקי שיש להם משפט הבחירה מחדש הסכימו להבחר שנית. המבקרים האדונים ג'קסון, פיכסלי ושותפיהם מוכנים להבחר שנית.

חברת אנגליה-פלישתנה

מאזן

166.171. 0. 6.
178.143. 18. 10.
624.063. 5. —
264.950. 18. 8.
51.518. — 2.
2.006. 3. 11.
27.696. 3. —

14. 207. 5. 5.
5. 456. 4. 9.
8. 672. 15. 2.

28.336. 5. 4.
2.617. 6. 4.
46.366. 10. 3.
69.477. 1. 10.

L. 1. 461. 346. 13. 10.

המאזן של החברה אנגליה-פלישתנה באחרית סוגבלת ליום י"ד בדצמבר 1921 נעשה על פי ספרי החשבונות בהמשרד הראשי בלונדון, שבהם נמצאים הריגים והחשבונות מא"י, מאשרים בידי המנהלים והפקידים והשוברות בלונדון בדקנו אנו על ידי באי כתנו אנו וביפוי מקום משוב החברה נבדקו על ידי באי כתנו האדונים רוטל ושותפיו. אף המזומנים ושטרי הערך בירושלים נבדקו על ידם.

926. 18. 5.
87.851. 19. —
202. 1. —
190. 18. 7.

L. 89. 171. 17. —

(ק ר ד י ט) זכות

מו מנים בקופה ובבנקים
שטרי חובה של דיסקונטה (נכיון)
הלוואות על שטרי חוב וכד'
הלוואות לזמן ארוך
קורספונדנטים
חברת הלוואה צבוריות
בעלי חוב שיגים
השקעת כספים
מניות של הבנק הקולוניאלי
השקעות שונות
שטרי חובות וכסף זר
השקעות שיגות לפי מקחי השוק
סכומים עוברים
קרקעות וכגונים
חובות של לקיחות כנגד ערבות

ריות הנשאר משנת 1920.
רבות ושכר עמל (פרוביזיון)
שהרוחנו בא"י.
ריות מהשקעות כספים
המשרד בלונדון
רבות בנקיון היוצאות המשרד

חובה (דיביט)			
300,045. — —	L. 1,000,000	הון רשמי מניות	1 000,000
7,017. 2. —		הון מזומן מניות	
17,975. 5. —		ריזרביון	
		שטרי חוב	
		פקדונות בלונדון	
		פקדונות	
	30 759. 14. 7.	פקדונות לזמן ארוך.	
	188 285. 13. 7.	שוניות	
	28 882. 10. 10.	פקדונות של הסכון	
	620 461. 10. 7.		
	64 574. 16. —		
	35 005. 14. 6.		
967,980. —. 1.		חברות הלוואה צבריות	
728. 12. 1.		קורספונדנטים	
16,735. 18. 8.		הבנק הקולוניאלי	
38,210. 12. 3.		ערבות	
69,477. 1. 10.		ריוח מריביינדים שלא נזבעו	
521. 3. 1.		קרן הפנסיות	
15,166. 9. 10.		העבודה לחשבון 1922	
1,998. 1. 6.		חשבון הריזק וההפסד	
25,491. 6. 8.			
<u>L. 1,461,346. 13.</u>			
על התחום דירקטוריום:			
יוסף קובן		לונדון, 58 רחוב Coleman	
ג. הלפרין		רוז'קסון, פיקלי ושותפם	8 יוני, 1922.
49,740. 7. —			
3,161. 2. —			
8,203. 18. 7.			
2,575. 2. 9.			
25,591. 6. 8.			
<u>L. 89,171. 17. —</u>			

אנו מאשרים בזה שמלאני את חיבתנו בתור רואי חשבון ולפי דעתנו המאוזן שלמעלה נעשה כהלכה ונזמן תמינה מלאה של מצב העסקים של החברה הנ"ל, לפי ידיעותינו והבאורים שנתנו לנו ולפי ספרי החשבונות של החברה.

לונדון, 58 רחוב Coleman ד'ז'קסון, פיקלי ושותפם
8 יוני, 1922. רואי חשבון מושבעים.

דין וחשבון

הלשכה הראשית של הקרן הקימת לישראל.

הלשכה הראשית של הקה"ל מסרה דין וחשבון מפורט על עבודתה לפני הקונגרס הציוני. מן העת היא נתפרסם דין וחשבון מפורט על פעולות המוסד הזה בשפות החשובות ביותר. בטבלאות ודיאגרמות; הקורא ימצא שם את כל הפרטים. חוץ מזה נמסרו דינים וחשבונות שונים לחברי הוע"פ בישיבותיו בוינה (בדצמבר שנת 1921) ובברלין (במרץ שנת 1922). משום זה אינו דין וחשבון זה אלא הוספה לקודמים.

1. קבוץ הכספים.

לדאבונו עלינו להראות שבמשך הזמן האחרון הלכו הכנסות הקה"ק ופחתו. הטבלא להלן על ההכנסות בחצי השנה האחרון מראה על זה מחדש.

תרומות לקה"ק בתקופה הראשונה של שנת 1922

בל"ש ובמטבעות הארצות האחרות בהשוואה לתקופת הראשונה של שנת 1922

ב מטבע המקומית		במטבע	1921			1922			ארץ
1921	1922		£	sh.	d.	£	sh.	d.	
	2881	Pfund	165	18	8	295	13	3	מצרים
162	640	Kr.	—	—	—	—	—	—	אלג'יר
6 435	—	Dollar	—	—	—	—	—	—	ארמניה
1 612	7 176	Pfund	2 210	16	2	581	15	7	אוסטרליה
1 428	1 453	Pfund	1 428	7	1	1 452	12	8	בלגיה
37 758	17 549	Frank	—	—	—	—	—	—	בסרביה
49	9	Pfund	804	16	—	348	5	2	ברזיליה
130 000	2 883 631	Lei	536	9	11	428	6	5	בוקיניה
—	1 354	Mil.	—	—	—	76	10	6	בולגריה
—	34	Pfund	—	—	—	—	—	—	בולגריה
154 562	127 730	Lei	596	16	6	197	13	9	קנדה
372 931	—	Levas	1 113	4	1	—	—	—	מישילי
2 094	2 755	Dollar	490	10	4	611	12	11	הינה
—	110	Pfund	—	—	—	110	—	—	דנמרק
384	23	—	364	5	6	22	10	—	גרמניה
1 516	960	D. K.	67	6	6	42	11	1	אלזס לוטרינגיה
893 590	1 528 664	Mark	3 572	7	11	1 240	8	6	אנגליה
382 45	28 276	Frs.	703	14	1	542	11	6	אסטלנדיה
5 282	5 166	Pfund	5 282	9	8	5 166	3	10	פינלנדיה
311 444	198 195	E. Mk.	299	—	2	132	16	5	פיומה
115 072	5 868	Mk	583	16	—	25	5	5	צרפת
—	1 508	Lite	—	—	—	16	2	1	
15	4 696	Frs.	—	5	7	96	—	—	
			18220	4	2	11386	19	1	המשך יבוא

במטבע המקומיות		במטבעה	1921			1922			א"י
1921	1922		£	sh	d.	£	sh.	d.	
			18 220	4	2	11 386	19	1	המשך
3 942 740	15 883 118	P. Mk.	1 023	6	6	829	6	6	גליציה המזרחית
1 516 730	5 459 516	"	400	2	1	298	12	3	גליציה המערבית
20 000	30 789	Orchm.	303	—	8	274	18	—	יוון
8 876	7 692	Fl.	784	6	4	667	16	2	הולנדית
370	—	—	30	16	1	—	—	—	הודו ההולנדית
	255	Rup.							
636	96	Pfund	636	6	—	112	11	3	הודו
64 770	50 000	Lire	863	12	3	615	7	8	איטליה
	106	Yen.							
44	95	Pfund	43	11	—	106	10	—	יפנית
808 738	156 991	Kr.	1 459	7	1	110	18	11	ונגאריה
—	—	—	—	—	—	—	—	—	קוסו
—	—	—	—	—	—	—	—	—	אסיה הקטנה
	246 406	Rbl.							
439	1	Pfund	438	14	10	217	—	11	לטביה
	226 632	Mark							
197 419	48	Pfund	999	8	10	220	5	5	ליטא קובנה
175 000	3 810 000	P. Mk.	53	—	8	207	12	1	ליטא וילנה
—	1 090	Frs.	—	—	—	22	13	—	ברוקה
	4 438	Pfund							
10 140	2 562	Rup.	10 140	—	—	4 604	12	4	סופוטמיה
1 902	384	Pfund	1 901	19	10	383	11	1	פלנדיה החדשה
2 702	—	Kr.	108	11	4	—	—	—	נורבגיה
2 457 235	10 688 487	—	1 558	15	1	274	16	8	אוסטריה
1 589	2 283	ag. Pfd.	1 629	—	11	2 341	—	4	איטליה
—	3	Pfund	—	—	—	3	5	4	הפיליפינים
8 325 579	38 762 225	P. Mk.	2 277	14	6	1 821	15	8	פולין
—	—	—	—	—	—	—	—	—	פורטוגל
1 162 170	—	Lei	4 363	3	2	—	—	—	רומניה
—	—	—	—	—	—	—	—	—	רוסיה הסובייטית
75	—	Frs.	—	—	—	—	—	—	
2 032	478	Pfund	2 033	12	8	477	16	—	שנאי
25	3 253	Jen.	25	—	—	351	—	—	מזרח סיביר
—	17	Pfund	—	—	—	—	—	—	
—	593	Rup.	—	—	—	106	10	—	סמירנה
—	—	—	—	—	—	—	—	—	ספרד
1 440	348	Pfund	1 440	—	—	347	17	2	סרביה
12	771	—	11	10	6	770	14	10	אפריקה הצפונית
7 328	—	Kr.	424	3	7	—	—	—	שודיה
9 871	6 244	sw. Frs.	—	—	—	—	—	—	
	42	fr. Frs.	434	6	10	247	14	10	שבציה
49	17	Mark	—	—	—	—	—	—	
	1	Fl.	—	—	—	—	—	—	
126	1	Lire	—	—	—	—	—	—	
			51 600	14	11	26 801	8	6	המשך יבוא

במטבע המקומית		במטבע	1921			1922			ארץ
1921	1922		£	sh.	d.	£	sh.	d.	
			51 600	14	11	26 801	8	6	המשך
			—	—	—	—	—	—	טריפולים
188 171	133 457	Lei	559	—	8	197	1	9	טרונילכניה
393 952		Ke							
16 153	578 751	Kö.	1 359	1	10	2 507	3	1	משחוסלובקה
1 268	9 790	Frs.	21	2	3	189	13	4	טונים
Pfd. f +1 064									
Frs -89 550	235	Pfund	54	—	—	235	1	6	טורקיה
									אוקרינה
240 976	94 172	—	190	1	2	21	17	3	אונגריה
29 666	29 623	Dollar	7 646	13	11	6 745	19	11	ארצות הברית
									הוסיה הלכניה
									ולניה
			61 433	17	9	36 725	2	4	בסה

הלוח הזה מראה שההכנסות של רבע השנה הראשון לשנת 1921 בסכום של 61434 ליטרות אנגליות הפחתו עד ל-727,36 ל. שט. באותו הזמן של שנת 1922. ההבדל הוא 24709. זאת אומרת גרעון של 40% בערך. אמת שהסכום שנאסף בזמן הראשון של שנת 1921 הוא הסכום הכי גדול שנאסף במשך זמן כזה אבל גם בשווי אל הכנסות השנה הקודמת דהיינו 1920 שהם 48695 ל. שט. ישנו גם כן גרעון גדול. אם לא ישימו לב אל הכנסות הקק"ל ההולכות ופוחות אזי אין לשער שבשנה זו יאספו יותר מ-80,000 בשעה שבשנת 1921 אספו 127,000 ובשנת 1920—162,000. זוהי ירידה גדולה בשעה שמשנת 1920—1921 היו ההכנסות הולכות וגדולות מ-12000 עד ל-162000 במשך תשעה-עשרה שנה האלה עליו ההכנסות באופן שכזה:

60.9000	ליטרות אנג.	1906—1902
91.900	" "	1911—1907
162.700	" "	1915—1912
571.700	" "	1921—1917
887.200	ליטרות אנג.	

סבות הירידות האלה הן שונות. בראשונה צריכים אנו לשים לב לאותן הירידות היכולות להיות מוסרות ע"י ההסתדרות עצמה אחת הסבות היא זו שאין תהום מגביל בין התעמולה לטובת הקק"ל ובין זו של קה"ס.

כל ההודעות בכלל ושל הקונגרס הציוני דברו רק על זה שצריכים לרכז את הכחות רק לטובת קרן היסוד והקק"ל החליט מזה בטעותו שהעזרה לכל יתר העבודות הציוניות היא מיותרת.

בחווה שנעשה בין הקק"ל וקה"ס על יסוד החלטות הועידה הציונית בלונדון ב-22 לאוקטובר 1920 נאמר שהקק"ל מוחלת על המס שכל ציוני היה מחויב לשלם — לטובת קרן היסוד שיאסף את איתו המס במדה יותר גדולה בתור מעשר אבל כל יתר הנדבות וכותי

נשאת רק לקרן הקימת; באותה שעה הקציבו גם את המינימום של מעשר לכל ארץ וארץ. לדאבונו נוכחנו שאת המעשר לא נוכל לקבץ דוקא בארצות הולטה הגבוהה דהינו אמריקה ועוד שעליהן סמך קרן היסוד וששם רכזו את כל התעמולה שלו; עכשו אנו רואים שהמעשר יוכל להיות מאוסף רק לאט לאט. משום זה הגיע הדבר כך שע"י הדרישות היומיות מא"י היה קרן היסוד מוכרח לקבל גם סכומים מקריים בהגבלה מינימלית.

מלבד זאת עפ"י החלטת הועידה השנתית בלונדון היתה הקק"ל צריכה לקבל מקרן היסוד 20% מהכנתותיה; אולם מלבד 2000 ל. שט. שנאספו בהולנד לא קבלה הקק"ל אפילו פרוטה.

הקונגרס הציוני השנים עשר החליט שהכנסות קרן היסוד הן בשורה הראשונה לכסוי התקציב של א"י וכל יתר ההוצאות תכאנה בשורה השניה; ביניהן נמצאת גם הקק"ל. ומכיון שהכנסות קה"ס אינן מספיקות אפילו לתקציב של א"י יוצא שבשנה שעברה לא קבלה הקק"ל כלום. הלשכה הראשית לא יכלה לנהל תעמולה מתאמת מפני שהיא עוברת עכשו לא"י ועוד משום סבות אחרות שונות. בכל זאת הוציאה הלשכה המרכזית בהאג בתקופה הראשונה של שנת 1922 מלבד מאמרים עתוניים. בערך 40 חוזרים של תעמולה וארגון. את הדו"ח השנתי בארבע שפות הרבה כרוזים וכדומה. מלבד זאת היא מוציאה עכשו במהדורה חדשה את החוברת של בם ובהוצאה אנגלית את "ארץ ישראל" בהוספת מאמרים חשובים של פוליטיקאים אקונומיסטיים וסופרים. התעמולה הגדלה גם ע"י מפות א"י ותמונות אור וגם ע"י פילם מיוחד שנוצר לתעמולה. הוצאה חדשה של מפה ארצי-ישראלית ולוח של כיס הוצאו על ידינו עכשו. מלבד הקושיים שהזכרנו כבר באו על דרכנו עוד קושיים ע"י הקבוצים לתכליות כלכליות וגם ע"י זה שדוקא במקומות שעבודתנו מאורגנת הולטה נמולה היא מאד. ברבע הראשון של השנה הזאת אספנו 58½ מליונים מרקות פולניות בשעה שבאותו הזמן של השנה שעברה אספנו רק 14 מליונים. אבל משום הולטה הנמוכה אם לחשוב את כל זה בליטרות אנגליות יוצא שבשנה שעברה נאספו 3954 ל. בשעה שבזו השנה נאספו 31:8 ל. אותו הדבר גם בגרמניה: בשנה שעברה נאספו 900.000 מרק ובשנה זו 11½ מליון מרק אבל באמת הפתחה ההכנסה מ-3572 ל. ל-1240 ל. יוצא. שאף על פי שכסף נאסף יותר, אבל ערכו הפחת במדה יותר גדולה ביחס לליטרות האנג.

II. דין והשבון.

אבל זה נשאר עדין ברור. שרעיון הקק"ל חוזר עוד גם עכשו לארצות חדשות ועוד לא אבד את ערכו גם בכל יתר הארצות. הלשכה הראשית שמה לב לארגון קופסות הקק"ל שמהן הוצאו במשך 20 השנה אחרי אשר הפחתנו את אלה שאבדו ע"י המלחמה וכדומה 190.000 לאלה נוספו בראשית השנה הזו עוד 46.000 קופסות. ז"א שנמצאות עכשו 236.000 קופסות ושמהן נמצאות 200.000 בידי המנדבים. הודות לזה עלו הסכומים שנקבצו ע"י קק"ל בשנים 1920, 1921, 1922 ל 4.177 5.180 6.334 ל. שט.

אבל בכדי שעבודת הקבוץ תלך כהוגן צריך תמיד להשגיח עליה וזה כרוך בהוצאות מרובות. אבל התוצאות הכי קשות תכאנה אם להסתדרות הציונית לא תעשה כלום מצדה נגד הפחתה של כספי הקק"ל. אזי לא תוכל הקק"ל למלאות את החובה האחראית המוטלת עליה בתור "נושאת הפוליטיקה הציונית לרכישת קרקעות בא"י". ומלבד זה יש סכנה שהקק"ל לא תוכל לשלם את החובות שנעשו ע"י קניית הקרקעות. לכן החליטה הנהלת הקק"ל לנהל בימי החגים הכאים תעמולה גדולה לטובת הקק"ל ביחוד בארצות אמריקה והיא דורשת שהציונים ישתתפו בתעמולה זו במדה הראויה לשאלה השובה זו.

בכל אופן, תעודת הועידה השנתית הזאת – לאחוז באמצעים הדרושים בכדי להבטיח את עבודתה של הקה"ק, אנחנו חושבים לאחד האמצעים האלה הודעה אוטוריטטית חדשה, שעבודת הקה"ק היא חלק אורגני של ההעבודה הציונית בכלל, על הועידה השנתית לאשר את תקנון הקה"ק שעובד בוועידה העולמית הראשונה של הקה"ק בקרלסבד ואושרה בשנתיים אחרים ע"י הדירקטוריון. עליה לכוון זו לזו את פעולות כל המוסדות הכספיים הציוניים וביחוד להבדיל בין חוג פעולותיה של הקה"ק וזה של קה"י.

אותן השנים 1920 ו-1921, שהביאו ירידה גדולה כזו בהכנסות הקרן הקימת לישראל, בהן נעשו פעולותיו היותר חשובות וגדולות לטובת בנין ארצנו, הדו"ח של הלשכה הראשית הנ"ל כולל בו הרבה פרטים עליהן, על פעולות ההנהלה הא"י של הקה"ק מראה הדו"ח הבא.

II. סקירה

על

עבודת הקרן הקימת לישראל בארץ ישראל

מאוקטובר 1921 — מרץ 1922

הנהלת הקרן הקימת לישראל בארץ ישראל במשך הזמן האחרון היתה מסודרת באופן כזה: הענינים של הקה"ל בארץ בגבול ההחלטות של דירקטוריון הקה"ל היו נחתכים ע"י הוועד לעניני הקה"ל בא"י אשר היה מורכב משלשה חברים. ה"ה מ: אוסישקין, ד"ר א. רופין וי. אטינגר. — אחרי האספה הכללית של הקה"ל, בויתה בשלהי דצמבר 1921 אשר בה נבחרו דירקטורים חדשים להקה"ל. נתרחבה ההנהלה באופן שנכנסו אליה שלשה הדירקטורים היושבים בא"י: ה"ה מ: אוסישקין, י. ווילקנסקי וצ. א. ון - וריסלנד. ושני החברים של ההנהלה הקודמת, ה"ה ד"ר א. רופין וי. אטינגר. ההנהלה הזו מתאספת פעם בשבוע ולפעמים יותר. מחליטה על הענינים שהם בגבולי ההחלטות שנתקבלו קודם ע"י הדירקטורים של הקה"ל ועוסקת בהצעות חדשות שהן בגבולי התפקידים של הקה"ל. כל עניני ההוצאה-לפועל נמסרו למר אטינגר; המכתבים נחתמים ע"י מר אוסישקין ומר אטינגר. בידי מר ון-וריסלנד, הגובר של ההנהלה הציונית, נמצאת גם הגזברות של הנהלת הקה"ל בא"י. — בסוף חודש אוגוסט הבא תעבור לירושלים הלשכה הראשית של הקה"ל מהאג. נשכרה כבר דירה בשביל הלשכה הזו, והיא תעבור הנה עם הפקידים העובדים בה מומן.

העבודה של הקה"ל במשך מחצית-השנה האחרונה התרכזה בעיקר ברכישת קרקעות. הן בכפר והן בעיר.

א. קניית קרקעות בכפר. —

א) בעמק יזרעאל נקנו בקיץ העבר כ-44,000 דונם אדמה. ההעברה ע"ש הקה"ל יצאה לפועל בסוף הקיץ. ע"ח מחירם שולם — סך של כ-80,000 ל"מ, ובמשך 6 השנים הבאות יש עוד לשלם את שארית מחירם — כ-222,000 ל"מ.

בודאי זוכרים עוד כולם את הפולמוס הגדול שנתעורר בשנה העברה בספרות הציונית. בוועידות הציונית שבכל הארצות — בפרט בוועידת קליבלנד באמריקה, ולסוף בקונגרס הציוני ה"ב בקרלסבד, לרגלי הקניה הזו, לשמחתנו הגדולה עלינו לאמר, כי אין אף איש אחד מאלה שהיו בא"י בזמן האחרון וראו את הרכוש הלאומי החדש ואת החלוצים המעבדים את האדמה הזאת ומתכוננים לבנות ישובים רבים — שלא יברך ברכת „שהחינו" על ההגדלה הזאת של יישוב הלאומי בא"י.

(ב) במרחביה נרכש עוד שטח של כ־1250 דונם. שהיה שייך עד כה לחברת הכשרת הישוב נא"י. הוצא עליו סכום של כ־5,000 ל"מ.

רכישת הקרקע הזאת היתה נחוצה להתפתחות המושבה מרחביה.

ע"ד קניות קרקעיות אחרות בשביל הקה"ל במחוזות שונים של הארץ, אשר אודותן אנו מנהלים מו"מ או באנו בהתקשרות. איננו יכולים עוד לדבר בסקירה הזאת, כי אודות ענינים כאלה אפשר לדבר בפומבי כשהקניה נגמרה לא ע"י הוזה - אלא ע"י העברתה ע"ש הקונה. קניות קרקעות בא"י - זהו דבר שע"ינא בישא יכולה לשלוט בו, ויותר טוב שלא לדבר על קניות קרקעיות שעוד לא נגמרו בהחלט. אפשר רק לאמר, כי אם הקניות האלה תצאנה לפועל יגדל רכוש הקה"ל בשטחי־אדמה חשובים להתפתחות הישוב.

(ב) קניות קרקעות בעיר. בענף הזה התחילה הקה"ל להתעסק בשנה האחרונה. אחת המטרות של קניות קרקעות בעיר היא - לתת דחיפה לבנין בתים במספר רב, ע"י נתינת מגרשים בחכירה (לזמן ארוך או בחכירה־בירושה) לאנשים בלתי־אמידים שאין להם אמצעים לקנות מגרשים.

עד היום נקנו קרקעות בערים הבאות:

(א) ירושלים. נקנה שטח של 190,000 אמה מרובעת במקום קרוב למרכז העיר (חלק מאדמת הפטריארכיה היונית). השטח הזה יחד עם הוצאות ההעברה יעלה לסך של - כ־42,000 ל"מ.

על האדמה הזאת תבנה שכונה עברית. כרבע מהאדמה הזאת יופרש בשביל הרחובות והגן הצבורי של השכונה. חוץ מזה הופרשו מגרשים לבנין בית הקה"ל. הגמנסיה הירושלמית ובי"ס עממי (לילדי השכונה והסביבה) ובית־כנסת. כ־100 מגרשים נשארו לבנין בתים לדירות, אשר יוחכרו בחכירה־בירושה לפי תנאי־הקה"ל.

(ב) יפו.

1. על־יד תל־אביב נקנה שטח של כ־165 דונם. אשר יעלה לסך של כ־20,600 ל"מ. על השטח הזה יהיו כ־300 מגרשים. שימסרו בחכירה בירושה ל־חברה לבנין בתים למחוזי־דירה. שנסתדרה שם בקיץ שעבר תיכף אחרי פרעות מאי לבנין שכונה עליו.

2. במרחק של 3 ק"מ מתל־אביב נקנה שטח של 300 דונם. אשר עלה לסך של כ־3,600 ל"מ.

השטח הזה המכיל כ־100 מגרשים, נמסר בחכירה־בירושה לחברה של בעלי־מלאכה ופועלים לבנין שכונה עליו בשם „שכונת־בורוכוב“.

(ג) חיפה.

נקנה שטח של כ־121,500 ל"מ. את הכסף הזה צריך לשלם במשך שנה וחצי. שליש מהכסף. כ־7,000 ל"מ. תשלם החברה אשר לה תמסר האדמה בחכירה־בירושה לבנין שכונה עליה בתור תשלום דמי־החכירה למפרע למספר שנים מתאים. על השטח הזה תבנה שכונה בשביל 80 משפחות.

(ד) השבחות קרקעיות ראשונות.

ע"פ החלטת הדירקטוריון של הקה"ל בישיבותיו מאוגוסט - ספטמבר 1921 בקרלסבד וע"פ ההשקפות של הנהלת הקה"ל בא"י - צריכה הקה"ל להקדיש את אמצעיה בעיקר לגאולת האדמה. ביחוד בכפר, וכמובן להוציא לפועל את ההשבחות הראשונות היסודות של הקרקע. שבלעדיהן אי־אפשר להתישב עליה. לו היו אמצעים מרובים לקרן היסוד כי אז היתה

היא צריכה לעשות את ההשבחות הקרקעיות הראשונות. אבל האמצעים של קרן היסוד הם לדאבוננו כ"כ מצומצמים שבעל-כרחו מוכרחת הקה"ל להוציא לפועל על חשבונה את ההשבחות הקרקעיות הראשונות היסודיות.

(א) בעמק יזרעאל, מוציאה עכשו הקה"ל לפעל על הקרקעות החדשות בתור הכנה ליסוד מושבים חדשים, סלול כבישים, כדי לאחד את מרכזי המושבים עם כבישי הממשלה או עם פסי מסלול הברזל אשר שם אפשר לסדר תחנות של מסלול הברזל. בס"ה נסללו עכשו כבישים בנהלל ונוריס באורך של 5,8 ק"מ וברוחב של 4 מטר. הוצא עליהם סכום של כ-11.000 ל"מ.

מלבד זה התחילה הקה"ל לעשות כנהלל ובנוריס את ההכנות הדרושות לעבודת ההשבחה הכיגדולה וחשובה – יבוש הבצות. סדור השקאה והספקת-מים. העבודות האלה תעלינה במשך השנה הזאת לסך של כ-30.000 ל"מ. העבודות האלה תחפכנה את השטחים המיובשים והמושקים למקומות ברוכים. בריאים ופוריים.

על המדידות הטופוגרפיות של נהלל ונוריס ועבוד התכניות הטכניות הכלליות המפורטות הוצא סכום של כ-3.600 ל"מ. נעשות השבחות קרקעיות גם בחוות הקודמות של הקה"ל. אשר רובן נקבעו למטרת התישבות מחלטת לפי החלטת הקונגרס הציוני ה"ב בקרלסבד.

(ב) בקרית-ענבים: סדור המפקה המים. בסכום של כ-1.100 ל"מ (מלבד מדרגות-ההרים והכביש הפנימי. שעליהם הוצא בשנות תר"פ-תרפ"א סך של כ-3.000 ל"מ).

(ג) בהולדה: יבוש הבצה והספקת-המים בסכום של כ-2.500 ל"מ.

(ד) מטעים.

בדעתנו לבלי הרחיב בקרוב את המטעים ע"ת ההכנסות הכלליות של הקה"ל, אם כי בא"י חשוב היעור מאד מהצד הסניטרי ישפור הארץ. ובעתיד-גב מצד ההכנסה. אנו חושבים. כי היעור צריך להעשות ע"ת קרן-היסוד – או ע"ת גרומות מיוחדות לטובה הקה"ל כמו "גרומות עצים" או תרומות ל"יערות ארציים" (יער יהודי רומניה. ברזיליה. אנגליה. אוסטריה וכו'). לפי הרעיון היפה הזה שהתחיל להיות פופולרי כזמן האחרון. בעיקר ממשיכה עתה הקה"ל להחזיק את המטעים שישנם כבר על אדמת הקה"ל והזקוקים לטיפול.

על קרקעות הקה"ל יש מטעים במקומות המסומנים בלוח מיוחד למטה.

(ה) בנינים.

מהקרן המיוחדת "בנין בתים לפועלים" שנאספה ע"י הקה"ל עוד לפני המלחמה

יבנו בזמן האחרון בתים לעובדים תימניים ואשכנזים במקומות האלה:

(1) בשכונת-התימנים מהנהל-יהודה, על יד פתח-תקוה 13 בתים.

(2) בנחלת יהודה, על יד ראשון-לציון 3 בתים.

(3) בשכונות התימנים בראשון לציון 13 בתים. בס"ה 29 בתים.

על כל הבתים האלה ועל תקון הבתים שנבנו לפני המלחמה בשכונות-התימנים –

היוצא הסכום של כ-11.700 ל"מ. שנשאר מהקרן "בנין בתים לפועלים".

1. אדמיניסטרציה.

האדמיניסטרציה של הקה"ל בא"י היא קטנה לפי ההיקף הנוכחי של עבודת הקה"ל

בארץ. 3 פקידים עובדים רק בשביל הקה"ל, ו-8 מקדישים את חצי זמן-עבודתם לקה"ל

ואת החצי השני למחלקת התישבות החקלאית של ההנהלה הציונית בא"י. –

המשרדיות עלו במשך חצי השנה ל-1500 ל"מ בערך.

צרך לצייץ פה גם את העבודה הארצית לתרומות הקה"ל. שנעשתה בהרצות רבות בנחצית השנה מאוקטובר 1921-מרץ 1922 הגיעה ההכנסה לטובת הקה"ל בא"י לסכום של 1647,03 ל"מ מלבד הסך של 350,000 ל"מ שנאסף במקומות שונים ועוד לא נכנסו קופת הועדה הארצית - הסכום הזה עולה לפי מספר התושבים היהודיים בארץ לשילינג אחד בערך לגלגלת לשנה שהוא האחוז הכי גבוה של התרומה להקה"ל מבין התרומות של כל חלקי היהדות בכל העולם. ולו היו משתתפים היהודים בכל העולם במדה כזו לטובת הקה"ל כי אז היו הכנסותיה גדולות מאד.

בסוף הסקירה אפשר להגיד כי הקה"ל רלשה לה אהדה ככל שדרות הישוב בפרט כשהתרכזה בעבודה העיקרית שהנה כ"כ פשוטה ומובנה לכל עמנו-גאולת האדמה בארץ ישראל. אולם אמצעי הקה"ל לצערנו הרב הנם מצומצמים בהשוואה לתפקיד הגדול של גאולת הארץ. בלי לנגוע בשאלת הלאמת הקרקע עובדה היא שאחרי החורבן של היהדות הרוסית והפולנית ובמדה ידועה גם זו של מרכז אירופה אין תקוה שרכושנו הקרקעי יגדל ע"י קניות פרטיות. את התפקיד הגדול של גאולת הארץ קבלה עליה הקרן קימת לישראל. אם לא נמחר בגאולה זו בשנים הקרובות יהיה אחר כן הרבה יותר קשה לגאל את אדמתנו. ההנהלה של קרן קימת לישראל בארץ-ישראל.

מטעי הקה"ל בארץ ישראל.

מ.מ.	שם המקום	עצי-פרי		עצרי-עזר		כס"ה	
		מספר העצים	מספר הדונמים	מספר העצים	מספר הדונמים	מספר העצים	מספר הדונמים
א.	בן-שמן	4,299	142	67,662	277	71,921	429
ב.	חולדה	13,332	855	69,283	223	82,615	1,078
ג.	חולות נחלת יהודה	—	—	357,000	400	357,000	400
ד.	באר-טוביה	—	—	82,580	480	32,580	480
ה.	גן-שמואל	4,590	235	—	—	4,590	235
ו.	קרית-ענבים	—	—	29,000	110	29,000	110
ז.	מרחביה	8,809	546	30,150	208	35,959	354
ח.	דגניה א'	1,998	55	1,375	11	3,343	66
ט.	דגניה ב'	—	—	5,000	50	5,000	50
י.	כנרת א'	3,613	91	21,817	275	25,429	366
יא.	כנרת ב'	—	—	61,000	—	61,000	—
יב.	גבעת-יחזקאל	—	—	23,000	105	23,000	105
יג.	קבצת-הגבעה	—	—	6,000	26	6,000	26
יד.	עין חרוד	—	—	46,200	205	46,200	205
ב ס"ה		33,610	1655	750,027	2370	783,537	3,895

חלק רביעי

עבודת ארץ ישראל

המהלקות להתיישבות הקלאית ולהתיישבות עירונית.

הפקודן של המהלקות להתיישבות הקלאית ולהתיישבות עירונית העומדות ברשותו של התחום משה הוא לפיכך בידי היהודים, המושבים הקדומים או העולים החדשים לבסס להם מיטת בחיים אם במקצת החקלאות או בענפי פרנסה עירוניים. התפקיד הזה הוא נרחב יותר מאותו של המהלקות לעליה ולעבודה הבאות להספיק עבודה לעולים עליהם עבודת צבורות רק באופן ארעי, לשבועות מספר או באופן היותר טוב רק להרשים אחדים, מבלי לדאג לפתרונם הקבועה. התפקידים מתקדמים זה לזה רק באתם המקרים שהמהלקות לעליה ולעבודה ניתנת את האפשרות לבעלימלאכה קטנים וסוחרים להתכנס עליהם הלואה מסוימת.

להתיישבות החקלאית הקצוב הקונגרס הקרלסבדו סכום של 225 000 לירה בסכמי קרן הדיסטריקט. מלבד זה נועד עוד סכום של 50 000 לירה עליהם הקרן הקיימת לנשיעית ולעבודות הבשרה על מרקעותיה החדשות שרכשה בעמק יזרעאל. מי 50 000 לירה אלה של הקרן הקיימת הוצא בשנת תקצ"ב זו חלק גדול (35 000 לירה בערך) לבנין הכנסים ולעבודות תעולו והשקאה. אבל מי 225 000 לירה של קרן הדיסטריקט שנועדו לחקלאות הוצאו בשנה זו עליהם האמת רק 70 000 לירה בערך. מדה גדולה זו של רציפת התקצוב באה במקצתה מתוך כך, כי במקום הסכום של 655 000 לירה שנתאשר עליהם הקונגרס לתקצוב הכללי של ארץ ישראל יש להשב רק על הכנסה של 400 000 לירה. אולם ההפדש הגדול שבין התקצוב-הכללי ובין התקצוב-למעשה מתכרך ביחוד בזה, שהחוקר הכספים שנבטו לארץ ישראל לא היתה במדה יחסית לפי החלטות הקונגרס, וסעיפים אחדים של התקצוב הקונגרסאלי, כגון הכראה (הדסה) ותנוך ועליה, תחת הלהין של צרכי יסיונם, קבלו יותר מספי המנוע להם באופן יחסי, ועליהם כך קופח התקצוב החקלאי. הוצא מזה כי החלטת הקונגרס על חלוקת ועדה הצירים הקודם למהלקות מיוחדות נשתמרה רק כמיון האורגניזציוני, אבל ערך ממש יוכל להיות לה רק, אם תשתמר גם החלוקה הכספית המתאימה, היינו שכל מהלקה תהיה בטוחה באיתו חלק הכספים המנוע לה באופן יחסי מהתקצוב הכללי עליה החלטת הקונגרס.

היות שבהחלט שנת התקצוב היתה עוד התקנה, כי התקצוב המצומצם בסכום של 655 000 לירה שנתאשר עליהם הקונגרס יכנס כולל התחילה בתאם לזה גם העבודה החקלאית אולם עכ ההמעימות התקנה הזאת היינו נאלצים לצמצם את העבודה החקלאית יותר ויותר; הדבר הזה גרם כמובן לידי הפרעות רבות והביא את הפועלים במושבינו החקלאיים ליד מצב קשה מאוד. עוד יוכלו להתנכח על המצב הזה המושבים הקדומים שיכולו להספיק במדה ידועה את צרכיהם מהכנסות המשקן אולם המושבים החדשים שלא היו להם עדיין יום הכנסות באו במצוקה. ביחוד נפגעו שלישת המושבים החדשים שנסחו בתחלת השנה על אדמת הקרן הקיימת, הם שני מושבי העובדים (נהלל וגבעתיחוקאל) שבעמק יזרעאל ומושבי העובדים עין חו (כפר טיילל) שבקרבה פתחתקנה. בלי הרף היינו מוכרחים לשנות ולצמצם את התכנית של בנין המושבים הללו. הצמצום הזה אפשרו עליהם זה, כי נתנו למושבים החדשים פחות

אינונטר, בו בזמן שהיה נחוץ להספיק להם אינונטר במדה ראייה, ביהוד בתמחולב, למען
היה להם בהקדם האפשרי הכנסה משלהם. כמובן לא יכלנו לבנות להם בתים אלא
במספר מועט, ובשביל השאר היינו מוכרחים להסתפק בצריפיעין וולים, על ההעבבות זו
בבנין המושבות החמשות יש להצטרף ביהוד, באשר שני מושביהעובדים הללו נתנו כל תקוה
להצלחה, כשים לב לחברו המושבות שהם מוטובי הפועלים החקלאיים שבארץ, וגם עליפי
התנאים האקלימיים וההכשרות הטכניות, להצלחת המשיקים של שני המושבים הללו וכלה
להיות השיבות רבה בשביל כל עבודתהתישבותנו בעתיד, ומפני זה היה חשוב לנו ביותר
להשלים בהקדם את בנינם.

חוסר הכספים השיפוי לרעה גם על הסעיפים האחרים של ההתישבות החקלאית, השבנו
לבסס השנה את כל הנקודות הישוביות הקדומות, שנסודו עלידי ההסתדרות הציונית, לכל
הצטרפנה יחד לסיוע מן החוץ, אמנם למרות האמצעים המצומצמים שהיו לפקודתנו הצלחנו
להגדיל את האינונטר (ביחוד את מספר הבהמות) של המשיקים הללו ולהרבות עלידי זה
את הכנסותיהם; אבל לעומת זה לא היתה לנו האפשרות כרום המכרים לבנות את הבנינים
הדרושים, והיינו מוכרחים לדחות את בנינם לשנה הבאה, גם בנוגע להלוואות חקלאיות לבודדים,
ביחוד לחוגי תישוב הישן, אשר הקונגרס הקציב למטרה זו 40 000 לירה, יכולנו לתת בפועל
רק בהקף של 12 000 לירה.

למרות כל המעצורים הללו לא תוכל להחשב השנה הזאת מאוחרת, בכל המושבים
התרבתה ההספק העצמית עלידי התוצרת שלהם, משק החלב הוטב בכל מקום והביא
למתישבים הכנסה טובה, אין ספק בדבר, כי בבנינו בשנה הבאה את הבנינים החסרים
במושבים הקדומים, לא יהיו עוד זקוקים לתקציבים חדשים מההסתדרות הציונית ויהיו נושאים
את עצמם, בין המתישבים שורר רווח של תקוה למרות שהיכול בשנה הזאת הוא פחות
מביוני בכל הארץ.

עוד תוצאה חשובה של השנה הנזכרת, כי בעקב ירידת המחירים של הצרכים השונים
תעלה ההתישבות הרבה פחות מאשר לפני שנה או לפני שנתיים, לרבישת אינונטר היו
ודומם בשביל התישבות על שטח של 100 דונם היה דרוש לפני שנתיים סכום של 600
לירה, וכיום יספיק למטרה זו סכום של 400 לירה, מפני הירידה העצומה של מחירי
צרכי הבניה, ביחוד עצים ומלט, הפחתנה בהרבה גם הוצאות הבניה של הבנינים והרפתים;
בנינים מסיכיים, כלומר מאבן או מלבנים או מבוטון, לא יעלו עוד ב-400 – 300 לירה כמקודם,
אלא רק ב-300 לירה; ואם יבנו חלק באופן מסיבי וחלק בעץ, יעלו רק ב-150 – 200 לירה,
היוצא מזה, כי הוצאות ההתישבות הכלליות (מתוך לקרקע) תעלינה כיום רק ב-550 – 700 לירה
במקום 1000 – 1100 לירה שהיו דרושות מקודם, אם נוסף לזה את מחיר הקרקע בסכום של
400 לירה בעד 100 דונם אדמה פורפורה, מעלה כיום התישבות של מתנהל 1000 לירות בערך כלומר
היא לא תעלה ביותר ביוקר מלפני המלחמה, בזמן שהמינום להתישבות היה נחשב ל-150 000 –
20 000 פרנקיהב, חשוב גם זה, שכשתחישנים האחרונות הנהג האוהל בתור דירה,
מה שלא היה מקובל אצל היהודים לפני המלחמה, החלוצים גרים בשנים הראשונות
להתישבותם באהלים, ובשביל בעלי המשפחות באים בהשבון צריפיעין, שעלפי מחירי העץ
הנולדים כיום יעלו בחלק הרביעי ממה שעלו בשנת 1920, עלידי זה יש כעת האפשרות
להפחית את הוצאות הבניה, שמקודם היו מיקרות כל כך את ההתישבות החקלאית בתחלה,
אמנם אין זה אלא קמוץ ארעי בשנים הראשונות של ההתישבות, כי סוף־סוף יהיה צורך

בעבור שנים אחדות מטעמים של בטחון, הוגינה וסדר להחליף את המשכנות הארעיים האלה בכנינים מסיביים.

סוג רב בעבודתה קבלה מחלקת החקלאות מאת ועדה-הקלאים שנוסד עליהה בסוף שנת 1921. בישיבותיו המרובות ובבקורותיו במושבות השונות הביא לנו הוועד הזה תועלת רבה בעצותיו החשובות המבוססות על נסיונות הישוב הקודם. חשיבות רבה היתה להשתתפות הוועד הזה ביותר בעריכת התקציב החקלאי לשנה החדשה 1923 - 1922.

את הפרטים על ההתישבות החקלאית מאתיו הקונגרס הקרלסבדי מוסר מר אטינגר, מנהל ההתישבות החקלאית, בדיווחשבון שלו הרצוף לה.

תחנת-הנסיון החקלאית נוסדה כבר בשנת שעברה (1920/21), אבל סדרה המוחלט נקבע רק עלידי הקונגרס-הקרלסבדי שהקציב לה סכום של 10 000 לירה. היא פתחה את משרדה ואת הלבורתוריה שלה בתל-אביב וסדרה שדות נסיון בשלוש נקודות מפורסות, לפי האקלים וטוב האדמה: בבן-שנין - עמק השרון, במרתביה - עמקיוזרעאל, בדגניה - בקעת הירדן. הפדופיסור ורבורג שנבחר לטנחל תחנת-הנסיון לא יכול היה להיות בארץ-ישראל מפני נסיעתו לאמריקה והאגרונום מר ג. וילקנסקי נחל את העבודות הללו. בנוגע לפעולות התחנה בשנה הזאת נשען אני על הדיווחשבון של מר וילקנסקי הרצוף לה. אבל הפצתי להדגיש על הנסיונות הנעשים עלידי התחנה לגדול קניחסוכר, אשר יתנו את היסודות הסטטיסטיים בדבר הכנסה של גדול קניחסוכר ובקשר עם תעשיית סוכרהקנים אחייך, מה שיוכל להיות להועלת רבה בשביל התפתחות ארץ-ישראל. כמובן חשובים מאד הנסיונות המכוונים להגדלת תובליות עלידי זפול ועלידי הכשרה יותר טובה של הקרקע. יותר שאנו הויוב, כי שיטות-העבודה הטובולות כעת במושבות העברות, שבעצם הן אותן השיטות הפדמיטיבות של הפלחים, לא תוכלנה לספק לחקלאי בעל צרכים אירופיים את מתינת יותר ויותר עלינו לחפש אחרו שיטות חדשות להגדלת ההכנסות של הקרקע. כמעט בכל אשר נפנה ונתבונ אל הטכניקה החקלאית במושבותינו, הננו נתקלים בפרובלימות שאין להן עדין פתרון מפני שעוד אין לנו בארץ נסיונות מדעיים שיטתיים, הממלאים תפקוד כל כך חשוב גם בארצות בעלות תקלות מפותחה ופדוגרסיבית. חשוב איפוא מאד לכלכל את תחנת-הנסיון שלנו ולפתחה במדה שמוג שחולל לתת חשובות וטטימות על השאלות הטכנות ההשובות העומדות לפנינו.

קנית הקרקעות, מחוץ לשטחים הקלאים אחרים שנרכשו עלידי יק"א ומחוץ לשטחים עירוניים אחרים שנרכשו עלידי חברת "גאולח", התכונה בידי חברת הכשרת הישוב בארץ-ישראל, המשמשת אורגן של ההסתדרות הציונית לרכישת קרקעות, החברה הזאת, שהחזום מטה הוא "גוברנר" שלה בתור באיחנה של ההסתדרות הציונית, רכשה בשנה הנכחית, חלק על-השבון הקרן-הקיימת וחלק על השכונה שלה, שטח של 90 000 הונס בערך אדמה חקלאית ושטח 2,586,366 מטר אדמה בערים. עלידי כך עברו לרשות היהודים שטחים חשובים בעמקיוזרעאל ובקרבת פת-הקנה, כמובן בערים ירושלים, יפו וחופו. פרטים על פעולות החברה מובל הדיווחהשבון הרצוף לה מאת מנהל החברה ד"ר טהון. בדרך כלל השעה הזאת שעת-הכשר לקנות קרקעות, לוא היו אמצעים ביותר, היתה יכולה להגשים עוד קניות חשובות אחרות, בשים אל לב את החשובות הרבה של גדול ישובנו החקלאי בארץ. הנני הוישב לחוץ, כי ההסתדרות הציונית תעשה את כל אשר יוכלתה כדי לתת את האפשרות לחברה עלידי הגדלת קרן-החזרת שלה להחויב את פעולותיה.

להתיישבות העירונית, נעדה עליפי החלטה הקונגרס הקרלסברג המוסדות האלה:

א) בנק לתעשייה ולמסחר, בהון של 100 000 לירה.

ב) בנק איפותיקאי.

ג) לשכת מודיעים.

בנק התעשייה והמסחר לא נוסד, לצערינו, מפני חוסר כספים. חוסר מוסד כזה נרמז למצב הרע, כי רבים מבעלי התעשייה, ביהוד אלה שבאו ממזרח אירופה והביאו עמם מכונות ולפעמים גם סכומי כסף מסוימים, לא יכלו להוציא לפועל את תכנותיהם מחוסר קרדיט מתאים. האפ"ק בתור בנק מסחרי יכולה לתת אשראי רק כנגד ערובות מספיקות ורק לזמן קצר, בעוד שבעלי התעשייה החדשים בארץ אינם יכולים להטביע את הערובות הדרושות, גם אינם יכולים לקבל זמניפרעון של הרשים אחרים, אלא של שנים אחדות. אם באמת רוצה ההסתדרות הציונית לסייע בהגשמת מפעלים אינדוסטריאליים, כי או עליה לתקן את המגרעה הזאת וליסד פונד-תעשייה אשר יוכל לתת אשראי לזמן של שנים אחדות למפעלים אינדוסטריאליים כאלה הנראים לבריאים עליפי אישיותם של בעלי המפעלים ואמצעיהם הכספיים ועליפי התקווה הצפויות להתפתחותם. על ההסתדרות הציונית להטביע בשנה הבאה סכום מוטבילי של 20 000 – 30 000 לירה ליצירת פונד שכזה.

הבנק האיפותיקאי, אחריו נטה עבודתה הבנה שדרשו ומן רב, נתאשר עלידי ממשלת א"י בתחלת שנת 1921 בשם "בנק איפותיקאי כללי לארץ ישראל". "אוצר התיישבות היהודים" בלונדון אשר רכש לו עלידי קנית 50 000 מניות השפעה מכריעה על המוסד הזה שלח הנה באפריל 1922 את מר מיכאל פוליאקוב בתור מנהל הבנק. בחודש יוני נפתח בתל-אביב משרד הבנק הזה, וההחיל בעסקי הלואות איפותיקאיות לחברות בוני בתים ביפו, בחיפה, בירושלים ובמסבחה בהקף של 60 000 לירה. שטרות איפותיקאי אשר יתנו רכישת של 6,5% יתחיל הבנק להוציא כנראה באוקטובר או בנובמבר שנה זו. אחריו שיכביל הקף הוקי-הבנק האיפותיקאי הנערך בעת עלידי הממשלה והנשען על הוקי-הבנק הנהוגים בחוץ-לארץ. הרחבת פעולת הבניה בארץ-ישראל תהיה איפוא תלויה ביהוד בזה, אם שטרות איפותיקאי של הבנק ימצאו להם שוק חב, באופן שיבואו תמיד כספים חדשים בשביל הלואות איפותיקאיות חדשות. הדירקטוריון של הבנק החדש הזה מורכב, מלבד מנהל העסקים מר מיכאל פוליאקוב, מה"ח א. ג. היפן, וישראל רוזוב, שפרא, השופט בירנהרד רוזנבלט, מנוריק וחההוב מטה בתור וישיבראש.

מחוץ ל"בנק האיפותיקאי הכללי לארץ-ישראל" נוסד עוד בנק איפותיקאי עלידי ציונים מאמליקה (קביצת ברנדס) ושליתה בארץ-ישראל מר הונבלום בשם "הבנת אשראי לבנינים". והבנק הזה אשר כבר הלואות איפותיקאיות לשתו אנדות בירושלים בסכום של 50 000 לירה, בעקב ההלואות האיפותיקאיות הללו נתעוררה פעולת-בניה, אשר עדינה היתה בהקף החב רק ביפו, גם בירושלים, חיפה ובמסבחה. יש לקוות, כי בשנת 1922 יבנו בתים בתל-אביב, כ-100 בתים בירושלים, כ-100 בתים בחיפה וכ-50 במסבחה. מחוץ לזה ישכונה הזאת מקילה את הפתרון של שאלת הדירות ובתל-אביב באה כבר הודעה קמנה של שכר דירה, הרי מספיקה היא עבודה לאלפי פועלים ובעל-טלאכה. רק חודות לפעולת הבניה והעבודות הקשורות בה, כגון סלילה דרכים, יש האפשרות הזאת, כי ארץ-ישראל קולטת מדי הודש כחדשו כ-1000 עלים חדשים.

לשכת המודיעין למסחר ולתעשייה, שנתאשרה עלידי הקונגרס הקרלסברג נפתחה רק בראשון לינואר 1922. למנהל הלשכה נמנה מר נחום טיש, שעבד עד כה בלשכה המרכזית בלונדון. הלשכה פתחה מיד בפעולה ויה והשתדלה לכוא בטבע עם כל המתענינים בא"י,

הן בארץ והן בחוץ לארץ. הלשכה הוציאה לאור מורה דרך בארץ ישראל (בעברית וכאנגלית) בשביל תורים ויהודים, במרכזן פתחה קורסים להנחך מורה דרך יהודים, כאשר חוסר מורה דרך משלנו הידעש מאד לדעה במספר היהודי בעונת התורים האחרונה. פרטים על פעולת הלשכה הזאת טכית הדן והחשבון של מה יוש הדגוף לה. פעילת הלשכה סברה עלידי זה שבמקום התקציב שנתאשר עלידי הקונגרס בסכום של 3000 לירה קבלת היא בפועל רק 1200 לירה בערך. עלידי כך אי אפשר היה גם להוציא בולטין שבועי או חרשבועי של הלשכה הזאת כאשר השכנו מקודם.

בנק הפועלים, שנפתח בתל אביב בסוף שנת 1921, משמש באופן שיה גם להתישבות החקלאית גם להתושבות העירונית. הבנק הזה נפתח בהון של 40 000 לירה, והשתתפה בוה ההסתדרות הציונית בסכום של 30 000 לירה לקניית מניות של הבנק הזה וניתנת תלוואה לוג הסתדרות הפועלים בארץ ישראל התנה על יותר מי 4000 מניות, ועלידי מילתה מיהתה לאמריקה פתחה שם פעולה להצעת מניות הבנק, נמכרו שב עדיה מניות בעד 2000 לירה, ויש תקוה למכר עד סוף שנת 1922 בעד 10 000 לירה. בנק הפועלים מתנהל עלידי דירקטוריון המורכב משלשה באיכח של ההסתדרות הציונית וארבעה באיכח של ההסתדרות הפועלים. עלידי תלוואתו לקבוצות החקלאיות ולמישרה העבודות הצבוריות של הסתדרות הפועלים, לסלילת דרכים ולבנין בתים וכו', הביא כבר תועלת מרובה מאד. דירקטוריון קצת של המנהל מר א בדלון הננו מצרף לה.

מהתעשייה עלידי התעוררות פרטיות יש להזכיר את בית החרשת ללבנים - סיליקט בתל אביב, אשר התחיל את עבודתו בתחלת השנה הנוכחית. ומספר גדול של בתים ובני כבר מהלבנים הללו. בחיפה הולכת ונבנית תחנה גדלה עלידי חברת צפתית בהשתתפות חברון אדמונד רוטשילד, ומרכזן בית החרשת גדול לתעשיות שמינים עלידי חברת "שמן". שני בתיהחרשת הללו עתידים להתחיל בפעולה בסוף שנת 1922 או בתחלת שנת 1923. מחוץ למפעלי התעשייה בעלי הקף רחב נפתחו במשך השנה בתחרשת מונציום, מגן בתר חרשת לתעשיות דעץ ביהושלים ובפיג בתחרשת לישוקולד בתל אביב, בתחרשת אחרים לסיגרות, לטווית ואריגות, לעבוד עיריות, לכוככים, לספירטום וכו'. בכלל הדך התעשייה עד כמה שאיננה נשענת על פעולה חבנית, אנה קלה שבר העבודה בארץ ישראל עם הוולטת הנבחה שלה הוא יותר נכוח מאשר ברוב ארצות התעשייה באירופה. בהסתדרות עם הארצות הללו קשה אפוא מאד, התעשיות הנזקקות לתומר הנולמי בלן או מקצתן, מחוץ לארץ סובלות גם מתערף המיס המוכחי החל בפדה שזה (12%) על החומר הנלמי ועל הפבריקציה המוכנת. כל זמן שלא יקבע תערף של מכסהגנה בשביל תעשיות ארץ ישראל אין לקוות להתפתחות יותר גדולה של התעשייה. עד כמה שאיננה בקשר עם פעולות הבניה או עד כמה שאיננה מעבדת חומר נלמי מקומי, בכל בתיהתעשייה של היהודים בארץ עיבדים בסך הכל, פועלים ובעלומלאכה, מי 3000 איש, מהם 500 איש בבתיחרשת בני 50 פועל ויותר, מי 500 פועל בבתיחרשת בני 10 - 50 פועל, והשאר בבתיחרשת קטנים או כלימלאכה העובדים ברשות עצמם.

התירות בארץ ישראל, שפסקה לגמרי עם החפרצות המלחמה העולמית, נתחדשה שוב בשנה הנוכחית. יותר מי 3000 תורים, רובם מאמריקה ובתוכם מספר גדול של יהודים, בקרו את ארץ ישראל. לצעדנו לא הפיקו יהודי ארץ ישראל את התועלת המקוהה מהתירות הזאת. קצת מפני חוסר מורה דרך יהודים, כפי שבארנו כבר לעיל, וקצת מרוב בתים מלך טובים של יהודים גם מחוסר ארגון טוב של שרותיאוטומובילים.

לאטילאט נעשטת ההכרה הכללית יותר ויותר ברורה, כי האפשרות של עליה רחבה
לארץ-ישראל תלויה ביחוד בכח-הקלוטה הכלכלי של הארץ, ואם נתפץ לבוא את כח-הקלוטה
הזה, כי אז עלינו להמציא לשנת הבאה את האמצעים הדרושים —

א) להמשיך את ההתישבות החקלאית ביחוד עלידי נתונת הלואות;

ב) ליסד את פנדה-התעשייה כדי-לבוא לעזרה בעליה-התעשייה הקטנים

בהלואות מתאימות;

ג) לבסס את הבנק האיפותוקאי עלידי מכירת שטר-איפותוקאי, כדי שאפשר

יהיה לתת הלואות חדשות יותר גדולות לבנין בתים;

ד) להשתקף במפעלי-התעשייה גדולים (בנין נטילים) חכמת רומנברג, הוצאת

מינרלוים, פטרוליום ומלת, ביום המלחג, כדי שנוכל להספיק עבודה למספר

גדול של פעלים.

אם נכחפק גם לעתיד בזה שנספיק עבודה לעולים רק לזמן קצר, התנכם בנו אחרי-כך

דשימה הוואת, כאשר העבודות הארעיות הפסקנה, והמונים יתחילו לעזב את הארץ בתור

מרוסרי עבודה, אם כד בבד עם העליה תתקדם יצירת הפינסות הקבועות בחקלאות,

בתעשייה, בבניה וכו'.

המחלקה להתישבות הקלאות של ההנהלה הציונית בא"י

(מ"ו לאקטובר 1921 עד 1 ליוני 1922).

הקונגרס הציוני ה-12 בישיבתו מיום 14 לספטמבר 1921 אשר בודג'ט בשביל התישבות הקלאות בסך של 304,500 ל"מ. הבודג'ט הזה נתקבל בהתאם להחלטות האלו:

1) על קרן היסוד למסר בשביל העבודה הקלאית בא"י 30% מכל הכנסותיה (נוסף ל-20% שעל קרן היסוד למסור לקרן הקימת לישראל);

2) צדקים חו"מ לתחיל לעבר את הקרקעות החדשות שנרכשו ע"י הקרן הקימת לישראל בשנה האחרונה;

3) צריך לסדר התישבות קלאית באותם המישקים הקיימים בארץ על אדמת הקרן הקימת לישראל שאינם נחוצים לסדר תווה-למיד לצעירות או לשדות-נמוץ (ראה "עתון הקונגרס" מ"ו - 14).

ההחלטות האלו לא הוגשמו שנה קשה יותר השנה בשביל התישבות הקלאית הבידג'ט שאושר הלך הלוך והצטמצם מדי הרש בהרשג ובקשי רב עלה לחשיג במשך החדשים אקטובר - מאי, במיקום 155,000 ל"מ - לפי הבודג'ט - בשביל החדשים האלה סכום של 70,500 ל"מ בערך. גם סכום זה הושג ברובו לא במומנים אלא בערבויות למוסדות מספיים יבתי מסחר שונים. טה שעלה בדבות מרובה ובהרפתקאית רבות.

וחסר האמצעים, ביהוד בהדשי העבודה הראשונים, לא נתן את היכולת להכין סוגן החדש ורעים, בהמית עבודה וכלי-עבודה.

ארבעה סוגי עבודה היו לנקודת הכבר בעבודתנו ובהן רכזנו את כל התאמצותנו. מוכן בלי הונחת שאר הפעולות שנכנסו לתכניתנו לשנת-העבודה 1921 - 1922.

ענפי עבודתנו העיקריים הם:

- א) התישבות טחלמת במישקים הקיימים מקודם על אדמת הקרן הקימת לישראל;
- ב) יסוד שני מושבו עובדים על אדמת הקה"ל שנרכשה בשנה העברה;
- ג) העברה חלוצים לתקלאות;
- ד) הלואות לתקלאים בודדים.

ועד התקלאות:

בהכירנו את האחריות הגדולה הטוטלת עלינו בעבודתנו החקלאית, לא רק כלפי ההסתדרות הציונית, אלא כלפי כל העולם היהודי המתעניין בתחית ארץ-ישראל, ובהכירנו את הערך הגדול שיוכל להיות בזה שרוב פעולותינו העשונה על פי התועמות עם באיזכר הושבו הקיום בארץ

סדרנו את "ועד ההקלאות" שהוא מועצה מומחים בתקלאות מכל סוגי הישוב ושנתה מצד ההנהלה הציונית והועד הלאומי.

הרבה התלוננו על ההסתדרות הציונית, עד שאינה מתחשבת בעבודתה בארץ עם כ"ב הישוב הקיים, וע"י "ועד ההקלאות" העברנו את הנשר בין ההנהלה הציונית בארץ הישוב החדש מצד אחד ובין הישוב הישן מצד שני.

חברי ועד ההקלאות הם:

1	יו"ר - מנחל המחלקה לתישבות הקלאית -	מר י. אטינגר
2	מנחל חנות הנסיון של ההסתדרות הציונית	" ג. וילקנסקי
3	" בית-הספר ההקלאי בנקודת-ישראל	" א. קראוזה
4	באיוכה האכרים	ה"ח א. איוונברג
5	" "	ב. ראאבו
6	באיוכה העיבדים ההקלאיים	ה"ח א. הרצפלד
7	" "	א. יפה

א. התישבות מוחלטת במשקים.

המשקים שרובם סדרנו עוד לפני המלחמה על קרקעות הקרקרקיות לישראל ומכאן הקה"ל תלויים עוד בהלוואות.

הסבות העיקריות למצב הקשה של משקיני הן המלחמה והמארעות שלאחרונה - הכבוש הצבאי הרקוויזיציות, הפרעות וכו'. אלה הם הגורמים הכי חשובים למצב הרופף של כ"ב הישוב ההקלאי בארץ. אולם, במשקים שלנו היו עוד סבות נוספות שנתנו למצב הזה ההסתדרות הציונית הביטה על המשקים עד הקונגרס האחרון רא כמו על נקודות של התישבות קבועה. הסרו במשקים הבנינים המשקים הכי הכרחיים ודירות מספיקות לגור שמה. לא היו מפותחים ענפי המשק השונים ומקצוע המחלבות גדול הכורים ועופות גדול ירקוטי באותה המדרגה שהיה יכולה להבטיח את קיום העיבדים.

העיבדים במשקים חשבו את עצמם עד השנה האחרונה כחוג פועלים שנתיים ומדי שנה בשנה היו מתחלפים ונודדים מטקום למקום. די לנו להעיק עין על המשקים השונים בכדי להוכיח עד כמה שזה נכון.

כך שימן: החלדה מלאו תפקיד של משקים נוספים בשביל העיבדים בעזרת החצ"ל ועיקר הכנסת העיבדים צריכה היתה להיות מעבוד המטעים.

מנרה בעיקרה נוסדה כחוג הוהילמוד לצעירות וקבוצת הצעירים שנוסדה עם היתה מעין חוספה לשם הגנת המינים.

מרהביות נוסדה לשם נסיון של כחוג אגודה קואופרטיבית רפו שיטת אופנהיימר.

כל הוכן היו במשק הזה חלופי גברא עד שבא האלמנט הממאיים לתישבות מוחלטת גך שיטת אל החקיתה בעיקר מעבוד הפרדם והיותם על חשבון הקרקרקיות לישראל.

רק דגניה היתה הנקודה היחידה שנוצרה מתחילה למטרת התישבות קבועה.

במשך הזמן התפתחה אצל העיבדים במשקים האלה השאיפה להשתחרר מהאופטרופוסית הכספית של ההסתדרות הציונית ולהיות אנשים עצמדים בדשות עצמם בלו שום "תקציבים".

מאווה עד שהוא שחרור זה וכל לבא רק עליווד התישבות מוחלטת של העיבדים. הקמת הכענטים הכי הכרחיים לדירות ולרפתות ושכלול ענפי המשק השונים.

את הדרך הזה כמעט לנו בהגשמה הכספית של התישבות קבועה במשקים.

קבועות המתיישבים.

סדרנו תכנית להתיישבות בכל נקודה ונקודה, בהתחשב עם הנאי המקום ומספר המתיישבים שאפשר לישב בו, ובהתאם לזה הקצבנו את ההלוואה הדרושה לכל מקום בשביל בניית אינונטר חי ורוטם וכו', הלוואה זו אינה צריכה להגות למשקום במשך שלש שנים על-ידי ההסתדרות הציונית, על המתיישבים לשלם את כל החוב בשעורין במשך זמן ידוע של שנים בהוספת ריחים ידועים.

אקטוב המשקים הנוכחי יוכל לשמש בתור אקטוב של "קרן ההתיישבות" שרעיון יסודו הולך ומתבטל.

המבלאות הבאות מראות לנו את פרוט ההלוואות הדרושות להתיישבות מוחלטת במשקינו במשך שלש שנים, לפי תכניתנו.

טבלא א' מראה על תעודת ההלוואות לפי כל משק ומשק. בה הננו רואים שרוב הכספים הדרושים הם בשביל בנייתם, בשורה שניה נזכר סדור מחלבות, בשלושית – וכול, טעמים ורעיון, ברביעית – כל-עבודה, בחמישית – בהמת-עבודה, ההלוואות נקודות לדברים וסודים שצרכים להגדיל את הכנסות המשקים.

טבלא ב' מכילה את פרוט ההלוואות הדרושות מדי שנה בשנה במשך שלש שנים, ההלוואות ופוזחות משנה לשנה, אם לא תוכל ההסתדרות הציונית להמציא את ההלוואות האלה במשך שלש שנים, היא הצטרך להמשיך את השאר עד שנה רביעית.

טבלא ג' מכילה את פרוט ההלוואות ותעודותיהן לפי המשקים בשנת תרפ"ב, וטבלא ד' את פרוט ההלוואות והמשקאות למשקום במשך השנה לפי תעודותיהן.

טבלא א'

פרוט ההלוואות הדרושות לשנות תרפ"ב – תרפ"ד להתיישבות מוחלטת במשקים הקיימים שעל אדמת הקרן הקימת לישראל בל"מ.

ש. ש. מ. ש. ק. י. מ.	משפחות	בנינים	כל עבודה	כרמיות-עבודת	פרוט	עבודת	זבול	כספים
בן-שמון	15	4000	—	—	—	—	—	4000
הלדה	25	4500	1200	600	1000	300	—	7800
כח-עבודה	40	6000	1000	600	1000	400	—	9000
בגרת א'	30	4000	1000	600	1000	1000	—	8000
" ב'	25	3500	500	400	1000	300	—	9000
הגנית א'	25	3000	500	—	1000	200	—	5500
" ב'	25	3000	700	600	1300	450	—	9400
קרית-ענבים	40	4500	300	300	2000	400	—	10500
עקרת	40	5000	1000	1000	1500	600	—	10700
קישמואל	15	3500	500	500	1000	300	—	6100
כרכור	10	2500	1000	600	1500	400	—	6000
באר-שבויה	10	2500	500	—	650	350	—	4000
כס"ה	300	48500	8200	5200	12950	4200	10550	90000

טבלה ב"ד

פרוט הדואות הדרושות להתישבות מוחלטת במישקים בשנת תרפ"ב - תרפ"ד
לפי חשנים בל"מ.

שם המיסקים	המספרים	החשבים הדרושים	החשבים	החשבים	החשבים
קנישמן	15	4 600	1 000	3 000	—
חלדה	25	7 800	2 600	3 000	2 200
מרחביה	40	9 000	2 200	1 300	5 500
מנחת א'	30	8 000	2 750	2 000	3 250
ב' "	25	9 000	3 000	3 000	3 000
הנניח א'	25	5 500	3 400	2 100	—
ב' "	25	8 500	6 000	2 500	—
ג' "	—	900	900	—	—
קריהענבים	40	10 500	3 500	2 500	4 500
עירחי	40	10 700	4 700	4 000	2 000
קנישמואל	15	6 100	2 200	1 600	2 400
מרכור	10	6 000	2 300	1 500	2 200
בארמוביה	10	4 000	1 450	1 500	1 050
בס"ה	300	90 000	36 000	28 000	26 000

טבלה ב"ה

פרוט הדואות הדרושות מוחלטת במישקים לפי הערותיו לשנת תרפ"ב.

שם המיסקים	המספרים	החשבים הדרושים	החשבים	החשבים	החשבים
קנישמן	1 000	—	—	—	1 000
חלדה	600	600	800	600	2 600
מרחביה	1 000	400	300	500	2 200
מנחת א'	300	500	900	1 050	2 750
ב' "	1 000	400	450	1 150	3 000
הנניח א'	2 400	150	550	300	3 400
ב' "	4 300	200	800	700	6 000
ג' "	—	300	400	200	900
קריהענבים	1 000	200	600	1 700	3 500
עירחי	2 900	300	700	800	4 700
קנישמואל	1 400	200	400	200	2 200
מרכור	1 600	150	550	—	2 300
בארמוביה	1 000	300	150	—	1 450
בס"ה	18 500	3 700	6 600	7 200	35 000

טבלא ד'

פרוט החלואות שהמצאנו למשקים בשנת תרפ"ב.

הלכה	1 638 647	לי"ב
מרחביה	701 460	"
כנרת	1 613 805	"
כנרת-הר	1 086 480	"
הגנה א'	1 669 030	"
" ב'	2 459 076	"
" ג'	830 605	"
קדיש-ענבים	1 979 121	"
עין-חי	3 370 320	"
כרמור	2 104 335	"
קישמואל	1 204 237	"
באד-טוביה	747 905	"
קישטון	525 000	"
סכום	20 070 082	לי"ב

בהתאם לסכומים שהמצאנו למשקים במשך השנה נעשו עבודות אלו:

א) בנינים: ברוב המשקים נגשו לבנות את הבנינים המשקיים הדרושים וכמו כן בתום לדירות במקום שהסרוגם היה מורגש ביותר.
 בשטח הבנין הנכנסו השנה את התקן זה שבבד המקימת משתתפים המתיישבים באופן אקטיבי בעבודת הבנין.

הזמן מצדנו בהגדם בנאי מומחה ובהשגחתו ועדפי הוראותיו החלו הבנינים להבנות על-ידי המתיישבים בעצמם או על-ידי המשרד לעבודות צבוריות של הסתדרות העובדים העברים בארץ בשתוף המתיישבים ובהשגחת המומחה שלנו. נסוין זה הצליח מאד בכנין הרפת בקרית-ענבים והרפתות בנחלת-יהודה. שתוף אנשי המקום הוויל את העבודה וגם השפיע על טוב העבודה. ערך מיוחד יש גם לזה שאנשי המקום מתקשרים ביותר לאותו הבנין שהם בעצמם משתתפים בהקמתו.

אולם הספקת נתינת האמצעים לעבוד יכריחו אותנו להפסיק את עבודת הבנין באמצע. אם לא תבוא אפשרות להמשיך את העבודה ה זאת עד עונת הגשמים, יש חשש שכל עבודת הבנין הנעשית עד עכשיו תלך לאבוד בימות הגשמים.

ב) סדור המחלבות. לשם שכלול המחלבות הוזמנו בחוד אינומבדוקטור מומחה שהשתכלל בהולנדיה במקצוע זה. הספקנו להמציא כמעט לכל המשקים אמצעים להבישה פדות גועיות טובות ומדטשר. בעת עושים אנו צעדים בדבר הכנסת פדות גועיות מהולנדיה ברוב המשקים החלילו להוביל את החלב ואת תוצאת החלב למסירה לשוקים שבערים הקרובות. והננו מתאמצים להקל את שאלת הובלת החלב בדרכת וכמו כן את שאלת סדור השוקים בערים.

ג) גדול עופות ודבורים. גם למקצעות אלו הומנו מומחה בתור אינסטרקטור. כלב המשקים שמנו תשומת לב מיוחדת להגדלת מספר העופות על ידי סדור אינקובטורים משובחים שהובאו מחוץ לארץ. ביחוד שמנו לב להתרבות גועי העופות המשובחים.

בגדול הדבורים הכנסנו כודות במשקים ע"פי השטה המודרנית. נתנו הוראות בדבר גדול הדבורים, והמלחמה בהמחלות שעשו שמות כל השנים. המצאנו למשקים גם זרעי צמחידבש

ד) מטעים וזרעים: הכנסנו השנה למשקים גפנים מהמינים המשובחים לאכילת ובתור נסיון גם מינים שונים של עצי פרי בשביל התאקלמותם בארץ. כי הרבה פירות מובאים לשוקים המקומיים מארצות חוץ.

חלקנו זרעי ירקות מהמינים המשובחים בכל המשקים, כמו כן זרעי מספא – וביחוד אספסת – והוראות איך להשתמש בהם.

לגדול אספסת ישנו עתיד גדול בארץ. זה יבטיח בהרבה את קיום המחלבות. היות וגדול בהמות בארץ סובל מאד מחסר מספא לבהמות בחדשי הקיץ.

ה) הפלחה והזבול: הודות לשטת הלוף הורעים והזבול שהננו מכניסים במשקים עולים יבולי השדות במשקים שלנו בהרבה על היבולים שבמושבות הסמוכות או אצל הערבים פתוח המחלבות מבטיח בהרבה את הגדלת היבולים בזמן הקרוב ע"י הזבל שיכנס מגדול הבהמות.

מהלך עבודת ההתישבות במשקים:

1) ברשמן: מהשטח הכללי של 2000 דונם בערך, 1357 דונם משמשים לפלחה, 462 דונם למטעים, 140 דונם – למרעה. חוה זו נושאת את עצמה מהכנסת המשק המעורב, הודות למחלבה המסודרת – 60 ראש בקר מגועים משובחים – והודות לזה שהיבולים מהפלחה, על ידי הזבל המתאים, הם כמעט כפלים מאשר בכל הארץ.

חלק מאדמת ברשמן עומד להמסר לתחנת הנסיון ועל החלק הנשאר תישבנה 15 משפחות שטת ההתישבות היא בצורת מושב עובדים. להתישבות המוחלטת חסרים עוד בנינים לדירות ופרות וסדור מוחלט של הספקת מים. חלק מהבנינים התחילו השנה לבנות.

2) חולדה: מהשטח הכללי של 1900 דונם בערך, 900 ד' – פלחה, 950 ד' – מטעים והשאר – דרכים. משק זה נמצא במצב רעוע מפני שעד סוף השנה היו בו שתי קבוצות קבוצת פלחה לחוד וקבוצת מטעים לחוד. שתי הקבוצות היו זמניות ומפני זה סבלו הבה כל ענפי המשק. מלבד זה סבלה חולדה גם מחסר סדור הספקת מים ובעיקר ממחלות הודות לבצה המשתרעת אצל החוה.

מהשנה הזאת הת שבה בחולדה קבוצה שברצונה להשאר שם בקביעות בתור מתישבים במישך החדשים האחרונים הננו רואים פה התקדמות רבה בעבודה. הקבוצה הספיקה לזבל חלק מהקרקעות וזה נותן תקווה ליבולים טובים. גם מצב המחלבה והלולים הוטב בהרבה. במישך השנים הראשונות רוצים המתישבים לעבד בתור קבוצה. כשאפשר יהיה להתחלק למשפחות בודדות, יסתדרו בצורת מושב עובדים.

הקרן הקימת לישראל נגשה השנה ליבוש הבצה וסדור הספקת המים בחולדה. 3) מרחביה: מהשטח הכללי של 3500 דונם השייך לקה"ל, קבוצת המתישבים מעבד כ-2000 ד' – 1600 ד' פלחה, 3000 ד' מטעים והשאר – דרכים ומגרשים. 1000 ד' החכרו לחברה "קהלת ציון" ו-500 ד' עומדים להמסר למתישבים של בלפוריה אשר יגורו במושבה מרחביה.

הרבה הרפתקאות עברו על מרחביה. הנקודה הראשונה בעמק שכבושה עלה בדרבה בספיב, מימי תנועת הצבא בימי המלחמה, נקודה בודדת החוקה מישוב יהודי, כל זה ביהוד גרם להפסדים במשק והמצבו הרעוע.

עד שנה תרפ"א היו במרחביה שתי קבוצות: אחת למטיבים ואחת לפלחה. משנת תרפ"א נמצאת במרחביה קבוצה של 30 חללים משוהדרים מהגדוד העברי האמריקני. עד עתה לא עלה עוד בודני הקבוץ הזה לשכלל את המשק כמדה מספיקה, מסבת חוסר המומחים בענפי העבודה הישנים בין חברי הקבוצה והגנו חושבים למלאות את החסר הזה בתחלת שנת העבודה הזאת. במרחביה יכולות להתישב עד 40 משפחות.

המקום הזה יחד עם המושבה מרחביה, כלפרייה ותלעירש יהיה אחד המרכזים הישומיים הגדולים בעמק יזרעאל. בשביל ההתישבות המוחלטת וחסרו עוד חלק מהבנינים לדורות, הגדלה ותקון הבנינים המשקיים ושכלול המחלבה, מלבד זה צריך יהיה לסדר את הספקת המים שבה משתמשים גם במושבה מרחביה ובדפודיה.

14) כנרת א': שטחה – 1200 דונם מרבד אדמת החרים הסמוכה. כ-1000 דונם משמשים לפלחה והשאר למטיבים וירקות.

כנרת (נמצאת בעיה לבוצה עד 30 עובדי, במשק השנה עלה לשכלל את המחלבה ולהחיות את ענף גדול העופות). עתיד טוב נשקף לכנרת בגלל השטח המסוגל להשקאה וש אפשר להשקותו באפיו זול בערך מימיני הכנרת. השוק הקרוב של טבריה מצד אחד והיפה מצד שני ובמיתו את הצלחה המשק. בשביל התישבות מוחלטת יש מקום כנרת ל-30 משפחה, אבל לזה הרושה הקמת הבנינים המתאימים וסדור השקאה.

15) כנרת ב': שטחה החר של 2300 דונם אפשר לזרועה ומטיבים להכשירה כ-1300 דונם שאד השטח שקורה העיר.

קבוצת כנרת ב' בת 22 עובדי, הכשירה כ-450 ד' עלידי סקלה. היא מעבדת את כרסדסאי 95 דונם ותיים ושקדים של הקרן הקיימת לישראל והוציאה לפועל נטיעה יער של אילניסדק על שטח של 130 ד' ושל כרם ענבים לאמילה (27 ד'). כ-300 ד' משמשים לפלחה ולגדול ירקות.

בשביל ההתישבות המוחלטת החרים גם פה הבנינים המשקיים יהיו, יש צורך בשכלול ענפי המשק הישומיים ובהודו בסדור הספקת המים.

16) דגניה א': בשנים האחרונות עבדה דגניה א' שטח של 1000 דונם, מזה כ-90 ד' מטיבים והשאר – מורע. לבוצה זו קבלה את צורתה האמיתית מהתחלתה. היא מתבססת בעיקר על פלחה ומחלבה. עתיד טוב יש פה לגדול אפססת, להתישבות מוחלטת של 20 – 25 משפחות נחוצים: תרבות המחלבה, הקמת בנינים וסדור השקאה.

חלק מהבנינים החיוני לבנות בשנה זו.

17) דגניה ב': בשנה העברה עבדה הקבוצה שטח של 940 ד', תנאי המקום כמו בדגניה א'.

18) דגניה ג': גם הקבוצה הזאת עבדה שטח של כ-900 דונם. להתחלת השנה הבאה האדמה הזאת תנסה לעבוד למטיקים דגניה א' וב' מפני שהשטח הכללי של דגניה, לפי שטח העבודה הנוכחית איננו מספיק לשלש קבוצות.

19) קרית ענבים: מהשטח הכללי של 4000 דונם נגשו עד עכשיו לעבוד של 800 דונם, באן נעשתה לפני שנתיים ההחלטה הראשונה להתישבות תכליתית בענין יהודה עלידי הקמת המדרגות והמירסות והכנסת שטחיעבודה מתאימה לאזור החרים ולנקודה ישובית הסמוכה לשוק ירושלים. (12 קילומטר מהעיר).

העובדות הראשונות בקריתענבים נעשו נ"י 200 החלוצים הראשונים שבאו לארץישראל לפני שנתוכ. מעת נמצאה בקריתענבים קבוצת מתיישבים של 48 עוברי השננות עם ירושלים מבטיחה שור טוב. לתוצרת המיסק המעורב נכנתה רפת סודרה מחלבה של פדות נועות ומעורבות וחללב נמכר בירושלם. השנה היתה גם החללה במניות וקנות בירושלם שהצליחה גם היא. במישך השננות נמנו שטח גפנים לאכילה ולצמקים בשטח של 200 דונם.

על השכון הקה"ל וגשו פה בקרוב לסדר הספקת המים שהמעיץ הנמצא על אדמת קריתענבים וחושבים גם לסדר סבי בשביל אספ המים להשקאה בזמן הגשמים.

החשוב הגדול שבקריתענבים הוא שהמתיישבים התקשרו למקום מיום בואם ויש לקנות שלא יהיו פה הלופי גברא. בין המתיישבים – 14 משפחות.

על כל השטח של קריתענבים יש אפשרות של התיישבות במטעים עד טאה משפחה.

10) גןשמואל: המקום סבל מאד במישך שנים רבות מהקדחת ובאורו הזמן מהחם השקאה מסודרת. בשנה העברה סודרה מחדש על השכון הקה"ל השקאת הפרדם (65 ד"י).

מלבד הפרדם, מיכל גןשמואל בעה כרם ויתום של 165 דונם מפותח ופה מאד ישטח של 200 דונם למודעי, הסמוך לפרדם. הקבוצה הנמצאת בגןשמואל בדצונה לתשי"ט שב בכביעות.

סודר באופן מוצלח גדול דבורים וגדול עופות. תחת מסלת הכדור החוקק הגיעם אחרים בגןשמואל נחנת יכלת לחובל את תוצרת המקום לחיפה.

בגןשמואל יש האפשרות לסדר ישוב של 15 – 20 משפחות שיחזו האמצעים הבנינים הדרושים ולהגדלת המחלבה.

11) ברבור: ככרסו עסדה בזמן המלחמה קביצת פועלים במטרת כבוש החרקעות של "הובביציון" (כ 550 ד"י) על האחוזה ההולנדית (כ 9000 ד"י) של מר שלזונגר (כ 6000 ד"י) מאדמת

"הובביציון" נמכר החצי לאיש פרטי (מר שניאורסון) והחצי נמכר לקה"ל. בעת שבבאים לארץישראל בעלי הקרקע, נשארה הקבוצה כמעט בלו אדמה. אולם ישנה הבטחה מהבית

יק"א למלאות את החסרון באדמה מהאדמה העומדת להרכש בקרוב בסביבה עליונה. עיקר הכנסת הקביצה עד עכשיו היא הפלחה שלשם זה הוכנה הקבוצה אדמת מהשננים. שאד

ענפי המיסק עוד לא מפותחים. בשביל התיישבות מוחלטת הרושה הלאה לבנית מטעים לדורות ולצרכי המיסק זכנו כן לפתח את שאר ענפי המיסק המעורב. בעתיד תתאחד נקודה זו עם

המויטבה שהבנה עליוה "האחוזה" הלונדוניה ועם האדמות שיק"א רוכשת בסביבה.

12) כפרים"ל (עיןרהי). ככפר מל"ל שייך לקה"ל שטח של 1050 דונם. יש תקוה להגדיל בקרוב את השטח בעוד 1500 – 1800 דונם. שתי פעמים נחרב כפרים"ל: הפעם

הראשונה בזמן המלחמה והפעם השניה בפרעות מאי תרפ"א. בשנת תרפ"ב החליטו לקיים את המקום בפעם השלישית. נרכש אינונטר חי ודומים ונגשו לחקן את שלשת הבנינים שנישארם ולהוסיף בנינים חדשים. לפי התכנית צריך להבנות בכפרים"ל מושביעובדים

של 40 משפחה. סמוך לכפרים"ל מבטרת אחוזה אמרוקנית חדשה שרכשה שם השנה כ 5000 דונם. יש לקוות שבעתיד תתאחדנה שלש הנקודות הישוביות האלו למויטבה אחת גדולה.

13) בארשן בית: במויטבה בארשן בית (קסטיניה) שייך לקה"ל שטח של 830 דונם המעובד נ"י קבוצת פועלים ומוה 450 דונם פלחה 4800 דונם וער אקליפטוס. השנה הקבוצה חוקרת

עוד 650 דונם אדמת פלחה מהשננים. הקבוצה היא בת 14 חבל שרוכס גמרו ביתוספר קה"ל. מצבה החמרי כל הזמן טוב. הודות ליבולים הטובים בשדות שעדלו בעזרת הובות. בשביל

ההתיישבות המוחלטת של 10 – 15 משפחות דרושים בנינים רכויסת פדות ומקנה דק.

14) טירה: משק טירה נמצא על אדמה הכורה מהגרמנים סמוך לחיפה לפני ארבע שנים. או היתה תקנה לרכוש את האדמה הזאת. אבל הגרמנים אשר שבו לחיפה דורשים מחיר קהל טרי גבוה וכעת על הקבוצה לעיב את המקום.

קריבת חיפה נתנה לקבוצה את היכולת לפתח מחלבה הגונה של 40 פרה וכ"כ גדולי דבורים ועופות. הקבוצה החקיקה בשנים האחרונות רק מהכנסת האדמה בלי שום הלוואות או עזרה חמורה אחרת מצדנו.

15) נחלת יהודה (עליזר ראשון לציון). לפני המלחמה חברת "חובבי ציון" רכשה פה 300 דונם אדמה לבטת מישוב פועלים. לפני שנתים הוא מסרה את האדמה לקה"ל אשר החליטה לקנות פה עוד אדמה עד 1000 דונם. הספקנו עד עכשיו לקנות ב"ד 400 ד' ובקרוב הוא הקנה שעליה נתקבלה החלטה עוד בזמן הוועידה הציונית בלונדון.

בנחלת יהודה נגמרה משנה זו הקמת בתים ורפתים בשבול 26 משפחות. מלבד זה עליו הלוואות שהמצאנו למישיבובי. הם רכשו להם פדות והגדילו את ענפי המשק השונים. הפרספקטיבה של מישוב העובדים ההולך ומסתדר בנחלת יהודה היא טובה הודות לקרבת שוק ופן.

קבוצות הגליל העליון:

הקבוצות "מהנים", "אילת השחר", "כפר גלעדי" ו"תל חי" נמצאות על אדמת היק"א בזמן המלחמה ועד השנה האחרונה השתתפה בהסתדרות הציונית בעודה שנתנה להם לשם סחרי המשקים. לפי החלצת הקונגרס בקרלסבד צריכים היו המשקים האלה לקבל בשנה הלוואה בסך של 5000 ל"מ. בידענו עלה להמציא להם עד עתה סך של 2332038 ל"מ לשיב התפתחותם.

סכום:

מחקיקה הנ"ל על משקי העובדים אפשר לראות שרובם אינם מסודרים דו"ב. אולם אין ספק שבהתאמות ידועה מצדם ומצדנו יכולים הם אחרי שנתים או שלש שנים הקרובות להיות נישאים את עצמם לגמרי.

משקונו התפתחו לנקודות ישוביות השוכות. הם היו הראשונים שהוכיחו את אפשרות הצלחתו של המשק המעורב המבוסס על עבודה עצמית. בהם הכנסו גזעים טובים של פרות ועופות ובהם מתפתחים יפה הגנפים של גדול ורקות וגדול דבורים. בזמן האחרון במשקים האלו התחילו להתפתח גם טעמי עצי פרי וגפנים.

שניאה גדולה תהיה מצד ההסתדרות הציונית, אם דוקא כעת הסתלק מהדאגה של המצאת הקרדיטים הנחוצים להתישבות המוחלשת בנקודות הישוביות האלה שתובלנו להיות בקרוב לסטל העבודה הפורית של ההסתדרות הציונית בארץ ישראל.

המשקים והמושבים בשנת ה'תש"ב.

מספר משקים	המושב הממוצע במק"מ	המושב הממוצע במק"מ	הגשם הממוצע במ"מ	עבודה קואופרטיבית או אינדיווידואלית	משק	שם המשק	מספר
יהודה:							
20	34,0	10	340	קואופרטיבית	משק מעורב	עטרות (קלנדרה)	1
					" "	קרייתענבים (דירב)	2
60	15,0	60	900	"	ובנין מדרגות	באר טוביה	3
18	55,71	14	780	"	משק מעורב	כפר אוריה	4
70	75,0	16	1 200	אינדיווידואלית	" "	חלדה	5
40	43,75	40	1 750	קואופרטיבית	" "	בן שטן	6
60	54,54	22	1 200	"	" "	פחיתקה (צעירות)	7
18	5,0	6	30	"	ירקות	עין גנים	8
25	2,94	17	50	"	" "	נחלת יהודה (צעירות)	9
10	5,0	10	50	"	" "	נחלת יהודה	10
90	22,0	25	550	אינדיווידואלית	משק מעורב		
שומרון:							
70	26,66	30	800	קואופרטיבית	" "	עין חן	11
24	25,5	20	510	"	" "	גרשמואל	12
22	57,77	18	1 040	"	" "	כרכור	13
20	38,88	18	700	"	" "	טירה	14
10	62,5	4	270	"	יעור	כרמל	15
18	23,33	15	350	"	" "	רושניה	16
גליל התחתון:							
46	52,5	40	2 100	"	משק מעורב	מרהביה	17
36	27,27	33	900	"	" "	דגניה א'	18
42	25,0	36	400	"	" "	" ב'	19
13	61,33	13	800	"	" "	" ג'	20
38	33,33	33	1 100	"	" "	כנרת	21
22	25,0	20	500	"	" "	הרמנת	22
280	31,25	80	2 500	אינדיווידואלית	השבתות ראשונות	נחל	23
180	26,66	150	4 000	קואופרטיבית	" "	עין חרד	24
120	30,0	100	3 000	"	" "	הליוסף	25
180	34,28	36	1 200	אינדיווידואלית	" "	גבעת חזקאל	26
25	33,33	18	600	קואופרטיבית	" "	קבוצת הגבעה	27
גליל העליון:							
30	29,63	27	800	"	משק מעורב	מחנים	28
38	71,42	25	2 500	"	" "	אילת השחר	29
16	50,0	12	600	"	" "	חלח	30
55	20,0	40	800	"	" "	כפר גלעד	31
1 606	30,14	1 088	32 800			בס"ה	

ב. מושבי העובדים.

יסוד מושבי עובדים עלידינו זהו הצעד הראשון שענישה עלידנו ההסתדרות הציונית להתישבות אפרים ועירום.

הרכה התאוננו עד הזמן האחרון על ההסתדרות הציונית שהיא משקיעה את כל אמצעיה רק ליסוד ולפתוח הקבוצות, אמנם נסיון המישבות, מצד אחד ונסיון הקבוצות מצד שני, עוד לא הספיקו להוכיח עד עתה איזה שטרהתישבות היא הכי מתאימה לתנאי ארצנו ועמנו. ההתאכרות במושבות לא נתנה את הטפוס האמיתי של האכר החי עלידינו עבודה עצמית ובהוצרת משקו. לעומת ההתאכרות במושבות הקודמות רעיון מושבי עובדים הלך והתבשר וסבל את צורתו הנוכחית. שאיפת מושבי העובדים היא ליצור את טפוס האכר הוועיד על שטרהאדמה מצומצמת, בהתאם לדרישת כל מקום ומקום ע"י יצירת משק מעורב בעבודה עצמית של העובד ומשפחהו.

בתחרות השנה הנוכחית ננטנו לפי החלטת הקונגרס, ליסוד שני מושבי עובדים.

מושבי עובדים אלה, כפרנהלל, מורכב מ"80 משפחה, הולך ומסתדר על אדמת "מלול" שנרמשה בשנה העברה עלידנו הקהק"ל, והשני, גבעתיחוקאל, המורכב מ"50 משפחה, מסתדר בחלק מאדמת נורים. הקונגרס הציוני הקצין לשב יסוד שני מושבי העובדים סך של 56 000 ל"מ לשנת תרפ"ב, ואולם בירינו עלה להשיג לשני המושבים רק סכום של 13 400 ל"מ בערך, ו"א מאה ושמונה ל"מ בערך, לכל משפחה במקום 400 ל"מ. מובן שבסכום המצער הזה אי אפשר היה להגשים את התכנית המוצעת. בכל זאת הספיקו לבנות צירופים בשביל המשפחות וגם לגשת להכנות לבנינים בני קומא. נדבש חלק מהאנוטר החי והחומס, הוכנו שטחי אדמה בשביל רעיעת לשנה הבאה, הספיקו גם לודע תביאות קיץ וירכות יבנו כן לנטע עצים בשביל בצור הגבולות.

בתחיל התחילה כבר עבודה חיובש והכפרת המים הנעשית ע"י הקהק"ל, כ"ב נסבל כביש ע"ח הקהק"ל המאחה את מקום המושב עם דרךהמלך חיפהנצרת.

בעיןהרוד יבנבעתיחוקאל סוללים מעת גבינו על השבון הקהק"ל כביש המאחה את מקום המושב עם תחנת מסלתהבידל "עיןחרת".

לו היו השנה בירינו האמצעים שהוקצבו ע"י הקונגרס בקררסבה, אפשר היה לראות כבר השנה הצלחה נמוכה במפעל הזה של בנית שתי המושבות האלה.

ג. העברת הלוצים לחקלאות.

הפדוכוליונות של כבוש הקרקעות החדשות שנרכשו עלידנו הקרן הקימת לישראל ושל העסקת חלק מהחלוצים בחקלאות נפתרו אחת בשניה. נוצרה היכולת להעלות על הקרקעות האלה מספר די חשוב של חלוצים המוציאים לפעל את עבודות ההשבחה ע"ח הקהק"ל, ובי בזמן גם להתכונן להתישבות על קרקעות אלה. הקונגרס הקצין למטרה זו סכום של 70 000 ל"מ.

1) גידודיה עבודתה: גודר העבודה הוא אחד מקבוצי העובדים בא"י שלפי מספר חבריו והתארגנותו הטובה הוא מסוגל לפתך את שאילת הכבוש של שטח האדמה הרחב שבנורים ולהכינו להתישבות על חלק ממנו. את ארטנו הטוב תראה גודר העבודה בסלול הכבישים לארך יב בנדת לפני שנה.

על־פי ההחלטה שנתקבלה ע"י הקונגרס בדבר העלת גודל העבודה על הארמות החדשות
שבעמק־זרעאל עלו בעיקר־חרוד (בנורים) 250 עובד, ובתל־יוסף, במרחק של 5 ק"מ מעיקר־חרוד,
100 עובד, ובס"ה 350 איש. עצם הכנסת המספר הזה של עובדים לנורים הביא לפתרון השאלה
של כבוש אדמת כל נורים.

בתור עבודת השבחה – גודל העבודה נגש להפירת תעלות־יבוש, סקל חלק מהקרקעות
בצר חלק מהגבולות ע"י נטיעת 75 000 עצי יער, סלל כביש ממקום המושב לתחנת מסלתי
הברזל "עיקר־חרוד". מעבודות חקלאיות הגדוד הוציא לפעל את העבודות האלה: חרש זורע
כ־3000 הונם תבואות קיץ וחרף, סדר גידוקות על שטח של 130 ד', נטע כרם גפנים מהמינים
לאכילה וכרם זיתים מורכבים.

לפי הצעתנו, הוונן חבר מומחה לגדול טבק ונעשו בעור זה הנסיונות הראשונים לגדול
הטבק העלול להיות אחד ממקורות ההכנסה הכי חשובים בעתיד. הכנת קרקע לזריעות השנה
הולכת ונעשית.

מלבד זה סודרו בעיקר־חרוד בתי מלאכה שונים:

נגריה, באמצעות המכונות שנשלחו לקפא"י (קופת־פועלים ארץ־ישראלית) מאמריקה
נפתיה, פתחיה, מתפרה וסנדלריה, תוצרת בתיה־מלאכה האלה תהיה לשמוש לא רק בשביל
עיקר־חרוד כי אם גם כל הסביבה. נפתחה גם מחצבה בשביל הכנת אבנים לעבודת הכנין.
אחת מהתכונות המיוחדות של גודל העבודה הוא שבו נמצאים בתור חברים בעלי מקצועות
שונים, הגדוד שואף למלא את צרכיו ע"י עבודת חבריו עד כמה שאפשר ולהיות בעתיד
בלתי תלוי מתוצרת חוץ.

בהתאם לכודג'ט המאושר ע"י הקונגרס בקלסבר צריך היה גודל העבודה לקבל
הלוואה של 37 500 ל"מ, אולם בידינו עלה להמציא לגדוד רק סכום של 14 065 815 ל"מ.

(2) קבוצת "הגבעה": מלבד גודל־העבודה סודרה בקרבת המעיין "עיקר־בעין" קבוצה
של 20 עובדים העתידה להיות 20 משפחות מתישבות.

הקבוצה הזאת הכינה אדמת זריעה לשנה החדשה וכבר זריעה גם השנה תבואת קיץ
מספא וירקות. בתור דירות סודרו צריפים והתחילו להכין חמרי בנין.

הכודג'ט של הקבוצה הזו צריך היה להיות השנה 4500 ל"מ, אולם יכלנו להמציא
לה עד עתה רק סכום של 1360 680 ל"מ.

(3) משקי־צעירות. סדר משק צעירות במחלתי־הזדה ששם תוכלנה הצעירות
להשתכלל בעבודות משק במשך שנתיים, המשק מתחל בהשגחה פועלת הנמצאת בארץ
מיומן רב והיודעת היטב את העבודות החקלאיות. קיוב משק כזה בעיקרו צריך לבא
מתוצרת המשק בעצמו ע"י מהלכה גדול ורקות, גדול ועופות, סדר משתלות עציב.
בעזרת ההלוואה שנתנה מצדנו נרכשו פרות ועופות וסדרה משתלת. עובדות במשק הזה 12
צעירות, שמחן 10 – עולות חדשות.

בפתח־חקה עובדת קבוצה המנהלת את מטבת הפועלים, הצעירות מנדלות ורקות
בשביל צרכי המטבת. קבוצה זו מורכבת מ־10 צעירות וקבלה הלוואה בסך של 757 440 ל"מ.

בירושלים עובדות כמשתלת עצים 12 חלוצות.

(4) קבוצת פועלים במושבות. תשומת לב מיוחדת נתנה עלידינו לקבוצות
הפועלים שהסדרו במושבות לשם עבודה אצל האכרים. נתנו להן הלוואות לשם רכישת
פרות ועופות וכמי כן לשם גדול ורקות, ההלוואות אפשרו לפועלים האלה להתקיים
מעבודתם במושבות וכמו כן להתכונן לחתישבות.

- א) קבוצת "מדקדוק" מגרמניה העובדת בעיקרנים ובפתח תקוה. היא מורכבת מ-10 עובדים. קבלה הלוואה בסך של 327 ל"מ. וכמשה בזה פרוה, בורות ועופות וכמו כן סדרה גדול ירקות.
- ב) קבוצת "ליטמוידין" (10 עובדים) — עובדת מ"ב בעיקרנים ובפתח תקוה. קבלה מאתנו הלוואה של 200 ל"מ. רכשה בהמות עבודה ועופות ומגדלה גם ירקות.
- ג) קבוצת תלמידי תורה 40 עובדים, רובם מגרמניה. עובדים בחליצור קרוב לזכרון יעקב. סדרו משק ביתי בעזרת הלוואה של 4000 ל"מ שהמציאו להם.
- ד) קבוצת תלמידי תורה (15 עובדים) מעבדת בכפרסבא את כרמי האכרים. רכשו להם בהמות עבודה בעזרת הלוואה בסך של 148 960 ל"מ שהמציאו להם.
- ה) קבוצת "צבי" (8 עובדים) מגרמניה עובדת בפתח תקוה. קבלה הלוואה בסך של 40 ל"מ.
- ו) קבוצת "הפצירבה" מצ'מסלובקה (35 עובדים) — עובדים בפרדסי "אגודה נטיעים" בחפצירבה. קבלה הלוואה בסך של 195 ל"מ.
- ז) קבוצת "מגדולי הטבק" (5 עובדים) — עובדת בנחלת יהודה. שטח של 20 ד' מבק בחוצאות טובות מאד. קבלה מאתנו הלוואה בסך של 50 ל"מ.
- ח) תלמידי תורה ב"מקוה ישראל" (60 תלמידים) מעוררנו בענפי החקלאות השונים.
- ט) קבוצת "רושמינה" על הכרמל (15 עובדים) עוסקת בעבודות כבוש.

ד. הליאות לחקלאים בודדים.

מצב הישוב הקיים במושבות איננו איתן, ביחוד מפני שחסר מוסד מספי מתאים שיתן לחקלאים את היכולת לבסס את עמדתם שהתחופפה בסבת הטלחמה והמאורעות שלאחריה. במצב הכי ענוס נמצאות החוות מיסודן של "האחוזות" הנמצאות בחו"ל וביחוד בארצות הולנד והנמוכה. מחסר אמצעים להמשיך את העבודות שהתחילו ברות פוריה, שרונה וכ" הולך שם הכל ונחרב.

אחדים מבעלי הקרקעות האלה (בכפר אוריה ושרונה) פנו אלינו בהצעה למסר חלק מהקרקעות שלהם בטנתה לקרק"ל. בתנאי שנלוה להם סכומים ידועים להמשכת העבודה. ישנישב משפחות חדשות על הקרקעות האלה.

כאמצעים המצומצמים שלנו עלה בידנו לסדר את ההלוואות האלה למושבים הקטנים העומדים להבנות:

א) כפר אוריה: נכנסו לכפר אוריה 16 משפחות. שמונה משפחות בעלי הקרקעות ושמונה משפחות פועלים העובדים וכן רב בארץ. המציאו להן סכום של 2 060 820 ל"מ. ככסף זה סודרו צריפים ורכש חלק מהאינונטר החי והדומם הנחוץ למשקיהם.

ב) פוריה: המציאו למתישבים בפוריה הלוואה בסך של 1500 ל"מ. מזה 500 ל"מ ל-10 משפחות של "הקואופרטיב הברשדי" ועולים חדשים) שהתקשרו בחוזה בדבר עבוד הנחלות השייכות להבדלים הנמצאים באמדיקה. זסך של 659,600 ל"מ לבעלי הנחלות בפוריה שכאו אמדיקה והנמצאים כאן בארץ. הסכומים האלו נועדו לרכישת האינונטר החי והדומם.

ג) בנחלת היהודה המצאנו הלואה ל־20 משפחות בסך של 2542720 ל"י בלתי כשיש פרות וסדור מחלבה.

ד) הלואה ל"אגודת הנטעים" סודרה הלואה לחברה "אגודת נטעים" בסרי לתת לה את הכוללת לעבד את הנטעים. השארנו לה את הזכות לקבל בקרוב את ההלואה הזו בחזרה כמומנים או בחלק מנהלות האגודה בשביל לישב שם משפחת הדשית. ה) הלואות ליחידים: המצב החמרי הקשה במושבות הכרית חלק מהדור הצעיר לחפש פרנסות בערים ובחולל. בשאיפתנו לקשר את הדור הצעיר שבמושבות אל טקטיותיהם החילוני לנהל ט"מ עם בני האברים במושבות גרתי, החובות נסצוונה וכו' בדבר החישובותם. חסר הכספים הפסיק ל"ע את עבודתנו ואת.

היינו מוכרחים להסתפק בהמצאת מספר קטן של הלואות ליחידים במושבות — רק 8 הלואות בסכום 763,170 ל"י, לסדור משק ביתי לקנית בהמות עבודה וכו'.

במושבות אפשר לישב מאות משפחות של מתישבים חדשים בעזרת הלואות הא גדולות ובערבות בטוחות. לו היה בודינו כל הסכום שהוקצב ע"י הקונגרס הי"ב לצרכים האלה — 40000 ל"י — אפשר היה לפעל גדולות ונצורות.

ה. יעור.

הסכום של — 4000 ל"י שהוקצב בקונגרס הי"ב לשם עבודות יעור שתי מטרות היו לו: א) עבודות יעור ממש, ו"א יעור שמה ידוע של ארצת הקה"ל במקומות שונים; ב) הכנות ליעור לשנים הבאות.

מפני צמצום התקציב הנ"ל לא יכלה עבודת היעור להתנשם על שמה פחות או יותר הגון, ומטבה זו תופנתה תשומת לב לשם הכנות ליעור, הפעולה הזאת הסתעפה לסעיפים אלה:

1) נטיעת אספי אקליפטוסים: האקליפטוס הסגול למכע הארץ והוא נפש באזורים שונים. אולם כל אותם עצי האקליפטוס הנמצאים כיום בארץ נמנים ל־4 מינים שלא כל הסגולות הטובות שעצי אקליפטוס השתבחו בהן מאוחדות בהם. חשוב הוא לנו להרבות במינים ולברא ע"י כך את האפשרות לכתר במינים הנו מעובדים, ביהוד ביתם לתעשיות שונות. לשם כך הכנסנו מחולל אספי של 60 מיני אקליפטוס שנמטנו אותם באזורים שונים בארץ.

האספים הללו המכילים 300 עצים כל אחד, 50 עצים מכל מיני נטעו: א) בקרית ענבים; ב) בנחלת יהודה; ג) בעין חרוד, והאסף הרביעי היה צריך להנטיע בנהלל. אולם מחסר מקום קבוע טרם עובדה תכנית המושב בנהלל, לא יכלה נטיעת האסף לצאת השנה לפעל, והוא נשאר לטפול בני המוויאום החקלאי עד השנה הבאה.

2) ארבוריטום: בקרית ענבים הוקצב שמה של 100 הונים לנטיעת ארבוריטום, ו"א אספים של מיני עצים שונים המסוגלים לגדול באזור הרי יהודה.

הנטיעה יצאה לפעל השנה על שמה של 20 הונים יבדה הנטיח היסוד לארבוריטום שתפקידו הוא חשוב לפחות המינים של עצמיער ועציפתי בארצנו.

אחריו מותו של מר נתן גרוס, המוכרי הראשו של הקנין הקימת לישראל, החליטה הנהלת הקה"ל בא"י לקרוא לארבוריטום "אולינה" (או ארבוריטום) נתן גרוס.

ז. המוויאום החקלאי של ההסתדרות הציונית.

המוויאום החקלאי מכל את המחלקות האלה:

- 1) מחלקת הפירות (הפומולוגית) המכילה הוגמאות מפירות הארץ כ־60 מין. הפירות שמורים בפורמלין.
- 2) מחלקת היעור, המכילה כ־200 מינים של עציוער, וקשוט.
- 3) עשבייה וטבלאותקור על צמחי הארץ (כ־1000 מינים של הצומח הארץישראל).
- 4) שפאספ, הוגדרו וסודרו ע"י המוויאום.
- 5) אסף עשיר של המזגות מהמושבות והחנות שנסדו ע"י הקה"ל.
- 6) אסף של המזגות מצורות בצמחים ומעצים, פירות ופרחים.
- 7) דיאגרמות על דבר המטאורולוגיה, האידונמפיה והגאולוגיה של ארץ ישראל.
- 8) אסף וואולוגי המכיל כ־250 מינים מצפרי הארץ, מספר ידוע של יונקים, כ־50 מיני נחשים וזוחלים אחרים ומספר שזה של הים הנמצאים במימי הארץ.
- 9) אסף מינרלוגי וגאולוגי המכיל מאות אחדות של הוגמאות ממהצבים ומאובנים ארץישראליים.

את המוויאום מבקרים ביותר תלמידי בתי הספר שבירושלים, ומזמן לזמן באים לבקר גם תלמידי בתי הספר שבערים האחרות והמושבות. גם רבים מהחורים שהיוו את ארץ ישראל במשך האבות בקרו את ביהמנכ"ל שלנו באופן כונני הסתכלו באספים השונים שבמוויאום כ־20 איש בכל יום ויום. כדאי להדגיש פה שבין מבקרי המוויאום פושטים יערות קרובות את בני הישוב הישן.

המוויאום נעשה למוסד תנוכי חשוב בשביל כל שדרות הישוב.

ירושלים, כ"ה סיון תרפ"ב
(21, 6, 23.)

ההוצאות על השבון תקציב המחלקה להתיישבות חקלאית במשך אוקטובר 1921 — מאי 1922 בל"מ

מס'ה	בהתיישבות	במושבים		
20 070 081	5 762 700	14 287 381	בסיס המישקים	1
2 332 038	552 060	1 779 978	קבוצות הגליל העליון וקרנדיה	2
13 382 730	6 181 100	7 201 630	מושבי עובדים	3
10 786 390	6 607 510	4 178 890	הלוואות לחקלאים בודדים	4
19 309 740	5 077 265	14 232 475	העברת המזגות לחקלאות	5
69 282	20 550	48 732	הטבת מצב הדימונים	6
404 760	—	404 760	יעור	7
830 925	—	830 925	המוויאום החקלאי של החב"ש הציונית	8
218 370	—	218 370	אינסטרומנטים	9
3 004 733	—	3 004 733	הוצאות ארגון	10
97 000	—	97 000	שולם ע"י "עיתונים" לה"י טריטש	11
70 506 019	34 221 185	46 281 861	בס"ה	

1. בסיס הכישרים (ההוצאות) במשך אוקטובר 1921-מאי 1922 בל"מ

בסיס	בהתחייבויות	במזומנים	
1 683 647	142 620	1 564 027	חלדה
701 460	32 230	669 230	מרחביה
1 613 806	610 880	1 002 925	כנרת א"
1 086 480	178 700	912 780	כנרת ב"
1 669 030	481 000	1 188 030	הגנה א"
2 459 076	655 000	1 804 076	הגנה ב"
830 605	25 600	804 915	הגנה ג"
1 979 121	115 740	1 883 381	קרית צנבים
3 370 320	1 974 190	1 396 130	עיריית
2 104 335	493 650	1 610 685	שכונת
1 294 297	418 000	876 297	ק-שמאל
747 905	472 000	275 905	באר טוביה
221 —	206 —	319 —	קדשמן
20 070 081	5 782 700	14 287 381	בס"ה

2. קבוצות הגלית העליון וקלנדיה

בסיס	בהתחייבויות	במזומנים	
811 968	204 530	607 438	אילת השחר
564 943	102 740	462 203	מחנים
631 070	144 790	486 280	כפר גלעד
40 000	—	40 000	חלה
234 057	100 600	134 057	קלנדיה
2 332 038	552 060	1 779 978	בס"ה

3. מושבי עובדים

בסיס	בהתחייבויות	במזומנים	
7 224 265	2 901 540	4 229 725	חלה
6 159 463	3 186 560	2 971 905	גבעתיים וקאל
13 382 730	6 181 100	7 201 630	בס"ה

4. הלוואות לחקלאים בודדים

בסיס	בהתחייבויות	במזומנים	
195 —	—	195 —	קבוצה ציבורית בחפציבה
2 542 720	1 327 720	1 215 —	אכרי "נתלתי יהודה"
659 600	359 600	300 —	מתיישבים בפזורה
2 060 820	771 940	1 288 880	מתיישבים בכפר-אוריה
454 110	154 110	300 —	ה"קואופרטיב הברשי"י
200 —	—	200 —	"שכונת בודובים"
410 970	410 970	—	מושבה מרחביה
3 500 —	3 000 —	500 —	אגודת נטעים
763 170	583 170	180 000	הלוואות ל-8 חקלאים בודדים
10 786 390	6 607 510	4 178 880	בס"ה

5. העברת הלווים להקלאות

בס"ה	בד"תחיבות	כסומנים	
14 065 815	4 183 355	9 882 460	גידוד העבודה
1 360 680	355 840	1 004 840	קבוצת הגבעה
327 000	—	327 000	קבוצת "מרקנהוף" בעיקרונים
200 —	—	200 —	קבוצת "לייטמירויץ" בעיקרונים
40 —	—	40 —	קבוצת "צבי" כפתח תקוה
148 690	25 690	123 —	קבוצת "סלובוטא" בכפר סבא
225 —	—	225 —	העסקה הלווים במקוה ישראל
1 235 115	387 740	847 375	קבוצת "רושמיח"
50 —	—	50 —	מנדלי טבק בנחלת יהודה
100 —	—	100 —	דויטש ברהובות
400 000	—	400 000	קבוצת "תל צור"
757 440	124 640	632 800	פועלות בנחלת יהודה
160 —	—	160 —	פועלות כפתח תקוה
240 —	—	240 —	פועלות בירושלם
19 309 740	5 077 265	14 232 475	בס"ה

6. הטבת מצב התימנים.

בס"ה	בד"תחיבות	כסומנים	
69 282	20 550	48 732	תקונים בבתי

7. יעור

42 940	ל"מ	משתלות תרפ"א
245 715	"	נטועות בכרית ענבים
116 105	"	מכון למטעים
404 760	ל"מ	בס"ה

8. המוויאום החקלאי של ההסתדרות הציונית

549 044	ל"מ	המוויאום בירושלם
99 105	"	ארבורטום עליד המוויאום
16 945	"	ארבורטום עליד הוויטנסיה ביפו
27 274	"	ספריה חקלאית
138 557	"	המוננת למימנה, ורעים וכלי עבודה
830 925	ל"מ	בס"ה

9. אינסטרקטורים

218 370	ל"מ	שני אינסטרקטורים (למחלבת ולגדול דבורים)
---------	-----	---

10. הוצאות ארגון

נסיעות	לי"מ	1 490 920	
מישכרות	"	1 075 350	
פובליקציות	"	189 988	
שונות	"	248 480	
	בס"ה	<u>3 004 738</u>	לי"מ

11. ע"ה "עריגנים"

הצלום לה' מריטש	לי"מ	<u>97 000</u>	
---------------------------	------	---------------	--

12. הסכום הכללי

כמוזמנים	לי"מ	46 284 864	
בהתחייבות	"	<u>24 221 185</u>	
	בס"ה	<u><u>70 506 049</u></u>	לי"מ

ירושלים, כ"ה סיון תרפ"ב.
(21. 6. 22.)

המכון לחקלאות ותחנות הנסיון

א. מטרת המכון לחקלאות

המטרה שהציג לו המכון לחקלאות היא למצא פתרון לפרובלימות החקלאיות המעשיות החשובות ביותר המעסיקות את החוסרים בכל ארץ וארץ, וביחוד בארצות נושבות חדשות, ושעדין לא מצאו פתרונים בחקלאות שלנו.

אנחנו נמצאים, ביחוד במשקי הפלחה, במצב מיוחד. יש מסורת עתיקה של הפלחה שערכה אמנם רב הוא, אבל אינה הולכת כד בבד לא עם צורות המשקש לנו ולא עם כלי העבודה שאנחנו משתמשים בהם. מסורת חדשה על סמך הקורות מוקדמת לא נוצרה. בשמות העבודה החקלאיות המעשיות מתחלפות דעות הנשענות על השערות בעלמא ולא על מדה ומשקל והסתכלות נכונה. בדעות גופן שורר "תודה ובוהו" ידוע: אחת סותרת את השנייה. במקצוע הנגת כצמחים לא נעשה בכלל שום דבר. יש עכשיו תנועה גדולה לסידור מתלבות ואין שום מסורת ביחס למנות ההונתו ולא ידיעה ברורה מה הם נועי הבקר המתאימים בנחר לתנאי הארץ. הדרכים הכבושות בארצות אחרות, שאנו רגילים ללכת בהן, הגדילו בהרבה מקרים רק את התוצאות ולא את ההכנסות. ועלינו לשאל איפוא ישר את פי האדמה פה בארץ.

בדרכים שונות נוכל להרים את מצב החקלאות בארץ וביחוד הפלחה: יאנו בהגברת יכולי תבואות האדמה, או במיעוט תוצאות המשקשאינג נמצאות ביחס מתאים אל הכנסותיהן, או בשני האמצעים יחד.

בכדי לגשת לפתרון השאלות האלה וכיוצא בהן נוסד מכון לחקלאות שיכול מחלקתו לחקור במעבדות ובשדות חנסיון ומחלקה להפצת תוצאות החקירות בין החקלאים. השנה סודרו תחנות הנסיון וחלק מהמעבדות.

ב. תכנית העבודה

בסידור תחנות הנסיון היו לנו לעינים חבלי הארץ המיוחדים בהנאי אקלים ובסוגי אדמותיהם השונים. מוג האיור ומשקעי המים בחבל הירדן שונים הם. לגמרי מאלה אשר כשפלה, והוא תרין בטיב האדמה הנגב הוא מיוחד במינו ותוצאות: שטוח העבודה שנמצאו לטובת, על סמך נסיונות, בבן שמן ולא התאימו לבאד-טובה הנמצאת רק במרחק שלשים קילומטר.

התכנית הראשונה, בעיקריה היסודיים היתה משותפת לנו ולממשלה. אנחנו ראינו צורך מיוחד להגדיל את מספר החלקות, בכדי להרויח זמן ולהחיש זאת קביעת המסקנות כי תוצאות כל נסיון מתבכרות לשמוש, רק בתנאים האלה: או אם הנסיון חוזר בתקופה שנים ידועה, למצער כמשך ארבע שנים, מפני שהחקלאות, לפי טבעה, כרוכה בסדרו הטבעי, במשקעי המים, במזג האיור וכיוצא העלולים להלופים ולתמורות בכל שניה ושנה.

בו אם הנסיון אינו בודד ותווד בחלקות מקבילות כפעם בפעם. (ג) אם הוא נעשה בחבלי ארץ שונים שיש בהם הבדל באקלים. (ד) אם הוא נעשה בסוגי אדמות שונים. ככל אשר מביעונים בסכום הגורם האחד, כן יש הכרה להגדיל את מספר השנים אם חפצים להביא קביעות המוצאות. וככל אשר ידכו בצדושי הגורמים הנזכרים ובמספרם, כן ומתרו להביא קביעות במסמנות המוצאות לחיוב או לשלילה. מספר החלקות יחד עם הנסיונות בניינים גדל איתוא בכל תחנה ותחנה מ־1500 עד 2000.

לפי שעה סודרו המחלקות האלה:

פרופיסור א. ורבורג	מנהל המכון, מחלקה לביטניקה ולאקלום הצמחים
אגרונום וילקנסקי	סגן המנהל, ומנהל תחנת הנסיון, מחלקה לכלכלת המישק
ד"ר. ל. פינר	מחלקה לגידול זרעים ובהינת בנינים חדשים
אינג' אנה. מ. וילקנסקי	מחלקה לפלחה
ד"ר. א. טריידל	חיטת חקלאית
ד"ר. פ. מנצ'קובסקי	" "
ד"ר. פ. בודנהייטר	אנטומולוגיה
ד"ר. י. רייברט	פטולוגיה של צמחים
לסודור מחלקות אחרות נעשים אנו לשנה הבאה.	

ג. מהלך העבודה.

עבודת תחנת הנסיון נמשכת זה השנה השניה. בתרפ"א נעשתה ההתחלה. בתקציב המצומצם, בסכום של 3600 ל"מ היתה אפשרות לסדר רק את מחלקה הפלחה. סודרו שדות נסיון בכרשמן, דגניה ומרחביה שתפשו שטח קרוב לתשע מאות דונם. אין פה המקום לפרט את טבלאות המספרים של היבולים. אבל כאילוסטרציה נוכל להראות על הבדלים עצומים ביבולים הכרוכים למשל בקוה בין השורות בלבד: שברוה ידוע הושגו יבולים פי שלש מהיבול הנורמלי. בזמני זריעה שונים עלו וירדו היבולים מ־110 של היבול הנורמלי עד פעם וחצי למעלה מהנורמלי. ע"י שיטת זבול עלו היבולים מ־6 לירות להקטר עד 18 לירות. אין הדרך הזאת עוד סלולה לפנינו ואין התוצאות האלה נכנסות, כאמור, בגדר מסקנה רק אם הנסיון חוזר במשך שנים אחדות. אבל הנסיונות הראו לנו עד כמה גדלה השפעת כל אחד הגורמים, שהוכחו בחשבון בתכנית עבודתנו, על תוצאות היבולים.

בשנת תרפ"ב אושר לנו מטעם הקונגרס סך של 10 000 ל"מ ונגשנו לסדר את המכון לחקלאות. הנסיונות הוצאו לפועל בשלש התחנות: בקרשמן, הפלחה; דגניה; עמק הירדן; ומרחביה-עמק יזרעאל. בתל-אביב סודר המכון בבית מתאים. הוא מכיל את המעבדה החימית, לכל מחלקותיה, האנטומולוגית, הפטולוגית המחלקות לבירור זרעים, המשרד הראשי הספריה.

בפלחה נעשו הרבה מאד צירופים ובהרבה חלקות מקבילות הנסיונות האלה: (א) אופני הכנת הקרקע; (ב) זמני זריעה; (ג) אופני הזריעה; (ד) קוה בין השורות; (ה) מחזור הזרעים; (ו) עומק הזריעה; (ז) זבלים צירופים של זמנים, אופני זריעה וזבלים; צירופים של הרכבת אוגרי הנקף, זמני זריעה וזבלים. תכנית הובול מכילה: זבל בהמות, חימיים, זבל ירוק, והרכבת אוגרי הנקף המשכת פעולת הובול. (ז) השיטה המינית; (ח) הפלחה ההרבה. הנסיונות נעשו בחטה, בשעורה בבקיה, בפול, בתלתן, בסלק-בהמות, בסלק-סוכר, בתירס, בדורה, בחנינות, בשעועית, בשומשום ועוד. הושגו תוצאות מעניינות: לדוגמא הושגו יבולי חטה של 3000 — 2700 קל"ג

להקטר ושעורה 4000 ק"ג. — יבולים פו 3 — 4 מהיבולים הרגילים, שיכולים להשיגם כאשר ימצאו את שטותהעבוד הנכונה.

בשדות המינים נרעו למעלה משלש מאות מיני חוץ: חטה — 67 מינים, שעורה — 24, ש"ש — 18, חירם — 34, מיני דורה שונים — 20, גידולי מרעה — 10, גידולי חלתן — 20, פול — 5, אפונה 8, בקיה — 3, חומצה — 2, שעועית — 38, סויה — 5, בטני אדמה — 3, מיניות — 5, סלק — 7, סלק אדום — 9, סלק סוכר — 2 לפת 11, תפוחי אדמה — 12, קנבוס — 3, פשתה — 2, הרדל — 2, טבק — 12, קני סוכר — 6 מינים. מלבד זה מספר הגון של מיני ירקות. מקור המינים מקליפורניה, צרפת הדרומית, איטליה, קפריסין, אפריקה הצפונית. את התוצאות הוחר טובות נתנו מיני קליפורניה. חלק מהם מבטיח להתאזרח בעתיד ולחת יבולים טובים. בין גידולים שהמעיטו לזרעים בארץ אנו מוכירים מיני פשתן, שנתנו יבול טוב בזרעים. מיני המיניות שונים מוכים לזרעונים וגם למספוא. מיני לפת שונים למספוא. שאתד נתן יבול של שבעים ושנים מין להקטר. נרעו מספר גדול של מיני קטניות בהן הנפוצים בארץ, בכדי לפתחם לגידולי תרבות לשם מספוא ולזבל ירוק. נעשו כל ההתחלות להכניס שמה בהשבתת המינים. ע"י בדור אינדיבידואלי, ביחוד ובהטה ושעורה. נאסף חמר רב שישימש כסוס לגידול מינים משובחים. גידולי הדגן והקטניות, אשר בארץ, המכילים ערבוביה של מינים, נפרדים למיניהם השונים. הנסיונות בסלק סוכר, לתעשית סוכר ולגידול זרעים, הולכים ונמשכים. גם לנסיון של קני סוכר שרבים תולים בהם אפשרות של תעשייה, הקציבו בדגניה שמה הגון. הנסיון הזה מכיל: מינים, אופני זבל, איפני השקאה, רוח בין השורות ואופני עבוד.

בשתי כושבות נעשו נסיונות מיוחדים בתפוחי אדמה כמינים ובזבלים.

האנטומולוג והפטרולוג יכלו להתחיל בעבודתם דק בשבועות האחרונים. בתזורים הראשונים שעשו התחילו לקבע את נגעי הצמחים שהווקו בידי הרקום, או תחלות. כנמתהשריון הפוגעת בתפוחיזהב ובנפנים; קודחי הנוץ הפוגעים בשקדים וכייתים; פרפרים בתירם, בדורה, בקנההסוכר; נמית העלה בטבק; ובגידולי דגןשדפון ותורה; מילדני ואואידיום כעצי פרי וגפנים וירקות; גופנו בשקדים, אפרסקים וכיוצא.

במעבדה החיטית אפשר היה להתחיל בעבודה רק בשני החדשים האחרונים, אחרי אשר המכשירים, מסכות בלתי תלויות בנג אחרי לבוא. נעשו בחינות בזבל בחינות קרקע אחרות, בגידולי שמן ובגידולי מספוא.

ד. תכנית העבודה לשנה הבאה

לשנה הבאה ימישיכו המחלקות לפלחה ולגידול זרעים את הנסיונות שהתחילו בהם לפני שנתים וירחיבו את חוג פעולותיהם. יגשו לחקר את השפעת שמות העבוד השונות על הקרקע מבחינה פיסיוולוגית, הימאית ובקטריוולוגית. לגידולי מינים משובחים תוקדש תשומת לב, וביתוד לגידולי טבק. תסודר המחלקה לבחינת זרעים ויתחילו באמצעי מלחמה נגד עשבים זרעים. שלש תחנות מטרולוגיות תסודרנה ליד שדות הנסוף, לתכלית זו נרכשו כבר המכשירים.

המחלקות לאנטומולוגיה ולפטרולוגיה של צמחים תגשנה לחקירת המזיקים והמחלות, המצויים בין צמחי הארץ, ולקביעת אמצעי המלחמה המוקבלים בארצות מתקנות.

במעבדה החיטית תעשינה בשורה ראשונה כל הבריקות השיכות ליתר המחלקות, ונספ עליון יגשו לחקורות ידועות במקצוע טיב הקרקעות והמים, קביעת השמנים בגידולים ידועים, ותסודר מחלקה לבדיקת זבלים, חלב, חומר מוון הנשלחים מחוץ.

בכך שמן הסדר המחלבה ונידול מקנה, במקום שישימו לב להשבחת הנוע המקומי ע"י הכנסת פרים משובחים, והכנסת גזעי הניץ, כמו כן יגשו לנסיונות שמחיים בהונת פרות החלב ובהונת עגלים לבשר.

המחלקה לגידול עופות הסדר מחדש בכך שמן ותתהל ע"י בעל מקצוע. היא תשמש במשק למופת לאבדים.

במקצוע גידול ירקות יעשו נסיונות מיוחדים תחת הנחלת מומחה ביחס לשמות העבודה ויוחר טובות בהשקאה ובלי השקאה: בכחונת המינים היותר טובים וכשמוש המהאים בתבואות היבולים. כמו כן יושם לב לגידול זרעים ולשמורים.

המחלקה לאקלים צמחים תגש להכנות ידועות ותתחיל בסידורה המלא מיד כאשר מצאו העמצעים למטרה זו.

המחלקה לכלכלת המשק תטפל בשאלות הכלכליות של טפסי משק שונים וענפי משק שונים; תנסה לקבוע מבחינה כלכלית, את צורות המשק הטחאימות ביותר בארץ, ותתאמץ להנהיג הנהלת ספרים פשוטה ומתוקנת כנהוג בארצות העומדות על מדרגה הקלאית גבוהה. לנו תהיה אפשרות גם להוציא חוזרים מוטן לזמן לתודאות מעשיות.

במשקים פרטיים נסדר חלקות נסיון תחת השגחת התנהגות נסיון כמו כן הקורת תנאי המקום המיוחדים. בכרמים ופרדסים פרטיים נתחיל בנסיונות בודדים בובול עצים ובאופני השקאה, עוד טרם שיהיו לנו הנמעים שלנו. בדרך כלל נטפה את החבור האמיץ בין החקלאים ובין תחנת הנסיון, המדריכים החקלאים, הנוסעים ממקום למקום, יהיו בקשר עם מכון החקלאות והיו המתוכים בין המכון ובין האכרים. יסדרו בכל מקום שדות לדוגמא, הרצאות ושעורים קצרים. בדרך כלל נבקש לטפה את החבור האמיץ בין החקלאים ובין המכון לחקלאות, שבכחות משותפים יהפשו את הדרכים הטובילות לפתרון הפרובלימות החקלאיות של הארץ.

א. ורבורג י. וילקנסקי

תל אביב כ"ט סיון תרפ"ב (25.6.22)

מחלקה למסחר ותעשייה

א) מחלקה זו הסתדרה בחור הוצאה מהחלטה שנתקבלה בקונגרס הציוני ה-22, שהיה בקולסבד בספטמבר, שנה שעברה.

הקונגרס קבע למחלקה תקציב שנתי של £ 3000, אבל בהיות שכל התקציבים הפחתו הוציאה המחלקה במשך התקופה מ-1 אוקטובר 1921 עד 1 יוני 1922 רק סכום של £ 822.

ב) כדי שהמחלקה תפעל בהתאם למטרה שהציבה לה, צריכה היא בעקר להשתדל ליצור קשרים בינה ובין איתם חלקיה חשוב, שתפקידה לקדם את האינטרסים שלהם. למרות הקשי שבדבר, הצליחה המחלקה למלא חובה זו אך בהפסד קטן של זמן ומרץ.

המחלקה השתדלה לעמוד בקשר תמידי ותכוף עם כל ההסתדרויות הציוניות, המשרדים הארצישראליים והאגודות הכורדות, באמצעות מכתבים חוזרים שהיו נשלחים לעתים קרובות. וגם בהתיחסה בתשומה לב מיזחה אל המכתבים שנתקבלו משם.

יש להעיר, בכל זאת, כי חלק מן ההסתדרויות הציוניות והאגודות הבודדות התרשלו ולא מצאו כלל לנתוח לאשר את קבלת החבילות שנשלחו אליהן.

בדרך-כלל הראו המחלקות השונות של הממשלה, שפניתי אליהן בבקשת עזרה, רצון לסייע לי בכל מה שאפשר.

ג) המספר הכולל וגדל של המכתבים שמתקבלים במחלקה מאת קבוצות ואנשים פרטיים מעורים שבארץ ומחוץ לארץ, מספיק כשהוא לעצמו להוכיח כי בידי המחלקה להושיט עזרה ממשית לכל אלה הפונים אליה וכי נחיצותה מרגשת בקהל.

חליפה המכתבים היא משני סוגים:

1) מכתבים המגיעים אלי מאת הושבי ארצנו, שהם בעקר מבקשים לודעו להכי בהשגת הלואה או לציין להם את המקורות הטובים והזולים ביותר של חברים שונים או מכונות.

2) מכתבים מחוץ לארץ, הכוללים בעקר שאלות שונות בנוגע למצב הניכחי בארץ בקשר עם סדרת תעשיות שונות או עם אימפורט של חברים ראשוניים וסחורות בעובדות.

למרות רצוני הטוב לחמך בבעליהתעשייה המקומית בהשגת הלואות, לא עלה בידוי, אלא במקרים נעטים מאד, לעזור באפן ממשתי, לא אגויים באמרו, כי ממאה אנשים שפנו אלי בדבר הלואה שהיתה דרושה להם מאד יכלתי לסייע אך לעשרה. אלה שפנו אלי בשאלות אחרות, היה ביכולתי להשיבם רצון באפן יותר קל.

ראויות להשומת לב הן השאלות שנתקבלו במהלכה בנוגע לסדור עסקית העשייה אלה:
דיג כיסיהרמוני, דיג בכנרת, העשית ארונים, העשית בדים, בגדים, נעלים, בורסקאות, העשית
כובעיקש, טחינה, ניר, גפרורים, נרות, סבון, לבניחמר, זכוכית ומראות, צרכים שרה, סיד,
שעונים, פרות, גדוליעופות, הדיטים, טבק, מסמרים.

דו מספר הגון של אנשים פרטים מבקרים יום יום את המחלקה ופונים אלי בשאלות
בנוגע לכל מיני עסקים. ברוכב באים הם לשאל בעצמי אבל יש גם כאלה הבאים לשם השגת
הלואה או כדי לדבש להם שותפים בעליהן. מלבד המבקרים התמידיים הללו, באים
לפעמים למחלקה קורספונדנטים של עתונים מחו"ל, ומוכן שהגנני ממציא להם כרצון את
הידיעות המבוקשות.

הו בנישך שלשת החדשים האחרונים בערך, נתפרסמו התוכנים, הסכימות, החוברות
וההורעות הכאות — שהפצוים בין ההסתדרויות הציוניות, בין הועדים המנהלים של יהודי
הארץ, אחדים בין חברות בערבון מוגבל של הישוב היהודי, הוות והתוכיר הפחת, לא יכלתי
להוציא את החטר הנוכח בכל השפות שהפצתי. בדרך-כלל פרסמתי בעברות כל מה שנועד
להשלה בארץ ובאנגלית כל מה שנשלח מחוצה לה.

החטר שנתפרסם על ידי המחלקה הוא:

- תכנית של בית-חדשת לזקוק בפתח-תקוה.
- תכנית של בית-חדשת ללבניחמר ורעפים ביפו.
- כנימה לסדור כבשן-סיד בתל-אביב.
- הצעה לסדור תכרה להוצאת עבודות אמנותיות בירושלים.
- הצעה לסדור תעשית הניס משופרים בטבריה.
- למצב העור בארץ-ישראל ועוד.
- מצב הבשר בארץ-ישראל.
- שוק הירקות בירושלים.
- הצעתו של מר סניד מוכד חלבה אפנוי ובקור לעמן.
- להתפתחות של עות.
- משלוח אחרונים מארץ-ישראל.
- משלוח של קמיעות מארץ-ישראל.
- כרוז אל הסוחרים היהודים החשובים בארץ-ישראל.
- מכתב חוזר אל בעלי-הדפוס היהודים בארץ.
- מכתב חוזר אל ההסתדרויות הציוניות בדבר תורת.

בתוך עובדות אלו אפשר לראות כי נמצאו מעונינים בהצעות:

- 1) ההון הדרוש לסדור בית-חדשת לזקוק בפתח-תקוה נמצא והסכימה תצא בקרוב לפעול.
- 2) מתנהל משא ומתן עם מעונן בתעשית לבניחמר ורעפים מאמריקה, הרוצה לסדר
בית-חדשת זה בקשר עם תעשית כלרחדם.
- 3) משא ומתן מתנהל עם מעונן מאנגליה, כסדר כבשן-סיד בתל-אביב.

הדשי הנסוין הטעמים שלי בארצנו הראו לי כי הוצאה-כלאר של מכתבים חוזרים כאלה
שצונתי, מביאה תועלת רבה ואקונומית. אם יש בהם איזה חסרונות, הגורמים הם חסר אמצעים
ופרטים מדויקים. אפילו עתה בכל שגאוותהם יכולים מכתבים אלה למשוך הנה בעליהן.

ו) אספתי את החמר הדרוש בכל אפק חלק מטנני כדי לכתב עלי:
 דוג בים התיכון (סבימה).
 תעשית צדף (סבימה).
 תעשית גבס (סבימה).
 המיטבריה (סבימה).
 תעשית נעלים (סבימה).
 לחוקקה של חברת "מקסטיל" (סבימה).
 מצב שוקהחלב בירושלים.

ז) לאחד שקולדעת מרבה נוכחתי כי יש מקום בארץ ישראל לתעשיות אלו:
 דוג ותעשיות דוגם משומרים על שפת ים התיכון (תלאביב או עזה).
 תעשיות דוגם משומרים בטבריה.
 תעשית פרות וירקות כבושים (ירושלים, פתח תקוה, רחובות ועזה).
 תעשית בירה (עזה, ירושלים, או תלאביב).
 מקרות (תלאביב).
 תעשית בנדיצטר (תלאביב).
 תעשית תרבושים (תלאביב).
 תעשית שקים (תלאביב).
 תעשית חבלים בעלי עבי שונה (תלאביב).
 תעשית בגדים (תלאביב).
 תעשית כולות (תלאביב).
 תעשית בגדים (ירושלים).
 תעשית פולות (תלאביב).
 תעשית מבעיקש לגברים (ירושלים).
 בורסקאות (ירושלים, חיפה, צפת).
 תעשית נעלים (תלאביב).
 חברה לטרינספורט באמצעות מוטור (ירושלים).
 המיטבריה (טבריה).
 בתומלון ותחנת הבראה (תלאביב, חיפה, כרמל, צפת, ירוח).
 חברה להוצאת עבודות אמנותיות (ירושלים).
 עבודות צדף (ירושלים).
 תעשית כלתחרס טעופים זכוכית, צנורות לתעול והפצים אמנותיים (ירושלים).
 תלאביב, הדרה, חיפה, מרחביה (צפת).
 תעשית נפזורים (תלאביב).
 תעשית לבנית מרזורעפים (תלאביב, הדרה, חיפה, צפת ועזה).
 כבשניסוד (תלאביב, ירושלים, חיפה וצפת).
 כבשן גבס ומנחמיה או גור).
 תעשית עגלות יד (תלאביב, טבריה).
 תעשית מלט (חיפה).
 מחצבת אבניסיד (ירושלים, חיפה, נצרת).
 חציבת אבניחול (ראשון לציון, רחובות, עזה).

הציבה וסחוט של אבני-בולת (מבריה),
העשית חוטירמתכת, טובילים רעים של השמל (תל-אביב),
השמוש והאריות של זרעונים (תל-אביב),
מרחצאות פומביים וירושלים, תל-אביב, יפו, חיפה, עזה, חברון,
מכבכות מכניות וירושלים, חיפה, מבריה),
העשית טבק (תל-אביב, חיפה),
העשית-שעונים (עזה),
עסק באבנים יקרות (ירושלים).

ההצעות הבאות ראיות להשומת-לב:

העשית-זכוכית,

העשית ניר וקרמיק,

העשית-צנורות,

ח) כהתאם לתכנית, סודר מוואום העשיתי הכולל:
דוגמאות של הפצים הנעשים בידי יהודים בארץ-ישראל,
דוגמאות של חמר גלמי הנמצא בארץ,
דוגמאות מחמר גלמי הנמצא בארצות הסמוכות,
דוגמאות מסחורות מעובדות ל"מחצה" הדרושות לבעלי-העשית היהודים.

בית-הנכס הוא אמצעי מצוין כדי לבאר את המצב לאלה הבאים לבקר את המחלקה

עד עתה הספקתי לרכוש אסף של כל מיני החמר הנמצאים בארץ, כמרכז עסקתי באספת
חולות שונים בארץ, כדי למצא איזה מהם המתאימים ביותר לתעשיות-זכוכית, חבל מאד, על
שהאמצעים המועטים שהיו בידי לא הרשו לי לאסוף מכתות מקומיות, פרודוקטים סלעיים
מיניאדמות בעלות ערך כלכלי, באפן רחב ושטחי.

דוגמאות של חמר גלמי נשלחו לערים קרובות למעוניינים; כמרכז נשלחו גם למוטריים
כדי לבדוקם ולנסותם.

ט) המחלקה התענינה מבלי הרף בעסקות-עשייה כאן ובחו"ל, פעמים רבות בקרתי את
בתי-החרשת השונים ועורתי, עד כמה שחתנאים הרשו לי, בדרך-כלל הצטמצמה הקירתי
בתעשיות הויץ-לארץ, רק לשם בקשת מקורות יוחר נוהים של חמר גלמי ומכונות.

אף על פי שהפעולה התעשיתית היהודית התפתחה הרבה בזמן האחרון ולמרת שמצבנו
מתהוה, הודות לזרם הכספים החדשים שהיהודים משקיעים בתעשייה ומסחר, עלינו להודות על
האמת, כי אך ענפי-תעשייה מועטים התעלו למדרגת התפתחות גבוהה, בתי-החרשת הטכניים
להיטים ועבודות-עץ בירושלים, יפו, חיפה, בתי-החרשת לשוקולדה "רענן" בית-החרשת לנרות
"מוץ" ועוד אחרים מעטים הם היוצאים מן הכלל, כל אלה, ביותר בעלי-תעשית הייטים, הגיעו למצב
כזה המכריהם לחפש שוק לסחורתם מחוץ לארצנו, במטרה לעזור לאלה שכבר אין השוק
המקומי מספיק להם ולאלה שבעתיד הקרוב יוכרחו לחפש שוקים זרים לתוצאתם, עניסקת עתה
המחלקה בחקירת המצב הכלכלי במצרים וסוריה.

י) פעולתו אחדות נעשו גם בשדה התורות, הזכרנו כבר את המכתב החוזר שנשלח בענין
זה אל כל ההסתדרויות הציוניות והאגודות הכורדות, כמרכז הוציאה המחלקה לאור תיבת

בעבודת ובאנגלות, והפיצה 4300 העתקות ממנה בכל העולם. אף כי נפלו שגיאות טעויות בחוברת, השיג בכל זאת את מטרתה כלומר: השפיע על התרבות מספר החרדים המבקרים את הארץ ותחן לחיר בבואו הנה את האפשרות לדאות בעצמו את כל המקומות הטענינים מנקודה השקפה לאומית.

צעד חשוב מאד בכיון זה הוא יסוד ביתהספר למורידרך לחרדים שנפתח לפני 3 שבועות בערך. שבו מתחנכים עתה 18 צעירים להיות מורידרך מבינים ומכשרים. השעורים נהנים בערב, יום השבת ויום הראשון מקדשים לטיולים. הקורס ימשך 3 חדשים ויגמר במיול של 10 יום בארץ. לאחר גמר הזמן הזה יכתנו התלמידים ויקבלו תעודות. כל אלה שתעודות תהיינה בידם יתארגנו אחר כך להכיר מורידרך יהודים.

חברת הכשרת הישוב בארץ-ישראל בע"מ.

בימי הקונגרס האחרון בקרלסברג, בי 4 לספטמבר 1921, היתה בפעם הראשונה מוכן התפרצות המלחמה העולמית האספה הכללית של חברת הישוב בארץ-ישראל בע"מ, אשר נמסר בה דיווח שבין על פעולות החברה עד לסוף שנת 1920. מהומן הוא ותלאה הוצאו לפועל ההעברות של הקנינות ההשוכות הקודמות ונרכשו שמחים נוספים בעלי ערך רב.

א. אדמה חקלאית.

1) קרקעות סודסוק בעטקדינור ע"א. בימי הקונגרס יצאה לנסועל ההעברה הרשמית של קרקעות העמק שהיו שייכים להאחים סודסוק באלכסנדריה. על פיגדל השטח וסמום הכסף הופסת הקנינה הוות את המקום הראשון בדברוימי הקנינות עלידי יהודים בארץ-ישראל. היא מכילה את הקרקעות הללו:

דונם	29 424	נורים (כ־16 000 דונם מסוגלים להשקאה)
"	21 762	מהלל והשמחים הגובלים אותה
"	6 974	רובע אל-נצרה
"	4 473	גינניאר
<hr/>		
דונם	62 633	

מחיר כל הקרקעות הללו עלה לסך 282 388 לירה מצרית. רובע אל-נצרה וגינניאר נשארו בידי חברת הכשרת הישוב, וכל השאר נרכש עלידי הקרן הקימת. על חשבון דמי הקנינה שולם בשעת ההעברה סכום של 72 624 לירה; את השאר צריך לשלם 'בששה תשלומים שנתיים. התשלומים הללו הובטחו למוכרים עלידי איפותיקי לוביתם. על הקרקעות האלה נסדו המושבות החדשות – מושבי העובדים בנהלל ובגבעתי-חוקאל. פלוונות של גדוד העבודה התישבו בעין-חרוד (נורים) ובתל-יוסף הרחוקה ממנה כ־5 קילומטר.

תל-יערם. את הקרקע הוות הבטחנו לנו עלידי חוזה עוד בשנת 1912. עליפי החוזה הזה היה צריך להוציא לפועל את ההעברה הרשמית במשך שלש שנים, בתור דמי קדימה שלמנו 5,000 לירה תורכית כנגד איפותיקי על האדמה הוות. בו בזמן לקחנו את האדמה הוות גם בחכירה. מפני התפרצות המלחמה לא יכלה הקנינה להתגשם; אבל לא חשכנו כל קרבן כדי להחזיק באדמה הוות. התקשרנו בשטר חכירה חדשים ותחוקנו במשך כל השנים בקביצת פועלים אשר התישבו על האדמה כדי לעבדה ולשטרה. בינתיים מת המוכר, והמשך המשאומתן עם יורשיו לא הביא לידי תוצאות חיוביות. מפני שדרשו מחיר גבוה יותר מדי, בחדשים האחרונים של שנת 1921 עלה סוף-סוף בידנו לבוא לידי הסכמה עם היורשים וכדצמבר 1921 יצאה לפועל ההעברה הרשמית על שמח של 18,201 דונם. 8000 דונם מהאדמה

הואת מכרנו מיד ל"קהלח ציון" מאנדריקה להרחבת נבולו "בלפוריה" 5000 דונם הושבת הקרקעהקמת לרכש בשביל קבוצת אנרים מטרנסילבניה שכבר באו לארץ והביאו עימם בקר וגם אינבונטר אחר.

3) הרבת העיוני החווה לרכישת חרבת העיוני נתתם מיד אחרי כבוש האנגלים. אבל לא יכולנו להביא את הקניה לידי גמר מפני האסור שיצא מהממשלה על מכירת קנינת קרקעות רק לפני שנה בערך יכולנו לחדש את המשאומתן. אבל לדגלי הפרוד שקם בין בני הכפר ושהסתבך אחריוכך במשפטים יכולנו רק אחרי עמל רב להגשים סוףסוף את ההעברה הרשטית. רוב השטח של 4700 דונם נרכש עליודי אחוהדאי בניורוק. את השטח של 1000 דונם בערך שנשא עוד ברשותנו הושבת הקרקעהקמת לרכש כדי להגדיל את מושב העובדים בעיוני. אחוה בניורוק אשר באיבהה מהנהגם מר ישעיהו ירחע נמצא בארץ זה כשנה וחצי התחילה כבר בעבודה על אדמתה; היא נגשה לסדר הספקת המים עלפי שיטה חדשה (עליודי רבון צנורות חקיעים בניקומות שונים באדמה במקום באר חפורה) ונמצאים כבר בדרך מרקטור ומכשירים מודרניים אחרים לתרישת האדמה והכשרתה.

4) התקשרויות בחושים:

א) בגבולו נסיציונה וראשון לציון התקשרנו בחוזה על שטח של 10 000 דונם. כ-3000 דונם נרשמו כבר על שמנו כנגד תשלום של 6000 לירה על חשבון דמי הקניה. המוכר הההוב להעביר עד ל-10,000 דונם בהמיבה אחת על אחד מגבולי המושבות הנ"ל לא יאוחר מחדש מאי 1923.

ב) מצפון גהרהירקון התקשרנו בחוזה על שטח של 16 000-20 000 דונם. האדמה הואת נשתרעת עם שפת הים ומתאחדת מצד אחד עם אדמת "אחוה בניורוק" על חשבון דמי הקניה שלמנו עד כה כ-3000 ל"מ.

ג) בבקעת החליקישון רכישנו שטח של 14 000 - 16 000 דונם. בקרבת הכביש ומסלה הברזל ובמרחק של 7-11 קילומטר מעיר חיפה. בקניה הואת השקענו כבר כ-15 000 ל"מ חלק מהאדמה הואת נרכש עליודי הקרקעהקמת ליסוד מושבה על שם הד"ר צ'לינוב וחלק אחר - עליודי חברת חשובה אינדוסטריאלית. האדמה סמוכה למגרשי הבנין אשר נרכשו עליודי חברתנו על הברמל האדום ליסוד עיריגנים (נהישאנו) ולמגרשי הבנין האחרים בדרך לנצרת במרחק של 2-3 קילומטר מהחנת הרכבת. כאן עתיד להתפתח ישוב צפוף המבוסס על חעשה ותקלאות.

אדמה בערים.

1) קרקעות הפטריארכיה היונית בירושלים. ב-12 ליולי 1920 נתתם חוזה בנינו ובין הפטריארכ דומיאנוס. אבל הועדה לעניי הכספים של הפטריארכיה אשר נמתה עליודי הממשלה דרשה תנאים רבים אחרים כדי לאשר את החוזה. המשאומתן עם הועדה נמשך חדשים רבים, ורק ב-15 לדצמבר 1921 נחאשר החוזה עליודי ועדת הכספים קולונל ברוך. מנהל מחלקת ההכנסות של הממשלה בתור נשיא, סגן מושל ירושלים מר לוק בתור סגן, ארכיבישוף דומיטיאנוס ומנהל הבנק קרדיט לואונה מר גראסימוס. רק חבר אחד של הועדה, אלוישמוטאבי (חבר הועד של האגודה המושלמית הנוצרית) מנע את חתימתו. ב-17 לדצמבר, בא האשור של הנציב העליון, ב-12 ליוני 1922 נרשמו סוףסוף הקרקעות בספרי האחוה של הממשלה על שם חברת הכשרת הישוב והקרקעהקמת לישראל.

חלק מהשטחים האלה נחשבים למשובחים שבירושלים, בקרבת שעריה ורחוביה. הבנק אנגלומצרי וחברת אנגלופלשתינה, יבנו להם את כתיבה על אחד המגרשים הללו; ונסדה אגודה של סוחר ירושלים כדי לכוון עליו מרכי מסחרי מודרני. המגרשים הולכים יותר ונעדרו לבנין שכונות. ואלה הם השטחים:

א. נְאֻמִיטוּס ברחוביה והשטח הגובל אותו			
המשטרע עד לבנין ביתהספר „בצלאל“	87 398	אמה ²	97 746 לי"מ
ב. מגרש אנטונוס בדרך למסלתיברול	30 378	”	60 737 ”
ג. זנגיריה, עלידי מנור רטיסכוך	218 499	”	32 774 ”
ד. טראלהאס בקרבת תלפיות בדרך ביתחלם	197 826	”	14 836 ”
	53 4101	אמה ²	20 6113 לי"מ.

2) שטח של 110 000 אמה בירושלים, נכערה בקרבת מסלתיברול. השטח הזה נקנה בשביל הקרן הקיימת כדי לאחד את הקרן הקיימת, שקבלה מאת „החובני ציון“ ואדמת חברת הכשרת הישוב בטקום ההוא.

3) שטח של 22545 אמה בירושלים, בקרבת תחנת מסלתיברול ושכונת תלפיות עלידי המנור סנט קלאוד; רכישת עוד שטח בגדול שכנה הגובל אותו עומדת להתנשם, עלידי הלואה מצדנו באיפותיקי של האדמה הזאת.

4) בצפונות תל-אביב רכשנו שטח של 240 דונם. את האדמה הזאת קנינו עוד לפני המלחמה עליפי חוזה ושלמנו סכום הגון בתור דמיקרימה. אבל הדבר הזה נסתבך אחר-כך לרגלי חובותיו המרובים של המוכר ולרגלי מצבים משפטיים מיוחדים. סוף-סוף עלה בידנו להוציא לפועל את ההעברה הזאת בפברואר 1922. כי השטח ימכר מיד לארבע אגודות של בוניבתים, ועוד בקיץ הזה יתחילו בבנינם. עלידי הקניה הזאת גדל השטח של תל-אביב בשמינית אדמתה.

5) בדרומית יפו, אחרי כבוש הארץ עלידי האנגלים נעשה החוזה בין המוכרים ובין חברתנו ביחד עם חברת „גאולה“, חברת אנגלופלשתינה ומד י. ל. גולדברג בתור באיכה של חברות אחדות מרוסיה על רכישת קומפלקס גדול של קרקעות בטקום הזה. אחרי עטל רב עלה בידנו להעביר שטח של 1000 דונם. ההעברה עוד 1000 דונם בערך עומדת לצאת לפועל בקרוב. מזה מכרנו 1500 דונם לאגודה „בית וגן“ ביפו המונה כ-800 חבר, זאת השאר הננו שומרים בשביל קונים מחוץ-לארץ.

6) בית האחיות בחיפה, שטח של 19 223 ביחד עם הבנינים, במרכז העיר. רכשנו אותו מידי „האחיות הצרפתיות“ בשביל סוחר חיפה לבנין מרכז מסחרי מודרני. המחיר עלה יותר מ-27 000 ל"מ, חלק מזה לשלם מיד והשאר בשלשה תשלומים שנתיים. – כמרכי נרכש בעיר עוד שטח של 21154 אמה בשביל בית-החרשת „שמן“.

7) עלידי „הדרה-הכרמל“ בחיפה קנינו בשביל הקרן הקיימת שטח של 109 000 אמה; השטח הזה מחבר את שכונת „הדרה-הכרמל“ עם העיר חיפה, ובקרוב יבנו עליה בתים.

8) הכרמל. רכשנו שטח של 169 788 ממרז בקרבת הסנטוריום של שניידר במחיר של 15 000 לירה. ההעברה הרשמית יוצאת עתה לפועל. חלק מהבנינים מכרנו כבר לאחרים. עוד לפני המלחמה רכשה חברת הכשרת הישוב בשותפות עם חברת נכסי דלאינירו „פלשתינה“ שטחים הנונים על הכרמל. חוזה, שנעשה עוד לפני המלחמה על שטח של יותר מ-3000 דונם ושהביא אחר-כך לידי חלוקי דעות בין שני הצדדים, נקבע עתה מחדש לפרטיו. שטח של 1500 דונם מזה מכרנו עתה לאגודה ברוסיה.

10 עליד הטכניקום בחיפה רכשנו עוד חלקה בת 28,400 אמה, חלק מהמשלה וחלק טמוכרים פרמיים, כדי להגדיל את השטח של "הרדחברטל". חלק חשוב של החלקות הללו נמכר מיד לאחרים.

110 עליד טערת אליהו הנביא בחיפה קנינו כשביל אגודת בוגריכתיים בחיפה שטח של 30,947 אמה במחיר של 2200 ל"פ.

111 הכטל האדום בחיפה. בשנת 1920 רכשנו על ההר הזה שטח של 800 דונם כשביל אגודת בוגריכתיים ("נהדישאנן") בחיפה ואגודה אחת מרוטניה. רוב החברים שבחיפה הם בעלימלאכה החושכים לעסוק באומנותם בעיר ולסדר להם משק ביתי בעיריהגנים אשר יכנו, כבר נסלל דרך המחבר את ההר עם דרךהמלך לחיפה, גם מתחילים כבר בכנין הבתים. להגלי ההר הזה בדרך לנצרת רכשנו קרוב ל-2000 דונם, ויותר מהחצי מכרנו כבר לאגודות שונות בחיפה, עלפי רוב בעלימלאכה ופעילים, ליסוד עירגנים.

ארגון מכירת הקרקעות.

לפני המלחמה לא היה קושי במכירת קרקעות. גם על הקרקעות החקלאיות וגם על מגרשי בנין בערים היתה הדרישה יותר מההצעה. בעת יש לחברת הכשרת הישוב בגלל קניותיה האחרונות כמות גדולה של קרקעות למכירה. לעומת זה ואין מכירה במדה הראויה מפני חוסר ההשתתפות של יהודי רוסיה בבנין ארץישראל ומפני הולטת הנמוכה במרכז ובמזרח אירופה. נחוץ לארגן את מכירת הקרקעות ככל הארצות שיש למצוא קונים לאדמה בארץישראל.

נסיעתו של ד"ר טהון לחוקיארץ.

למטרה זו נסע ד"ר טהון בסוף דצמבר 1921 לאירופה. הוא השתתף בשיבות הועדה הפועל של ההסתדרות הציונית בוינה (דצמבר 1921) ובברלין (מרץ 1922), והיתה לו ההזדמנות לברר לבאידיה של הפרקציות השונות וההסתדרות הארציות את הפרובלמות של הכניסת קרקעות בארץישראל. במרוכזו הוא לו שוחות עם חברי האקסיקטיבה והועדה לכלכלה ולעניני הכספים של ההסתדרות הציונית בהיותו בלונדון. הד"ר טהון עבר ביחוד את מרכזי היהודים כפולניה ובליטות: קרקו, לבוב, סטניסלוי, ורשה לודג, ביליסטוק, קובנה, שבלו, נתברת, כי למרות הולטת הנמוכה שבארצות הללו ישנם בעלנים במספר רב להכניסת קרקע בארץישראל, וכי עלידי ארגון טהאים ותנאי השלומים נוחים יותר אפשר למכר שם קרקע בכמות מרובה. בכל המקומות נסדו ועדים של חברים חשובים ואנשימעשה, אשר הציגו להם למטרה לעבוד בתור באיכה של חברת הכשרת הישוב "לגאולת הארץ". נמנו באיכה במקומות האלה:

1. בורשה: ד"ר מ. קלוטל, ראש ההסתדרות הציונית בפולניה, בתור יו"ר; א. פודלישבסקי, חבר הועד הפועל; יואו לויטה, ראש המשרד הארץישראלי.
- הסתדרות המורחית: ה. פרבשטיין, לוינאפשטיין.
2. בלודז: אידוסק, בעליביתחדישת; צ. ליטוץ " " " "
3. בויילנה: בניטין אפשטיין בתור יו"ר; יצחק ברגר מינינסק, סוכיר.
4. בביליסטוק: ד"ר גראדואר.

5. כלטברג: ד"ר י. קורקיס, עורך־דין;
פרוסטיג, עורך;
לנדוי, מנהל בנק.
6. בקרקוי: ד"ר אברהם שפיגל;
אינגנר צימרמן;
ג. ואקסמן.
7. בסטניסלוי: ד"ר שפרויהוסר; משדד ארץ־ישראל;
עורך־דין לויפר.
8. בקובנה: מינסמר ד"ר סולובצוק;
ב. וולף;
הרב הראשי שפירא.
9. בווינה: ד"ר ליבנהרק, עורך־דין;
ד"ר סופר, דופאי־שנים;
ג. רקר.

הד"ר טהון בקר גם את בלהן, ליפצויג, אמשטרדם, האג, לונדון ופריז. ארגון ועדים
בניקומות הללו היה דורש נהרבה יותר זמן ממה שאפשר היה לד"ר וטהון להשאר מחוץ לא"י.
אבל ברור, כי יש אפשרות בארצות האלו לעבודה פזורה בשביל הכושר אדמה בארץ־ישראל
והשגת סכומים בשביל החישובהנן ההקלאות. יש לקוות, כי תתעורר ותתחיל מחדש העבודה
לישוב הארץ בהשתתפות רחבה של ידיו ארץ־ישראל, שיוכל להביא לידי יחס פורה בין
הקפוטל היהודי והעבודה היהודית. הברות של בעליהון בחדר עם קבוצות פועלים תיסדנה
מושבות חדשות, אשר תחנה לחלוצים עבודה ואפשרות של החישובות במושבים האלה, והבעלות
אשר בהוץ־לארץ ירכשו להם נחלאות שיוכלו להתישב עליהן כבואם לארץ־ישראל או להשיג
רוחים מהאימים על הסכומים אשר השקיעו בהם.

ירושלים, סוף תרפ"ב, יוני 1922.

דין והשבון של בנק הפועלים בע"מ

מאחרי האספה המיסדת עד 31 מאי 1922.

סדר הדפוס של פעולות הבנק כמו שהן מתבטאות במאון המולה שמונה לפנינו, בעד הזמן שמהאשון לדצמבר 1921 עד 31 מאי 1922, הציעו את המוסד הצעיר צעדים חשובים לפנינו, לקראת המטרה, שהציב לו בראשות המוסד.

ראשיתו ואת מתחילתה אמנם.

מוטן מוקדם להמאון: על פי החוזה שנחתם ביום 1 אפריל 1921 בין ההסתדרות הציונית בלונדון ובין ההסתדרות העובדים הכללית בארץ ישראל, הוסכם ליסד בנק לפועלים שיקרא "בנק הפועלים בערבון מוגבל" פועלו ארץ ישראל התחייבו על פי החוזה לתרום בעצמם או להחתים אחרים על המניות הרגילות, וההסתדרות הציונית קבלה עליה לעימת זה לתרום בעצמה או להחתים את "אוצר החיישבות היהודים בע"מ" על המניות של בכורה – בכל פעם על 5000 מניות בכורה לאחר שיהיו חתומים 5000 מניות רגילות, מלבד זה הסכימה ההסתדרות הציונית להביא את אוצר החיישבות היהודים בע"מ לתלוות לבנק הפועלים מיד כשהפתח בעסקים סך 30 000 לירות שטרלינג על פי הנאים מסוימים – וסכום נוסף של 9000 לירה בתנאים מסוימים לאחר כך. הודות לקרן מלוח זה של ההסתדרות הציונית התחיל הבנק בעסקים תוכף אחרי הצימת החוזה. במישך הזמן שלפני האספה המיסדת – אפריל – נובמבר 1921 – כבר נתנו הלוואות שונות, שעלו במחזורן לעשרות אלפים לירות, למשקים החקלאים ולעבודות צבוריות, אשר העסיקו הרבה אלפים פועלים – על ידי הנהלת הבנק – מרכבת משלשה באיזכה ההסתדרות הציונית וארבעת של ההסתדרות העובדים, עם מנהל ראשי מצד ההסתדרות הציונית. בקרן המלוח של ההסתדרות הציונית הונח לכתחילה יסוד לפעולות תכופות ומתאימות לתועלתו של המוסד. על יסוד זה והודות להמשכה העבודה על ידי הנהלת הבנק מן האספה המיסדת ואילך בהתאמצות והסתגלות בהטית האמצעים –

האחר חצי שנה של קיומו הרשמי

הצליח הבנק להגיע למאון שהוחם באקטיבה של 66 550 ל"מ (נגד 27 63 על 1/12), ושיש בן הון עסוק בסך 35 312 ל"מ (נגד 16 785 על 1/12).

האמצעים של הבנק נמצאו לו.

כאמור, בראש וראשון טקרו המלוח של ההסתדרות הציונית בסך 26 712 ל"מ ומאון 1/6 ומתשלומים בעד מניות הבנק שנכנסו עד 1/6 במוומן בסך 8600 ל"מ. וע"ד המניות למטה. מלבד זה נמצא על ידי הבנק בפקדונות וכסבומים עוברים עוד 8882 ל"מ ומאון 1/6. בהתאמה להמספרים האלה הולכה ומתפתחת

השקעת הכספים של הבנק.

תחת החובות מכל הסוגים, שהגיעו להבנק על פי המאון להתחלת מרס בסכום 12,337 ל"מ ומלבד 6208 חובות ישנים, הנה יש לו להבנק אצל נתבעים ובשטרות בנכיון על הראשון ליוני סכום של 32,553 ל"מ. חוץ לזה, בהתחשב עם סכומי הפקדונות שעל ידי הבנק ועם מצב העסקים הנתמכים על ידו, שעלולים להעמיד לפניו דרישה תכופה לאמצעים – הבנק מחזיק בקופה ובבנקים הן במונחים סכום של 10,559 ל"מ (מאון 0.16).

אופי ההלוואות והבטחות

מסוים על פי התכנית שעובדה על ידי ההנהלה, בהתאם למטרת הפעולות ושטירת קיומו והתפתחותו של הבנק, מלבד ההתחייבויות הנהוגות מצד הנתבעים, רוכן של ההלוואות מובטח בשעבודים נוספים של חקודות הממשלה לקבלת תשלומים בעד עבודה, בהתחייבויות מנותני עבודה בטוחים, בשעבוד תקציבים מסוימים ובטוחים ובערבויות של ההנהלה הציונית ושל מוסדות שיש לטמך עליהם. הסכומים והתקציבים המיועדים עולים פי שנים ושלושה על סכומי ההלוואות.

תנאי מפורש והכרחי להלוואות –

שהן נחתות בדוכן דק לעבודות צבוריות, לחקלאית, לקואופרטיבים ולמוסדות בשביל העסק פועלים. ומפני זה הבנק נותן הלוואות לכל עסק או פעולה רק באותה המדה, שמהאימה לסכום שיצא בעסק זה לשכר עבודה בלבד. זה עולה מ-30% ועד 50% של הוקף הענין, מה שמקיל ומבטיח גם סלוקן של ההלוואות.

זמני ההלוואות.

בין בשטרות ובין בסוגים אחרים משהדלים לקבוע עד כמה יאפשר על פי טבע הענין, לתארוכים היותר קצרים, ככדי לאפשר פעולות חיות וחזרות ולשמור על בריאותם של העסקים. ההלוואות לצרכי בנין בשביל הממשלה וכו', אמנם, אין להם זמנים קבועים והן נפרעות בסירוגין, בטדה שמתקבלים התשלומים המשעובדים לבנק מאת הממשלה וכו', ואולם התאריך האמצעי, כפי שהורה הלסיון שלפנינו, יוצא לנו משלשה יעד ארכעה חדשים להלוואה, עם התפתחות הענינים הבנק משהדל, במקום ובטדה שמוצא לאפשר, להוציא כל מקורות מהוג פעולותיו, והוא נותן את הלוואותיו על פי הרוב לזמנים קבועים מראש, עם כל הבטחות, השעבודים וההתחייבויות שמחויב עליהם טבע העסק; הבנק מעביר את ההלוואות כסוג של שטרות בנכיון, ומשום כך –

היתרה של ההלוואות

על פי המאון של 16 מציגה כבר: נתבעים ישנים רק 9840 ושטרות בנכיון 22,712, סוגי הלויים מסוימים במאון החדשי 4, מהם:

3367 400	ובשטרות	7098 899	עבודות צבוריות בנתבעים
16013 670	"	58	חקלאות
2722 400	"	1704 430	קואופרטיבים
555	"	833 280	מוסדות
53 960	"	146 075	ישנים
22712 430		9840 684	בס"ה

אך בנוגע לחובות מסוג הנתבעים יש לקוות שיסולקו במשך החדשים הקרובים, לפי מהלך העבודה, הרי לחובות מסוג השני יש כבר זמנים קבועים נגד שטרות, מאה ועשרים ושמונה במספר, שזמן פרעונם חל –

1402 750	בסך	ליוני	18	1	ביק
3225 040	"	"	30	15	"
1531	"	ליוני	16	1	"
4553 805	"	"	31	15	"
641 960	"	אוגוסט	15	1	"
4790 930	"	"	31	15	"
5083 945	"	ספטמבר	30	1	"
905	"	אוקטובר	31	1	"
564	"	נובמבר	30	1	"
14	"	דצמבר	31	1	"
22712 430	בס"ה				ליו"ט

התוצאות החבריות מפעולות חצי השנה

אפשר לציין כמספיקות טאר – בהתחשב עם מעוט הסכומים השמועים. בגלל הגורמים הכלכליים שלא היה כהם משום הרחבת העסקים וקבלת רוחים. מסכות טכניות לא יכולנו להכניס במאון על 16 איראלו מלואים לחשבונות בכדי להסיק חשבון מדויק של הפסד רווח. אבל על יסוד המספרים ועל פי ההתפתחות המוחשית והבולטת שלפנינו אפשר לקוות שנגיע להשוואה שלמה בחשבון של הוצאה והכנסה. תחת זה אפשר לאמור בכטחה ובהחלט שלא נשקף להבנק שום הפסד וגרעון בחשבונות הרכוש שלנו. האקטיבה די בטוחה ושמורה, בריאה וחיה, באותה הנדאות אפשר לדבר על דבר –

התוצאות המכוונת של פעולות הבנק.

הן הרבה יותר גדולות והשוכות מטה שאפשר היה לשער מראש. גם אחרי שנסיר את המספרים הטושפעים על ידי העברות וכו' ונעמיד רק על עצם הפעולות הממשיות נמצא, שמראשון לדצמבר 1921, ביחד עם האקטיבה שעברת מהתנהגת בירושלים, ועד הראשון ליוני 21, הספיק הבנק:

38	הלוואות לעבודות צבוריות	בסך	26504 282	ליו"ט
32	" לקואופרטיבים	"	8275 900	"
51	" לחקלאות	"	23552 350	"
12	" למוסדות לשונים	"	1790 035	"
		בס"ה	60122 567	"
	בינתים נעשו סלוקים על סך		27869 453	"
	שאחרי זה נשאר בהלוואות (מאין 1/6) סך		32553 114	"

כמו שנזכר לעיל, ברובן הגדול, ההלוואות נתנות רק לשם העסקת פועלים. גם המשקים החקלאיים, כשהם מקבלים לצרכי בנינים, בשביל רכישת בהמות עבודה וכו', מלבד שהם מגדלים את הרושם המשיקי ויוצרים להם סביבה יותר בריאה ומוכשרת לעבודת עצמם ומדחכים בזה את מקור פרנסתם – הם בוראים על ידו זה עבודה לפועלים שמוציאים לפועל את הכניסים, הסלול, התובלה וכו'. לפי זה די לקחת בחשבון: גובה אמצעי של 30 000 ליו"ט בהלוואות הבנק, על פי האמצעים שיש בדישותו כיום; מחזור של ארבע פעמים בשנה, לפי התאריכים המקובלים, וגובה אפילו יותר מבינוני של שכר יום לפועל – שיוצא לנו, כי בהלוואות הבנק משתלמים יותר מארבע מאות אלף יום-עבודה בשנה; ואת אומרת הבנק ויצר עבודה לאלף ושלש מאות פועלים, כשכל אחד

עובד 300 יום בשנה. אבל לפי מצב הענינים ההשתא ועל פי שיטת החלופין, זה מספיק להחזיק צבא שלם של יותר מ-2000 פועלים בתמיהות.

הנהלת הבנק מכירה בעדכן הגדול של פעולותיו, ומתוך הכרה זו היא מתמידה לשמור על עניניו, ככדו לרכוש לו אמוץ וכבוד מצד הקהל ובשביל להגדיל את הונו על ידי –

הפצת המניות וגביתן.

גורמים רבים, כלכליים ופוליטיים, הביאו לידי כך שמכירת המניות בארץ ובאירופה כמעט שנעשתה לבלתי אפשרית – ובאמריקה טרב הספיקו לרכוש להם הכרה שלמה ומקפת מחיבותו העצומה של מיסדנו בשביל עולם הפועלים וישוב הארץ. ובכל זאת אפשר לציין בשביעות הציף כי מלבד מה שנכנס בעד מניות של מיסדים (100 ל"מ) ומניות בכירה (4000 ל"מ), עד הראשון ליוני נדשמו כבר בספרו הבנק 2650 איש שחתמו על 4562 מניות הנלוות. התשלומים שנעשו על חשבון זה עד היום עולים לסך 2223,100 ל"מ, ואולם באותו הונו נכנסו השלומים בסך 2277,725 על חשבון מניות גם מאנשים שלא שלחו עדין את רשימותיהם המפורטות, כדי להכניסן כספר החותמים. אי אפשר על כן לאמור כמה מניות נמכרו בדיוק, אבל בקרוב יש לציין יותר מעשרת אלפים מניות הנלוות, חסרות רק הודעות והפורטולות השונות. יש לקוות כי עד סוף השנה השולם מכירת המהדרה הראשונה של מניות הבנק, ומתוך כך אפשר גם להביט בכמהה על

הפרספקטיבה של הבנק.

במהה שיננסו יותר ויותר כספים ממכירת המניות הנלוות, וכנגד תשלומים בעד מניות כבודה, כן ילך ויקטן החוב של קרן המלוה. אך לעומת זה אין ספק, שסכום הנספים השקועים בהלוואות יתמיד לעמוד על גובה של יותר משלשים אלף ל"מ, תחת שבהצי השנה הראשונה באופן אמצעי היה עסוק בהלוואות הבנק, בקרוב, רק סכום של 15 000 ל"מ מזה אפשר להסיק שפעולות הבנק עתידות להיות עוד יותר רחבות ויותר פורות. אפשר על כן להשיב, שהרוחים יספיקו לכסות על כל ההוצאות ולשלם רבות בלי גרעון, אמנם, דבר לניל ומכעי צריך היה להכיר גם גרעון של סכום מסוים אילו היה עומד לפנינו כהוצאה של שנת התחלה יארגין, ללא אמצעים גדולים ובתוך מצב כלכלי ופוליטי ווצאים מן הכלל. לראת גרעון חשוב התמונה גם דעת הקהל, וגם הנהלת הבנק, ולפיכך נעים ביותר ונחון להדגיש, כי לפי מצב הענינים בעת, אנו יותר קרובים להוצח כחשבון של הוצאה והכנסה – ורחוקים מכל חשש של הפסד בחשבון הרכוש של הבנק, כי בעצמם שאלת הכרואת והבטחון של האקטיבה אין שום ספק.

מאון לויב 31 מאי 1922

אקטיב

	1. הקפה והבנקים
	מזומן בקפה, בבנקים
10959, 631	ובלוטה זרה
	2. חשבון המניות
17832, 175	אחרי התשלומים שנכנסו
	3. חותמים על מניות
3567, 000	שיורי התשלומים לגובינא

		4. נתבעים שונים
10466,299	.	עבודות צמודות
16071,670	.	קהלות
4426,830	.	קואופרטיבים
1388,280	.	מוסדות
32553,114	<u>200,035</u>	שונים
		5. הוצאות
	578,666	כלליות
	790,080	היסוד
1432,246	<u>63,500</u>	למפע
111,050		6. אינבנטר
94,127		7. הפצה וגבינה של מניות
<u>66550,243</u>		

פסיב

30000,000	.	1. תהון היסודי של מניות הבנק
26712,500	.	2. קרן המלווה של ההסתדרות הציונית
7501,435	.	3. פקדונות בעו"ש הגיל
1381,402	.	4. סכומים עובדים
954,906	.	5. דוחים, רבית וקומיסיה שנכבו
<u>66550,243</u>		

בנק הפועלים בע"מ

דין-וחשבון

מפעולות מחלקת העבודה של ההנהלה הציונית בא"י
בשנת תרפ"ב.

מצב העבודה בארץ.

פעולת המחלקה החדשה שבהנהלה הציונית לעניני העבודה בארץ החלה בחדש השון תרפ"ב. התחלת הפעולה הזו חלה בשעה די קשה בשוק העבודה ובמצבם של העובדים העברים בארץ. טרם עברנו לסקירת המצב ותוכן הפעולה במשך השנה חשוב לציין שהיקף השאלות והצרכים העומדים בקשר עם עניני העבודה בארץ התרחב במדה רבה במשך השנים האחרונות. שאלת העבודה העברית חדלה מהיות שאלה פרינציפיונית ושנושאהי הם רק מספר מצומצם של מאות פועלים ארעיים במושבות יהודה ואיזה עשרות פועלים קבועים בחוות וקבוצות הגלילי סטטיסטיקה מסודרת המבליטה בדיוק את תמונת העבודה בזמנים השונים. לא היתה עד כה מכוון לסטטיסטיקה כזו עומד רק עכשיו להסתדר. בעזרת מחלקת העבודה ע"י הסתדרות העובדים הכללית. אילם לפי החומר שישנו כבר בלשכות העבודה ובמיסדות ההסתדרות של העובדים אפשר לקבוע בעיקר את המספרים הבאים הנותנים מושג ע"ד התרחבות מהנה העובדים בארץ

בסוף חרף תרע"ט	היה המספר הכללי של העובדים בערך	1880	איש
"	תר"פ	3000	"
"	תרפ"א	6500	"
"	תרפ"ב	9200	"

העליה במשך השנה שעברה ובהרשי הקיץ האחרונים הגדילה אפוא במדה רבה את מספר העובדים העברים בארץ ויחד עם זה פרצה גם דרכים חדשות לקיומם של ענפי עבודה יחדשים בארץ. שעד עתה יהודים לא היו עסוקים בהן כלל. או במדה בלתי גכרת לגמרי. בשנים הקודמות היו הפועלים מרוכזים בעיקר במושבות יהודה. בערים עבד רק מספר לא גדול של פועלים בתעשייה הזעירה ובישור חולות תל-אביב; אבל העליה שורמה לא פסקה במשך כל הזמן וחסור הדירות שבא בעקבה הרחיבה את דרכי הבנאות בעיר והפועלים היהודים התחילו לכבוש יותר ויותר את ענף עבודה זה. שנהיה לענף מרכזי של העבודה העומד במדרגה שניה אחר עבודת החקלאות; באו, אפוא, שנויים יסודיים בכל מצב העבודה בערים שבהן — מלבד עובדים נושאי משרה שונים — התרכזו קרוב ל 4000 איש בעבודות שונות. מלבד הבנאות נוספו עוד מקצועות עקריים שונים בארץ; הפועלים העברים פרצו דרך בעבודות הרכבת. התחילו לעסוק

בעבודות הפריקה והטעינה בנמלי עבודות טרנספורט בסוסים, חמורים וגמלים, בסלול זרכים
בנין גשרים ועבודת הבראת והכשרת הקרקע.

בהתרחב מחנה העובדים יותר ויותר בארץ נולדו צורות חדשות להבטחת קיום
העובדים — כמו מוסדות פעולה עצמית להבטחת דרך העבודה העברית.

שאלת מחוסרי העבודה עומדת כמובן במרכז הדאגה של צבור הפועלים והאחריות
בשאלה זו עמוסה מאליה גם על ההסתדרות הציונית.

דבר מחוסרי עבודה הוא הזיון רגיל בארץ של אימיגרציה שבה רגיל עודף אנשים
חדשים על אפשרויות העבודה, וכיחוד בארץ ישראל שהיסודות הכלכליים בה הנם במצב של
התהוות, המתפתחים וגדלים יחד עם העליה, אמצעיהם ופרי יצירתם של העולים. חוסר הקביעות
במצב הכלכלי והמשקי של הישוב ושרשי הכלכלה החלשים עדיין — כל זה גורם לעתים קרובות
לשנויים, עליות וירידות בלתי צפויות בשוק העבודה. בכל זאת אפשר לציין, שאם גם לא באה
כל ירידה במספר העולים שנכנסו לארץ בשמונת החדשים שאחרי הקונגרס בקרלסבד (שהגיעו
בכל חדש מ 90—800 איש) לא גדל בכל זאת האחוז היחסי של מחוסרי העבודה והוא שווה בערך
לאחוז של שלשת השנים הקודמות. כפי שנראה מהטבלא שדלקמן:

בסוף חרף תרע"ט	היו מחוסרי עבודה	225	איש שווה	12%	מהמספר הכללי של הפועלים שהיו אז.
" " " " " "	" " " " " "	250	" " " " " "	8 1/2%	" " " " " "
" " " " " "	" " " " " "	600	" " " " " "	9%	" " " " " "
" " " " " "	" " " " " "	1260—1000	" " " " " "	12%	" " " " " "

כאמור כבר לעיל חלה התחלת הפעולה של מחלקת העבודה בזמן קשה מאד במצב
העבודה בארץ. בזמן תגבורת של חוסר עבודה והתהוות רזרבות גדולים של עובדים בטלים. הזמן
הזה היה זמן של מעבר, העבודות הקבלניות אצל הממשלה שהעסיקו בחדשי הקיץ האחרונים
של השנה החולפת כ 2000 איש הלכו והתקרבו בהדרגה ל די גמר. באופן שבחדשים הראשונים
של החרף של שנת תרפ"ב עסקו בהן רק כ 200 פועל. גם הבנינים ביפו וחיפה הלכו אז ונגמרו
עם בוא החרף. הורע אז גם המצב במושבות. המושבות שהעסיקו מספר חשוב של פועלים אחרי
מאורעות מאי 1921, החלו במשך הזמן להפחית לאט לאט את מספר הפועלים העברים, עד
כדי מינימום.

אמנם בתור הצלה הקלאית במצב היו אותם הסדורים החדשים של החקלאות שהוספו
נקודות חדשות בנהלל ועין חרוד, אשר במגמתם היסודית הרחיבו בעיקר את נסיונות העבודה
העצמית היוצרת בחקלאות; אבל הודות לכל המצב המתאור לעיל עמדנו בארץ בכ"ו לפני מחנה
מחוסרי עבודה שהגיע — אם נצרף אליו את העולים החדשים שישבו במחנות העליה — קרוב
ל 2000 איש. ושאלות של סיוע ויצירת תנאים נורמליים להעסקת מחוסרי העבודה הזמניים
האלה תפסו מקום מרכזי בדאגותיה ותפקידיה של מחלקת העבודה.

מחלקת העבודה ותפקידיה

במחלקה החדשה הזו התרכזו, מובן מאליו, ראשית כל כל אותם הענינים שבהם טפלה
הנהלה הציונית מקודם, ושהיה להם קשר עם צרכי העבודה והעובדים; כמו כן המו"מ הרגיל
עם חלקי צבור הפועלים ומוסדותיו השונים. ברצותנו להגדיר את תפקידיה הקבועים של מחלקת
העבודה מטעם ההסתדרות הציונית העולמית הננו לסמנה במוסד שבו צריכה להתבטא במעשה.
הדאגה והחובה הלאומית הכללית המוטלות על ההסתדרות הציונית ביחס לצרכי האלמנטים

העובדים המשתפים בזרמיהם השונים את הארץ שלהם להצלחת התנועה הציונית בגולה ושהגם בארץ הנושא העקרי והיסודי המגשים למעשה את דבר בנין הארץ והבית הלאומי. התפקידים האלה מתבטאים לפי דעתנו בעזרה אקטיבית מצד מחלקת העבודה. בסעיפי הפעולה הבאים:

- א. בהעברת העולים החדשים לעבודות פרודוקטיביות.
 - ב. בסיוע לרכישת השתלמות מקצועית ע"י הפועלים – לכבוש מקצועות עבודה חדשים ויצירת אפשרויות מתאימות.
 - ג. סיוע למוסדות והתחלות כלכליות שונות המפתחים את הפעולה הכלכלית המקצועית של העובדים בארץ ואת ההנהלה העצמית שלהם.
 - ד. בסיוע להקלת מצבם של מחוסרי העבודה.
 - ה. הדאגה מטעם ההנהלה הציונית לצרכים סניטריים של העובדים בארץ.
 - ו. בקשרי אינז'נרמציה קבועים עם מוסדות עליה שונים של ההסתדרות הציונית בגולה בכל הענינים הנוגעים לעלית העובדים ולשאלת העליה בארץ.
- והי המגמה שקבענו לעצמנו בהנהלת עניני מחלקת העבודה. בברור צרכי העבודה. שאלותיה והתקונים ההכרחיים לבסוסה בארץ.

פ ע ו ל ת מ ח ל ק ת ה ע ב ו ד ה י

א. עבודות צבוריות

בשורה הראשונה עומדות בפעולת מחלקת העבודה ההלואות לסדור עבודות צבוריות וקבלניות שונות המוצאות אל הפועל מטעם המשרד לעבודות צבוריות של ההסתדרות העובדים. ההלואות האלה נתנו בהתאם לצרכי השעה ומצבי מעבר מיוחדים במומנטים של חוסר עבודה. ההלואות נתנו לחברות ולשכונות עבריות שונות לזמנים פחות או יותר ארוכים. מ-3–8 שנים. ברוב המקרים ההלואות הקצבו רק לעבודות ידים. ובמקרים יוצאים מן הכלל בתנאי שלא יותר מ-25% מסכום ההלואות יוצאו לחמריים הכרחיים ויתר הכסף – לעבודת ידים.

בין ההלואות שהקצבנו לעבודות מסוג זה יש לציין את ההלואות הבאות:

1.	לעיריית תל-אביב לסדור דרכים וכבישים בת"א	5800.	ל"מ
2.	לשכונה "נוה-שאנן" הנבנית בחיפה לסדור דרכים	3000.	"
3.	לסדור כביש בדגניה	300.	"
4.	לסדור כביש במחנים	300.	"
5.	למושב נהלל בשביל כביש	700.	"
6.	לסלילת כביש בשכונת בורוכוב	250.	"

בסעיף זה תופסת תל-אביב מקום ראשי הודות לחוף ולאופי המרכזי של העיר הזאת בהיי הישוב. תל-אביב נהיתה למקום משיכה ורכוז של רבים ולרגלי זה נמצא בה תמיד מספר גדול של מחוסרי עבודה. וחוסר עבודה הולך ומתחדש כאן מתקופה לתקופה ע"י זרימת אנשים חדשים מן החוץ ומיתר מרכזי הארץ. ובעת סדור ההלואות הבאנו ע"כ בחשבון את המצב המיוחד של תל-אביב.

לסעיף העבודות הצבוריות יש לצרף את עבודת הכביש בדרך שבין המושבות ראשון-לציון ורחובות שהשתדלנו בהוצאתה אל הפועל ע"י הלואה בסכום 15.000 ל"מ שנתנה מאוצר התישבות היהודים לממשלת א"י בתשלום למשך שלש שנים.

ב. הלואות להוצאת עבודות קבלניות אל הפועל.

בשנה שעברה היו למשרד לעבודות צבוריות קבלניות גדולות מטעם הממשלה לסלילת דרכים ובנין גשרים על סכום של—200-000 ל"מ. בעבודות אלו היו עסוקים במשך השנה קרוב ל-2000 פועל שרובם המכריע היו עולים חדשים. בזה מתבררים סכומי ההפסד שהיו בעבודות אלו ושכסו ע"י ההנהלה הציונית. זו היתה שנת הנסיון והלמוד הראשונה לעובדים חדשים. שמלאו את מקומם של פועלים מצרים שהובאו הנה בזמן המלחמה.

בתחלת שנה זו נגמרו רוב עבודות הממשלה והמשרד לעבודות צבוריות נכנס לתקופה חדשה של פעולה קבלנית במקצוע הבנין, שהתפתחה הודות לעליה. בעזרת אמצעים של פרטים והלואות המוסדות הפיננסיים שלנו.

ההכשרה של השנה הקודמת בעבודות הכבישים וההתקדמות בשטח הבניה. שנעשתה יותר קלה ע"י הכנסת חמרי בניה חדשים, יצרו והרחיבו את כח הקלימה של פועלים עברים בעבודות הבנין.

למשרד העבודות הצבוריות ישנן השנה קבלניות בנין במספר קרוב ל-250 בית גדולים וקטנים בירושלים, רמלה (אצל הממשלה), חיפה, טכריה ובמושבות והקבוצות השונות בגליל. בהיקף כזה של עבודה קבלנית וקוק מוסד כמשרד לעבודות צבוריות בהון חוזר. חסר הון חוזר עכב ומעכב בעד התפתחותו של המוסד הקבלני הזה. עזרת המחלקה לעבודה אשר התבטאה גם בהלואות (במזומנים וגם בערבויות) על סכום של 2500 ל"מ הקלה על המשרד לעבודות צבוריות את הרחבת פעולתו הקבלנית במקצוע הבנין. מלבד כמות הפועלים שעסוקים בעבודות המשרד לעבודות צבוריות חשובה בעינינו פעולתו גם מבחינת התפתחות הפעולה העצמית הקואופרטיבית של העובדים אשר צריכה לשחרר את חיי הישוב מפנעי הקונפליקטים בין נותני העבודה הפרטיים והעובדים.

מלבד ההלואות לעבודות הבנין אצל היהודים עזרנו למשרד לעבודות צבוריות בהוצאה לפועל של עבודות הממשלה המועטה שהיתה לו גם בשנה זו. ככה הלוינו סכום קרוב ל-2500 ל"מ: א) לבנין בתי הקברות לחללי המלחמה של הצבא הבריטי בבאר שבע ובבילה; לבנין דירות לצבא בג'נין.

ג. עזרה לכבוש ענפי עבודה חדשים.

בנדון זה המשכנו את פעולת ההנהלה הציונית עד כה בסיוע לפתוח ענפי עבודה ידועים בהוספת אי-אלה דברים חדשים.

1. מתלמידים בבתי מלאכה של הנהלת מסלת הברזל בא"י.

זה כשלוש שנים שהחלה חדירת כחות עבודה עבריים לעבודות שונות במסלת הברזל בא"י; כיום עובדים בענף הזה כ-400 פועלים. זה אמנם אחוז קטן לעומת מספר הפועלים מלאומים אחרים העסוקים בעבודות אלה. אולם אין מן הצורך להאריך בהרגשת חשיבותה הרבה של התחלה זו.

לפני שנה סדרה הנהלת מסלת הברזל על ידי בתי העבודה שלה בעין בית ספר ללמוד מעשי של המצעות השונים בעבודות מסלת הברזל. העובדים בבתי מלאכה אלה נחשבים כתלמידים במשך שתי שנים ובגמרם את תכנית הלמודים האלה הם עוברים למלוא תפקידים מקצועיים ברכבת. היות והמשכורת שהקצבה לתלמידים ע"י הנהלת מסלת הברזל אינה מספיקה לכסוי צרכי הכלכלה מצאנו לנכון להמשיך את הקצבת סכום של-120 לכל חודש וחודש להלואות למתלמדים וכזה לאפשר את כניסת 112 איש לעבודה זו. תשלומי ההלואה הזו יתחילו כשהמתלמידים יקבלו את ההוספה הראשונה על משכורתם הנוכחית.

2. הגדוד המצרי (העבודה בתחנת הרכבת בלוד). בשנת 1921. הסתדרה פלוגה של עובדים בהנהלה הצבאית של הרכבת בתחנת לוד במספר של 160 איש. הפלוגה הזאת מלאה את מקום הפועלים המצרים שעוזבו את הארץ. תנאי העבודה לא היו נוחים ומצאנו אפוא לנכון לסייע בהלואותינו להשבת תנאי הכלכלה והצרכים הסניטריים של הפועלים.

בחדש דצמבר 1921 נגמר התור הרצשון של הגדוד. בהתחשב עם מצב העבודה באותו הרגע השתדלנו בדבר התחדשות הפלוגה לחצי שנה ובחדש ינואר 1922 התגיסו שוב 168 איש. מצאנו שוב לנכון לסייע בהלואה אבל כשני תדשים לפני כלות הזמן. עם השנויים שבאו בהנהלת הרכבת שעברה מהנהלה צבאית לאזרחית. פוזרה הקבוצה הזו. בסך הכל הצטרפו הוצאותינו למטרה זו לסך — 2358 ל"מ.

3. עבודה לפועלות. — מקומה של האשה בעליה "החלוצית". מתבטא בקרוב ב%12. מבחינה לאומית וישובית החזיון הזה אינו נורמלי ואינו רצוי. אולם גם האחוז הקטן הנ"ל של עולות נפגש בקשי בלתי מצוי של סדור וקיום בעבודה. שאלת העבודה — שאלת האחיזה במקצועות של האשה. היא לגבי דידנו אחת הפרובלימות הרציניות בין שאלות העבודה בארץ. המקצועות שבהם האשה יכלה להאחו כיום הנם מעוטים. וגם באלה יכלת הקליטה היא מצומצמת עד מאד. בחקלאות בגדול ירקות ומשק הבית האפשרויות מתפתחות באטיות יתרה וצריך להוסיף לזאת שמטעם מוסרות ההסתדרות הציונית לא הקדשה עד עכשיו גם תשומת הלב הדרושה לפתוח המקצועות האלה. ביתר המקצועות שיש לאשה בהם דריסת רגל. כגון: החנוך. עבודה סניטרית. עבודה משרדית ומקצע התפירה — בכל אלה אין תקוה שלהבא יהיו מקומות פנויים לידים חדשות. המצב הקשה הזה מחיב כמובן מצד אחד לפעולה לשם הרחבת העבודה החקלאית ומצד שני ליצירת אפשרויות של העסקת פועלות בענפים חדשים במלאכה ותעשייה מחלקת העבודה הכירה בחובה זו מן הרגע הראשון שהתחילה בפעולותיה. מצאנו לנכון להפריש מתקציבנו סכום ידוע בכדי לסייע ע"י הלוואותנו להתחלות שונות שנעשו כוון זה.

מוכרחים אנו להודות שלפי שעה לא נתגלו לפנינו האפשרויות הדרושות לעבודה נשים. בתור התחלה עלינו לצין את ההלואה של—80 ל"מ שהקצבה על ידינו דרך "מועצת הפועלות" לסגל צעירות לאחד מענפי עבודות הבנין (רצוף וטיוח). בקשר עם התחדשות עונת העבודה האקטיבית בבניה עכשיו הקצבנו שוב סכום של—90 ל"מ ללמוד המקצועות הנ"ל לעוד 15 צעירות.

כמנ"כן הקצבנו סך — 200 ל"מ. בחסכמה עם מחלקת ההתישבות לסדור משתלות. בתנאי שיעסיקו בעבודה זו 20 צעירה מהעולות החדשות.

למרות הפעולה המצערה עדיין בפנה זו שבעבודתנו התעכבנו באריכות על הסעיף הזה היות ואנו נותנים ערך רב להתקדמותנו בפתרון שאלת העבודה לפועלות בארץ ואנו חושבים לקבע למפרע לסעיף זה מקום מיוחד בתפקידיה של מחלקת העבודה להבא. בסעיף זה של "כבוש מקצועות עבודה חדשים" עלינו להוסיף עוד שנתנו ע"י מחלקת העבודה וכמנ"כן ע"י קופות מלווה שונות. בערבות מחלקת העבודה. הלוואות לקבוצות פועלים שונות לרכישת בהמות הובלה (חמורים וכו') וגם לתעשית לבנים במקומות שונים בארץ.

ד. עבודות ומניות לעולים חדשים: ע"י התנאים שנקבעו בשביל הע יתרה זו האחרונה פחות או יותר מותאמה לאפשרויות והצרכים הכלכליים השוררים כיום בארץ וכל עולה מהסוג של עולים לעבודה נכנס לארץ על

יסוד פרספקטיבה ידועה להסתדר בעבודה. אולם, למעשה, במשך השנה החולפת לא פעם היה מצב כזה שגרם להתעכבותם של העולים החדשים במחנות העולים אשר סודרו ע"י ההסתדרות הציונית - יותר מכפי הדרוש. גרמו לכך סבות בלתי נראות מראש ושנויים בלתי צפויים בשוק העבודה. במדה ידועה גרם לזה האחר בפעולותיו של הבנק האיפותיקאי בהלוואותיו לבנין שכונות חדשות.

במשך זמן שהותם במחנות מתכללים העולים על חשבון תקציב העליה של ההסתדרות הציונית. ואין מן הצורך לברר עד כמה הבטלה ההכרחית הזאת פועלת לרעה על האנשים ומחלישה בהם את המרץ והתקף הרוחני שהביאו אותם אל הארץ. ולא פעם עמדה לפנינו השאלה איך לנצל את זמן שהות העולים במחנות ואת הכספים היוצאים לכלכלתם - לעבודה ובנין הארץ.

בהתאם להצעות שהוגשו לפנינו ע"י מרכז העליה של ההסתדרות העובדים הכללית. היתה החלטתנו לעשות את הנ. יונות הראשונים בסדור עבודות חובה וזמניות לעולים. העבודות סודרו על יסוד התנאים הבאים: כל עולה רשאי להתעכב במחנה העליה לא יותר משלושה ימים. כעבור הזמן הזה עליו למצא עבודה כרצונו או לעבור לששה שבועות לעבודות שסודרו ע"י מחלקת העבודה.

להוצאת עבודות כאלה אל הפועל באים בחשבון אמצעי שלשה מקורות אלה:

א. המוסד או נתון העבודה הפרטי אשר לו נתנה ההלוואה ממציא מיר במזומנים חלק מהסכום שהעבודה צריכה לעלות.

ב. מחלקת העליה מקציבה 6 ל"מ עבור כל עולה העוסק בעבודה זו במקום הוצאות הכלכלה במשך 6 שבועות ובזה מחלקת העליה משתחררת מהתחייבותיה לכלכלת העולה. ג. מחלקת העבודה מסיפה מצדה היא את הסכומים הדרושים לסדור והנהלת העבודה והכנסת פועלים מנוסים בעבודה להדרכת העולים. כל הכספים המוצאים לעבודות האלה נתנים בהלוואה למוסדות או חברות המעונינות בהתגשמות עבודות אלו - למשך זמן של שנים אחדות ברביית קבועה.

ע"י הצעד הזה אנו מונעים בעד אבוד כסף ומרץ הבאים כתוצאות שהות עולים במחנות במצב של בטלה ומבריאים את האטמוספירה החברתית ע"י השלמת רוח של עבודה ויצירה במחנות העולים.

העבודות הראשונות שנעשו על היסודות האמורים לעיל הן:

1. עבודת יבוש על אדמת מקוה-ישראל. סכום ההלוואה עולה לכך 180 ל"מ.

2. ישור דרכים בשכונת בורוכוב. ההלוואה עולה ל-1000 ל"מ.

הוקצבו הלוואות לעבודות הבאות:

3. סלילת כביש על אדמת החברה "הדר הכרמל" בחיפה. למטרה זו נתנה הלוואה

לחברת הכשרת הישוב בארץ-ישראל בסך - 900 ל"מ.

4. הלוואה לסדור דרכים בשכונת "מרכז בעלי מלאכה" בסכום 1000 ל"מ.

בסכומי הלוואות אלו משתתף משרד העליה ב-30% - 40%.

ה. סיוע למוסדות שונים של עבודה.

1. משרד טכני על יד המשרד לעבודות צבוריות. - המשרד.

לעבודות צבוריות מצא להכרחי בשביל עבודתו הקבלנית שהתרחבה. להקים משרד טכני בנאי מרכב מאדריכלים ואינג'נרים מומחים. ע"י משרד טכני כזה נתנה האפשרות של שכלול עבודות ואחריות טכנית בהוצאה לפועל.

הכרנו בערך הרב של משרד כזה וראינו בו צעד רציונלי גם להבטחת המשרד לעבודות צבוריות משגיאות והפסדים בעבודותיו הקבלניות. מצאנו לנכון על כן לבוא לעזרתו במשך ששת החודשים הראשונים בסכום 100 ל"מ לחדש. עד שיוכל להתקים מהכנסות של העבודות השונות.

2. מכון סטטיסטי לעובדים.

עם רבוי מספר העובדים במקצועות שונים, בפנותיה השונות של ארצנו, הלך וגדל הצורך במוסד סטטיסטי מרכזי של העובדים, אשר יוכל להמציא אינפורמציה נכונה ומדויקת למיסדות העבודה השונים של ההנהלה הציונית בארץ. בהכירנו בצורך הרב במוסד סטטיסטי כזה גם בשביל מחלקות שונות של ההנהלה הציונית, הלכנו לקראת האיניציאטיבה של הוועד הפועל של הסתדרות העובדים אשר בא בהצעה מעובדת בענין זה והקצבנו למטרה זו את הסך – 25 ל"מ לסדור המוסד ותשלום קבוע של 10 ל"מ לחדש.

3. לשכת מרכז בעלי מלאכה – הנפיל בעולים החדשים וסדורם. כארץ אינו יכל ואינו צריך להיות ענינם של מוסדות ההסתדרות הציונית בלבד. לעבודה זו צריך לקרוא את כל החוגים המאורגנים של הצבור בארץ ולסיע בפעולתם האקטיבית בענין זה.

על יסוד השקפה זו מצאנו לנכון להקציב עזרה חדשית של – 20 ל"מ ללשכת "מרכז בעלי מלאכה" אשר לקח על עצמו לטפל בסדור עולים בעלי מלאכה בעבודה בערים. ביחוד במקומות כנצרת, עזה, רמלה שהישוב העברי בהם הוא בראשית התהוותו.

4. הלואות למחוסרי עבודה.

כפי שכבר בארנו לעליה מן ההכרח הוא שבמצב של עליה מתמדת ימצא בין העובדים אחוז ידוע של מחוסרי עבודה. בכדי להקל על הפועלים את הסבל של חוסר עבודה השכיח בעונות שונות ובכדי לאפשר להם לעתיד בנסיונם הקשה ולהתקיים עד עבור המשבר – באנו באמצעינו לעזרת הסתדרות העובדים ליצירת קופת מלווה לפועלים. כיסודה של קופה זו מונה דבר העזרה העצמית של צבור הפועלים. במשך הזמן המוסד הזה צריך יהיה לדעתנו להתפתח בעתיד לאט לאט לקופת הבטחה באחריות של חבריה מחוסרי עבודה, שבה ישתתפו כל הפועלים המאורגנים בתשלום מס קבוע. בקופה כזו אולי תצטרך להשתתף בקביעות באחוז ידוע, ההנהלה הציונית, או בעתיד לבוא הוועד הלאומי היהודי ארץ-ישראל. אולם ברגע זה קופת המלווה צריכה היתה להענות לכל מחוסר עבודה, ולמען אפשר לה את נתינת ההלוואות ההכרחיות הקטנות (מ 25 ג"מ עד 100 ג"מ) לפועלים הזקוקים בימי המשבר הכי קשים השתתפה מחלקת העבודה בסכום של – 2300 ל"מ. לפי שעה עוד לא קבענו עדיין את אופן החזרת הסכום הזה להנהלה הציונית.

במשך זמן קיומה של הקופה מיום הראשון לדצמבר 1922 מונה הקופה 2964 חבר אשר הכניסו בעצמם מניות בנות 25 ג"מ על סך – 764 ל"מ. מזה הכניסו במומנים פועלים שלא נהנו מהלוואות הקופה סך – 629 ל"מ.

5. העזרה המדיצינית לפועלים.

1. "קופת חולים" – לפי החלטת הקונגרס הקצב לסיוע בפעולות קופת-החולים

סך 500 ל"מ לחדש לשנת תרפ"ב.

אם נשקיף על פעולות קופת החולים בתחילת שנת תרפ"ב עד עתה נוכח שהמוסד עשה צעדים חשובים קדימה בהתפתחותו. קופת החולים מונה עכשו יותר מ 4000 חבר, ונתנת את עזרתה ל 5000 נפש. הפרסונל המדיציני שלה כיום הוא 9 רופאים, 4 רופאות אשר עובדות

בחור חובשות. 32 חובשות. המוסדות של קופת החולים הם: 6 חדרי חולים עם 61 מטה; 2 בתי הבראה בירושלים ובנצרת עם 28 מטה.

בכדי לאפשר לקופת החולים לארגן את העזרה המדיצינית כראוי ולשם קביעת יחסים נכונים בינה ובין "הדסה" השתדלנו בדבר והבאנו את שני המוסדות האלה לידי הסכם בארגון העזרה המדיצינית במקומות השונים. לפי התקשרות ידועה ממציאא הנהלת "הדסה" את הפרסונל המדיציני ואת סמי הרפואה. קופת החולים משלמת להנהלת "הדסה" את הסכום 300 ל"מ לחדש וחצי ממחיר סמי הרפואה הקבוע. פעולת קופת החולים מיוסדת בעקרה על עזרה הדדית של חבריה. אולם תנאי עבודתה אינם מאפשרים לה עדין להעמיד את פעולותיה אך ורק על הבסיס הזה. הרוב של הפועלים הם בתנאים היגיינים רעים. מחוסר דירות — (כאלפים פועלים גרים באהלים) בתנאי כלכלה גרועים (מחוסרי עבודה). וחלק גדול מהפועלים סובל בשנים הראשונות מהאקלים הבלתי רגיל. כל זה אינו מאפשר לקופת החולים לעבוד בלי גרעון ואך ורק על יסוד תשלומי החברים.

מתחלת אוקטובר 1921 עד סוף יוני 1922 הוצאנו סכום של 4910.594 ל"מ.

2. עזרה לפועלים חולים כרוניים. — עומדים אנו לפני שאלה חדשה די רצינית. שאלת החולים הכרוניים מקרב העובדים.

זמן שצבור הפועלים היה קטן בערך לא היה הדבר ניכר ביותר. אולם. עם רבוי מספר העובדים בארץ גדל מספר החולים האלה. תנאי העבודה. התנאים הסניטריים של כבוש מקומות עבודה חדשים. כמו כן תנאי הקיום הבלתי מספיקים גורמים להחלשת כחו של העובד. מחלה ממושכה הרפתקאות ומקרים שונים מתוך העבודה עלולים להעביר את העובד למדרגה של חולה כרוני לזמן ממושך.

מרבית אנו ע"ד חולים כאלה שאפשר עוד לרפאותם ולהחזירם גם לעבודה נורמלית. אולם אין מוסד שיטפל בהם. "קופת החולים" של הפועלים. לפי מהותה ואמצעיה יכולה להושיט עזרה רק במקרה של מחלה עוברת. בתי חולים גם כן אינם מטפלים בחולים מסוג של כרוניים יוצא אפוא שמחוסר עזרה מתאימה המקימה את כחותיו של העובד החולה. עלולים כחות יצירה חלוציים בתוך התנאים הנ"ל להפך לאינולידים גמורים.

מחלקת העבודה ראתה חובה לעצמה לבקש פתרון לשאלה המכאיבה הזאת. ע"פ האינצטיבה שלנו הסתדרה ועדה מיוחדת זמנית לארגון העזרה לחולים כרוניים מקרב העובדים שהרכבה מב"כ מחלקת העבודה העליונה. "הדסה" וקופת החולים. תפקידה של הועדה הוא בעיקר לברר את השאלה ואת פתרונה היסודי ובינתים לטפל באופן זמני. גם בהושטת עזרה לחולים.

תקציבה של ועדה זו הוא לפי שעה — 150 ל"מ לחדש ובמשך שלשת חדשי קיומה יש לצין בין יתר פעולותיה את דבר פתיחת בית הבראה לחולי שחפת. הצעד הזה הוא הנסיון הראשון במלחמה נגד השחפת בקרב הפועלים ובארץ בכלל.

מובן מאליו שהועדה הנ"ל אינה רק מבחינת תקן זמני עד אשר יוצר מוסד צבורי מיוחד העומד ברשות עצמו. אשר יטפל בענין זה.

ח. העבודה התרבותית.

בהתאם להחלטת הקונגרס הוקצבו לרשות ועדת התרבות של הסתדרות העובדים העברים הכללית—300 ל"מ לחדש לעבודה תרבותית בקרב הפועלים.

ערך העבודה התרבותית בקרב הגדולים הולך וגדל ביחוד עכשיו בחקופת העליה של אלפי עולים הבאים אל הארץ מכל קצוי הגולה. דבר הקנאית השפה העברית לכל העובדים

הפעולה קולטורית בין הפועלים ליצירת אטמוספירה תרבותית מיוחדת. הפעולה הזאת היא כלי ספק אחד הצרכים החיוניים בעבודה הכללית להקמת תרבות לאומית בארץ. ועדת התרבות באמצעות ועזרת התקציב הנ"ל מאמצת את כחותיה למלוי הצורך הנ"ל הזה.

כיום עובדים בעבודה תרבותית בין העובדים 35 מורים ב-7 נקודות הקלאיות. בשנה נקומות לעבודה צבורית, ובשלוש מושבות ושלוש ערים. — מספר הלומדים הוא כ-1000 איש. מלבד זה קימת על יד ועדת התרבות ספריה מרכזית בתל-אביב שנמצעים בה שנתה — 19-000 ספרים וספריות ביפו, חיפה, ירושלים וששה חדרי קריאה בערים ובמושבות; וששה חדרי קריאה נודדים אצל פועלי הרכבת.

ס כ ו מ . —

בהתאם להחלטת הקונגרס בדבר התקציבים לעליה ועבודה ע"ה כחשבון מחלקת העבודה סכום של 70-000 ל"מ. במקום הסכום הזה נמצא ברשותנו השנה רק סך 35-000 ל"מ צמצום התקציב צמצם מאליו את היקף וגם את תכן פעולת מחלקת העבודה. אולם באמצעים המצומצמים האלה השתדלנו עד כמה שאפשר לקיים את תפקידי מחלקת העבודה.

תקציב מחלקת העבודה, במקרים רבים, מלא תפקיד של כח רגולטיבי מקיל במצבי מעבר בשוק העבודה. בפעולתנו התכוננו להחליש את יסודי ההסתגלות של העולה החדש ובאופן זה להפחית את המכשולים בדרכה של העליה. שהרחבתה בימים אלה הכרחית לנו מכל הטעמים.

ההלוואות שנתנו על ידנו הנן על יסוד בטוח וכספי ההלוואות עתידים לתור בזמנם. הלוואותינו שסייעו בדרכים שונות במדה חשובה להעסקת 1500—2000 פועלי נתנו לעבודות שיש להן צורך בבנין הארץ. חלק מהעבודות הנחוצות האלה לא היה יוצא אל הפועל בזמן הזה והיה נדחה. לזמן אחר מחוסר אמצעים אצל בעלי העבודה. הלוואותינו אפוא, רק הקדימו את תוצאת העבודות האלה אל הפועל לשם העסקת עולים ומחוסרי עבודה. ע"י יצירת אפשרויות לעבודה וקיום מינימלי לעובדים בזמן הקשה. עזרה מחלקת העבודה בעצם פעולותיה אלה באופן ישיר לפתוח מקצועות עבודה חדשים ובאופן אמצעי להתמדת קיומן והתפתחותן של התחלות כלכליות ותעשיות שונות שידי משפחות העולים החדשים עסקו בהן. באופן זה נצלו ההתחלות האלה מהפסקות מהירות.

בהוצאת הלוואותינו לסדור עבודות שונות, אל הפועל החוקנו בשטה לסייע ביד מוסדות פועלים, אשר מגמתם לפתח ולבסס את הפעולה הכלכלית העצמית של העובד על יסודות קואופרטיביים ועל אחריות העובדים עצמם.

בפעולותינו השונות לא נמנעו ולא נמנעו גם להבא מקשרים ועבודה משותפת עם חוגי עובדים שונים. נתנו הלוואות לא גדולות גם ל"פועל המזרחי" (לתעשיית לבנים וכו') וגם למרכז בעלי המלאכה ביפו, אולם, כוון פעולתנו היה בעיקר בקשר עם מוסדות הסתדרות העובדים הכללית בארץ. הסתדרות העובדים הכללית הכוללת בתוכה את הרוב המכריע של פועלי ארץ-ישראל, בלי הבדל מפלגה והשקפות, מקיפה במוסדותיה הכלכליים החשובים, כגון: "בנק הפועלים", "המשביר", "משרד לעבודות צבוריות", "מרכז חקלאי", "קפת חולים" וכו'. את צרכי צבור העובדים כלו בארץ. בהביאנו בחשבון את קשי המצב בעבודה במשך השנה הזאת עלינו לציין את מדת האחריות שהראה צבור הפועלים בימים אלה. וזה כמובן, הודות לפעולה המאורגנת של הסתדרות העובדים ומוסדותיה. הודות לפעולה המשותפת עם הסתדרות

הציגנו לעבור א. השנה בלי זעזועי משבר מהרסים ולהמנע מהפרעות בהתאמצות הדדית להמשכת דבר בסוס עמדות העבודה העברית בארץ.

בין יתר המוסדות עלינו לציין ביהוד את דבר פעולתנו המשותפת עם "בנק הפועלים" אמצעינו המצומצמים לא הספיקו לסייע בעבודות שונות בקרדיט המלא שהיה דרוש להן ובמקרים כאלה השלים בנק הפועלים את התסר ונתן בערבותנו את ההלוואות הדרושות לזמנים קצרים אחרי בחנו את כל הצעה והצעה מצדה הפיננסי. ההלוואות האלה הרהיבו במדה רבה את האפשרות לעבודה.

פעולתנו המשותפת עם בנק הפועלים צריכה להתרחב להבא ודעתנו היא שלהבא צריך בנק הפועלים להיות המוסד הפיננסי שעל ידו יעבור המשאומתן הכספי של מחלקת העבודה.

פעולת מחלקת העבודה בשנה הראשונה לקיומה — הפעולה שנעשתה באמצעיה היא ועל ידי צעדי חוץ והשפעה שונים — התרכזה בעיקר, תחת לחץ התנאים, בעניני הקלת המצבים הארעים שבעבודה.

עבודת מחלקת העבודה להבא צריכה להיות מקדשת למלוי כל התפקידים שצינה לעצמה לקשרים קבועים עם מוסדות העליה של ההסתדרות הציונית בגולה בעניני העבודה בארץ ולסייע באמצעיה של ההסתדרות הציונית לפתרון השאלות שבהן מתחבטים העובד העברי והמחשבה הציונית לבסוס התנאים הבריאים לבנין הבית הלאומי על יסוד קיום המוני עם בארץ העבודה עצמית ויצירה לאומית חפשית.

יוסף שפרינצק

ירושלים, י"ז תמוז תרפ"ב. 22-7-13.

ה ה ג י ר ה

1. חוקי העליה

בזמן שתכף אחר הקונגרס האחרון תקיימו חוקי ההגירה הזמניים, שהנציב העליון פרסם ביום 3 ליוני ושנתאשרו אח"כ ע"י הממשלה האנגלית, לפי החוקים האלה יכולים לקבל רישונות כניסה לא"י רק האנשים השייכים לסוגים אלה:

1) תורים, ו"א אנשים הנוסעים לא"י לזמן לא יותר משלשה חדשים.

2) בעלי אמצעים (Persons of indepebent means).

א) אנשים שהונם מניע לחיפש מאת ל"ש.

ב) אנשים שהנסתם החדשות אינה פחותה מישש ל"ש.

ג) לאנשים שהונם או הנסתם לא עולה להסכומים הנ"ל לא מן הנמנע הוא בהחלט

לקבל את רישון הכניסה לארץ, רק בנוגע להם על הקונסול המקומי לשלח את הבקשה בדבר הרישון למחלפת ההגירה של ממשלת ארץ ישראל, המחליטה בכל פעם על יסוד פרטי הבקשה, בשום לב לתכונותיו ומצבו הכללי של המבקש.

3) תושבי א"י השבים לארץ.

4) בעלי אמנות הפשוות (רופאים, עורכי דין, מורים, מדופלמים וכו'), החפצים לעסוק

באמנותם בא"י.

5) נשים ואחרים שמונותיהם על קרוביהם הגרים בא"י.

6) אנשים שיש להם עבודה בטוחה ומסוימה בארץ אצל אנשים או מוסדות מסוימים.

7) אנשים החולבים לארץ מטעמים דתיים והיכולים להוכיח כי פרנסתם בטוחה בארץ.

לכאורה שוים הנאי קבלת הרישון לאנשים מסוג זה לאלה המפורטים בנוגע לאנשים השייכים לסוג 2.

עם פרסום החוקים האלה בטלה זכות ההסתדרות הציונית לשלח עולים לארץ על אחרותה ובהשגחתה עצמה (שטח הסרטיפיקטים) מלבד מקרים מעטים ווצאים מן הכלל: התינו במקרים המעטים שהממשלה הא"י נותנת את רישון הכניסה למספר ידוע של בעלי מלאכה רשאים משרדית ההסתדרות המקומיים לבחור את בעלי מלאכה אלה, אולם בדרך כלל נטלה תרשות מהסתדרות הציונית להשתתף בהחלטת העליה.

החוקים האלה, שהוצאו תחת הרושם של מאידעות הראשון למאי ביפו ורק בחור החוקים זמניים, עומדים בתקפם עד עכשו. כיון שמספר בעלי האמצעים (במדה הדושה לפי סוג 2 הנ"ל) מצער מאד במרכז העליה הראשונים היו ע"פ"י רוב מקבלים בזמן האחרון את רישונות הכניסה לא"י אנשים השייכים לסוג 5 הנ"ל, זאת אומרת אלה שמונותיהם על קרוביהם הגרים בא"י, העולים קבלו את רישונותיהם על יסוד "הרישות" מקרוביהם ומיודעיהם בא"י, שהיו משתדלים בדבר רישונותיהם אצל האדמיניסטרציה הא"י, בתהלת אפילו שנה זו החליטה הממשלה הא"י

לחת לעת עתה השונות כאלה על יסוד סוג זה רק לנשיהם וילדיהם של הגרים בא"י, אולם לא לקרובים אחרים. לאחר דרישות שנשנו מצד האבסיקוויבה הא"י והועד הלאומי, הודת הממשלה לפקודתה הראשונה בדבר סוג 5. לסוג זה שכיבם אפוא נשים, אחיות ובנות של נשוא עדין, בנים ואחים צעירים מי"ח שנה, הורים והורי האשה, ארזות, אמצעים לבנים ובנות וקרובים אחרים, שכל מונותיהם על אנשים, הגרים בא"י.

הגבלה חדשה נוצרת ע"י פקודת הממשלה הא"י מי"ח לחדש דצמבר שנה העברה. לפי הפקודה הזו אפילו עולים הבאים לא"י עם זיוות אנגליות כחלכה עלולים מהי"ח ל נואר 1922 להחזר, מחוץ לא"י אם הפקודים הבודקים אם העולים בחובים ימצאו שהם אינם מתאימים לדרישות חוקן העליה, ע"פ הדרישות של ב"כ ההסתדרות הציונית בא"י נשלחו על סמך פקודה זו 60 איש מחוץ לא"י בחזרה. לכל העולים האלה היו זיוות, תומות בידי קונסולים אנגלים. נמיקים אחדים להחזרת העולים היו למשל, שגל העליה, הרשום בדרכיות לא התאים לנכב ע"י התקנת או לרשום "בדרישת" קרובו בא"י, שזוה של חיר אחד תחת התנאה לא על דרכיה כחלכה, כי אם על "בדרישת" Passer, או גם משים שלדגלי טעות הקונסול האנגלי לא צויין על הדרכיה הסוג הנכון. קיומו חדש הכניסה הפקודה מסוף מרץ שנה זו, שלפיה רשיונות הכניסה לא"י בשביל כל אלה השייכים להסוגים 4-6 הנ"ל ובעלי אומנות חפשיות, כרובים, אנשים שיש להם עבודה בטוחה בארץ) יכולים להגן רק בהסכמת מחלקת ההגדרה של הממשלה הא"י.

הנסוח הרשמי האחרון של כל "סוג" אלה, היכולים להכנס אל הארץ ע"פ התקנת הומונות כולל את הסעיפים הללו:

- א) תורים, ו"א אנשים שישוהו בארץ לא יותר משלושה חדשים;
- ב) בעלי אמצאים;
- ג) בעלי אומנות חפשיות, הרוצים לעסוק באמנותם בא"י;
- ד) נשים, ילדים ואנשים אחרים, החיים לנמרי באנשים, הגרים בא"י;
- ה) אנשים, שיש להם תקוות מבוססות למצא בא"י עבודה אצל אנשים או מוסדות מסוימים;
- ו) בעלי מקצוע דתי וגם יהודים בעלי אמצאים, היכולים לחזות, שיש להם אמצאים מספיקים להתקיים בא"י;
- ז) יבני גולה;

ח) סוחרים ואנשים שתורשה להם הכניסה, אם יש להם תקוות לבסס את קיומם בארץ ישראל, כנגע לאנשים הנמנים על הסוגים ג, ד, ה, ז והי נצטוו הקונסולים האנגלים לשלח את כל הבקשות, בלי כל יוצא מן הכלל, אל משרד ההגדרה של הממשלה בירושלים, שבו שיכת זכות ההכרעה בדבר המהגרים הנוגעים בדבר.

ההסתדרות הציונית התאמצה בכל כוחה לשנות את חוקי העליה הקיימים שנוי עיקרי, מוסך הקונגרס נעשו ונבנו ונעשו הודעות ודרישות הרופות לממשלה האנגלית ולגדון ובאותו הזמן לממשלה הא"י בירושלים, אנהנו מקיים, שבזמן הקרוב יתקנו חוקי העליה החדשים, אבל קשה במובן ההגדר הראש, עד כמה ישימו לב בתקנת החוקים החדשים לדרישותינו ומשאלותינו. אע"כ מקום אנגלי שחם ייציבו את המצב הנוכחי, על כל פנים יש לקוות שמהגרים בעלי זיוות אנגליות כחלכה לא ישלחו בחזרה בא"י ושההסתדרות הציונית יהיה חלק יותר גדול בהשגחה על העליה ובסדרותה, מאשר עד עכשו.

II. כמות העליה היהודית עד סוף מאי 1922

למרות כל המכשולים, שהוקמה עליה שמים על דרך העליה, לא היה מספר היהודים, שעלו לא"י מומן הקונגרס האחרון קטן טאד.

המספר הכללי של העולים היהודים במישך שמונת החדשים מאוקטובר 1921 עד מאי 1922 7,125 נפש. הם נחלקו באופן זה:

אוקטובר	743
נובמבר	765
דצמבר	1 218
ינואר	979
פברואר	953
מרץ	793
אפריל	880
מאי	799

7 125 עולים

הסה"כ של העולים שנכנסו לארץ ישראל במישך 5 החדשים הראשונים של שנת 1922 היה	נפש 4 404
מספר העולים היהודים בשנת 1921 היה בערך	" 9 000
מספר העולים בשנת 1920 (בכללו כשלושת אלפים שבו גולה) היה בערך	" 10 000
מספר העולים מפברואר 1919 (שאו התחילה תרשומת העולים) עד סוף השנה ההיא היה בערך	" 2 000

תרשומת העולים ושבו הגולה החלה כנ"ל רק בפברואר שנת 1919, ו"א חדשים אחדים אחר שבות הנשק. במישך שלשת החדשים האלה שבו אלפים אחדים מבני ארץ ישראל שדוכרתו לעיזב את הארץ בומן המלחמה ברובם ממערים. אבל גם אחר פברואר 1919 לא נרשמו הרבה מן העולים ביחוד מבעלי האמצעים. משום זה גדול במקצת המספר האמיתי של העולים מיום כריתת השלום. עד הומן הנוכחי מן הנ"ל, אם כי החבדל לא יכול להיות גדול: המספר הכללי של היהודים, שעלו לארץ מפברואר 1919 הוא מפני זה כ-26 000 איש.

המספרים הנ"ל מתארים לנו את גודל אוכלוסי א"י בתנע הנוכחי. בידינו הוכחתו אלפי יהודים אחדים בומן המלחמה לגלות מן הארץ. הרבה מן הנותרים טרו בשנות המלחמת הקשות. משום זה ירר מספר האוכלוסים היהודים של א"י, שעלה לפני המלחמה על מאת אלף נפש. עפ"י מספרי השלטון הצבאי האנגלי בראשית שנת 1919 עד 65 000 נפש. אם להוסיף לזה את מספר העולים, העולה על 26 000 נפש (הוציאת מא"י היתה קטנה טאד ובמה לא גדלה ממספר הנולדים), הרי מונים האוכלוסים היהודים בא"י בעת הנוכחית יותר מ-90 000 נפש.

III. מקום מוצאם של העולים, תכונותיהם ועסקיהם

45 אחוזי היהודים, שעלו לארץ משנש 1919 באי מפולניה, גליציה ואוקרנית דרך ורשה וינה ומריסב. כמעט כולם עברו דרך משרדו א"י של ההסתדרות הציונית בערים הללו.

33% של העולים באו מרוסיה ובכלל זה מרובסיה (כ-15%) רוסיה הדרומית וקזן דרך קישניב, גלן וקושטא. העולים האלה נסתייעו בעקר ע"י המשרדים בקושטא גלן וצ'רנובין.

20% הנותרים באו כדרכים שונות מליטה, לשלנד אסטוניה, הונגריה איטליה, צרפת, לובניה, יוון, פרס, הטורקיה, אמריקה, אנגליה, דרום אפריקה, ארגנטינה וארצות אחרות. מהמישדדים האלו ששפלו בעולים אלה הותר השוכים הכי בריחה קובנה, ברלין, פראג, רבלי, ולשבת המודיעין של ההסתדרות הציונית באמריקה.

מספר הנשים בין העולים הגיע לערך 30%.

בתחלה היה מספר הדוכים בין העולים הרבה יותר גדול ממספר אלה שבאו בתור בתואב שלמים לארץ. כחדשים האחרונים השתנה המצב הזה. מי 2571 העולים במשך שמונת החדשים האחרונים היו 50% נשויים, עפ"י רוב בעלי מלאכה וסוחרים פעילים. רוב העולים היו בניגל של 30-19 שנה.

מי 50% עד 60% של העולים ידעו עברית (בתוך מספר אלה שלא ידעו עברית נכללו גם הילדים).

בין העולים לארץ במשך שתי השנים האחרונות היו אנשים השייכים לכלבטוני מקצועות עבודה. ביניהם היו (הסדר לפי מספר השייכים לכל מקצוע): פועלים קלאיים ואו אלה שהתכוננו לעבודה הקלאית, גורים, עבדים במקצוע הבנאית, פועלים פשוטים («אומקצ'אויב»), חימים סנדלרים, תופרות, סוחרים ובעלי בתחרושת, מוכנאים, חופאים, טורכים, מהנדסים ומספר קטן של בעלי אימוניות אחרות. במשך שנת 1921 היה אחוז הפועלים האומטים בין העולים יותר גדול מבשנת 1920.

כ-8500 מהעולים הצעירים שנכנסו לארץ במשך שתי השנים האחרונות שייכים לסוג «החלוצים» שעלו לארץ במטרה אחת – לעשות כל מיני עבודה, ואפילו הכי קשה ומפרכת, הרושה לבנין הארץ.

בסוף הקיץ של שנת 1921 היו רוב החלוצים עסוקים בעבודות אלו:

בערך 2000 איש בעבודות הצבוריות השונות וכללת דרכים, בנין מסלולותברול ונשרים, גידופים כשבול צרכי הממשלה (העידות).
בערך 1500 איש בחקלאות (בעקק כהמשבות).
בערך 1300 בבנין בתים.

המישכרת הכי נזנית של הפועלים בעבודות הצבוריות היתה 7 שילוגנים ליום.

בסוף קיץ שנה 1921 מצאו כמעט כל העולים עבודה. בראשית החורף אבדו אחרים מהם את עבודתם, ומאותו הזמן גדל מספר מחוסרי העבודה. בסוף אפריל עלה מספרם ל-1200, 500 מחוסרי עבודה אלה גרו בבתי המחסה, שהוקמו על ידי ההסתדרות הציונית. סבת הסה העבודה היא הפסקת עבודת הבניה בחורף ובתקופת הגשמים וגם נמידת רוב הכבישים. בסוף דצמבר 1921 עבדו רק כ-500 עולים בעבודות הפומטיות.

עכשו ירד מספר מחוסרי העבודה עד מאתים בערך. בראשון לזינו גרו בבתי המחסה של ההסתדרות הציונית רק 93 עולים, שחזרו אהרי עבודה. באיקטובר של השנה העבדה היה מספר מחוסרי העבודה בארץ יותר מ-1500, ש-343 מהם גרו בבתי המחסה. יש לשים לזה לב ביוחד מפני זה, שמאיקטובר עלו לארץ יותר מ-7000 עולים חדשים.

IV. סדור העליה

אחר הקונגרס האחרון בא שני ידוע בהנהלה ובהסתדרות, בבדי להוציא אל הפועה את החלטת הקונגרס עברה הנהלת העליה מלונדון לא"י. מאז מטפלת האמסיקוטובה הלונדונית ביוחד בשאלות העליה, הקשורות במפעלים וברישות פוליטיים. בלונדון איספים ג"כ את כל החומר

האינפורמציוני, הנהוג בשאלה א. בשלהי אפריל הסכימו ביניהם שתי האכסיוקטיבות שמעני החלוצים ישאר העולים עד כואם לארץ־ישראל, וכמו כן גם כל שאלות הכשרות החלוצים בגולה. תשפל בהן האכסיוקטיבה הלונדונית.

אחד מצעדיו הראשונים של משרד ההגירה של האכסיוקטיבה הא"י בהנהלת הפרופ. פיק היתה קריאת ועידת מנהלי כל משרדי ההגירה בא"י (יפו, חיפה, ירושלים וכו') לר' בדצמבר שנת 1921. בוועידה זו הותוו הקווים הכלליים להתייחסות מיוחדת ושטתית לכל השאלות הכרוכות בקבלת פניהם וסיועם של העולים החדשים. אחרי זה החליט משרד ההגירה לקרוא לוועידת ב"ב כל המשרד הא"י בנקודת עליה השושה בבני לברה את שעלות עבודת המשרדים וביחוד סדור העברת העולים. אמרו לקרוא לוועידה זו הכפ אחרי תקנת תקנות העליה החדשות. שחשבו שתתקנה בזמן הקרוב. אולם תקנת החוקים החדשים ע"י הממשלה נדחתה מיום ליום, ולכן מוכרחים היו להחזיק גם את הוועידה. היא התאסף ביום ט"ו באוגוסט ביניה ויש לקוות שעד היום הוא תפרסם סוף – סוף הממשלה האנגלית את תקנות העליה החדשות.

V. סיוע לעולים מרגע כואם לא"י עד עמדם לעבודה

העידה, שמשרד ההגירה עוזר לעולים ככואם לא"י היא וזי האשית העידה ככל שאלות מכסהכניסה והרגומין; עפ"י רוב משלמים כעדם את מכסהכניסה, עידה, הדאנה להם בימים ולפעמים בשבועת הראשונים, אעפ"י שהם גרים ככברי הכסה לעולים, ואם נחין, עוזרים להם גם עידה מדיעיונית. עידה, בהמצאת העבודה, בהעברתם למקום עבודתם ובמקרים רבים גם בהספקתם במכשירים ואהלים במקום עבודתם. הוין מזה הומך המשרד כודי סוחרים ועורים ע"י הלואות מצעורות. ועוזר להם ע"י זה לכסס את קויםם בא"י.

בתקציב, שעובד ע"י האכסיוקטיבה, הוקצבו למטרה זו 1300 לירות. לדאבוננו מוכרחים היינו להפחית את הכסום הזה ומודיעות מפורטות על הלואות הללו נמסרות כסוף דו"ח זה. הופעה חדשה בעליה, שדרשה התענינות מצד פקידנו היתה יצירת קבוצות עולים, כמו קבוצת "פרשד" (מכסרבהו), בת 470 איש, קבוצת בני וינגרד "כרמיה" בת 281 איש, קבוצת "אמונה" וכו'. הקבוצות הללו נבנות לא ככראשונה טבעלו מקצוע אחד, הרוצים להתעסק במקצוע בא"י, אלא מעולים, השייכים למקצועות שונים: סוחרים, בעל־מלאכה, פקידים וכו'. כל אחד ואחד מן העולים הללו עובד את עבודתו להוד, אבל הכנסתם וכמושם הם קנין כללי וניתחלקים בין כל החברים גם כין מחספי העבודה.

העידה המדיעיונית לעולים הסבה אליה את שימת לבם של המוסדות הציוניים כמדה גדולה. למרות כל אמצעי ההוחרות ובקורת מדיעיונית הריפה של העולים מרם עלותם לא"י הוכרה אתר כ"א אחרים אד הארץ, שהם תולים במהות קשית כמך טחלות הדאה א קדה כרונית. מיטום זה נסד בינאר של השנה העברה ועד מוחד העידה מדיעיונית לעולים החוליים; לועד הזה עליה ליסד בית מרפא לעולים האלה. בתימחה לעולים קיימים עכשו ביפו (חיפה); בית המחה החיפאי מכול 542 אנשים, חיפאי 540. בראשית יוני הסכימו ביניהם האכסיוקטיבה וועד קרן ההגאול ביפו רבנית ביפו בתימחה יותר מסוגל ומרווח; ועד קרן הגאולה יתן לה 3000 לירות, האכסיוקטיבה – 1000 ל'. יש לקוות, שגם בחיפה יגיעו להסכם שמה.

האכסיוקטיבה הא"י עמדה בקשר תמיד עם משרדו א"י בחו"ל וחסיפיקה להם את כל האינפורמציות הדרושות על המצב בא"י וכמו כן עידה לבני א"י לקבל רשיונותכניסה בשכיל קרוביהם בחו"ל ("דרושות"). מוכך, ששרות האינפורמציה לא יכלה להיות מושלמת תמיד לרגלי שנוי המצב החכופים בא"י, שאין למנוע כעדם כתכופת ההתייכות הנוכחית.

VI. סיוע לעולים עד עלותם לארץ ישראל

עבודת הסיוע של המשרדים הא"י השונים לעולי א"י נצטמצמה בראשונה כמסורת ידועות על המצב ואפשרויות הישוב בא"י. אח"כ עזרו המשרדים לעולים בקבלת רישון הכניסה לא"י וזמית לעבוד דרך ארצות המעבר. תוך מזה עזרו להם בעצה ובמעשה בנוגע לנסייעת ובהרבה מקרים נחוץ להם גם חלק מוצאות הדרך ועפ"י רוב מסכומים יהודיים כחלויים, לבסוף טפלו בכל שאלות הכספים של העולים, הכרוכות בעליהם, הספיקו להם טעון ומוונות בבתי-המחסה, בתחנות הגדולות, ועזרו להם עזרת מדיענית בשעת הנסיעה. בתחור מיום ו'ג בספטמבר שנת 1921 לכל המשרדים הא"י הדיעה התחת האכסיקוטיבה הלונדונית את עיקרי ארגון המשרדים הא"י על יסוד החלטותיו של הקונגרס האחרון.

עד העת האחרונה שמשו 4 משרדי א"י הבאים בתור משרדים מרכזיים: קושטא, ורשה, וינה, טריסט. המשרדים האלה נתמיינו כמעט לגמרי טאמציני האכסיקוטיבה ועבודתם עמדה תחת הבקורת הישירה שלהם. אל המשרד בורשה פנו בחוד עולי פולין, בליציה וחלק אוקריינה. המשרד היונאי טפל בחוד זבהעברת העולים האלה דרך אוסטריה ואיטליה וגם במדה קטנה, בבחירת העולים. המשרד הטריסטני עושה את כל העבודות הנחוצות להעברת העולים. המשרד בקושטא מטפל בעולים מרוסיה הדרומית, מן הקוקו ובמקצת מרומניה.

בעת האחרונה קבלו המשרדים הא"י בצ'רנובין וגלץ ערך מיוחד. בועידת באריבה משרדי א"י ברומניה הגדולה החלטו שהמשרד בצ'רנובין יהיה המשרד הראשי לרומניה. וגלץ הוא הנמל הראשי להעברת העולים, הנסיעים דרך רומניה. ביחס להסכמתה של ממשלת רומניה להעברת עולי פולין ואוקריינה דרך רומניה, שתתקבל במה בקרוב, תגדל בעתיד הקרוב ערך שני המשרד עוד יותר. האכסיקוטיבה הציונית עומדת זמן מה ע"י ציר רומניה בלונדון במו"ט עם הממשלה הרומנית בכדי לקבל את רישון הממשלה להעברת עולי פולין ואוקריינה דרך רומניה. יש לקוות שמו"ט זה שבעת ובעונה אחת אתו מנהלת ההסתדרות הציונית ברומניה מו"ט באפן מקביל עם הממשלה בבוכרסט, יבוא בקרות לתוצאה מוצלחת.

שנוי זה של דרך העולים היה מיעול טאה. לא רק שהוצאות הנסיעה תופתנה ע"י זה בשליש גלץ הנוכחי, אלא שגם העולים יודקקו תחת 4 ויוזימעבר וצ'כוסלובקיה, אוסטריה ונאפולית, איטלקית לרומנית גרודא.

VII. הכשרת החלוצים והוצאות נסיעתם

הקונגרס החליט שבמקרים יוצאים מן הכלל יש להלוות לחלוצים חלק מן הסכום הנחוץ להם להוצאות הדרך. על יסוד החלטה זו מסרה האכסיקוטיבה ומקומה אחר הקונגרס למשרדים א"י שונים יותר מאלף למ"ש למטרה זו. אבל תקושי לבסות את הצרכים היותר תכופים של ההתישבות הא"י הכריח את האכסיקוטיבה להיות וזויה ביותר בהקציה כספים מן הקרן המרכזית של ההסתדרות להוצאות לחלוצים. עכשו עוסקות האכסיקוטיבות בלונדון ובא"י בשאלה, אוה סכום בערך אפשר להקציה מן התקצוב הא"י לסיוע לחלוצים בדרכב ובהכשרתם המקצועית. במעשה חמכו אנהותיעורה יהודית כללית ומקומות בחלוצים ועזרו להם בהוצאות הדרך. בדרך כלל נמסרו חמיכות אלו ע"י המשרדים הציוניים הא"י.

בהסכמת האכסיקוטיבה נקלה ע"י המרכז הרוסי בברלין ועי זה מיוחדת לארגון ורכו העזרה הכספית להכשרת ועלית החלוצים. הועידה נתקימה מן ה-9 עד ה-12 ביולי 1922

בברלין והשתתפו בה ב"כ המרכז הרוסי. הסתדרות החלוץ העולמית. הסתדרויות חלוצים מקוננות שונות. המשרדים הא"י החשובים ביותר והאכסיקוטיבה הלונדונית. בוועדה זו נבחר ועד לארגון הסיוע לעמלים ולחלוצים. העולים ארצה ישראל. עפ"י החלטות הוועדה צריכים התשלומים להוצאות העליה להפרע ע"י משרדי א"י המקומיים; התמיכות להכשרת החלוצים תחלקנה ע"י הוועד בעזרת הסתדרויות החלוצים המקומיות והעולמית והתמיכות לעמלים אחרים - בעזרת מחקות העבודה של המשרדים הא"י.

עפ"י החלטה שניה על הוועד לדאוג אך ורק לעזרה הכספית ובשום אופן לא להתערב בעניני העליה האחרים. שדואגים להם מוסדות אחרים.

יש לקוות. שלרגלי פעולת הוועד המרכזי הזה תתנהל העזרה הכספית לעולים בעתיד באופן יותר שטחי ומועיל מאשר קודם ושאפשר יהיה להמנע מוכחים שונים.

עכשו עובדת ועידה. שנקהלה עלידי המרכז הרוסי בברלין ביחד עם הסתדרות החלוץ ובהסכמת האכסיקוטיבה העוסקת ביסוד ועד מיוחד לארגון ורכוש עבודת הסיוע לחלוצים בדרך ובהכשרתם. יש לקוות. שבאופן זה תוכל עבודת הסיוע לחלוצים להיות יותר שטחית ורבת ערך. מאשר עד עכשו.

האכסיקוטיבה דנה עכשו בפרוטרוט בשאלת הכשרת החלוצים. בקונגרס הקרלסבדוי יצרה ועידת ב"כ הסתדרות "החלוץ" בארצות שונות את "הסתדרות החלוצים העולמית". שבראשה עומד ועד מרכזי. הנמצא בווינה. בשדה שהוועד הזה פנה אל האכסיקוטיבה בבקשה להכיר ולתמוך בו. העירה האכסיקוטיבה את הוועד. שהסתדרות "החלוץ" תוכל לפעול הרבה מאד; אם היא תרכוש את כל עבודתה רק בהכשרת החלוצים המקצועית; אם ההסתדרות תוכל ותרצה להמנע בעבודתה מכל פניות מפלגתיות. יתמכו בה ככל האפשר. הסתדרות החלוצים הסכימה לתנאי הנהגה והאכסיקוטיבה הלונדונית החליטה בהסכם האכסיקוטיבה הא"י לתת לה בישות החדשים הראשונים תמיכה קטנה בסכום 9 לירות לחודש. אחד מצעדיה הראשונים של ההסתדרות היה יסוד קורסים לחלוצים. ללמדם את עבודת הבניה. אנחנו מקווים. שהמוסד החדש הנ"ל. שנוסד בכדי לארגן את הכשרת והשלמת החלוצים ולתמוך בה ישתתף ג"כ בפעולתו זו.

לוח א'

הכנסות והוצאות בשביל עולרא"י.

(מזן לאוקטובר 1921 עד תום 30 לאפריל 1922).

בארץ ישראל עצמה.

הכנסות מן העולים (מזן 21,10 עד 22,4,30).

1107.960	ליטרות מצריות	הלשכה ביפו
486.545	" "	חיפה
1 600 505	6.000	בירושלים
41 090.512	ליטרות מצריות	הוצאות מותרות הוצאות על ההכנסות
42 691.017	ליטרות מצריות	

1) הוצאות בשביל לשכות הישוב ביפו חיפה וירושלים, טבריה ובאחרונה בשביל משלוח העולים למקומות שונים בארץ והוצאות אחרות בשביל העולים

31 210 126	ליטרות מצריות	הוצאות בשביל העולים
2 888.175	ליטרות מצריות	הוצאות ביפו
1 985.000	" "	חיפה
7 909.302	3 041.127	בירושלים

3) לשכות ארץ ישראל מחוץ לארץ ביחד עם הסכומים שנקבעו לתמיכת החלוצים:

888.650	ל"מ	מישרד א"י	בוניה
811.762	"	"	קושטא
542.316	"	"	טריסט
407.925	"	"	קובנו
194.250	"	"	טישרנבין
124.994	"	"	אוסטרין המורבית
138.468	"	"	ברלין
387.000	"	"	ווישא
3 521.589	96.224	"	"התלוי"

50.000	שונות
42 691.017	ל"מ ס"ה הוצאות

לוח ב.

רשימת העולים במחנות ההגירה.

עולים חדשים	מסלולים		נמצאו ביום	עולים חדשים	מסלולים		נמצאו ביום
	לנים	עולים חדשים			לנים	עולים חדשים	
955	377	350	1. לפברואר	202	90	1. לאוקטובר	ביפו
	326	249	בחיפה	743	251	בחיפה	ביפו
	703	599		453	341		בחיפה
793	482	452	1. לסרג	319	227	1. לנובמבר	ביפו
	261	205	בחיפה	765	150	בחיפה	בחיפה
	743	657		469	235		
880	503	436	1. לאפריל	337	226	1. לדצמבר	ביפו
	193	166	בחיפה	1102	306	בחיפה	בחיפה
	696	602		643	445		
799	450	365	1. לפאי	437	381	1. לינואר	ביפו
	266	218	בחיפה	978	346	בחיפה	בחיפה
	716	583		783	666		
7015	90	53	1. ליוני				
	168	140	בחיפה				
	258	193					

לוח ג.

רשימת העולים מיום 1. לאוקטובר 1921 עד 1. ליוני 1922 לפי ארצות מוצאם (לפי הודעות עצמם):

17	מסלולים	81	מסלולים	52	אוסטריה
7	מסלולים	2	הונד	2	אוסטרליה
14	מסלולים	9	הודו	1801	אוקראינה
33	עיר	4	הולנד	40	ארץ ישראל (החוזרים)
2223	עיר	21	הונגריה	18	איטליה
32	פריס	14	הינדיסטן	84	אמריקה
14	צרפת	15	סין	63	אנגליה
17	קוקו	12	סודאן	12	אסטוניה
12	קרים	22	טורקיה	16	אפגניסטן
338	רומניה	18	טורקיה	11	ארנטינה
988	רוסיה	12	יוגוסלביה	19	ארבנדרים
7	שבוצריה	14	יוון	58	אשכנז
26	טימן ארץ	4	כרם	113	בוכרה
69	ניקומות יוונים באירופה	65	לוב	12	בולגריה
7015	ס"ה	373	ליביה	14	בלגיה
		108	מדינות הבלקן	32	בסרביה
		40	סוריה	15	טאדז'יק

לוח ד) (רשימת העולים) ראה צד 143.

דין וחשבון

מפעולות מחלקת החנוך של ההנהלה הציונית בא"י בשנת תרפ"ב.

1. המצב החמרי.

התקציב הקונגרס קבע את תמיכתו למוכת החנוך בא"י לשנת תרפ"ב בסך 100,000 ל"מ תחת 108,821 ל"מ שקבלנו בתרפ"א. מלבד ההפרחה הוואת צריכים היינו לקבל בחשבון גם בטול 2 שעות בשבוע של התנדבות שנתנו המורים בשנה שעברה וש אפשר היה להעריכן בסך — 4,000 ל"מ. הפחתת תקציבנו הגיעה איפוא לעומת השנה שקדמה לה ל-12,800 ל"מ אחרי הסבל שסבלנו בתשלומי המשכרת בתרפ"א החלטנו לסדר את העבודה בשנה הנוכחית בהתאם גמור לתקציב שהיה ברשותנו. כדי שנוכל למלא את התחייבותינו הכספיות בסדרן ובזמנן וכדי שנוכל לעסוק במנוחה בשכלול העבודה הפנימית במוסדותינו התנוכיים. והיות שלא היתה אפשרות להוסיף על ההכנסות. השתדלנו לעשות קמוצים שונים בכל סעיפי עבודתנו מבלי לפגוע בשלמותה.

קמוצים (א) גני-הילדים. סגרנו שני גנים ביפו. אחד בדמשק והפחתנו את מספר הגנות בגנים גדולים. הקמוץ הגיע להפחתת 19 משרות.

(ב) בתי-ספר עממיים. הפחתנו את מספר השעות. שעה בכתה. החל מכתה ג'. צרפנו תות קטנות למחלקה אחת. סגרנו ב"ס לבנים ב' בירושלים. את תלמוד-התורה בעקרון לרגלי מספר תלמידיו דקטן. וכמו כן את ת"ת המיוחד לתימנים בפתח-תקוה אחרי שקימים במושבה הוואת שני תלמודי-תורה: אחד לבנים ואחד לבנות. צמצמנו את עבודתנו בסוריה ובמקום — 6,037 ל"מ שהוצאנו שם בתרפ"א קבענו את תקציבנו לתרפ"ב בסך — 3,798 ל"מ.

(ג) בתי-ספר תיכוניים. הפחתנו את מספר השעות בגמנסיות שביפו ובירושלים. קבענו בתור מקסימום 35 שעות בכתה במקום 38 שהיו נהוגות עד כה. לגמנסיה ביפו ולבית-הספר הריאלי בחיפה הפחתנו את תמיכתנו השנתית ב-400 ל"מ למוסד הראשון וב-500 ל"מ לשני. בבתי-הספר למורים הפחתנו את מספר השעות. שעה לכתה.

(ד) בית-הספר החקלאי בפ"ת. סגרנו את ביה"ס הזה בהתחלת השנה מאין יכולת בידינו להספיק לו אמצעים גדולים שהיו נחוצים לו להנהלת משקו. הנסיון הראה לנו. כי אין ערך לביה"ס המקצועי הזה אם אנחנו מסתפקים רק בשעורים להלכה אבל סגירתו שבאה מתוך הכרח לא נתנה לנו קמוץ גדול. יען כי המשפט הטיל עלינו שלם למורים שפטרנו ושנשארנו בלי עבודה את משכרתם לכל השנה.

למרות השאפה לקמוצים ולצמצום העבודה לא יכלנו לבלי להכניס לרשותנו מוסדות חדשים. והם בתי-המלאכה לתפירה ביפו ובירושלים ובית-מלאכה למסגרת שעי"ם שערית-תורה" ביפו. במוסדות האלה תמכנו גם קודם. אבל רק בתתנו להם מורים לעברית. והיות שהמוסדות האלה עמדו להסגרי קבלנו עלינו לתמוך לביהמ"ל בירושלים ב-45. ליי"מ לחדשי לבית-המלאכה ביפו ב-25. ליי"מ ולבית-המלאכה "שערית-תורה" - 50 ליי"מ.

מורים וכתות. מספר המורים העובדים בשנה זו בבתי-ספרנו הוא 574 לעומת 605 שבשנה שעברה. ברשמיתינו הסטטיסטית אנו מברילים בין מורים ובין משרות. יען כי מורים רבים נותנים רק מספר שעות מצומצם והם מקבלים משכרת חלקית לפי מספר השעות שהם מלמדים. בחשבון המשרות צרפנו את השעות של המורים החלקיים למשרות שלמות. משרה שלמה היא 30 שעות עבודה בשבוע ביי"ס עממי ו-24 שעות ביי"ס תיכוני.

בח"ל נשמעו דעות שאפשר עוד לעשות קמוצים נוספים ע"י הפחתת מספר המורים. יען כי המספר הממוצע של התלמידים העולה לכל מורה הוא קטן. אבל אל לנו לשכוח שעלינו להתחשב עם הסבות הגורמות למצב זה המונחות בתנאים המיוחדים של חיי ארץ-ישראל ואלו הן:

א) תנאי הישוב דורשים שבכל נקודה ישובית יהיה מורה או גננת. אנחנו מגבילים את דרישת הישוב ונותנים מורה או גננת רק למקום שמספר הילדים בו מגיע לכל הפחות לעשרה.

ב) ההכרח שיש בתנאי חיינו להחזיק גם בבתי-ספר כלליים וגם בבתי ספר לחרדים. איננו יכולים לבלי להתחשב עם הזרמים השונים השוררים בתוכנו ביחס לדתי. ואם כי אנחנו גם פה מגבילים את דרישות ההורים ופותרים בבתי-ספר משני הסוגים הנזכרים רק בערים ובמושבות גדולות שמספר תלמידיהן הוא גדול. - בכל זאת מקטין קיומם של בתי-ספר משני הסוגים את המספר הבינוני של ילדים ביחס למורה.

ג) תכנית בתי-ספרנו דורשת יותר שעות מכפי הנהוג בארצות אחרות. עלינו להקדיש מספר שעות גדול ללמודי כתבי הקדש. עלינו ללמד בבתי-ספרנו שפות זרות. וזה שוב מוריד את המספר הבינוני של תלמידים ביחס למורה.

ד) חסר בתים מיוחדים לבתי-ספרנו. אנחנו משתמשים בערים בדירות שכורות שאינן מתאימות לצרכי בית-ספר. אין לנו להשיג דירות שיש בהן חדרים גדולים. וזה מביא אותנו לידי הצורך לפתוח מחלקות מקבילות. אם גם מספר התלמידים בהן פחות מ-40. בתור יסוד קבלנו שאנחנו פותרים מחלקה מקבילה אם מספר התלמידים שבה עולה על 50. במקום שיש לנו דירה מתאימה או בית משלנו אנחנו שומרים על התנאי הזה.

שכר-למוד. כמו בשנה שעברה כן גם בשנה הנוכחית אנו מקדישים מרץ רב להגדלת ההכנסות. אולם אין לנו שום אפשרות להגדילן משכר הלמוד. עד סוף מרץ שנה זו קבלנו - 5781.674 ליי"מ לעומת 7140.818 ליי"מ בשנה שעברה. ובאפריל נכנסו סכומים גדולים. עד שהכנסה משכר למוד מגיעה עד סוף אפריל שנה זו ל-8619.268 לעומת 7984.583 ליי"מ. בסכומים האלה לא נכנסו עוד ההכנסות של הגמנסיה ביפו.

במוסדות אחרים בערים גרמה הדרישה התכופה והנמרצת של שכר למוד ליציאת מספר ידוע של תלמידים. אשר מצאו להם מקום בבתי"ס של ה"אלינס" וכן גם של המסיון. השתתפות הממשלה. בשנת תרפ"א קבלנו מאת הממשלה תמיכה בסך - 2675. ליי"מ. בראשית שנת הלמודים הזאת חדשנו עוד הפעם את התאמצותנו. כדי להגדיל את השתתפות

הממשלה בתקציבנו. דרשנו ממנה שתפרוש לנו 16% מהוצאותיה לחנוך הכללי בהתאם לאחוז היהודים במספר התושבים בארץ. הממשלה היתה מוכנה להוסיף על התמיכה הכללית שהיא נותנת לנו סך - 150 ל"מ לשנה לאחדים מבתי-ספרנו שבמושבות, אבל יחד עם זה הציגה תנאי שבתיה"ס האלה יעברו לגמרי לרשותה. ז. א. שהיא תקבע את התכנית ושהיא תמנה את המורים. לתנאי זה לא יכלנו להסכים, וע"כ אינו נראה שנוכל לקבל בשנה זו יותר ממה שקבלנו בשנה שעברה.

2. העבודה הפנימית.

עבודת החנוך מתנהלת ע"י ועד החנוך ומחלקת החנוך. מספר החברים של ועד החנוך הוא 9: 3 ב"כ ההסתדרות הציונית, 3 ב"כ הסתדרות המורים ו-3 ב"כ הישוב (הנבחרים) ע"י הוועד הלאומי ליהודי א"י. בין שלשת החברים שכל אחת מההסתדרויות שולחת לוועד החנוך - חבר אחד הוא חרדי, ובאופן כזה משתתפים בוועד 3 חברים ב"כ החרדים, שהם יחד עם 3 חברים הנבחרים ע"י "המורח" מסודרים בתור ועד מפקח על בתיה"ס שלחרדים. בראש הוועד הזה עומד המפקח על בתיה"ס שלהרדים. שהוא גם חבר מחלקת החנוך.

ועד החנוך, המועצות הפדגוגיות והוועדות השונות בררו במשך החרף שעבר שאלות פרינציפאליות חשובות והכניסו תקונים חשובים בעבודת בתי-הספר. אחת השאלות החשובות שהתלבטנו בה היתה שאלת ההתאמה בין ביה"ס העממי והתיכוני.

אחרי מועצות שונות החלט:

א) ביה"ס העממי נועד ל-8 שנות למוד: (ב) השנה האחרונה (השמינית) של ביה"ס העממי היא שנת מלואים והשלמה, ותכניתה צריכה להסתגל לצרכי החיים המעשיים; (ג) ביה"ס התיכוני נבנה על הבסיס של 7 שנות הלמוד הראשונות והוא בן 5 כתות.

שאלת סדור ימי החפשי. שאלת החפשי בבתיה"ס בא"י לא מצאה עד כה את פתרונה הדרושי. לשם ברורה פנינו באנקיסטה למורים ולהורים וכמו כן אספנו חמר מהארצות הסמוכות. באנו לידי מסקנות אלו: (א) צריך להבדיל בסדור החפשי בין העיר והמושבה; (ב) אין לסדר למודים בחדש תשרי. על יסוד זה קבלה הוועדה שטפלה בשאלה זו את ההחלטות (1) מארכיים את ימי הלמודים בשני שבועות, והלמודים ימשכו עד כ"ה אב. (2) במושבות נסגרים בתיה"ס באמצע תמוז והלמודים מתחילים שוב בחדש אלול. (3) שנת הלמודים החדשה מתחילה בכל בתיה"ס בכ"ה תשרי.

תכניות למורים. אחוד כל בתיה"ס העבריים בא"י תחת הנהלה אחת והמצב המדיני החדש הביאו בעקבותיהם שנויים הכרחיים בתכנית הלמודי. בא שנוי בלמוד השפות הזרות גם בביה"ס העממי וגם בביה"ס התיכוני. מניני ועדה פדגוגית לקביעת תכניות לבתיה"ס העממיים והתיכוניים. בקביעת התכנית אנו משתמשים בספרות הפדגוגית החדשה וגם בנסיון שרכשו להם בתי-ספרנו בא"י. העבודה בעבוד תכנית ביה"ס העממי הולכת ונגמרת, וכמו כן התקדמה עבודת ההכנה לסדור תכנית ביה"ס התיכוני. שאלות רבות ביחס לתכנית נעכבו עד פתרון שאלת ההתאמה בין ביה"ס העממי והתיכוני. פתרון שאלת התכנית לבת ה"ס למורים תלוי בתקציב. בכל זאת אנו בטוחים שנוכל עוד במשך השנה הזאת לגמור את קביעת התכנית לבתיה"ס העממיים וכן לקבוע את העקרונות בתכנית בתיה"ס התיכוניים.

במצב הפנימי של בתי"ס עצמם לא באו שנויים חשובים במשך חצי השנה הזו-השתדלותנו להגדיל את הצד העמלני בבתי"ס עשתה פרי. עבודת הגנה התקדמה בכל בתי-ספרנו גם במושבה וגם בעיר. בתי"ס אחדים כמושבית הכנס גם המקצוע של ספול בעופות וגדול דבורים. בשתי המחלקות הנמוכות שבבתי-ספרנו העממיים מסודר הלמוד ברב המוסדות בקשר עם העבודה. ביחס למצב הלמודים בכלל מצינים המפקחים שלנו על בתי"ס הכלליים ועל בתי"ס שלחרדים התקדמות בלמודים בכל המקצועות. ביחוד יש לשמוח על הקדמה בשני בתי"ס למורים. הכללי והחרדי. המורים הצעירים שגמרו את הסמינרים בשתי השנים האחרונות עולים בהרבה על בוגרי המתוורים שקדמו להם הן בידעיותיהם והן בהכשרתם להוראה.

מכשירי למוד. עד כה סבלו הלמודים מחוסר גמור במכשירי למוד. עכשו קבלנו אסף גדול של מכשירים בין המכשירים האלה ישנן מפות גיאוגרפיות, המונות להסתכלות. ללמודי הטבע. הגיאוגרפיה וההסתוריה. תיבות בו"פ של מכשירי פסיקה לבתי"ס העממיים.

בחורף זה גמרנו גם את ההכנות הדרושות להוצאת גלובוס עברי.

הוצאת ספרי למוד. עשינו ג"כ הכנות להוצאת ספרי למוד. אבל העבודה הזאת מתנהלת בקושי מחוסר אמצעים. אמנם הכנסנו בתקציב של השנה הנוכחית סך - 2000 ל"מ להוצאת ספרים ולמכשירי למוד. אבל מצב הכספים הנוכחי אינו מרשה לנו להוציא כסף גם לצרכים ההכרחיים האלה כל זמן שאיננו משלמים את המשכרת למורים. לפיכך מתעכבת העבודה הזאת. בכל זאת מדפיסה הוצאת "דביר" עפ"י הצעתנו ספר למוד לדברי הימים וכמו כן הסכימה להדפיס ספר למוד לפסיקה שחלקו הראשון כבר נערך ומוכן להפוס.

השתלמות המורים. חוסר ספרים פדגוגים הוא מעצור גדול להשלמות המורים ולהתקדמותם בעבודה. בזמן האחרון עלה בידינו לסדר ספריה מרכזית ע"י מחלקת החנוך אשר תספיק ספרים מקצועיים למורים. הספריה מכילה כבר כ-1600 ספר בשפות שונות. חלק מהספרים נשלה אלינו במתנה מאמריקה ע"י חובבי החנוך העברי וממוסדות הממשלה. כמו כן ישנו אצלנו אסף גדול של ספרי חנוך מאנגליה ומגרמניה. הסתדרות המורים מוציאה על השבונה דו"חירחון פדגוגי "החנוך" העוסק בשאלות עיוניות ומעשיות. הנוגעות לבתי"ס התיכוניים והעממיים. גם הסתדרות הגננות מוציאה מזמן לזמן קובצים בשם "גננו" העוסקים בשאלות שכלול הגנים. המורים מסדרים בעזרתנו מדי שנה בשנה בימי החפש שעורים להשתלמות. וחבל שלרגלי איזו מאות פונטים נזיה מוכרחים בקיץ זה לותר על שעורים אלה.

שעורי-ערב. מלבד העבודה בבתי"ס מתנהלת עבודה תרבותית גדולה בין הגרולים. בערך אלפים (2170) תלמיד ותלמידה לומדים בשעורי הערב. ומסתדרים במקומות שונים בארץ גם בעזרת הסתדרות העובדים. הסתדרות "המזרחי" והסתדרות המורים. שעורי ערב של הסתדרות העובדים הם אחת מהעבודות של ועדת התרבות של הפועלים. העוסקת גם בסודר חדרי קריאה. ספריות. הרצאות פומביות שעורי מדע וכו'. בתקציב לעבודת התרבות של הפועלים משתתפת התנהלה הציונית בסך - 300 ל"מ לחדש חוץ מזה נמסר לוועדת התרבות של העובדים. עפ"י

החלטת ועה"ח. התקציב לשעורי ערב בסך - 142 ל"מ. הנכלל בתקציב מחלקת החנוך. יתר ההוצאות מתכסות מהכנסות צדדיות ומשכר למוד של התלמידים בשערי הערב.

בנינים לבתיה"ס. שאלת התקונים בבתיה"ס קשורה ג"כ בשאלת בנינים מתאימים. הקונגרס הקציב למטרה זו בשנה הזאת סך 15 אלף ל"מ. חשבנו להקים בסכום זה ביה"ס בטבריה. ביה"ס לחרדים "תחכמוני" ביפו. שיש לו מגרש משלו. כמו כן להשתתף בבנין הגמנסיה בירושלים. שנמצא ברשותה מגרש של קרן הקימת וסך - 3500 ל"מ. במוזמנים שנאסף לשם זה ע"י המנוח הד"ר ציפר. הכרזנו התחרות לעבוד תכנית לבנין ביה"ס בטבריה. בהתחרות זו השתתפו 28 מהנדסים - 10 מא"י ו-18 מהו"ל. הועדה קבעה שני פרסים לתכניות המובחרות. כעת חסר הכסף הוא העכוב היחידי להתחלת הבנין של ביה"ס בטבריה.

על ההתום: מי אוס שקי .
י. לורי.

מוסדות מחלקת החנוך

בחרף תרפ"ב.

%	תלמידים	בתות	משרות	מורים	מוסדות	
לפי הסוגים						
19. —	2248	103	100	104	49	גני-ילדים
67. —	7915	300	303	345	64	בתי-ספר עממיים
5.6	672	25	43	52	3	" " תיכוניים
2.4	280	17	27 ¹ / ₂	39	3	" " למורים
3. —	354	18	19 ¹ / ₄	20	5	" " מקצועיים
3. —	361	16	11 ¹ / ₂	14	7	" " למלאכה ומוסדות שונים
100. —	11830	479	504	574	131	
לפי המקומות						
34.8	4119	151	170 ¹ / ₄	198	31	ירושלים
23.2	2739	96	110 ³ / ₄	128	16	יפו
5.8	683	28	34 ¹ / ₂	38	6	חיפה
4. —	479	18	16	19	4	טבריה
4.1	487	21	20	21	4	צפת
1. —	165	13	11	12	7	ערים אחרות
13.9	1600	73	71 ¹ / ₂	77	28	מושבות יהודה
2.8	326	16	16 ¹ / ₂	17	7	שומרון
4.8	569	33	33 ¹ / ₃	36	22	" הגליל
5.6	663	25	20 ¹ / ₂	28	6	סוריה
100. —	11830	479	504	574	131	

ה ע ר ה :

הלוח נסדר עפ"י הרשימות מראשית חרף. במשך הזמן גדל מספר התלמידים ברוב המוסדות. סטטיסטיקה נוספת ע"ד מספר התלמידים במוסדותינו תסודר על ידינו במשך הקיץ.

תקציב בתי-הספר שבמושבות

בשנת תרפ"ב

	הוצאה:
23887.356 ל"מ	הכנסה:
	א. מאת היק"א — 9766. ל"מ
	ב. שכר-למוד במושבות לפי ההערכה — 4775. "
23887.356 ל"מ	<u> </u>	ג. תקציב ועד החנוך — 9346.356 "

רשימת ההכנסות משכר הלמוד במושבות בשנת תרפ"ב. (לפי ההערכה)

1020. ל"מ	—	ראשון-לציון.
200. "	—	נס-ציונה.
500. "	—	רחובות.
75. "	—	באר-יעקב.
100. "	—	גדרה.
100. "	—	באר-טוביה.
295. "	—	הדרה.
20. "	—	עין-גנים.
60. "	—	בן-שמן.
60. "	—	מוצא.
120. "	—	הר-טוב.
900. "	—	פתח-תקה.
50. "	—	עקרון.
500. "	—	זכרון-יעקב.
200. "	—	יבנאל.
30. "	—	כנרת.
70. "	—	מנחמיה.
100. "	—	מסחה.
90. "	—	סגרה.
150. "	—	ראש-פנה.
20. "	—	משמר-ההירדן.
40. "	—	יסוד המעלה.
75. "	—	פוריה.
									<u> </u>
									— 4775 ל"מ

תקציב מחלקת החנוך לשנת תרפ"ב

(אוקטובר 1921 - ספטמבר 1922)

נתקבל בישיבת ועד החנוך כ"ה כסלו.

לי"מ	לי"מ	הוצאות.
	13366-760	37 גניילדים ופקוחם
	56158-836	50 בתי-ספר עממיים
	20859-684	6 " " תיכוניים ולמורים
	3774-969	5 " " מקצועיים
	1902.—	7 בתי-מלאכה
	<u>9,062.040</u>	
975000.—	<u>1437-960</u>	רזרב להוספות לפי הדרגא ופצוי למורו ביה"ס ההקלאי בפתח-תקה
1704.—		הסתדרות הפועלים תקציב לשורי ערב א - 142 לי"מ לחדש
918.—		פקידי מחלקת החנוך (הא' אורקובסקי וד"ר שינפלד)
<u>100122.—</u>		
		הוצאות כלליות:
	300.—	שכר-טופרים
	600.—	נסיעות
	100.—	ספריה פרגוגית ע"י מחלקת החנוך
	200.—	הדפסות
	100.—	דאר וטלגרמות
	500.—	פצויים למורים במקרי אסון
2300.—	<u>500.—</u>	שונות
8000.—		הוצאות שונות בכתי"ס (תקוני הכתים רהיטים - עבודה וכו')
6700.—		שכר-דירה
2000.—		מכשירי למוד והוצאת ספרי למוד
1000.—		תמיכה לתלמידי בתי"ס למורים ולמורות
1600.—		השתתפות בקופת הפנסיה של המורים
<u>121722.—</u>		ז"ס

918
120804

הסך - 918 לי"מ צריך להוציא מתקציב מחלקת החנוך. היות ופקידי יתר המחלקות מקבלים את משכרם מהתקציב הכללי של ההנהלה הציונית.

	לי"מ	הכנסות
	100,000	א. תקציב ההסדרות הציונית
		ב. הכנסות משכר למוד (בשנה שעברה קבלנו מלבד מהגמנסיה "הרצליה" ביפו ובתי"ס לנגינה סך 18941.942 לי"מ).
115,000	<u>15,000</u>	ג. תמיכת הממשלה הא"י (בשנה שעברה — 2675 לי"מ).
<u>120,804</u>	<u>5,804</u>	

הערה:

בשנת תרפ"א עלו ההכנסות של שכר-למוד: מהגמנסיה "הרצליה" ביפו ובתי"ס לנגינה ביפו, בחיפה ובירושלים לסך 6517.830 לי"מ ומכיון שבתקציב נכללת השתתפות מחלקת החנוך בהוצאות בתי-הספר הנ"ל לא הבאנו בחשבון גם את הכנסותיהם.

תקציב בתי-הספר של היק"א לשנת תרפ"ב.

		הוצאות:
	2096.760 לי"מ	12 גני-ילדים
10908.396 לי"מ	<u>" 8811.636</u>	14 בתי-ספר עממיים
<u>422.—</u>		הוצאות של בתי-הספר והגנים
<u>11330.396</u>		

הכנסות:

		השתתפות היק"א
		שכר למוד מועדי המושבות
9766 לי"מ		
<u>" 1650</u>		
11416 לי"מ		
<u>11330,396</u>	<u>85.604 לי"מ</u>	עודף על חשבון הכנסות מסופקות

מפני שגנת המסדר נפח קטע זה מתוך הצד 22.

א. המשרד הפוליטי

עבודת המשרד הפוליטי אינה צריכה לביאורים. מו"מ כלתי פוסק עם ממשלות יחוגים פוליטיים, קשר מכתבים, טלגרמות ונסיעות הק"הן עקרי עבודתנו הפוליטיות.

מאון חברת הכשרת הישוב

כ"ט

זכות

			41	הקופה וחבנקים:
		56 920		הקופה
		2278 815		א. פ. ק. ירושלים
		1755 170		א. פ. ק. חיפה
5 590 906		1500 —		בנק אנגלו-מצרי ירושלים
			42	חברת האדמה:
		7409 449		משק כנרת
				נהלל יונה רוב אל נסרא
		710 905		לחשבון 1921
8 252 477		132 123		חלקי אדמה שונים בחיפה ובסביבותיה
			43	אינוסמיציות באדמה:
				א) אדמה להתישבות הקלאות
				1. קנינים גמורים
		79172 328		א. עמק יזרעאל 23147 דונם.
	88 498 738	9326 410		ב. ביהודה: 7664 דונם.
			44	ii. השלומי קנינים להתישבות
108 547 871	20 049 133			הקלאות:
				ב) אדמה להתישבות עירונית
				1) ירושלים:
				קנינים גמורים על
		5268 725		108 601 אמות מרובעות:
				קנינים מרחפים על
	12 966 292	7697 567		575 000 אמה מרובעות
				2) חיפה וכרמל:
				קנינים גמורים על
		43212 512		4 800 000 אמות
		3268 579		קנינים מרחפים על 3580 דונם
		358 706		הוצאות לחשבון הקונים
		46 839 797		הפחתה על חשבון החשמלית
	45 040 940	1798 857		יפו ותל-אביב: 3)
				קנינים גמורים על 281 000 אמי
		11 400 802		קנינים מרחפים
		16 698 212		הפחתה
	83 680 128	25 672 896		2 426 118
192 955 961	726 962		44	תשלומים והלוואות שונים
				למוכרים ע"ח האדמה שתקנה
				5) דרישות חובה:
		3 944 391		קונים בחיפה ובכרמל
		11 574 051		קוני אדמה הקראית
				תשלום הקרדיטות
		4 454 739		בשביל קנין העסק
20 015 835	42 654			קונים שונים
				ליום שונים:
		4 750 873		לויב
		2 755 350		קרדיטות על אקציות חשבון
				הוצאות לחשבון שנת 1921:
				שכר-דירות, הוטלים וכ"ל
	7 623 811	117 588		
	<u>234 437 989</u>			ליטרות מצריות

			א. קרן האקציות.
	13 588 667 =	לש"ט—13951	1) אקציות פשוטות
18 263 957	<u>4 675 290 =</u>	לש"ה—4800	2) אקציות מיסדים
	24 375 —		3) השלום האבסולוטיבה
25 837 500	<u>1 462 500</u>		לחשבון קנין האקציות
			הוספה של 6% רבית לש"י 1921
			ב. (קונסורטיום) חברות
			חברת נכסי דלא נירא
	10 499 030		"ארק"ישראל"
	3 426 500		סינדיקת התעשייה בא"י
	2 507 250		חברת "רעננה" תל-אביב
	3 489 682		חברת "גולה" תל-אביב
20 976 866	<u>1 054 404</u>		היימן וקרמנצקי
			ג. הלואות והיפוטקות.
	27 831 854		היפוטקת נייר ורוב אל נסרא
	24 705 432		היפוטקת תל-הרם
	12 647 262		קרדיטמה האג וחשבון טרחביה
	11 547 660		א. פ. ק. בעד קנינים שונים
	1 499 931		י. ק. א. על חשבון רביה
79 832 139	<u>1 600 —</u>		ההנהלה בארץ-ישראל
			על חשבון תל-הרם
			ד. השלומים שונים בעד חלקי
			אדמה.
	33 440 089		א) לקנין אדמה חקלאית
			ב) לקנין אדמה עירונית
		6307 427	1) ביוז
		15600 —	2) בירושלים
58 000 595	<u>24 580 506</u>	<u>2653 079</u>	3) שונות
			ה. ישטרי חובות והלואות
24 020 474			בשביל אדמה שנקנה
			ו. הסוכים.
			1) חסוך לחשבון חלקי-אדמה
			ודוכיות שנמכרו
3 963 836	<u>3 443 295</u>		2) חסוך פרטי
	<u>520 541</u>		
			ז) דיוידנדה בשנת 1920
1 095 662			השבים בעד הדיוידנדה
			בשנת 1920
			ח. חשבון ההפסדים והרוחים
		1647 588	1) רוז ביום 1.1.1921
			פחות בשביל
		1 095 837	הדיוידנדה 1921
			פחות בשביל
			העתקות שונות
	407 218	<u>1240 370</u>	2) רוז בשנת 1921
2 447 160	<u>2 039 942</u>	<u>144 533</u>	
<u>234 437 989</u>			ליטרות מצריות

רשימת העולים מאוקטובר 1921 עד יוני 1922 לפי אמותם (לפי הודעותיהם):

3	עושי מי סודה	2	עורלי מהנדסים	8	עורכי דין
3	שוחטים	4	פועלי שיד	7	אגרונומים
153	חורשי מסגרים	7	מנחי צנורות	2	משהנים
35	נפחים	4	עושי קופסות	27	רוקחים
68	היטים	200	סוחרים	1	עוררי הרוקחים
287	היטות	5	עושי נרות	87	פועלים
2	סופרים	2	עושי הכות	30	דופאים
14	מתקני נעלים	1	מבשלים	47	איפים
79	סנדלרים	1	מבשלות	9	אכרים
1	סתחים	37	פחמים	1	מנדלי צמר גפן
4	עושי חוחמות	13	קונדימורים	31	פקידים
2	רוקמית	17	אהיות רחמניות	1	מנדלי דבורים
4	עושי גריב	1	עושי עיבות	10	עושי סוקריות
23	מתלמדים	6	הכבים	1	בוטניקים
7	נוטעי תבוא	4	בעלי חנוניה	4	חכטנים
30	מצפי הכתלים	113	מורים	34	כורכי ספרים
8	מכונאים	2	כדורים	32	פנקסנים
4	מלגריסטים	26	צירים	1	מאגדי יפית
3	מלפונסטים	1	כותבים על מכונה	7	מובילים
1	עושי שמיתים	3	עושי מרטים	4	היפיקאים
315	נגרים	2	מלחיב	5	משרתות
1	מתרגמים	99	בנאים	2	ד"ר פילולוג
20	שעונאים	48	עושי מכונות	1	ד"ר פילוס
1	מודדים	1	עוררי "	46	מדפיסים
1	רופא בהמות	3	חורתי מתכת	2	חורתי ברזל
1	חונים	7	חולביב	84	מכונני החשמליות
9	עלונים	3	מירי מנגינה	1	עושי הומץ
1	עושי עגלות	49	מוחנים	1	בעלי בתי חרושת
14	עומרי חולים	1	חופרים	32	צובעים
4	כובסים	2	חקלאים ואיקונומים	17	קצבים
1	שואבי מים	5	שמנים	18	ספרים
13	אירגים	2	עושי פאות נכריות	40	גננים
1	עושי היין	1	רצפים	37	גננות
12	אימני שנים	12	צלמים	45	בוהסקאים
14	רופאי שנים	1	רושמי תוכניות	9	זגנים
4	רושמים	1	מגהצים	10	עורפי נחב
5	עושי לבנים	5	הבנים	2	עוררי מסחר
1	" סלט	5	שופטים	10	מילדות
7	" סיגרות	19	הצענים	4	חורתי עץ
1	חודטי אבן	5	עושי קנים	1	פעלי דבש
1	חיטים גזורים	18	רוחחי בודיה	4	עושי החולים
		5	עושי כבליב	21	עושי כובעים
		4	" ככרות	18	מהנדסים